

บทที่ ๔

โครงสร้างประชากร เศรษฐกิจ และสังคม

๔.๑ บทนำ

สภาพทางกายภาพทั่วไป ดังได้กล่าวมาในบทก่อน เป็นลักษณะพื้นฐานที่ปรากฏอยู่ ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และได้รับอิทธิพลจากสิ่งที่มาเกี่ยวข้อง นับว่าเป็นพื้นฐานในการศึกษา ส่วนหนึ่ง แต่ทั้งนี้ยังมีองค์ประกอบที่สำคัญอีกส่วนหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อเมืองนั้นก็คือ สภาพโครงสร้างทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม

แนวทางการศึกษาจะแบ่งทำการศึกษาดังกล่าวออกเป็น ๓ ส่วนใหญ่ ๆ ดังนี้

๔.๑.๑ โครงสร้างทางประชากร ศึกษาถึงขนาด และความเปลี่ยนแปลง รวมถึงจำนวนประชากรในอนาคต เพื่อนำไปพิจารณาถึงขีดความสามารถของการให้บริการทางสังคม และสภาพเศรษฐกิจของชุมชน

๔.๑.๒ โครงสร้างทางเศรษฐกิจ ที่บ่งชี้ถึงขีดความสามารถ และแนวทางการดำเนินการพัฒนา

๔.๑.๓ สภาพโครงสร้างทางสังคม เป็นการศึกษาถึงสภาพและความสามารถในการให้บริการทางสังคม รวมถึงความสัมพันธ์ของการบริหาร และ เทคโนโลยี

๔.๑.๔ การใช้ที่ดินในระดับจังหวัดโดยเน้นหนักการศึกษาในเขตเทศบาล

๔.๑.๕ ลักษณะอาคารและสิ่งก่อสร้าง ราคาที่ดิน ลักษณะการเป็นเจ้าของที่ดิน และความเยี่ยงลาตของพื้นที่ภายในเขตเทศบาล

๔.๑.๖ ข้อจำกัดและทิศทางการขยายตัวของเมืองทางกายภาพ

๔.๒ ประชากร

๔.๒.๑ บทนำ

การศึกษาเกี่ยวกับประชากรของลพบุรี จะทำการศึกษาในด้านต่าง ๆ ดังนี้

๔.๒.๑.๑ ขนาดหรือจำนวนของประชากรที่อยู่รวมกันเป็นกลุ่ม การที่จะหาขนาดหรือจำนวนของประชากรที่แน่นอนนั้น จำเป็นจะต้องทราบจำนวนคนเกิด คนตาย และจำนวนคนย้ายถิ่น เข้าและออก ศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงของจำนวนประชากร การศึกษาจะทำการศึกษาใน ๓ ระดับคือ

๑. ระดับจังหวัด
๒. ระดับอำเภอ
๓. ระดับท้องถิ่นหรือเทศบาล

๔.๒.๑.๒ การกระจายตัวของประชากรต่อพื้นที่ จะทำการศึกษาถึงลักษณะการกระจายตัว โดยแบ่งพื้นที่ออกเป็นส่วนย่อย ๆ ๓๑ ส่วน

๔.๒.๑.๓ องค์ประกอบทางประชากร จะศึกษาในด้าน อายุ และ เพศ ซึ่งเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญที่มีผลทำให้เกิดความแตกต่างในด้านการเกิด อัตราตาย การย้ายถิ่น ปัญหาทางสังคม และการดำเนินชีวิตของประชากร

นอกจากนี้ยังทำการศึกษาถึงจำนวนประชากรที่จะมีในอนาคต เพื่อที่จะใช้ประโยชน์ในการวางนโยบาย และวางแผนพัฒนาในด้านต่าง ๆ

๔.๒.๒ ขนาดและการเปลี่ยนแปลงประชากร

การศึกษาขนาดของประชากร จะเน้นหนักไปในระดับท้องถิ่น คือ เทศบาลเป็นส่วนใหญ่ สำหรับระดับจังหวัดและอำเภอ จะเป็นส่วนประกอบในการพิจารณาการเคลื่อนไหวของประชากรเท่านั้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๔.๑ แสดงการเปลี่ยนแปลงประชากรของจังหวัดลพบุรี ตั้งแต่ปี ๒๕๑๑ - ๒๕๒๑

พ.ศ.	จำนวนประชากรในจังหวัด			อัตราการเพิ่มทั้งหมด %
	รวม	ชาย	หญิง	
๒๕๑๑	๔๗๘,๘๐๕	๒๕๑,๘๖๓	๒๒๖,๙๔๒	-
๒๕๑๒	๔๙๐,๑๒๖	๒๕๔,๒๕๗	๒๓๖,๘๖๙	๒.๓๖
๒๕๑๓	๕๐๒,๙๐๒	๒๕๕,๙๒๗	๒๔๗,๙๙๕	๒.๖๑
๒๕๑๔	๕๕๗,๙๗๔	๒๘๓,๐๙๘	๒๗๔,๘๗๖	๑๐.๙๕
๒๕๑๕	๕๗๒,๓๔๐	๒๙๐,๒๕๒	๒๘๒,๐๘๘	๒.๕๗
๒๕๑๖	๕๘๓,๖๗๕	๒๙๕,๗๐๙	๒๘๗,๙๖๖	๑.๙๘
๒๕๑๗	๕๙๖,๕๖๔	๓๐๒,๘๙๕	๒๙๓,๖๖๙	๒.๒๑
๒๕๑๘	๖๑๐,๒๙๕	๓๑๐,๒๗๖	๓๐๐,๐๑๙	๒.๓๐
๒๕๑๙	๕๙๘,๒๒๔	๓๐๕,๒๖๙	๒๙๓,๙๕๕	-๑.๙๘
๒๕๒๐	๖๑๒,๙๒๙	๓๐๙,๖๘๖	๓๐๓,๒๔๓	๒.๕๖
๒๕๒๑	๖๒๘,๕๕๗	๓๑๗,๗๕๐	๓๑๐,๘๐๗	๒.๕๓

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๔.๒ แสดงการเปลี่ยนแปลงประชากรตามธรรมชาติ และจากการย้ายถิ่นของจังหวัดลพบุรีในพื้นที่โครงการ

พ.ศ.	เกิด			ตาย			ย้ายเข้า			ย้ายออก		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
๒๕๑๘	๑๓,๐๗๒	๖,๗๕๑	๖,๓๒๑	๒,๖๑๗	๑,๕๙๑	๑,๐๒๖	๒๑,๒๑๖	๑๒,๕๖๖	๘,๖๕๐	๒๐,๕๗๖	๑๑,๗๕๖	๘,๘๓๐
๒๕๑๙	๑๒,๗๓๙	๖,๗๐๙	๖,๐๓๑	๒,๖๒๕	๑,๕๕๙	๑,๐๖๖	๒๖,๖๗๙	๑๓,๐๕๗	๑๓,๖๒๒	๓๑,๑๕๔	๑๗,๐๖๖	๑๔,๐๘๓
๒๕๒๐	๑๑,๓๐๖	๕,๗๗๕	๕,๕๓๑	๒,๕๑๐	๑,๕๐๘	๑,๐๐๒	๒๖,๕๖๑	๑๔,๑๗๐	๑๒,๓๙๑	๒๕,๑๘๙	๑๓,๑๒๙	๑๑,๐๖๐
๒๕๒๑	๑๑,๕๓๑	๕,๙๕๕	๕,๕๗๗	๒,๖๕๕	๑,๕๘๙	๑,๐๖๖	๒๑,๖๐๓	๑๒,๕๗๖	๙,๐๒๗	๒๕,๕๕๖	๑๔,๗๕๐	๑๐,๘๐๖

หมายเหตุ สถิติตั้งแต่ปี ๒๕๑๑ - ๒๕๑๗ ไม่มีการแยกเป็นรายจังหวัด

ที่มา กองการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ตารางที่ ๔.๓ แสดงการเปลี่ยนแปลงประชากรตามธรรมชาติ และการอพยพย้ายถิ่นของจังหวัดลพบุรีในพื้นที่โครงการ

พ.ศ.	การเพิ่มโดยธรรมชาติ เกิด - ตาย	อัตราต่อพันคน	การเพิ่มโดย การอพยพ ย้ายเข้า-ย้ายออก	อัตราต่อพันคน	การเพิ่มทั้งหมด เกิด-ตาย ย้ายเข้า-ย้ายออก	อัตราต่อพันคน
๒๕๑๘	๑๐,๔๕๕	๑๗.๑๓	๖๗๕	๑.๑๑	๑๑,๑๔๐	๑๘.๒๕
๒๕๑๙	๑๐,๑๑๔	๑๖.๙๑	-๕,๕๖๕	- ๗.๕๖	๕,๖๔๙	๙.๕๕
๒๕๒๐	๘,๗๙๖	๑๕.๓๕	๒.๓๗๒	๓.๘๗	๑๑,๑๖๘	๑๘.๒๒
๒๕๒๑	๙,๐๒๑	๑๕.๓๕	-๓,๘๕๓	- ๖.๑๓	๕,๑๖๘	๘.๒๒

ที่มา : กองทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

๔.๒.๒.๑ ขนาดและการเปลี่ยนแปลงประชากรในระดับจังหวัด ประชากรของจังหวัดลพบุรี จากสถิติของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ในปี ๒๕๒๑ มีประชากรรวมทั้งสิ้น ๖๒๘,๔๕๗ คน เป็นชาย ๓๑๗,๗๕๐ คน หญิง ๓๑๐,๗๐๗ คน สัดส่วนทางเพศมีค่า ๑.๒ จึงเป็นค่าที่ต่ำ โดยมีจำนวนเพศชายมากกว่าเพศหญิงเพียงเล็กน้อย อัตราการเพิ่มประชากรในช่วง ๑๐ ปี ตั้งแต่ปี ๒๕๑๑ ถึง ๒๕๒๑ ประชากรเพิ่มจากในปี ๒๕๑๓ ถึง ๒๕๑๔ ในอัตราร้อยละ ๑๐.๕๕ ซึ่งเป็นเป็นอัตราที่สูงที่สุดของจังหวัดในช่วง ๑๐ ปีนี้ สาเหตุของการเพิ่มอย่างมากรนี้อาจเนื่องมาจาก มีการอพยพย้ายถิ่นของประชากรในวัยแรงงาน เข้าสู่จังหวัด โดยเฉพาะเข้ามาเพื่อทำการเกษตรกรรมในบริเวณพื้นที่ป่าทางตอนบนของจังหวัด ที่มีพื้นที่ป่าลดลงอย่างมากมาย ประมาณร้อยละ ๗๕ จากนั้นอัตราการเพิ่มจะอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่แตกต่างกันมากนัก นอกจากในปี ๒๕๑๔ ที่มีอัตราการเพิ่ม ในอัตราที่ลดลงมีค่า ๑.๕๔ สาเหตุที่ลดลง อาจเนื่องมาจากมีการย้ายถิ่นฐานของประชากร เข้าสู่เมืองหลวง หรือเมืองใหญ่ที่มีความเจริญขึ้นในบริเวณใกล้เคียง ทั้งนี้จากอัตราการย้ายเข้า - ออก จะเห็นว่าในปี ๒๕๑๔ มีการย้ายออกสูงกว่าการย้ายเข้าถึง ๔,๔๖๕ คน และมีประชากรที่เป็นชายย้ายออกมากกว่าหญิง

๑. การเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติ

การเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติเป็นการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากการเกิดและการตาย ข้อมูลที่มีอยู่แยกตามรายจังหวัด ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย เริ่มตั้งแต่ปี ๒๕๑๔ เป็นต้นมา โดยมีอัตราการเกิดลดลงเรื่อยมาทุกปี

ตั้งแต่ปี ๒๕๑๔ ถึง ๒๕๒๐ และกลับเพิ่มมากขึ้นเล็กน้อย ในปี ๒๕๒๑ สำหรับอัตราการตายอยู่ในสภาพเกือบคงที่ จะมีลดลงเล็กน้อยในปี ๒๕๒๐ เท่านั้น เมื่อพิจารณาถึง อัตราการเพิ่มโดยธรรมชาติแล้ว จะมีอัตราการเพิ่มที่ลดลง คือ มีอัตราการเพิ่ม ๑๗.๑๓ คนต่อ ๑,๐๐๐ คน ในปี พ.ศ. ๒๕๑๔ และ ๑๔.๓๕ คนต่อ ๑,๐๐๐ คนในปี พ.ศ. ๒๕๒๑

๒. การเปลี่ยนแปลงจากการย้ายถิ่น มีการย้ายถิ่นเข้ามากกว่า ย้ายถิ่นออก ยกเว้นปี ๒๕๑๔ และ ๒๕๒๑ ที่มีอัตราการ ย้ายถิ่นออกมากกว่า โดยมีการอพยพ ๗.๔๖ คนต่อ ๑,๐๐๐ คนในปี ๒๕๑๔ ซึ่งหมายถึง มีการอพยพออกมาก ในปีนั้น เมื่อเปรียบเทียบการเพิ่มของประชากรจากการ เพิ่มโดยธรรมชาติ และย้ายถิ่นแล้ว จะพบว่า ในปี ๒๕๑๔ กับปี ๒๕๒๐ มีอัตราการเพิ่มโดยส่วนรวมสูงกว่าปีอื่น ๆ โดยมีอัตราการเพิ่มประมาณ ๑๔ คนต่อ ๑,๐๐๐ คน และ มีอัตราการเพิ่มลดลงในปี ๒๕๑๔ และ ๒๕๒๑

๔.๒.๒.๒ ขนาดและการเปลี่ยนแปลงประชากรในระดับอำเภอ ประชากร ของอำเภอเมืองลพบุรี ในปี ๒๕๒๑ มี ๒๑๑,๔๒๔ คน เป็นชาย ๑๐๖,๓๖๐ คน หญิง ๑๐๕,๐๖๔ คน สัดส่วนของเพศมีค่า ๑.๐๑ ซึ่งหมายถึงว่า มีเพศชายกับเพศหญิงในจำนวนใกล้เคียง กันมาก อัตราการเพิ่มของประชากรในช่วง ๑๐ ปี มีอัตรา การเพิ่มสูงที่สุดในปี ๒๕๑๓ ถึง ๒๕๑๔ โดยมีอัตราการเพิ่ม ร้อยละ ๔.๑๗ อัตราการเพิ่มสูงสุดจะตรงกับปีที่มีอัตราการ

ตารางที่ ๘.๘ การเปลี่ยนแปลงประชากรอำเภอเมืองลพบุรี พ.ศ.๒๕๑๑ - ๒๕๒๑

พ.ศ.	รวม	ชาย	หญิง	อัตราการเพิ่ม %	สัดส่วนทางเพศ
๒๕๑๑	๑๖๑,๘๔๕	๘๑,๖๖๘	๘๐,๑๗๗	-	๑.๐๒
๒๕๑๒	๑๖๔,๔๗๖	๘๓,๖๘๕	๘๐,๗๙๑	๑.๖๐	๑.๐๔
๒๕๑๓	๑๖๗,๒๔๘	๘๕,๔๘๗	๘๒,๒๖๑	๑.๖๖	๑.๐๓
๒๕๑๔	๑๗๔,๑๕๒	๘๓,๗๘๗	๙๐,๒๕๕	๔.๑๗	๑.๐๔
๒๕๑๕	๑๗๘,๑๗๑	๙๖,๑๓๗	๘๑,๙๓๒	๒.๑๕	๑.๐๕
๒๕๑๖	๑๘๐,๔๗๓	๙๗,๑๔๘	๘๓,๒๒๕	๑.๒๐	๑.๐๕
๒๕๑๗	๑๘๔,๗๓๓	๑๐๐,๐๙๒	๘๔,๖๓๘	๒.๑๔	๑.๐๖
๒๕๑๘	๑๘๗,๒๓๐	๑๐๑,๓๔๕	๘๕,๘๘๕	๑.๒๗	๑.๐๖
๒๕๑๙	๒๐๑,๒๖๐	๑๐๒,๔๘๗	๙๘,๗๗๓	๒.๐๐	๑.๐๕
๒๕๒๐	๒๐๖,๙๕๕	๑๐๓,๗๒๐	๑๐๓,๒๓๕	๒.๗๕	๑.๐๐
๒๕๒๑	๒๑๑,๕๒๔	๑๐๖,๓๖๐	๑๐๕,๑๖๔	๒.๑๖	๑.๐๑

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี

ตารางที่ ๔.๕ การเกิด - ตาย และย้ายถิ่นของประชากรอำเภอ เมืองลพบุรี ปี ๒๕๑๒-๒๕๑๗

ปี พ.ศ.	ประชากรรวม	การเพิ่มตามธรรมชาติ				การเพิ่มโดยการย้ายถิ่น	
		เกิด	ตาย	จำนวนเพิ่ม	อัตราเพิ่ม %	ย้ายถิ่น	อัตราการเพิ่ม%
๒๕๑๒	๑๖๔,๔๗๖	๔,๓๔๐	๘๗๔	๓,๔๖๖	๒.๑๑	- ๗๓๒	- ๐.๔๕
๒๕๑๓	๑๖๗,๒๔๘	๔,๑๓๓	๔๔๖	๓,๖๘๗	๑.๙๑	- ๕๑๘	- ๐.๓๑
๒๕๑๔	๑๘๔,๑๔๒	๓,๙๙๙	๘๒๒	๓,๑๗๗	๑.๗๓	+๑๓,๗๑๗	+ ๗.๔๕
๒๕๑๕	๑๘๘,๑๘๑	๓,๙๘๙	๘๒๕	๓,๑๖๔	๑.๖๘	+ ๘๗๕	+ ๐.๔๖
๒๕๑๖	๑๙๐,๔๗๓	๓,๘๓๑	๘๑๗	๓,๐๑๔	๑.๕๘	- ๗๒๒	- ๐.๓๘
๒๕๑๗	๑๙๔,๗๓๓	๓,๙๐๙	๕๖๘	๓,๓๔๑	๑.๕๑	+๑,๕๕๖	+ ๐.๘๐

ที่มา : สถิติจังหวัดลพบุรี จังหวัดลพบุรี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เพิ่มสูงสุดของประชากรในระดับจังหวัด และถ้าพิจารณาจาก ตารางการเปลี่ยนแปลงประชากร (ตารางที่ ๔.๕) จะพบว่า ในช่วงปีดังกล่าวนี้มีการอพยพเข้ามาในเขตอำเภอเมืองสูง เพิ่มขึ้นจากปีก่อนถึง ๑๓,๗๑๗ คน ซึ่งอยู่ในอัตราที่สูงมากกว่า ช่วงปีอื่น ๆ มากที่สุด ในขณะที่การเพิ่มประชากรโดยธรรมชาติ อยู่ในลักษณะที่เกือบคงที่ ดังนั้น การเพิ่มในอัตราที่สูงที่สุดใน ช่วงนี้สาเหตุหนึ่งที่เป็นต้นเหตุ ได้แก่ การย้ายถิ่นเข้ามาทำงาน ในเขตอำเภอเมือง เป็นจำนวนมาก และมาจากต่างจังหวัด เป็นส่วนใหญ่ แต่ลักษณะเช่นนี้เกิดขึ้นสูงมากเพียงช่วงเดียว สำหรับช่วงปีอื่น ๆ อัตราการเพิ่มอยู่ในระดับที่ไม่สูงมากนัก มี อัตราการเพิ่มอยู่ในช่วงร้อยละ ๑.๒๐ ถึง ๒.๗๔ โดยเฉพาะ ในช่วงหลังตั้งแต่ปี ๒๕๑๔ ถึง ๒๕๒๑ มีอัตราการเพิ่มที่ใกล้เคียงกันมาก

- ๔.๒.๒.๓ ขนาดและการเปลี่ยนแปลงประชากรในระดับเทศบาล ประชากรภายในเขตเทศบาลลพบุรี มีอยู่รวม ๓๕,๕๔๔ คนในปี ๒๕๒๑ เป็นชาย ๒๐,๐๔๔ คน และหญิง ๑๕,๕๐๐ คน คิดเป็นสัดส่วนทางเพศร้อยละ ๑.๒๖ ซึ่งหมายถึงว่า มีจำนวน ประชากรชายมากกว่าหญิงโดยมีแนวโน้มว่าจะมีค่าลดลงเรื่อย ๆ (ตาราง ๔.๖) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่มีประชากรเพศ หญิง ย้ายถิ่นเข้ามาเพื่อทำงานในเขตเทศบาลมากขึ้นในด้านการเพิ่มของประชากรทั้งหมด จะมีอัตราการเพิ่มค่อนข้าง ลมำเสมอ จะมีบางปีเท่านั้นที่มีอัตราการเพิ่มต่างไปจากปีอื่น ๆ เช่น ปี ๒๕๑๑ เป็นปีที่มีอัตราการเพิ่มสูงที่สุด โดยมีอัตราการ เพิ่มสูงถึงร้อยละ ๓.๑๖ ปีที่มีอัตราการเพิ่มสูงรองลงมาคือ

ปี ๒๕๑๔ มีค่าร้อยละ ๒.๗๔ ปีที่มีอัตราเพิ่มต่ำคือ ปี ๒๕๑๖ โดยมีการเพิ่มเพียงร้อยละ ๐.๑๗ เท่านั้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสาเหตุที่มีประชากรในเขตเทศบาลย้ายถิ่นออกหรือเข้าเป็นจำนวนมากในช่วงนั้น ๆ

๑. การเปลี่ยนแปลงประชากรตามธรรมชาติ จากตาราง ๔.๗

จะสรุปได้ว่า มีอัตราการเกิดในอัตราที่ลดลง โดยมีอัตราการเกิดสูงสุดในปี ๒๕๑๑ ร้อยละ ๒.๐๕ จากนั้นจะมีอัตราการเกิดลดลงมาเรื่อย ๆ และมีค่าต่ำสุดในปี ๒๕๑๔ ซึ่งมีค่าร้อยละ ๐.๗๖ การเปลี่ยนแปลงของประชากรในด้านนี้ส่วนใหญ่จะมีอัตราที่ค่อนข้างจะสม่ำเสมอ จะมีที่แตกต่างไปบ้างในปี ๒๕๑๖ ที่มีอัตราการเพิ่มโดยธรรมชาติลดลงจากปีใกล้เคียงมากกว่าปกติ แต่ก็ยังอยู่ในขั้นที่ไม่แตกต่างกันจนเกินไปนัก ผลที่จะทำให้เกิดความแตกต่างในการเปลี่ยนแปลงของการเพิ่มของประชากรในเขตเทศบาล เนื่องจากสาเหตุนี้จึงมีได้ไม่มากนัก แต่การเพิ่มของประชากรตามธรรมชาติ ในอัตราที่ลดลงนี้จะส่งผลให้อัตราการเพิ่มโดยส่วนรวมของประชากรในเขตเทศบาลลดลงตามไปด้วย นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงว่า ได้มีการวางแผนครอบครัวกันมากขึ้นภายในเขตเทศบาล โดยตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๗ เป็นต้นมา ได้มีอัตราการเกิดที่มีอัตราลดลงเรื่อย ๆ อย่างเด่นชัด

๒. การเปลี่ยนแปลงประชากรจากการย้ายถิ่น การย้ายถิ่นเข้าและออกของประชากรภายในเขตเทศบาล มีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างจะมากในช่วงก่อนปี พ.ศ. ๒๕๑๖ โดยมี การย้ายถิ่นออกมากกว่าการย้ายเข้า มีเพียงปี ๒๕๑๑

กับปี ๒๕๑๔ เท่านั้น ที่มีการย้ายถิ่นเข้ามามากกว่าการย้ายถิ่นออกไป โดยมีการย้ายถิ่นเข้ามามากกว่าย้ายออกในปี ๒๕๑๑, ๓๔๐ คน และปี ๒๕๑๔, ๑๐๕ คน หลังจากปี ๒๕๑๗ อัตราการย้ายถิ่นเข้ามาในเขตเทศบาลจะมีมากกว่าการย้ายออก และมีมากที่สุดในปี ๒๕๑๔ ซึ่งมีมากกว่า ๖๖๓ คน ทำให้พอจะคาดได้ว่าถ้าเหตุการณ์ และสภาพการณ์ต่าง ๆ ในช่วงปีต่อ ๆ ไป มีลักษณะใกล้เคียงกับช่วงตั้งแต่ปี ๒๕๑๗ - ๒๕๒๐ แล้ว ก็จะมีประชากรอพยพเข้ามาในเขตเทศบาลมากกว่าอพยพออกไปในอัตรา ร้อยละ ๑ ถึง ๒ ของประชากรทั้งหมด

จากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของประชากรในเขตเทศบาลทั้งหมด และจากการเพิ่มทั้งแบบธรรมชาติ และการอพยพแล้ว การเปลี่ยนแปลงทั้งหมดอยู่ในลักษณะที่มีความแตกต่างกันไม่มากนัก โดยช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงมาก ๆ หรือที่มีอัตราการเพิ่มแตกต่างกันไปมากจนเห็นได้เด่นชัด เช่น อัตราการเพิ่มสูงในปี ๒๕๑๑ และปี ๒๕๑๔ นั้น สาเหตุของความแตกต่างนี้ส่วนใหญ่มาจากการย้ายถิ่น โดยทั้ง ๒ ปีนี้ มีการย้ายถิ่นเข้ามาในเขตเทศบาลในอัตราที่สูงกว่าปีอื่น ๆ และช่วงปีที่มีอัตราการเพิ่มลดลงมาก ๆ ในปี ๒๕๑๖ ก็สืบเนื่องมาจากสาเหตุที่มีการย้ายถิ่นออกไปเป็นปริมาณที่มากกว่าปีอื่น ๆ และยังมีสาเหตุจากอัตราการเกิดที่ลดลงในปีนั้นมากด้วย (ตาราง ๔.๔, ๔.๕)

พ.ศ.	รวม	ชาย	หญิง	อัตราการเพิ่ม %	สัดส่วนทางเพศ
๒๕๑๐	๓๐,๔๒๓	๑๗,๒๖๔	๑๓,๑๕๙	-	๑.๓๑
๒๕๑๑	๓๑,๔๑๗	๑๗,๘๑๒	๑๓,๖๐๕	๓.๑๖	๑.๓๑
๒๕๑๒	๓๑,๘๕๗	๑๘,๐๕๔	๑๓,๘๐๓	๑.๔๐	๑.๓๑
๒๕๑๓	๓๒,๑๘๖	๑๘,๒๓๔	๑๓,๙๕๒	๑.๐๓	๑.๓๑
๒๕๑๔	๓๒,๘๑๕	๑๘,๕๓๐	๑๔,๒๘๕	๑.๙๕	๑.๓๐
๒๕๑๕	๓๓,๓๐๒	๑๘,๗๖๔	๑๔,๕๓๖	๑.๕๘	๑.๓๐
๒๕๑๖	๓๓,๓๕๗	๑๘,๗๑๑	๑๔,๖๔๖	๐.๑๗	๑.๒๘
๒๕๑๗	๓๓,๖๙๕	๑๘,๘๖๖	๑๔,๘๒๙	๑.๐๓	๑.๒๗
๒๕๑๘	๓๓,๙๔๒	๑๘,๐๓๔	๑๕,๙๐๘	๐.๗๒	๑.๒๘
๒๕๑๙	๓๔,๘๗๑	๑๘,๕๖๕	๑๕,๙๐๖	๒.๗๔	๑.๒๖
๒๕๒๐	๓๕,๕๓๕	๑๘,๘๒๒	๑๕,๗๑๓	๑.๙๐	๑.๒๖
๒๕๒๑	๓๕,๙๙๔	๒๐,๐๔๔	๑๕,๙๕๐	๑.๒๙	๑.๒๖
๒๕๒๒	๓๖,๕๑๖	๒๐,๓๕๒	๑๖,๑๗๔	๑.๕๕	๑.๒๖
๒๕๒๓	๓๖,๙๒๘	๒๐,๕๕๓	๑๖,๓๗๕	๑.๑๓	๑.๒๕

ที่มา : แผนกทะเบียนราษฎร เทศบาลเมืองลพบุรี

ตารางที่ ๘.๓

การเกิด ตาย และย้ายถิ่น ประชากรเทศบาลเมืองลพบุรี ปี ๒๕๑๐ - ๒๕๒๓

ปี พ.ศ.	ประชากรรวม	การเพิ่มตามธรรมชาติ				การเพิ่มโดยการย้ายถิ่น			
		เกิด	ตาย	จำนวนเพิ่ม	อัตราเพิ่ม %	ย้ายเข้า	ย้ายออก	จำนวนเพิ่ม	อัตราเพิ่ม %
๒๕๑๐	๓๐,๕๒๓	๖๗๐	๘๔	๕๘๖	๑.๙๓	๑,๕๗๖	๑,๘๑๙	- ๒๔๓	- ๐.๗๘
๒๕๑๑	๓๑,๔๑๗	๗๓๓	๙๐	๖๔๓	๒.๐๕	๑,๙๐๙	๑,๖๑๙	๒๙๐	๑.๑๑
๒๕๑๒	๓๑,๘๕๗	๖๕๘	๙๓	๕๕๕	๑.๗๕	๑,๖๓๗	๑,๗๕๗	- ๑๒๐	- ๐.๓๘
๒๕๑๓	๓๒,๑๘๖	๖๒๙	๘๙	๕๔๐	๑.๖๘	๑,๙๙๕	๒,๒๐๖	- ๒๑๑	- ๐.๖๖
๒๕๑๔	๓๒,๘๑๕	๖๐๐	๗๖	๕๒๔	๑.๖๐	๒,๐๘๙	๑,๙๘๕	๑๐๔	๐.๓๒
๒๕๑๕	๓๓,๓๐๒	๕๕๕	๘๓	๔๖๒	๑.๓๙	๑,๘๓๗	๑,๙๘๘	- ๑๕๑	- ๐.๓๓
๒๕๑๖	๓๓,๓๕๗	๕๐๖	๑๐๐	๓๐๖	๐.๙๒	๑,๗๖๐	๒,๐๑๑	- ๒๕๑	- ๐.๗๕
๒๕๑๗	๓๓,๖๙๙	๕๒๖	๗๘	๓๔๘	๑.๐๓	๒,๑๓๒	๒,๑๐๖	๒๖	๐.๐๘
๒๕๑๘	๓๓,๙๕๒	๓๙๐	๑๐๓	๒๘๗	๐.๘๕	๒,๒๘๒	๒,๑๙๕	๘๗	๐.๒๖
๒๕๑๙	๓๔,๒๗๑	๓๕๘	๘๒	๒๖๖	๐.๗๘	๒,๘๙๕	๒,๒๓๑	๖๖๓	๑.๙๐
๒๕๒๐	๓๔,๕๓๕	๓๖๗	๘๗	๒๘๐	๐.๗๙	๓,๕๙๒	๓,๐๗๓	๕๑๙	๑.๔๖
๒๕๒๑	๓๔,๙๙๘	๓๖๒	๘๕	๒๗๗	๐.๗๗	๒,๑๙๖	๒,๐๑๕	๑๘๑	๐.๕๒
๒๕๒๒	๓๖,๕๑๖	๓๕๖	๘๒	๒๗๔	๐.๗๖	๒,๒๕๐	๒,๐๐๒	๒๔๘	๐.๖๘
๒๕๒๓	๓๖,๙๒๘	๕๕๘	๙๓	๓๖๕	๐.๙๙	๒,๑๐๐	๒,๐๕๓	๔๗	๐.๑๔

ที่มา : แผนทะเบียนราษฎร เทศบาลเมืองลพบุรี

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๕.๘ เปรียบเทียบอัตราการเพิ่มของประชากรเทศบาลเมืองลพบุรี ปี พ.ศ.๒๕๑๐ - ๒๕๒๓

ปี พ.ศ.	จำนวนประชากร	การเพิ่มทั้งหมด		การเพิ่มโดย	การเพิ่มโดย
		จำนวน	อัตราเพิ่ม %	ธรรมชาติ	การย้ายถิ่น
				อัตราเพิ่ม %	อัตราเพิ่ม %
๒๕๑๐	๓๐,๕๒๓	-	-	๑.๙๓	- ๐.๗๙
๒๕๑๑	๓๑,๔๑๗	๘๙๔	๓.๑๖	๒.๐๕	๑.๑๑
๒๕๑๒	๓๑,๘๕๗	๔๔๐	๑.๔๐	๑.๗๔	- ๐.๓๔
๒๕๑๓	๓๒,๑๘๖	๓๒๙	๑.๐๓	๑.๖๘	- ๐.๖๖
๒๕๑๔	๓๒,๘๑๕	๖๒๙	๑.๙๕	๑.๖๐	๐.๓๕
๒๕๑๕	๓๓,๓๐๒	๔๘๗	๑.๔๘	๑.๓๙	- ๐.๑๓
๒๕๑๖	๓๓,๓๕๗	๕๕	๐.๑๗	๐.๙๒	- ๐.๗๕
๒๕๑๗	๓๓,๖๙๔	๓๓๖	๑.๐๓	๑.๐๓	๐.๐๘
๒๕๑๘	๓๓,๙๕๒	๒๕๘	๐.๗๖	๐.๘๕	๐.๒๖
๒๕๑๙	๓๔,๘๗๑	๙๑๙	๒.๗๔	๐.๗๕	๑.๙๐
๒๕๒๐	๓๕,๕๓๕	๖๖๔	๑.๙๐	๐.๗๙	๑.๑๑
๒๕๒๑	๓๕,๙๙๔	๔๕๙	๑.๒๘	๐.๗๗	๐.๕๑
๒๕๒๒	๓๖,๕๑๖	๕๒๒	๑.๔๕	๐.๗๖	๐.๖๙
๒๕๒๓	๓๖,๙๒๘	๔๑๒	๑.๑๓	๐.๙๙	๐.๑๔

ตารางที่ ๔.๕ จำนวนประชากร เทศบาล เมืองลพบุรีเปรียบเทียบกับอำเภอเมือง จังหวัด
และภาคกลางปี ๒๕๑๑ - ๒๕๒๑

ปี พ.ศ.	เทศบาลเมือง ลพบุรี	๑	อำเภอเมือง ลพบุรี	๒	จังหวัด ลพบุรี	๓	ภาคกลาง
๒๕๑๑	๓๑,๔๑๗	๑๔.๔๑	๑๖๑,๘๔๕	๓๓.๘๐	๔๗๘,๘๐๕	๑๖.๖๓	๒,๘๗๔,๒๘๓
๒๕๑๒	๓๑,๘๕๗	๑๔.๓๗	๑๖๔,๔๗๖	๓๓.๕๖	๔๙๐,๑๒๖	๑๖.๖๘	๒,๙๓๖,๗๕๑
๒๕๑๓	๓๒,๑๘๖	๑๔.๒๔	๑๖๗,๒๔๘	๓๓.๒๖	๕๐๒,๙๐๒	๑๕.๔๗	๓,๓๑๔,๙๓๗
๒๕๑๔	๓๒,๘๑๕	๑๓.๘๒	๑๖๘,๑๔๒	๓๓.๐๐	๕๕๗,๙๗๔	๑๓.๗๕	๓,๑๕๒,๙๐๐
๒๕๑๕	๓๓,๓๐๒	๑๓.๗๐	๑๖๘,๑๖๑	๓๒.๘๘	๕๗๒,๓๔๐	๑๓.๗๓	๓,๒๒๘,๔๐๖
๒๕๑๖	๓๓,๓๕๗	๑๓.๕๑	๑๙๐,๔๗๓	๓๒.๖๓	๕๘๓,๖๗๕	๑๓.๕๔	๓,๓๔๕,๙๖๐
๒๕๑๗	๓๓,๖๙๙	๑๓.๓๑	๑๙๔,๗๓๓	๓๒.๖๔	๕๙๖,๕๖๔	๑๓.๕๑	๓,๔๒๖,๘๕๑
๒๕๑๘	๓๓,๙๕๒	๑๓.๒๑	๑๙๗,๒๓๐	๓๒.๓๒	๖๑๐,๒๙๕	๑๓.๕๕	๓,๔๙๕,๘๕๐
๒๕๑๙	๓๔,๘๗๑	๑๓.๑๓	๒๐๑,๒๖๐	๓๓.๖๔	๕๙๘,๒๒๔	๑๓.๐๕	๓,๕๐๙,๒๙๔

- ที่มา : ๑. ร้อยละของจำนวนประชากรเทศบาลเมืองลพบุรีต่อประชากรอำเภอเมือง
๒. ร้อยละของจำนวนประชากรอำเภอเมืองต่อประชากรจังหวัดลพบุรี
๓. ร้อยละของจำนวนประชากรจังหวัดต่อประชากรภาคกลาง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๔.๒.๓ การกระจายตัวของประชากร

การกระจายตัวของประชากรในพื้นที่จะเป็นเครื่องแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการใช้พื้นที่ และแนวทางในการกำหนดการใช้พื้นที่ที่เหมาะสม การศึกษาในส่วนนี้จะศึกษาถึงความหนาแน่น และลักษณะการกระจายตัวของประชากรบางพื้นที่ภายในเขตเทศบาล

๔.๒.๓.๑ ความหนาแน่นของประชากรในระดับจังหวัด อำเภอ และเทศบาล ปี พ.ศ. ๒๕๒๑

	ประชากร (คน)	พื้นที่ (กม.) ^๒	ความหนาแน่น (คน/กม.) ^๒
ระดับจังหวัด	๖๒๘,๔๔๗	๖,๑๖๑.๐๗	๑๐๒
ระดับอำเภอ	๑๗๕,๕๓๕	๕๖๕.๖	๓๑๐
ระดับเทศบาล	๓๕,๙๙๔	๖.๘	๕,๒๑๗

ความหนาแน่นของเขตเทศบาลเมืองลพบุรี มีอัตราที่ยังไม่สูงมากนัก เมื่อเทียบกับความหนาแน่นของประชากรในเขตเทศบาลขนาดใหญ่ หรือชลบุรี หรือกรุงเทพมหานคร ที่มีความหนาแน่น ๑๐,๓๐๓ คน/กม.^๒ ๑๗,๑๔๔ คน/กม.^๒ และ ๒๖,๙๘๐ คน/กม.^๒ ตามลำดับ แต่มีอัตราส่วนที่ใกล้เคียงกันกับ เทศบาลเมืองเชียงใหม่ ที่มีความหนาแน่น ๖,๑๐๘ คน/กม.^๒ จึงจัดได้ว่า ถ้ามีการส่งเสริมให้มีแหล่งงานเพิ่มขึ้น ก็จะทำให้มีประชากรเพิ่มขึ้น มีความหนาแน่นสูงขึ้นกว่านี้ จะทำให้มีปัญหาเกิดขึ้นใกล้เคียงกับเทศบาลเมืองเชียงใหม่ เมื่อไม่มีการจัดเตรียมการวางผังเมืองให้เหมาะสมเอาไว้

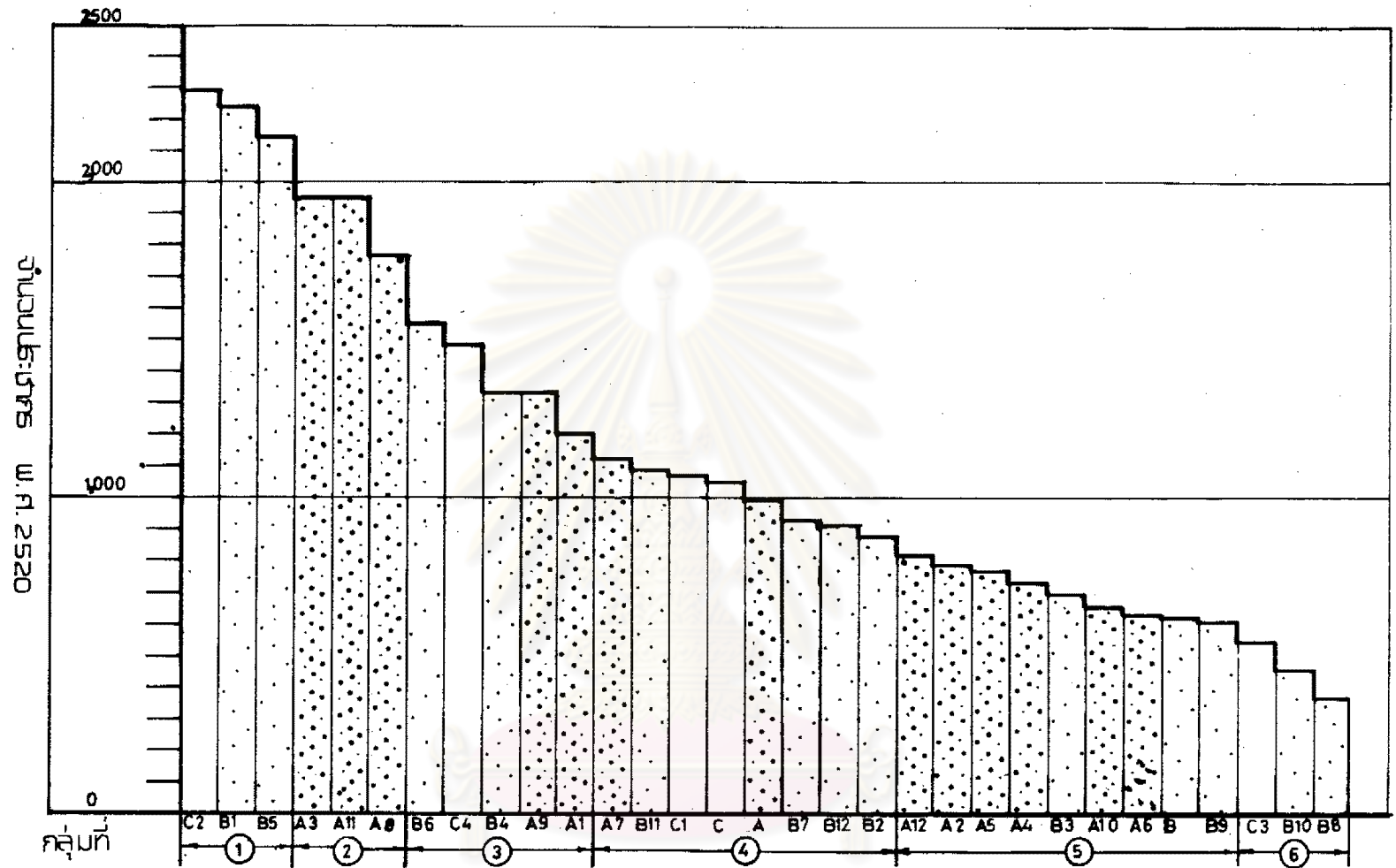
๔.๒.๓.๒ การกระจายตัวของประชากรในพื้นที่ แบ่งตามการสำรวจของ
สำนักผังเมือง

สำนักผังเมืองกระทรวงมหาดไทย ได้แบ่งพื้นที่สำรวจภายใน
เขตเทศบาลออกเป็น ๓๑ พื้นที่ โดยใช้ถนนเป็นตัวกำหนด
ขอบเขต

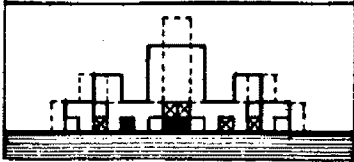
ขนาดของจำนวนประชากรในพื้นที่ต่าง ๆ ภายในเขตเทศบาล
ได้ถูกแบ่งออกเป็น ๖ กลุ่ม การกระจายตัวของประชากรใน
พื้นที่จะแสดงในแผนที่ ๔.๒ การกำหนดตำแหน่งของจุด
แสดงจำนวนประชากร ได้จาก ตำแหน่งการรวมตัวของอาคารตั้ง
บ้านเรือน จากการสำรวจของสำนักผังเมืองเป็นหลัก* จุดที่
แสดงในแผนที่ ๔.๒ อาจจะช่วยให้เห็นถึงลักษณะบางอย่าง
ในการกระจายตัวของประชากรได้บ้าง โดยจะเห็นได้ว่า พื้นที่
ที่มีประชากรอยู่มากจะกระจายอยู่ตามแนวถนนพระนารายณ์
มหาราช และบริเวณชานกับทางรถไฟ ถึงถนนสุรสงคราม
และถนนสุรศักดิ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเป็นบริเวณเมืองเดิมที่มีความ
เจริญอยู่ก่อน และเป็นย่านการค้าเดิม และเป็นบริเวณ
ที่มีสาธารณูปโภค สาธารณูปการที่สะดวก นอกนั้นจะเป็นพื้นที่
ที่มีประชากรขนาดเล็ก ทั้งนี้เนื่องจาก ถ้าเป็นบริเวณเมืองเดิม
ส่วนใหญ่มักจะเป็นพื้นที่ที่มีโบราณสถานตั้งอยู่ ในกรณีที่เป็นส่วน
อื่น ๆ สาเหตุเนื่องจาก พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ลุ่ม เป็นที่ทำ
เกษตรกรรมอยู่เดิม และบางบริเวณเป็นเขตทหาร และสนาม

---

* กระทรวงมหาดไทย, สำนักผังเมือง, รายงานการวิจัยเมืองลพบุรี (กรุงเทพฯ
มหานคร : สำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย, ๒๔๒๐), หน้า ๑๔ - ๒๐.

รูป 4.1 63

แสดง : กลุ่มเขตพื้นที่จัดเรียงตามขนาดแปลง พ.ศ. 2520
 ที่มา : เทศบาลเมืองสพนบุรี

สัญลักษณ์

- แสดงจำนวนแปลงในกลุ่มพื้นที่ A
- แสดงจำนวนแปลงในกลุ่มพื้นที่ B
- แสดงจำนวนแปลงในกลุ่มพื้นที่ C

**แผนนโยบายการพัฒนา:
 ชุมชนเทศบาลเมืองสพนบุรี**

นิสิต A 935200	ประพันธ์	วิชาศิลป์
อาจารย์ที่ปรึกษา แผนกวิชา ผังเมือง	ผศ. เศษ	บุญคำ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย		บัณฑิตวิทยาลัย พ.ศ. 2523

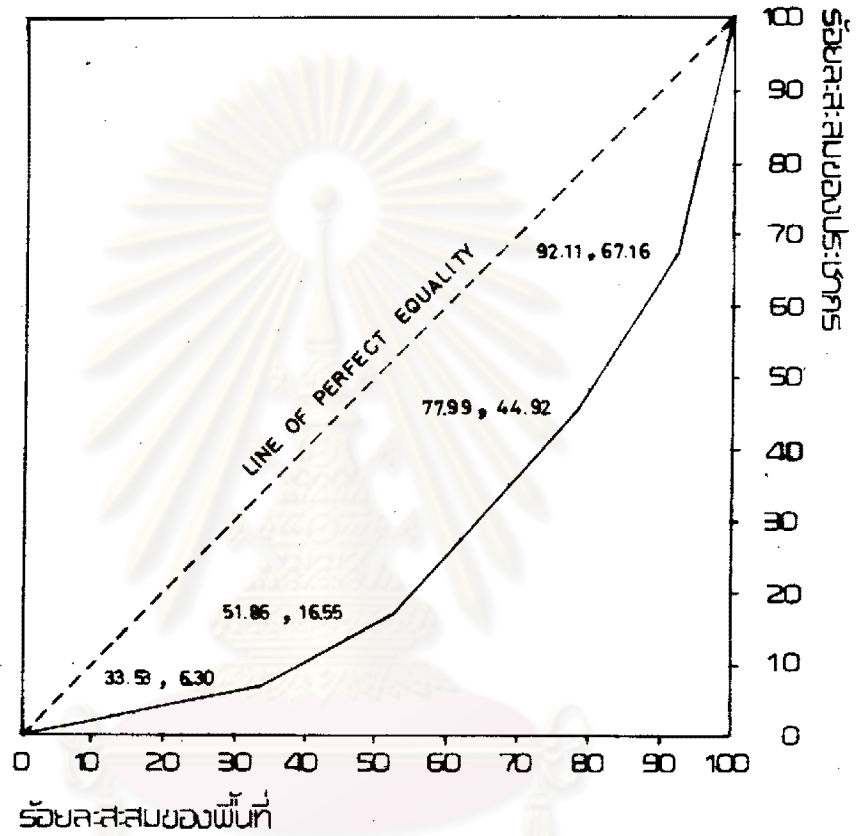
ตารางที่ ๔.๑๐ ความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่กับประชากร แสดงการกระจายตัวของประชากร เทศบาลเมืองลพบุรี ปี ๒๕๒๐

เขต	พ.ท.ทั้งหมด (ม ^๒)	ร้อยละ	ร้อยละสะสม	จำนวนประชากร	ร้อยละ	ร้อยละสะสม
C	๑,๑๐๕,๑๐๐	๑๖.๐๘๘	๑๖.๐๘๘	๑,๐๕๘	๓.๐๒๑	๓.๐๒๑
C ₃	๗๓๑,๓๐๐.๘	๑๐.๕๐๐	๒๖.๕๘๘	๕๕๕	๑.๕๕๕	๔.๕๗๕
B ₉	๔๗๗,๐๕๕	๖.๘๕๖	๓๓.๔๔๔	๖๐๕	๑.๗๒๖	๖.๓๐๑
B ₇	๔๕๑,๔๐๐	๖.๕๗๒	๔๐.๑๐๖	๕๕๕	๒.๖๕๖	๘.๙๕๗
B ₆	๔๒๑,๑๐๐.๘	๖.๑๓๐	๔๖.๒๓๖	๑,๕๕๘	๔.๕๕๕	๑๓.๕๑๖
B ₁₁	๓๘๖,๒๐๐	๕.๖๒๒	๕๑.๘๕๘	๑,๐๘๘	๓.๑๐๗	๑๖.๕๕๓
C ₂	๓๕๖,๕๐๐.๘	๕.๐๕๕	๖๒.๐๑๓	๑,๕๘๑	๔.๖๒๕	๒๑.๑๗๕
C ₄	๓๕๖,๕๐๐.๘	๕.๐๕๕	๖๒.๐๑๓	๑,๕๘๑	๔.๖๒๕	๒๑.๑๗๕
B ₃	๒๕๑,๕๐๐.๘	๓.๕๑๖	๖๕.๕๒๙	๖๕๕	๑.๙๕๖	๒๓.๑๓๑
B ₅	๒๓๐,๕๐๐.๘	๓.๓๕๖	๖๘.๘๘๕	๒,๑๕๖	๖.๑๒๕	๓๐.๒๖๐
B ₁₂	๒๒๒,๑๐๐	๓.๒๓๓	๗๒.๑๑๘	๕๑๐	๒.๖๐๐	๓๒.๘๖๐
B	๒๑๓,๒๐๐	๓.๑๐๕	๗๕.๒๒๒	๖๒๒	๑.๗๗๖	๓๔.๖๓๖
A ₈	๑๕๐,๕๐๐	๒.๑๗๓	๗๗.๓๙๕	๑,๗๗๖	๕.๐๗๖	๔๐.๗๑๒

เขต	พ.ท.ทั้งหมด (ม ^๒)	ร้อยละ	ร้อยละสะสม	จำนวนประชากร	ร้อยละ	ร้อยละสะสม
B ₄	๑๘๖,๒๐๐	๒.๗๑๑	๘๐.๗๐๖	๑,๓๓๒	๓.๘๐๔	๔๘.๗๒๒
C ₁	๑๕๗,๒๐๐	๒.๒๘๙	๘๒.๙๙๕	๑,๐๗๗	๓.๐๗๖	๕๑.๘๙๘
B ₁	๑๕๓,๑๐๐.๘	๒.๒๒๙	๘๕.๒๒๔	๒,๒๔๐	๖.๓๙๗	๕๘.๒๙๕
B ₁₀	๑๐๒,๓๐๐	๑.๕๘๙	๘๖.๘๑๓	๔๕๙	๑.๓๑๑	๕๙.๕๐๖
B ₈	๙๘,๒๐๐	๑.๔๓๐	๘๘.๒๔๓	๓๖๕	๑.๐๕๒	๖๐.๕๕๘
A ₆	๙๑,๐๐๐	๑.๓๒๕	๘๙.๕๖๘	๖๒๖	๑.๗๘๘	๖๒.๓๓๖
B ₂	๙๐,๙๐๐.๘	๑.๓๒๓	๙๐.๘๙๑	๘๗๗	๒.๕๐๕	๖๔.๘๔๑
A ₁₂	๙๐,๓๐๐.๘	๑.๓๑๕	๙๒.๒๐๖	๘๑๒	๒.๓๑๙	๖๗.๑๖๐
A ₄	๗๘,๐๐	๑.๑๓๖	๙๓.๓๔๒	๗๓๓	๒.๐๙๓	๖๙.๒๕๓
A ₁₁	๗๕,๑๐๐.๘	๑.๐๙๓	๙๔.๔๓๕	๑,๙๕๔	๕.๙๘๐	๗๕.๒๓๓
A ₉	๗๑,๐๐๐	๑.๐๓๘	๙๕.๔๖๙	๑,๓๓๒	๓.๘๐๔	๗๙.๐๓๗
A ₁₀	๖๑,๑๐๐.๘	๐.๘๙๐	๙๖.๓๕๙	๖๕๐	๑.๙๕๖	๘๐.๙๙๓

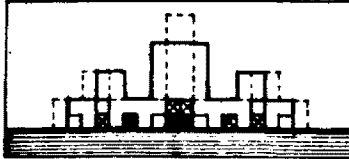
เขต	พ.ท.ทั้งหมด (ม ^๒)	ร้อยละ	ร้อยละสะสม	จำนวนประชากร	ร้อยละ	ร้อยละสะสม
A ₁	๔๓,๕๐๐.๘	๐.๗๗๙	๔๗.๐๓๘	๑,๒๐๕	๓.๕๕๑	๘๓.๕๘๘
A ₇	๔๘,๐๐๐	๐.๖๙๙	๕๗.๗๓๗	๑,๑๒๑	๓.๒๐๑	๘๗.๑๓๕
A ₂	๔๕,๒๐๐	๐.๖๕๘	๕๘.๓๙๕	๗๘๙	๒.๒๕๓	๘๙.๓๘๘
A ₅	๔๕,๒๐๐	๐.๖๕๘	๕๙.๐๕๓	๗๖๖	๒.๑๘๘	๙๑.๕๗๖
A ₃	๔๒,๐๐๐	๐.๖๑๑	๕๙.๖๖๔	๑,๙๕๔	๕.๕๘๐	๙๗.๑๕๖
A	๒๓๑,๑๐๐.๘	๐.๓๓๖	๑๐๐.๐	๕๙๖	๒.๘๕๔	๑๐๐.๐
รวม	๖,๘๖๙,๐๐๙.๔	๑๐๐.๐	๒,๓๖๐.๓๗๙	๓๕,๐๑๖	๑๐๐.๐	๑,๖๑๖.๕๑

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(Lorenz Curve)

รูป 4.2
68

แสดง : ความสัมพันธ์ของพื้นที่กับประชากร พ.ศ. 2520
ที่มา : ตารางที่

สัญลักษณ์

แผนนโยบายการพัฒนา:
ชุมชนเทศบาลเมืองลพบุรี

นิติค A 935200	ประพันธ์	วิชาศิลป์
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผศ. เคชา	บุญคำ
แผนกวิชา พังเมือง		บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย		พ.ศ. 2523

กอล์ฟ สนามกีฬาตั้งอยู่ เช่น บริเวณด้านทิศเหนือของย่านที่
เรียกว่าเมืองใหม่ สรุปลแล้วประชากรส่วนใหญ่ยังคงอาศัย
อยู่ในเขตเมืองเดิมอย่างหนาแน่นกว่าส่วนอื่น ๆ โดยอยู่ใน
เขตพื้นที่บริเวณ A ๑๔,๗๑๔ คน หรือร้อยละ ๔๒.๐๒ อยู่ใน
พื้นที่ B ๑๓,๘๔๔ คน ร้อยละ ๓๙.๕๔ และอยู่ในพื้นที่
C ๖,๔๔๔ คน ร้อยละ ๑๘.๔๔

จากแผนภาพที่ ๔.๒ จะแสดงถึงลักษณะของการกระจาย
ตัวของประชากรบนพื้นที่ที่ถูกแบ่งออกเป็น ๓๑ ส่วนในเขต
เทศบาล ในลักษณะที่ยังมีการรวมตัว เกาะกลุ่มกันอย่างหนา
แน่น ยังไม่ได้มีการกระจายตัวไปทั่วทั้งพื้นที่ และจากค่าการ
รวมตัวของประชากรปี ๒๕๒๐ มีค่า ๐.๓๑๕๑๔๔๔ ซึ่งมีค่าห่าง
ไกลจาก ๑ มาก แสดงถึงการกระจายตัวแบบรวมตัวกันก่อน
ข้างมากเช่นกัน

ค่าการรวมตัวประชากร =

$$\frac{\text{ผลรวมของร้อยละสะสมพื้นที่} - \text{ผลรวมร้อยละสะสมประชากร}}{\text{ผลรวมร้อยละสะสมพื้นที่}}$$

ค่าการรวมตัวประชากรปี ๒๕๒๐

$$= \frac{๒๓๖,๐๓๘ - ๑๖๑,๖๕๑}{๒๓๖,๐๓๘}$$

$$= ๐.๓๑๕๑,๔๔๔$$

๔.๒.๓.๓ ความหนาแน่นประชากร แบ่งตาม เขตการสำรวจของสำนัก

ผังเมือง ความหนาแน่นของประชากร จะถูกแบ่งออกเป็น ๖
กลุ่ม บนแผนที่ ๔.๒ จะแสดงถึงประสิทธิภาพในการใช้พื้นที่
และพื้นที่ที่มีขีดความสามารถที่จะรับกำลังประชากรได้อีก โดย
พื้นที่ใดที่มีความหนาแน่นสูงอยู่แล้วจะมีความยากในการพัฒนา

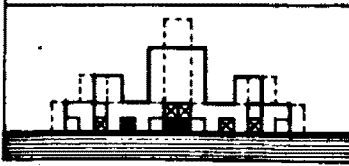
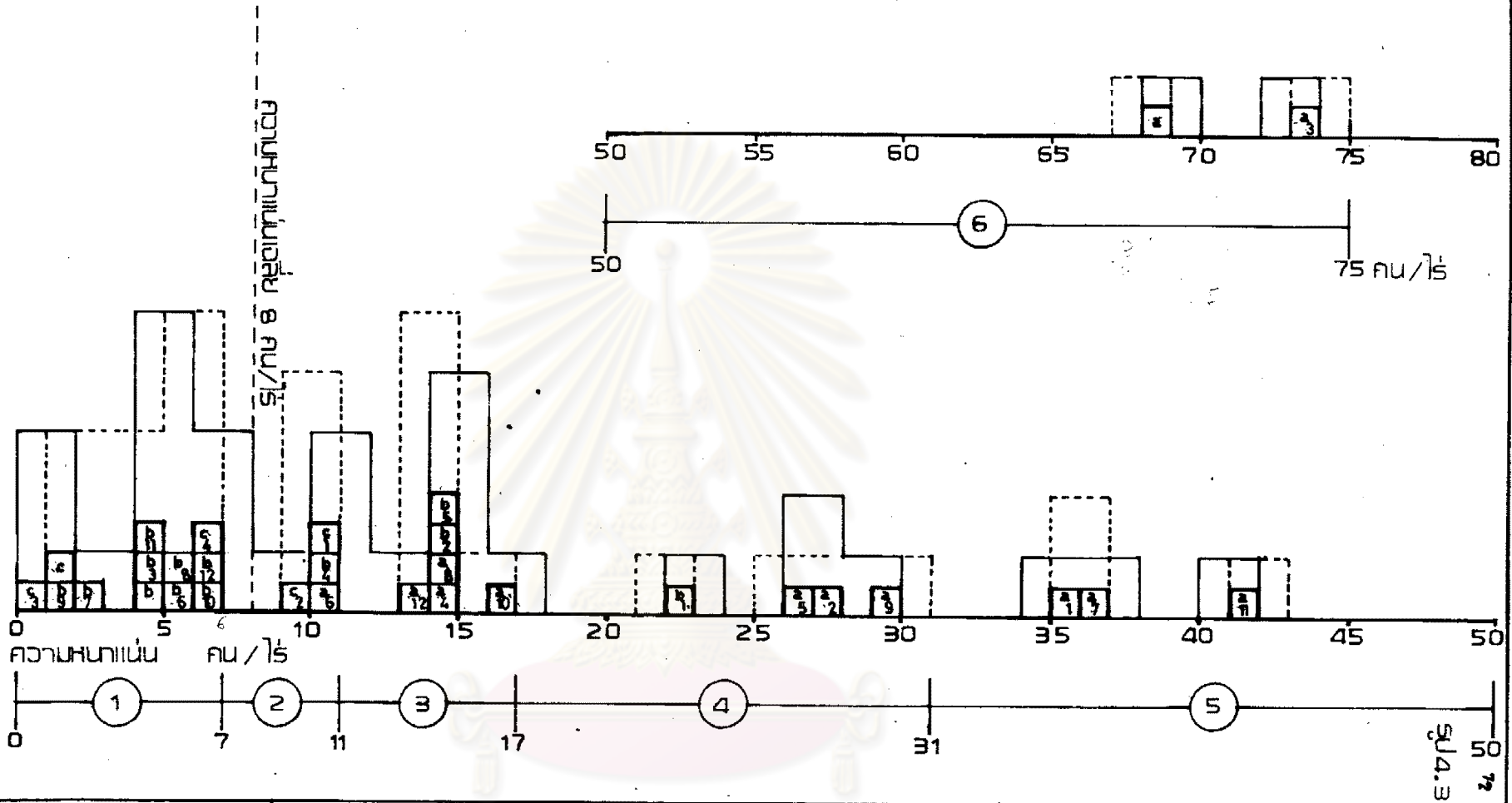
สิ่งต่าง ๆ ในแนวราบ กล่าวคือ ขยายตัวในแนวราบได้ยาก
 แนวทางการพัฒนาจำเป็นจะต้องทำในทางตั้ง แต่พื้นที่ที่มีความ
 หนาแน่นต่ำ การพัฒนาในแนวราบย่อมทำได้ง่ายกว่า ทั้งนี้จะ
 เห็นได้ว่า การรวมตัวของประชากรจะไปกระจุกตัว (Con-
 centrate) อย่างมากในบริเวณตั้งแต่แนวทางรถไฟ จนถึง
 ถนนสุขสงคราม และถนนสุรศักดิ์ หรืออยู่ในบริเวณที่เรียกว่า
 "เมืองเดิม" ที่เป็นที่ตั้งของโบราณสถานที่สำคัญในประวัติศาสตร์
 เช่น พระนารายณ์ราชนิเวศน์ และอื่น ๆ อีกมาก บริเวณที่มี
 ประชากรหนาแน่นมาก อยู่ทางตอนเหนือของเมือง โดยมาก
 เป็นย่านพาณิชย์กรรมและย่านพักอาศัย บริเวณที่มีความหนา
 แน่นมากที่สุด อยู่ในพื้นที่ที่ตั้งอยู่ระหว่างถนนมโนราห์ ถนน
 สุขสงคราม และถนนปรางค์สามยอด และบริเวณเหนือสุดของ
 เมืองซึ่งเป็นย่านพักอาศัย และมีโรงงานอุตสาหกรรมอยู่บาง
 ส่วน โดยมีความหนาแน่นสูงพอสมควรถึง ๗๔ และ ๖๔ คน
 ต่อไร่ พื้นที่นอกเหนือจากบริเวณที่กล่าวมาจะมีความหนาแน่น
 ต่ำลงมามาก คือ มีความหนาแน่นประมาณ ๑๔ คนต่อไร่ ซึ่ง
 บริเวณดังกล่าวนี้ส่วนใหญ่อยู่ในบริเวณตัวเมืองเดิม ที่มีอาณาเขต
 ตั้งแต่ คลองคูเมือง หรือ คลองเรือก ไปทางทิศตะวันตกของ
 เมือง นอกจากนี้ ยังมีพรมกระจายอยู่ตามบริเวณริมถนน
 นารายณ์มหาราช บริเวณวงเวียนสระแก้ว ตั้งแต่ซอยโรงเรียน
 อนุบาลถึงวงเวียนสระแก้ว นอกจากบริเวณเหล่านี้แล้ว พื้นที่
 ส่วนใหญ่ ซึ่งอยู่ในบริเวณเขตเทศบาล ที่ขยายใหม่ครั้งสุดท้าย
 เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๗ ยังมีความหนาแน่นต่ำมาก โดยเฉพาะ
 พื้นที่ทางด้านทิศใต้ของเมืองที่เป็นย่านพักอาศัย และทิศเหนือ
 ของเมืองที่พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเขตทหาร โดยพื้นที่เหล่านี้มีความ
 หนาแน่นไม่ถึง ๑๐ คนต่อไร่

ตารางที่ ๘.๑๑ แสดงความหนาแน่นประชากร จำแนกตามเขตสำรวจเทศบาลเมืองลพบุรี ปี ๒๕๒๐

เขตสำรวจ	พื้นที่ (ไร่)	จำนวนประชากร (คน)	ความหนาแน่น (คน/ไร่)	อันดับที่	กลุ่มที่ ¹
A	๑๔.๔๓๘	๕๕๖	๖๕	๒	๖
A ₁	๓๓.๔๓๘	๑,๒๐๕	๓๖	๕	๕
A ₂	๒๘.๒๕๐	๗๘๕	๒๘	๗	๕
A ₃	๒๖.๒๕๐	๑,๕๕๔	๕๙	๑	๖
A ₄	๔๘.๗๕๐	๗๓๓	๑๕	๑๑	๓
A ₅	๒๘.๒๕๐	๗๖๖	๒๗	๘	๕
A ₆	๕๖.๘๗๕	๖๒๖	๑๑	๑๓	๓
A ₇	๓๐.๐๐๐	๑,๑๒๑	๓๗	๔	๕
A ₈	๑๑๕.๐๖๓	๑,๗๗๖	๑๕	๑๑	๓
A ₉	๔๔.๓๗๕	๑,๓๓๒	๓๐	๖	๕
A ₁₀	๓๘.๑๘๘	๖๕๐	๑๗	๑๐	๓
A ₁₁	๕๖.๕๓๘	๑,๕๕๔	๔๒	๓	๕
A ₁₂	๕๖.๕๓๘	๘๑๒	๑๔	๑๒	๓
B	๑๓๓.๒๕๐	๖๒๒	๕	๑๗	๑
B ₁	๕๕.๖๘๘	๒,๒๕๐	๒๓	๕	๕
B ₂	๕๖.๘๑๓	๘๗๗	๑๕	๑๑	๓
B ₃	๑๕๐.๕๓๘	๖๕๕	๕	๑๗	๑
B ₄	๑๑๖.๓๗๕	๑,๓๓๒	๑๑	๑๓	๒
B ₅	๑๔๕.๐๖๓	๒,๑๕๖	๑๕	๑๑	๓
B ₆	๒๖๓.๑๘๘	๑,๕๕๔	๖	๑๖	๑
B ₇	๒๘๒.๑๒๕	๕๕๕	๓	๑๘	๑
B ₈	๖๑.๓๗๕	๓๖๕	๖	๑๖	๑
B ₉	๒๕๘.๑๘๗	๖๐๕	๒	๑๕	๑
B ₁₀	๖๓.๕๓๘	๕๕๕	๗	๑๕	๑
B ₁₁	๒๑๑.๓๗๕	๑,๐๘๘	๕	๑๗	๑
B ₁₂	๑๓๘.๘๑๓	๕๕๐	๓	๑๕	๑
C	๖๕๐.๖๘๘	๑,๐๕๘	๒	๑๕	๑
C ₁	๕๘.๒๕๐	๑,๐๗๗	๑๑	๑๓	๒
C ₂	๒๑๕.๕๓๘	๒,๒๕๘	๑๐	๑๔	๒
C ₃	๔๕๐.๘๑๓	๕๕๕	๑	๒๐	๑
C ₄	๒๑๖.๕๖๓	๑,๕๘๑	๗	๑๕	๑
รวม	๔,๒๕๓.๑๓๓	๓๕,๐๑๖	๘	-	-

ที่มา : รายงานวิจัยเมืองลพบุรี กองวิจัย สำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย

1 จากการตัดกลุ่ม

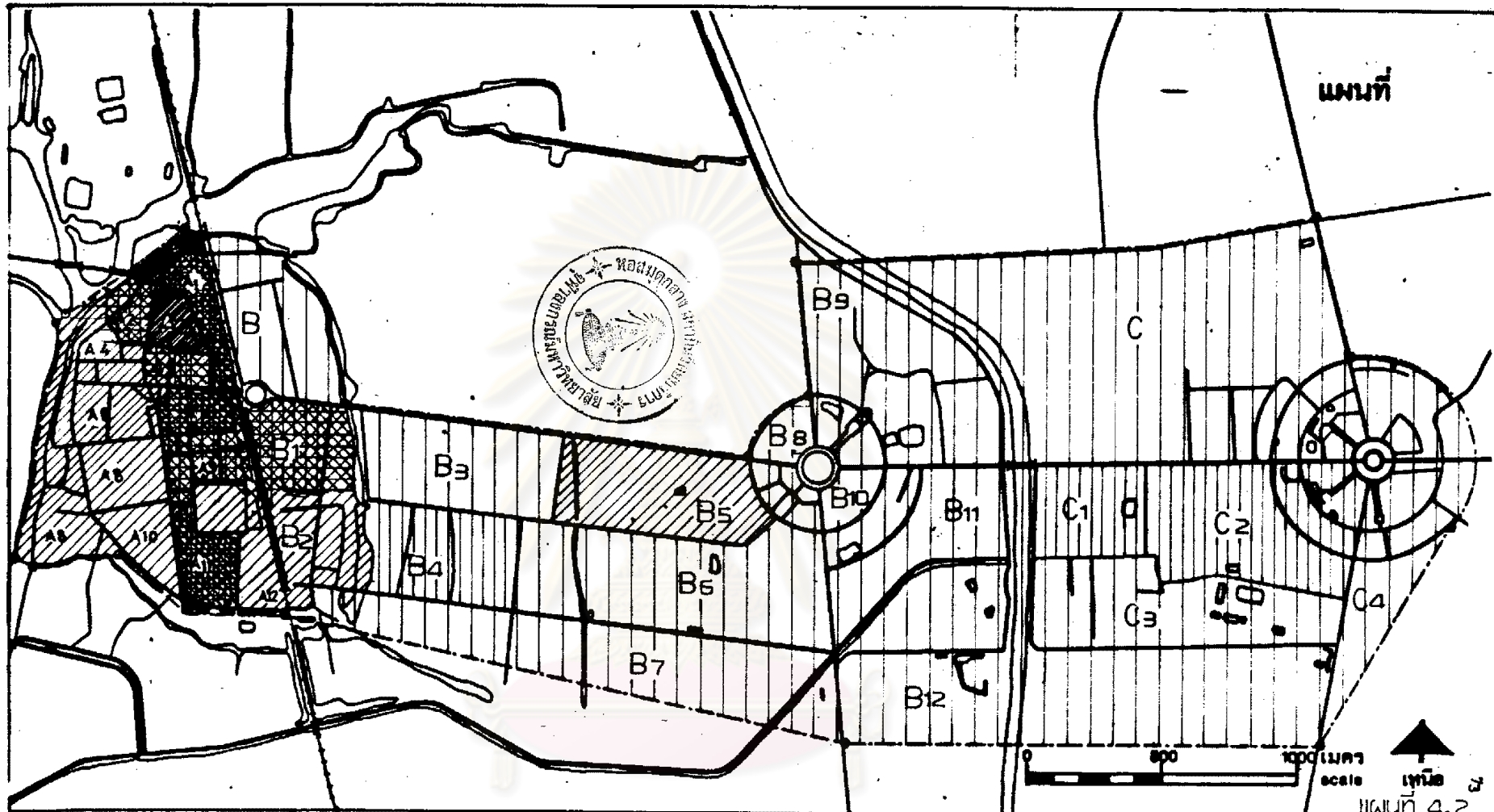

แสดง : การจัดกลุ่มเขตพื้นที่แบ่งตามความหนาแน่นประชากร 2520
 ที่มา : ตารางที่

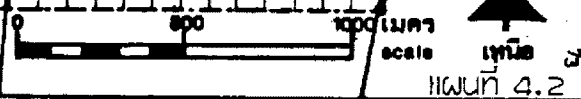
สัญลักษณ์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**แผนนโยบายการพัฒนา:
 ชุมชนเทศบาลเมืองลพบุรี**

นิติค ประพันธ์ วิชาศิลป์
 A 935200
 อาจารย์ที่ปรึกษา ผศ. เศษ บัญคำ
 แผนกวิชา ผังเมือง บัณฑิตวิทยาลัย
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2523

แผนที่

แสดง : ความหนาแน่นของประชากรเทศบาลเมืองลพบุรี 2520
 ที่มา : ตารางที่ 1 และรูป

สัญลักษณ์

	มากกว่า 50 คน/ไร่		11 - 17 คน/ไร่
	31 - 50		7 - 11
	17 - 31		น้อยกว่า 7

แผนนโยบายการพัฒนา:
 ชุมชนเทศบาลเมืองลพบุรี

นิสิต ประพันธ์ วิชาศิลป์
 A 935200
 อาจารย์ที่ปรึกษา ผศ. เศษ่า บุญคำ
 คณะวิชา ศึกษนียบ บัณฑิตวิทยาลัย
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2523

จากผลการวิเคราะห์ความหนาแน่นของประชากรในปี ๒๕๒๐ แสดงให้เห็นถึง แหล่งศูนย์กลางชุมชนที่สำคัญ ได้แก่ ย่านการค้าบริเวณชุมชนเมืองเดิม โดยแผ่อิทธิพลครอบคลุมบริเวณใกล้เคียง รอบ ๆ บริเวณตัวเมืองเดิม นอกจากนี้ ยังมีศูนย์กลางย่อยอีกสองบริเวณ อยู่ในบริเวณวงเวียนสระแก้ว และวงเวียนเทพสตรี ศูนย์กลางรองทั้ง ๒ ศูนย์นี้ ในปัจจุบันยังมีอิทธิพลไม่สูงมากนัก โดยเฉพาะ ศูนย์กลางรองย่านวงเวียนเทพสตรี

๔.๒.๔ องค์ประกอบทางประชากร

การพิจารณาถึงลักษณะของโครงสร้างทางประชากร จะเป็นการแสดงให้เห็นถึงสภาพของอัตราการเกิด การตาย ภาวะการเจริญพันธุ์ ระดับการศึกษา สภาพทางเศรษฐกิจ และสังคม โดยเฉพาะผู้ที่เป็นภาระ และจำนวนแรงงาน โครงสร้างของประชากรจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ อันเนื่องมาจากการอพยพการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ที่มีผลต่ออัตราการเกิดและตาย

๔.๒.๔.๑ องค์ประกอบด้านอายุ ในแต่ละสังคมจะมีการกระจายตัวทางด้านอายุของประชากรแตกต่างกัน ในการศึกษาจึงได้แบ่งโครงสร้างทางด้านอายุออกเป็นกลุ่ม ๆ เพื่อสะดวกในการเปรียบเทียบในแต่ละสังคม การศึกษาโดยทั่วไป การกระจายตัวทางด้านอายุ จะแบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม

๑. กลุ่มประชากรวัยเด็ก อายุ ๐ - ๑๔ ปี
๒. กลุ่มประชากรหนุ่มสาว หรือวัยแรงงาน อายุ ๑๕-๔๔ ปี
๓. กลุ่มวัยคนชรา อายุตั้งแต่ ๖๐ ปีขึ้นไป

การอธิบายโครงสร้างทางด้านอายุของประชากร มักจะอธิบายออกมาในรูปสัดส่วนของผู้พึ่งพา หรือ ผู้เป็นภาระ

จากตาราง ๔.๑๒ ผู้พึ่งพาหรือผู้เป็นภาระของ เขตเทศบาลเมืองลพบุรีที่อยู่ในวัยเด็กมี ๑๐,๔๔๔ คน วัยชรา ๑,๘๔๔ คน มีผู้อยู่ในวัยแรงงาน ๒๒,๖๑๖ คน สัดส่วนของผู้พึ่งพาในปี พ.ศ. ๒๕๒๐ จึงมีค่าร้อยละ ๕๔.๓๗ หรือมีสัดส่วนผู้พึ่งพา วัยเด็กร้อยละ ๔๖.๒๐ และสัดส่วนผู้พึ่งพา วัยชรา ร้อยละ ๘.๑๗ นับว่าอยู่ในอัตราที่ต่ำ

๔.๒.๔.๒ ปริมาณของประชากร จากรูปโครงสร้างทางประชากรปี ๒๕๒๐ แสดงให้เห็นว่า ในอดีตมีอัตราการเกิดสูง มีอัตราการตายต่ำ แต่ในช่วงหลัง ๆ ได้มีการควบคุมอัตราการเกิดให้ต่ำลงมาได้ ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากนโยบายประชากรของรัฐบาล ที่ต้องการลดอัตราการเกิดลง ประกอบกับการวางแผนครอบครัวประสบความสำเร็จมากในเขตเมือง รวมทั้งผลกระทบจากภาวะทางเศรษฐกิจ และสภาพความเป็นอยู่แบบเมือง จึงทำให้มีประชากรในวัยเด็กมีจำนวนน้อยลงอย่างเห็นได้ชัด ประชากรส่วนใหญ่จะอยู่ในวัยแรงงาน ทำให้สัดส่วนของผู้พึ่งพาต่ำเพียงร้อยละ ๕๔.๓๗ เท่านั้น เมื่อเทียบกับสัดส่วนผู้พึ่งพาของประเทศญี่ปุ่นที่มีค่าสัดส่วนผู้เป็นภาระรวมร้อยละ ๕๓ แม้ว่าจะมีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันแต่ก็อาจจะมีสภาพต่าง ๆ ไม่เหมือนกันก็เป็นได้ เพราะในจำนวนผู้ที่อยู่ในวัยแรงงาน จะมีเพียงประมาณครึ่งหนึ่งเท่านั้นที่ทำงานในเชิงเศรษฐกิจโดยเฉพาะในสตรีสำหรับประเทศที่กำลังพัฒนา* เช่นประเทศไทยซึ่งอาจทำให้ค่านี้ไม่ตรงกับความเป็นจริงมากนัก โดยผู้ที่เป็นภาระอาจจะมีค่าสูงกว่านี้ได้

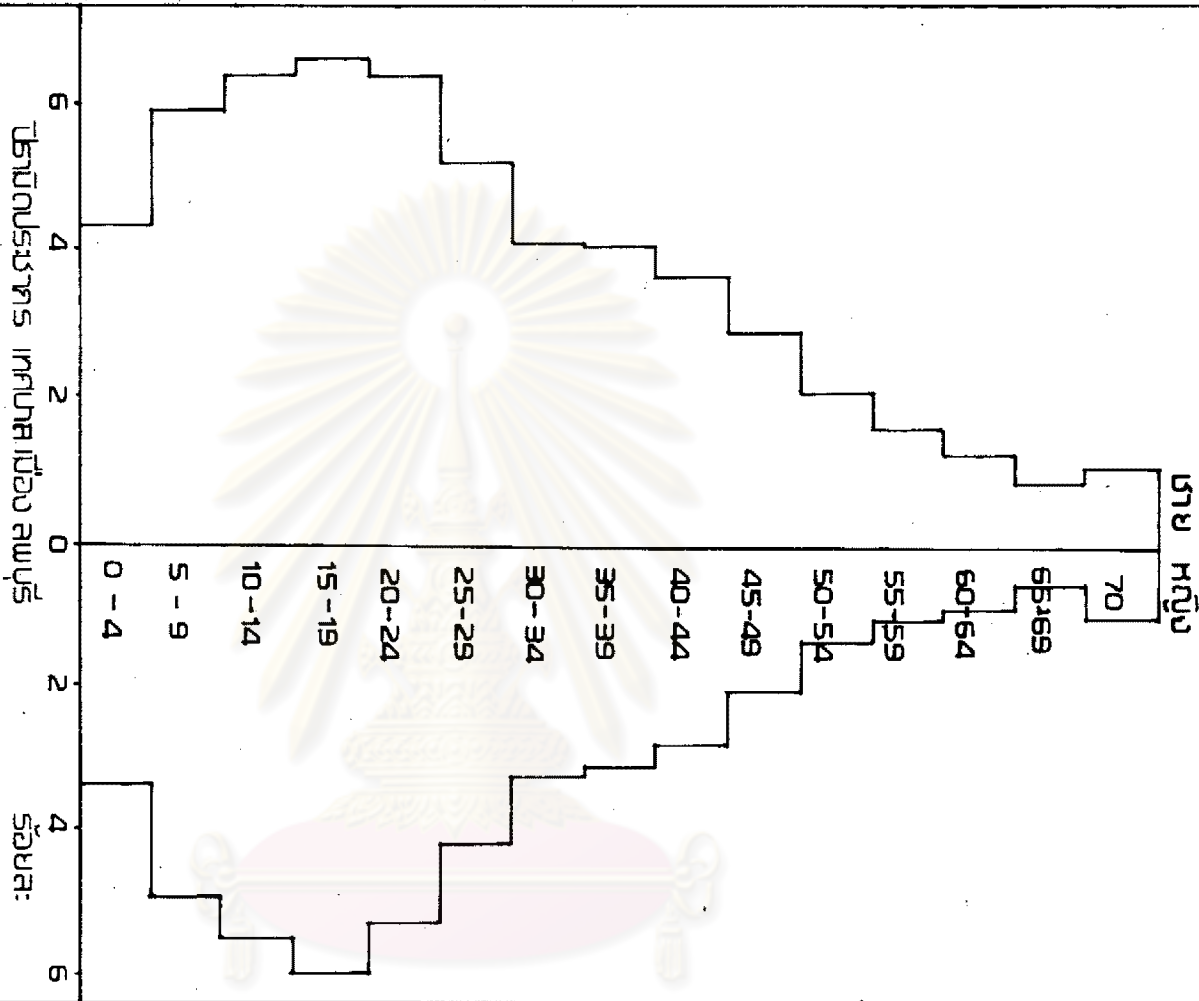
* ศิริพันธ์ ถาวรทวีพงษ์, ประชากรศาสตร์ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๑๔) หน้า ๘.

ตารางที่ ๕.๑๒ จำนวนประชากรหมวดอายุ ๕ ปี จำแนกตามเพศ
ของเทศบาลเมืองลพบุรี ปี ๒๕๒๐

๗๖

หมวดอายุ ๕ ปี	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%
ยอดรวม	๓๔,๕๑๒	๑๐๐.๐	๑๙,๔๙๙	๑๐๐.๐	๑๕,๐๑๓	๑๐๐.๐
๐ - ๔	๒,๖๒๐	๗.๕	๑,๔๗๘	๗.๖	๑,๑๔๒	๗.๕
๕ - ๙	๓,๖๙๘	๑๐.๖	๒,๐๒๔	๑๐.๔	๑,๖๗๓	๑๐.๘
๑๐ - ๑๔	๔,๑๓๐	๑๑.๘	๒,๒๒๖	๑๑.๔	๑,๙๐๔	๑๒.๕
๑๕ - ๑๙	๔,๓๕๓	๑๒.๕	๒,๑๑๘	๑๑.๙	๒,๒๓๕	๑๕.๒
๒๐ - ๒๔	๔,๐๒๘	๑๑.๕	๒,๒๑๕	๑๑.๔	๑,๘๑๓	๑๑.๘
๒๕ - ๒๙	๓,๒๓๖	๙.๓	๑,๘๐๘	๙.๓	๑,๔๒๘	๙.๕
๓๐ - ๓๔	๒,๕๓๕	๗.๓	๑,๔๓๐	๗.๓	๑,๑๐๕	๗.๓
๓๕ - ๓๙	๒,๕๖๙	๗.๔	๑,๔๑๒	๗.๒	๑,๑๕๗	๖.๘
๔๐ - ๔๔	๒,๒๑๑	๖.๓	๑,๒๖๙	๖.๕	๙๔๒	๖.๓
๔๕ - ๔๙	๑,๗๑๐	๔.๙	๑,๐๑๒	๕.๒	๖๙๘	๔.๕
๕๐ - ๕๔	๑,๑๘๓	๓.๔	๗๓๗	๓.๘	๔๔๖	๓.๐
๕๕ - ๕๙	๙๐๐	๒.๖	๕๓๖	๒.๗	๓๖๔	๒.๔
๖๐ - ๖๔	๗๔๗	๒.๑	๔๓๓	๒.๒	๓๑๔	๒.๐
๖๕ - ๖๙	๕๒๑	๑.๕	๒๕๔	๑.๓	๒๖๗	๑.๗
๗๐ ปีขึ้นไป	๖๘๐	๑.๙	๓๕๖	๑.๘	๓๒๔	๒.๑

ที่มา : กองวิจัยสำนักผังเมือง

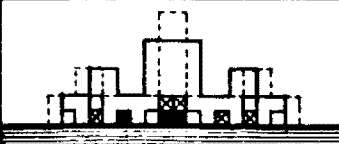

**แผนนโยบายการพัฒนา:
ชุมชนเทศบาลเมืองลพบุรี**

บิลิต A 935200	ประพันธ์	วิชาศิลป์
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผศ. เศชา	บุญคำ
แผนกวิชา	ผังเมือง	บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย		พ. ศ. 2 5 2 3

แสดง : พีรามิดประชากรแยกแอดอายุ 5ปี จำแนกตามเพศ 2520
ที่มา : สำนักผังเมือง

สัญลักษณ์

๔.๒.๔ จำนวนประชากรในอนาคต

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบทางด้านต่าง ๆ ได้แก่ อัตราการเกิด การตาย การย้ายถิ่น องค์ประกอบทางเพศ โครงสร้างทางประชากร โดยเฉพาะอัตราการเกิด การตาย และการย้ายถิ่น ภาวะทางเศรษฐกิจ ที่มีผลต่อโครงสร้างทางประชากร ทำให้อัตราการเกิดในระยะหลังจากปี ๒๕๑๗ อยู่ในลักษณะที่มีอัตราที่ลดต่ำลง ถ้าสภาพต่าง ๆ ในอนาคตมีสภาพที่ใกล้เคียงกับสภาวะต่าง ๆ ในช่วงปีหลัง ๆ นี้ ก็พอจะคาดการณ์อย่างหยาบ ๆ ได้ว่า สัดส่วนของผู้พึ่งพาจะอยู่ในเกณฑ์ต่ำ อัตราการเพิ่มของประชากรที่จะแปรผันมากขึ้นหรือน้อยลง จะขึ้นอยู่กับจำนวนการย้ายถิ่นเข้าหรือออกเป็นสำคัญ

๔.๒.๔.๑ การคาดคะเนจำนวนประชากรในอนาคตของ เขตเทศบาล ช่วง ๕ ปี ตั้งแต่ปี ๒๕๒๕ ถึงปี ๒๕๔๐

การคาดคะเนจำนวนประชากรในที่นี้ ใช้วิธีการคำนวณทางด้านคณิตศาสตร์ โดยวิธี Geometric Extrapolation ซึ่งเป็นการเพิ่มของประชากรเป็นแบบทวีคูณ* ค่าที่ได้ออกมาเป็นค่าการคาดคะเนที่อยู่ในอัตราการขยายตัวขั้นต่ำ เมื่อได้เทียบกับค่าการคาดประมาณจำนวนประชากร โดยหาจากแนวโน้มจากการขยายตัวของจำนวนประชากรในอดีต ๓ ช่วง ตั้งแต่ช่วง ๓๐ ปี ๒๓ ปี และช่วงที่ ๓ ระยะเวลา ๑๕ ปี ของกองวิจัย สำนักผังเมือง^๒ โดยช่วงที่ ๓ ที่อยู่ในระหว่างปี ๒๕๐๕ - ๒๕๑๕ มีอัตราการขยายตัวที่ต่ำที่สุด การคาดคะเน

* ศิริพันธ์ ถาวรทรัพย์, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๓๓ - ๑๓๔.

^๒ กระทรวงมหาดไทย, สำนักผังเมือง, รายงานการวิจัย เมืองลพบุรี (กรุงเทพ

มหานคร : สำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย, ๒๕๒๑), หน้า ๓๑ - ๓๒.

จำนวนประชากร ในการศึกษาการคาดคะเนจำนวนประชากร
ครั้งนี้ คิดจากจำนวนประชากรในช่วง ๑๐ ปี ตั้งแต่ปี ๒๕๑๐
ถึงปี ๒๕๒๐ เพื่อที่จะหาจำนวนประชากรในปี ๒๕๒๕, ๒๕๓๐
และ ๒๕๓๕ ช่วงดังกล่าวน่าจะใกล้เคียงกับช่วงการคาดคะเน
จำนวนประชากรของสำนักผังเมืองในช่วงที่ ๓ ที่มีอัตราการ
ขยายตัวขั้นต่ำสุดของประชากรในเขตเทศบาล ที่มีสภาพต่าง ๆ
ใกล้เคียงกับสภาพปัจจุบัน ในช่วงปีหลัง ๆ นี้มากกว่าช่วงอื่น ๆ
จากเหตุผลต่าง ๆ ดังกล่าวมาจึงพอจะทำให้การคาดคะเนโดย
วิธี Geometric Extrapolation มีความเป็นไปได้ค่อนข้าง
สูงพอที่จะนำมาใช้ในการคาดคะเนจำนวนประชากรของ
เขตเทศบาลเมืองลพบุรีได้

๔.๒.๔.๒ รายละเอียดการคาดคะเนจำนวนประชากรใน พ.ศ. ๒๕๒๕

ปี พ.ศ. ๒๕๓๐ และปี พ.ศ. ๒๕๓๕

การหาค่าอัตราการขยายตัวของประชากร

$$\text{ใช้สูตร} \quad R = \sqrt[n]{\frac{P_t}{P_0}} - 1$$

เมื่อ R = อัตราการขยายตัวของประชากร ช่วงปี ๒๕๑๐-๒๕๒๐

n = จำนวนปีที่เปลี่ยนไปจาก พ.ศ. ๒๕๑๐-๒๕๒๐ (๑๐ ปี)

P_t = จำนวนประชากรปีหลังสุด (ปี พ.ศ. ๒๕๒๐)
= ๓๕,๕๓๕ คน

P_0 = จำนวนประชากรปีแรก (ปี พ.ศ. ๒๕๑๐)
= ๓๐,๕๒๓ คน

แทนค่า

$$\begin{aligned} R &= \sqrt[10]{\frac{๓๕,๕๓๕}{๓๐,๕๒๓}} - ๑ \\ &= ๑.๐๑๕๖๕๓๒ - ๑ \\ &= ๐.๐๑๕๖๕๓๒ \end{aligned}$$

จากสูตรการคาดคะเนจำนวนประชากร

$$P_n = P_t (1 + R)^n$$

เมื่อ P_{n1} = ประชากรในอีก ๕ ปี = ปี พ.ศ. ๒๕๒๕

P_{n2} = ประชากรในอีก ๑๐ ปี = ปี พ.ศ. ๒๕๓๐

P_{n3} = ประชากรในอีก ๑๕ ปี = ปี พ.ศ. ๒๕๓๕

P_t = ประชากรปีหลังสุด = ปี พ.ศ. ๒๕๒๐

= ๓๕,๕๓๕ คน

แทนค่า

$$\begin{aligned} P_{n1} &= ๓๕,๕๓๕ (๑ + ๐.๐๑๕๖๕๓๖)^๕ \\ &= ๓๕,๕๓๕ \times ๑.๐๑๕๖๕๓๖^๕ \\ &= ๓๘,๕๐๕.๗ \end{aligned}$$

ดังนั้น ประชากรในปี ๒๕๒๕ จะเท่ากับ ๓๘,๕๐๕ คน

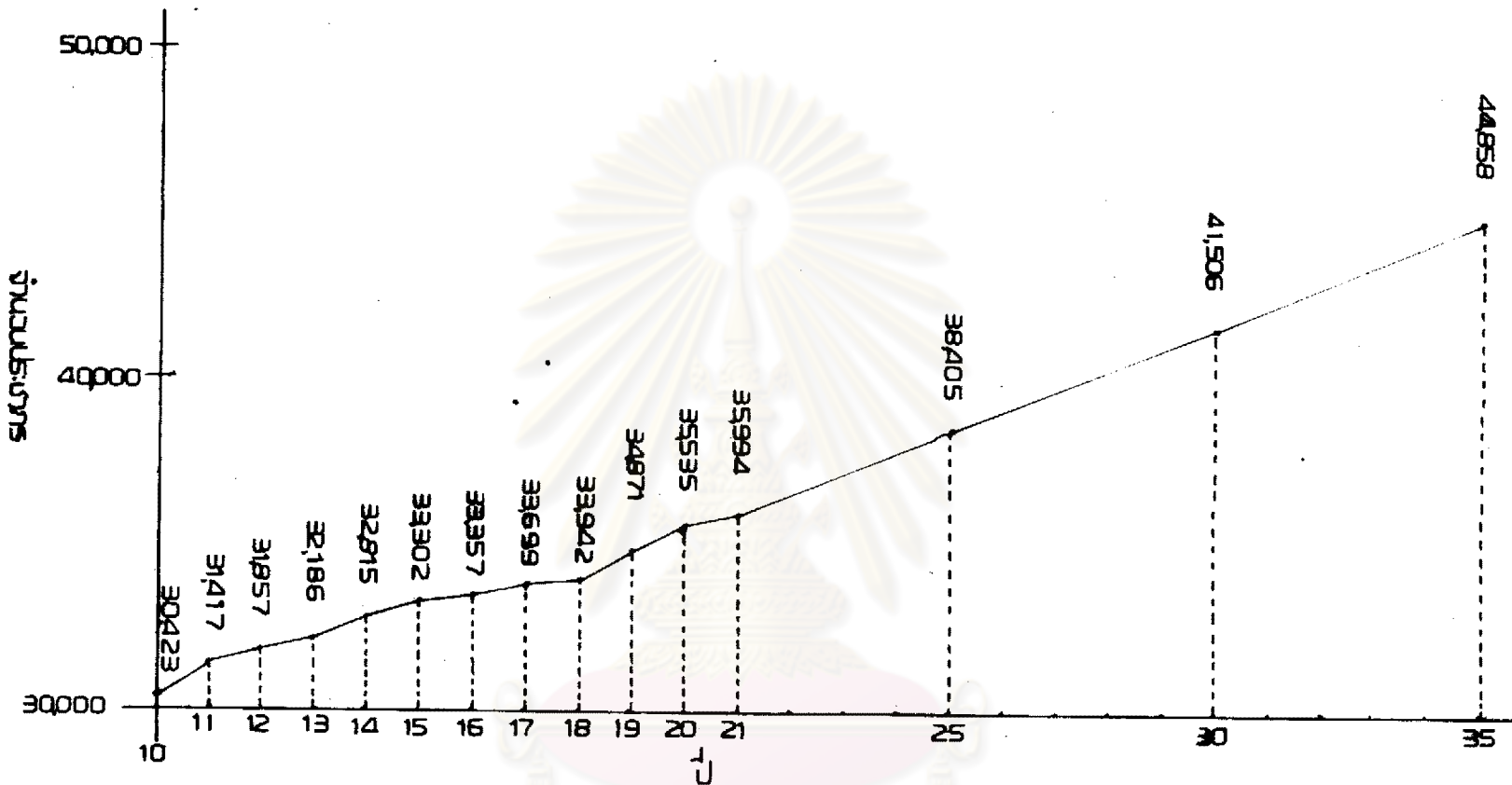
$$\begin{aligned} P_{n2} &= ๓๕,๕๓๕ (๑ + ๐.๐๑๕๖๕๓๖)^{๑๐} \\ &= ๓๕,๕๓๕ \times ๑.๑๖๘๐๓๕๗ \\ &= ๔๑๕๐๖.๑ \end{aligned}$$

ประชากรในปี ๒๕๓๐ จะเท่ากับ ๔๑,๕๐๖ คน

$$\begin{aligned} P_{n3} &= ๓๕,๕๓๕ (๑ + ๐.๐๑๕๖๕๓๖)^{๑๕} \\ &= ๓๕,๕๓๕ \times ๑.๒๖๒๓๖๒๘ \\ &= ๔๕๕๕๘.๐๖ \end{aligned}$$

ประชากรในปี ๒๕๓๕ จะเท่ากับ ๔๕,๕๕๘ คน

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูป 4.5

แสดง : จำนวนประชากร ปี 2510 - 2535
 ที่มา : เทศบาลเมืองลพบุรี และ การคาดคะเนประชากร

สัญลักษณ์

แผนนโยบายการพัฒนา:
 ชุมชนเทศบาลเมืองลพบุรี

นิสิต ประพันธ์ วิชาศิลป์
 A 935200
 อาจารย์ที่ปรึกษา ผศ. เศษ่า บุญคำ
 ผนกวิชา ผังเมือง บัณฑิตไทย เลย์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2523

ผลจากการคาดคะเนจำนวนประชากร โดยวิธี Geometric Extrapolation
 เทียบกับการคาดคะเนจำนวนประชากรโดยกองวิจัย สำนักผังเมือง

ปี พ.ศ.	การคาดคะเนจำนวนประชากรของสำนักผังเมือง			Geometric Extrapolation (ฐานปี ๒๕๑๐ - ๒๕๒๐)
	อัตราการขยายตัว ขั้นต่ำ ๑.๕๕ % (ฐานปี ๒๕๐๕-๑๙)	อัตราการขยายตัว ชั้นกลาง ๒.๘๓ % (ฐานปี ๒๕๑๗ - ๒๕๑๙)	อัตราการขยายตัว ชั้นสูง ๔.๐๘ % (ฐานปี ๒๕๔๐ - ๒๕๑๙)	
๒๕๒๐	๓๕,๒๐๐	๓๕,๘๕๐	๓๖,๓๐๐	๓๕,๕๓๕
๒๕๒๕	๓๘,๗๐๐	๔๑,๒๐๐	๔๔,๓๐๐	๓๘,๕๐๕
๒๕๓๐	๔๒,๖๐๐	๔๗,๕๐๐	๕๔,๑๐๐	๔๑,๕๐๖
๒๕๓๕	๔๗,๐๐๐	๕๔,๕๐๐	๖๖,๑๐๐	๔๔,๘๕๘
๒๕๔๐	๕๑,๗๐๐	๖๒,๖๕๐	๘๐,๗๕๐	๔๘,๔๘๑

เนื่องจากการคาดคะเนประชากร มีกฎเกณฑ์และข้อสมมุติฐานหลายประการแตกต่างกัน โดยเฉพาะการเพิ่มของประชากรในเขตเมืองของประเทศไทย ที่มีแนวโน้มว่าจะมีสัดส่วนของประชากรเมือง กับ ชนบท มีอัตราเพิ่มขึ้นจากที่เป็นอยู่ประมาณร้อยละ ๒๐ ขึ้นเป็นอีกเกือบเท่าตัว ในอีก ๒๐ - ๓๐ ปีข้างหน้า ในลักษณะเช่นนี้ การคาดคะเนโดยใช้ฐานระยะยาวนานกว่า เป็นประมาณ ๒๐ - ๓๐ ปีที่ผ่านมา อาจจะเป็นไปได้เช่นกัน ดังนั้นในการนำเอาจำนวนประชากรในอนาคตไปใช้ประกอบการพิจารณาถึงสิ่งที่เกี่ยวข้อง จึงจะใช้จำนวนประชากรที่มีอัตราการขยายตัวขั้นต่ำ โดยเฉพาะการพิจารณาสิ่งที่เกี่ยวข้องโดยตรงในระยะของเวลาการวางแผนในการวิจัยครั้งนี้ ในขณะที่เดียวกัน ก็แนะนำให้เอาจำนวนประชากรที่มีอัตราการขยายตัวชั้นสูง มาใช้เพื่อคาดการณ์ในองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่องต่อไปในระยะเวลายาวนาน จากที่กำหนดไว้ในการวิจัยนี้

สรุป ประชากรในเขตเทศบาล ในช่วงตั้งแต่ปี ๒๕๑๗ เป็นต้นไป มีอัตราการเกิดต่ำ และมีแนวโน้มว่าจะ เป็นไปในลักษณะนี้ต่อไปอีกช่วงระยะหนึ่ง เนื่องจากนโยบายที่จะลดอัตราการเพิ่มของประชากรทั้งประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แผนที่ ๕ ประกอบด้วยสภาวะทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อสังคมโดยรวม และสภาพความเป็นอยู่แบบเมือง ในขณะที่อัตราการเกิดลดลง แต่เมื่อพิจารณาถึงอัตราการเพิ่มโดยรวม ทั้งหมดของเขตเทศบาลแล้ว ยังไม่ลดลง แต่กลับสูงขึ้นในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๑๔ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงว่าได้มีการย้ายถิ่นเข้ามาทำงานทำในเมืองมากขึ้น ในช่วงหลัง ๆ นี้ แต่การอพยพเข้ามานี้ก็ยังมีปริมาณไม่สูงจนเกินไปนัก ลักษณะเช่นนี้ ทำให้มีสัดส่วนของผู้พึ่งพาอยู่ในระดับต่ำ และอาจทำให้เกิดสภาวะขาดแคลนแรงงานในท้องถิ่นในอนาคตได้

ในด้านการกระจายตัวของประชากร ยังเป็นแบบการกระจายตัวแบบรวมตัวกันอยู่ เป็นกระจุก ยังไม่ได้กระจายไปอย่างสม่ำเสมอตลอดทั้งพื้นที่ ทำให้มีบางบริเวณมีความหนาแน่นของประชากรสูง และบางบริเวณเป็นส่วนใหญ่มีความหนาแน่นต่ำมาก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๔.๓ สภาพโครงสร้างทางเศรษฐกิจ

ชุมชนเมืองไม่ได้มีอยู่อย่างโดดเดี่ยว ความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและค่านิยม ๆ ไม่ได้ขึ้นอยู่กับภายในชุมชนเพียงอย่างเดียว แต่มีการเกี่ยวข้องกับระหว่างเมืองกับชนบทโดยรอบ ดังนั้น ในการศึกษาถึงสภาพเศรษฐกิจของเทศบาลเมืองลพบุรี จึงได้ศึกษาถึงสภาพที่เกี่ยวข้องโดยรอบประกอบ ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติ โดยเน้นหนักการศึกษาภายในเขตเทศบาล ในด้าน ทรัพยากรกำลังคน และการผลิต ลักษณะอาชีพของครอบครัว ระดับรายได้ของผู้ประกอบอาชีพ ลักษณะทั่วไปของกิจการค้า กิจการอุตสาหกรรม และการคลังท้องถิ่น ของเทศบาลเมืองลพบุรี

๔.๓.๑ สภาพโครงสร้างทางเศรษฐกิจทั่วไป

สภาพทางเศรษฐกิจนับ เป็นปรากฏการณ์หนึ่งที่เกิดขึ้นในพื้นที่ อันเป็นผลจากขบวนการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติของมนุษย์ การศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจ จะศึกษาขอบเขตกว้าง ๆ เพื่อให้เห็นโครงสร้างโดยสังเขปเท่านั้น

จากการพิจารณาสภาพโดยทั่วไปจะเห็นได้ว่า ลักษณะโครงสร้างทางเศรษฐกิจของจังหวัดลพบุรี เป็นโครงสร้างที่เน้นหนักไปทางการผลิตขั้นปฐมภูมิ ทั้งนี้จะสังเกตได้จากข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด (Gross Provincial Product) ในปี พ.ศ. ๒๕๑๔ ที่มีมูลค่าเพียง ๓,๘๒๐.๕ ล้านบาท^๑ ซึ่งต่ำกว่ามูลค่าเฉลี่ยของจังหวัดต่าง ๆ ในบริเวณภาคกลางของประเทศ ที่มีค่าเฉลี่ย ๔,๔๒๙.๘ ล้านบาท เมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดบางจังหวัด เช่น จังหวัดชลบุรี และ สมุทรปราการ ซึ่งมีการผลิตด้านอุตสาหกรรม และการบริการต่าง ๆ เก่งชั้กว่าจังหวัดอื่น ๆ แล้วจะยิ่งพบความแตกต่างในด้านผลิตภัณฑ์มวลรวมมากขึ้น โดยผลิตภัณฑ์มวลรวมของชลบุรีและสมุทรปราการ มีค่า ๑๑,๘๙๖.๘ และ ๑๙,๑๔๙.๘ ล้านบาทตามลำดับ^๒ เมื่อ

^๑ สำนักงานสถิติแห่งชาติ "สถิติผลิตภัณฑ์มวลรวม" (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสถิติแห่งชาติ, ๒๕๒๐)

^๒ เรื่องเดียวกัน.

ตารางที่ ๔.๑๓ ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดลพบุรี เปรียบเทียบกับภาคกลางและทั้งประเทศ ตามสาขา

การผลิต ปี ๒๕๑๔

สาขาการผลิต	ลพบุรี		ภาคกลาง		ประเทศ	
	มูลค่า (ล้านบาท)	%	มูลค่า (ล้านบาท)	%	มูลค่า (ล้านบาท)	%
เกษตรกรรม	(๑๓๐๑.๕)	๓๔.๐๗	(๒๒๓๖๐)	๓๓.๖๕	(๖๔,๓๗๗)	๒๔.๒๐
กลีกรวม	๑๐๔๗.๘	๒๗.๔๓	๑๖๖๐๖	๒๔.๕๕	๔๗๓๕๘	๒๑.๕๐
ปศุสัตว์	๑๙๙.๙	๕.๒๓	๒๔๑๐	๓.๖๓	๗๖๖๒	๓.๕๐
ประมง	๓๑.๘	๐.๘๓	๒๕๗๐	๓.๘๗	๕๕๐๕	๒.๗๐
ป่าไม้	๒๒.๐	๐.๕๘	๗๗๕	๑.๑๗	๓๔๕๒	๑.๕๐
เหมืองแร่และย่อยหิน	๓๙.๒	๑.๐๓	๑๐๕๕	๑.๕๙	๒๖๙๑	๑.๒๐
อุตสาหกรรม	๘๗๒.๒	๒๒.๘๓	๑๘๔๔๘	๒๗.๗๖	๔๑๒๔๕	๑๘.๗๐
การก่อสร้าง	๑๗๒.๕	๔.๕๑	๑๖๓๓	๒.๕๖	๑๑๒๘๖	๕.๑๐
การไฟฟ้า-ประปา	๓๑.๙	๐.๘๓	๑๐๒๐	๑.๕๔	๓๖๔๑	๑.๗๐
คมนาคมขนส่ง	๒๑๓.๖	๕.๕๙	๓๕๙๓	๕.๔๑	๑๓๖๓๖	๖.๒๐
การค้าปลีก-ส่ง	๓๑๓.๑	๘.๒๐	๑๐๕๑๙	๑๕.๖๙	๓๗๗๒๗	๑๗.๑๐
ธนาคาร ประกันภัยและ อสังหาริมทรัพย์	๕๔.๑	๑.๔๒	๖๒๑	๐.๙๓	๙๙๖๘	๔.๗
ที่อยู่อาศัย	๑๖๗.๕	๔.๓๘	๑๖๗๖	๒.๕๒	๓๖๖๖	๑.๗๐
การบริหารและป้องกัน ประเทศ	๔๑๓.๒	๑๐.๘๒	๒๐๐๕	๓.๐๒	๙๐๐๘	๔.๑๐
การบริการ	๒๔๑.๘	๖.๓๓	๓๖๑๗	๕.๔๔	๒๓๒๐๕	๑๐.๕๐
รวม	๓๘๒๐.๕	๑๐๐.๐	๖๖๕๕๗	๑๐๐.๐	๒๒๐๕๕๐	๑๐๐.๐
เฉลี่ยรายจังหวัด	๓๘๒๐.๕	-	๔๕๒๙.๘	-	๓๐๖๑.๘	-

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ตารางที่ ๘.๑ รายได้เฉลี่ยต่อบุคคลตามราคาตลาด ปี พ.ศ. ๒๕๑๗ - ๒๕๒๑

ปี	รายได้เฉลี่ยต่อ บุคคล (บาท)	ลพบุรี	สระบุรี	พระนครศรีอยุธยา	ภาคกลาง
๒๕๑๗		๕๖๕๔	๕๕๕๖	๖๗๒๒	๕๘๕๘
๒๕๑๘		๖๓๕๓	๑๐๓๗๔	๖๕๗๗	๑๐๑๕๔
๒๕๑๙		๖๕๒๑	๑๐๘๗๓	๗๗๑๕	๑๑๖๓๔
๒๕๒๐		๗๕๗๔	๑๓๑๘๑	๘๘๘๑	๑๒๘๗๖
๒๕๒๑		๘๕๒๓	๑๔๗๑๖	๑๐๑๐๓	๑๔๕๕๗

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พิจารณาในด้านรายได้เฉลี่ยต่อบุคคล ลพบุรีมีรายได้ประมาณ ๖,๕๒๑ บาทต่อคน ซึ่งต่ำกว่ารายได้เฉลี่ยของภาคกลาง ที่มีรายได้เฉลี่ย ๑๑,๖๓๔ บาท และของจังหวัดชลบุรี สมุทรปราการ ที่มีค่าเฉลี่ยประมาณ ๑๘,๔๔๔ และ ๔๕,๓๗๔ บาทตามลำดับ นอกจากนี้ เมื่อเทียบกับจังหวัดภาคกลางที่อยู่ใกล้เคียง เช่น สระบุรี และพระนครศรีอยุธยาแล้ว รายได้เฉลี่ยต่อบุคคลของจังหวัดลพบุรีก็ยังต่ำกว่าของทั้งสองจังหวัดอยู่อีก (ดูตารางที่ ๔.๑๔)

จากตารางที่ ๔.๑๓ จะแสดงให้เห็นว่า ลักษณะโครงสร้างทางเศรษฐกิจของลพบุรี ยังขาดความมั่นคงแข็งแรงอยู่มาก ซึ่งเป็นลักษณะคล้ายกับจังหวัดอื่นในภาคเหนือ ภาคตะวันออก เียงเหนือ และบางจังหวัดในภาคอื่น ๆ ซึ่งเป็นส่วนใหญ่ของประเทศ ทั้งนี้เป็นผลมาจากสภาพการผลิตทางเศรษฐกิจ ส่วนมากยังคงผูกพันอยู่ในกลุ่มการผลิตขั้นปฐมภูมิ ที่ประกอบด้วย การกลั่นกรอง การเลี้ยงสัตว์ การประมง การทำป่าไม้และแร่ธาตุ ที่มีมูลค่าการผลิตร้อยละ ๓๔.๑ ของมูลค่าการผลิตทุกสาขารวมกัน ในขณะที่มูลค่าการผลิตสาขาอุตสาหกรรม มีเพียงร้อยละ ๒๒.๘๓ ซึ่งเมื่อรวมด้วยกันกับ การผลิตสาขาพลังงาน และสาขาการก่อสร้าง หรือเป็นกลุ่มทุติยภูมิแล้ว จะมีมูลค่าการผลิตเพียงร้อยละ ๒๔.๑๗ เท่านั้น

จากมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดลพบุรี จะพอสามารถชี้ให้เห็นถึงสภาพการผลิตในสาขาต่าง ๆ ได้ดังนี้

- ๔.๓.๑.๑ การกลั่นกรอง นับเป็นการผลิตสาขาที่สำคัญที่สุดของจังหวัด มีบริเวณการผลิตปรากฏอยู่ทั่วไปทั้งจังหวัด พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ คือ ข้าวโพด ข้าว และถั่วชนิดต่าง ๆ ลพบุรีเป็นแหล่งผลิตข้าวโพดที่สำคัญที่สุดบริเวณหนึ่งของประเทศ
- ๔.๓.๑.๒ การเลี้ยงสัตว์ เป็นการผลิตสาขาหนึ่งที่น่าจะมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของจังหวัดมากกว่าที่เป็นอยู่ เนื่องจากสภาพทางภูมิศาสตร์ โดยธรรมชาติของพื้นที่ หลายบริเวณที่เอื้ออำนวยต่อการเลี้ยงสัตว์ โดยเฉพาะการปศุสัตว์ที่อาศัยทุ่งหญ้าเป็นอาหารหลัก บริเวณการผลิตจะปรากฏอยู่อย่างกระจัดกระจาย เป็นการผลิตขนาดเล็ก แต่มีบางบริเวณที่มีแนวโน้มจะพัฒนาเป็นการผลิตขนาดใหญ่ เช่น การเลี้ยงโคเนื้อในอำเภอชัยบาดาล

- ๔.๓.๑.๓ การประมง เป็นการผลิตในทางเกษตรกรรม ที่มีมูลค่าการผลิตยังต่ำ อยู่มาก โดยมีเพียงร้อยละ ๐.๘๓ ทั้งนี้เนื่องจากการผลิตส่วนใหญ่ จำกักอยู่ในบริเวณพื้นที่ราบดินตะกอน อุ่มแม่น้ำด้านตะวันตกเฉียงใต้ ของจังหวัดในเขตอำเภอท่าม่วง อำเภอบ้านหมี่ และอำเภอเมือง
- ๔.๓.๑.๔ การทำป่าไม้ เป็นการผลิตที่มีบริเวณจำกัด มีการขยายตัวช้ามาก ประกอบกับการทำลายป่าเป็นปริมาณมาก ทำให้พื้นที่ป่าลดลงมาก หักกล่าวนำแล้ว ปริมาณการผลิตจึงอยู่ในเกณฑ์ต่ำมาก ลักษณะการผลิต ส่วนใหญ่เป็นไม้พื้น และถ่าน สำหรับเป็นเชื้อเพลิง
- ๔.๓.๑.๕ การขุดแร่และข่อยหิน ลักษณะการผลิตอยู่ในบริเวณจำกัดเฉพาะพื้นที่ ส่วนใหญ่ได้แก่ การขุดแร่เหล็ก ในบริเวณใกล้เคียงกับ เขาคับควาย อำเภอโคกสำโรง และบริเวณเขาวง อำเภอเมือง แหล่งผลิตมี ขนาดเล็ก
- ๔.๓.๑.๖ การอุตสาหกรรม แม้ว่าจะมีมูลค่าสูงรองลงมาจากกรกสิกรรม แต่ก็ ยังมีบทบาทต่อระบบ เศรษฐกิจของจังหวัดค่อนข้างอยู่ อุตสาหกรรมส่วนใหญ่ ที่สุดเป็นอุตสาหกรรมการผลิตขั้นต้นที่เกี่ยวกับ การแปรรูปวัตถุดิบเป็น ผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปขั้นต้น และเป็นการผลิตขนาดเล็ก อุตสาหกรรมที่มี จำนวนมากที่สุดมีลักษณะ เช่นเดียวกับจังหวัดอื่นโดยทั่วไป คือ การสีข้าว โดยมีจำนวน ๑๖๗ โรง จากจำนวนโรงงาน ๒๖๐ โรง หรือมีอยู่ ร้อยละ ๖๔ ของทั้งหมด ตั้งอยู่กระจายไปในบริเวณเขตอำเภอบ้านหมี่ อำเภอเมือง และอำเภอโคกสำโรง
- ๔.๓.๑.๗ ผลิตผลและสินค้าออกที่สำคัญของลพบุรี สินค้าส่งออกที่สำคัญของลพบุรีที่ มีปริมาณมากที่สุดคือ ข้าวโพค มีถึง ๒๓๐,๖๑๔.๓๕ ตัน^{*} รองลงมาคือ

* กระทรวงอุตสาหกรรม, สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดลพบุรี, อุตสาหกรรมสนเทศ ลพบุรี (ลพบุรี : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดลพบุรี กระทรวงอุตสาหกรรม, ๒๕๒๓), หน้า ๑๑.

ข้าวและถั่วเหลือง แต่สินค้าส่งออกมีมูลค่าสูงที่สุด คือ ถั่วเหลือง มีมูลค่าสูงถึง ๖๘๗,๕๐๐,๐๐๐ บาท รองลงมาคือ ถั่วเขียวและข้าวโพด พื้นที่ที่ใช้ในการเกษตรกรรมมีอยู่ถึงร้อยละ ๔๖.๖ ของพื้นที่ทั้งจังหวัด ในจำนวนนี้ร้อยละ ๖๑.๕ ใช้ในการทำไร่ ร้อยละ ๓๔.๒ เป็นพื้นที่ทำนา

นอกจากนี้ อาชีพที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของจังหวัด คือ การเลี้ยงสัตว์ที่นิยมเลี้ยงมาก ได้แก่ ไก่ กระบือ สุกร เป็ด และไก่ โดยมีโคอยู่ถึง ๔๕๑,๐๕๐ ตัว* เมื่อเทียบกับจำนวนประชากรทั้งหมด ประชากร ๑ คนจะมีโคอยู่ถึง ๑.๖ ตัว มีไก่จำนวน ๔๕๘,๕๖๔ ตัว นอกนั้นมีจำนวนไม่ต่ำกว่า ๔๕,๐๐๐ ตัว ลักษณะเช่นนี้แสดงว่า นอกจากจะเลี้ยงไว้เพื่อใช้งานแล้ว ยังส่งไปจำหน่ายในตลาดภายในท้องที่ และตลาดต่างจังหวัดที่เลี้ยงเป็นฟาร์มใหญ่ ยังส่งออกจำหน่ายยังต่างประเทศด้วย ดังจะเห็นมีคอกปลูกสัตว์ปรากฏอยู่ทั่วไปในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองลพบุรี

การประมง ลพบุรีมีแม่น้ำลพบุรี แม่น้ำป่าสัก และลำคลอง หนอง บึงมาก สภาพทั่วไปเป็นที่ลุ่ม จึงมีการประมงในบริเวณเหล่านั้น ประชาชนมีคเป็นอาชีพมี ๓ อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอท่าเรือ อำเภอบ้านหมี่ ปลาที่จับได้ส่วนใหญ่เป็นปลาช่อน มีจำนวน ๕๒๐,๔๕๐ กิโลกรัม นอกนั้นเป็นปลาดุก ปลาดุกเขยิบ ปลาทอม และปลาอื่น ๆ มีจำนวนรวมทั้งหมด ๑,๗๐๒,๕๓๐ กิโลกรัม^๒ เป็นสินค้าส่งออกขาย ๖๐๐,๐๐๐ กิโลกรัม มูลค่า ๒,๕๐๐,๐๐๐ บาท การประมงจึงเป็นอาชีพที่สำคัญอย่างหนึ่งของท้องถิ่นนี้

* เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๒.

๒ เรื่องเดียวกัน.

๔.๓.๒ ทรัพยากรธรรมชาติ

จังหวัดลพบุรีมีลักษณะเป็นป่าเขาทางด้านตะวันออก อาศัยแม่น้ำลพบุรีเป็นแหล่งน้ำสำคัญ ทรัพยากรที่สำคัญแต่ดั้งเดิมคือ ป่าไม้ แต่เนื่องจากที่สำหรับเพาะปลูกทำกินน้อย ไม่สามารถขยายออกไปอย่างรวดเร็ว จึงเกิดปัญหาการทำลายป่ามาตลอด มีอัตราการทำลายป่าสูงถึงร้อยละ ๗๔ ซึ่งเป็นอัตราที่สูงที่สุดเมื่อเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ

สภาพของพื้นดิน มีความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง จึงมีความเหมาะสมสำหรับการปลูกพืชไร่ ผัก และผลไม้มากกว่าปลูกข้าว สินค้าที่สำคัญจึงเป็นพวกพืชไร่ ผลไม้ที่สำคัญคือน้อยหน่า ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ ผงดินขาวที่นำมาใช้ทำดินสอพอง

๔.๓.๒.๑ ทรัพยากรป่าไม้ แม้ว่าป่าไม้จะไม่ได้เกี่ยวข้องกับ

บริเวณที่พื้นที่ศึกษา แต่ป่าไม้ก็มีผลต่อภาวะเศรษฐกิจ และการผลิตที่อยู่ในเมืองที่อาศัย ป่าไม้เป็นวัตถุดิบ รวมทั้งมีผลกระทบต่อแหล่งน้ำและความแข็งแรงของบริเวณใกล้เคียง

เนื่องจากลพบุรีมีสภาพภูมิอากาศดังกล่าวมาแล้ว จึงทำให้ป่าไม้มีลักษณะเป็นป่าโปร่ง โดยแยกออกได้ ๓ ประเภทคือ

๑. ป่าดิบแล้ง เป็นป่าใหญ่อยู่ทางทิศตะวันออกของจังหวัด ประกอบด้วย ไม้ตะแบก ประดู่ ยางระกำ ไทร มะม่วงป่า กะบากคำ ยางขาว ยางแดง หลุมพอ เสียม จากมีหวาย และไม้ไผ่
๒. ป่าเบญจพรรณ เป็นป่าที่กระจายอยู่ทั่วไปทั้งในบริเวณพื้นที่ราบและเนินเขาที่มีความสูงจากระดับน้ำทะเล ๕๐ - ๑๐๐ เมตร ประกอบด้วย ไม้มะค่า ตะแบก ประดู่ ชิงชัน เสลา โขกน้อย จีวป่า มะกอกป่า และไม้ไผ่
๓. ป่าแดงหรือป่าแพะ เป็นป่าที่พบกระจายอยู่ทั่วไปในบริเวณพื้นที่ราบ และเนินเขาที่มีความสูงจากระดับน้ำทะเล ๑๐๐-๖๐๐ เมตร โดยเฉพาะในเขตเงาฝน มีประกอบด้วยไม้

ประเภท เต็ง รัง พลวง เถียว กระบก สมอไทย
 ก่อส้มกบ มะเลื่อน เล็บเหยี่ยว กรรต มะขามป้อม
 แสงใจ และไม้ไผ่

ปัจจุบันป่าไม้ได้ถูกทำลายจากการขยายพื้นที่เพาะปลูก การ
 ลักลอบตัดไม้มาแปรรูป และเผาถ่าน บริเวณที่เหลืออยู่จะ
 มีเฉพาะย่านภูเขาสูงที่ยากแก่การเข้าถึง ทั้งนี้ คงเนื่องมา
 จากความกดดันทางด้านประชากร จากการเพิ่มอย่างรวดเร็ว
 และภาวะทางเศรษฐกิจ ขณะนี้มีป่าไม้อยู่รวม ๕๒๔
 ตารางกิโลเมตร* เท่านั้น จากที่เคยมีอยู่ ๒,๐๑๘.๔
 ตารางกิโลเมตร ป่าเหล่านี้ส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่อำเภอชัย
 บาดาล และอำเภอพัฒนานิคม

๔.๓.๒.๒ ทรัพยากรแร่ธาตุ ทรัพยากรแร่ธาตุก็เช่นกัน ไม่ได้มีผลต่อบริเวณ
 ศึกษาโดยตรง จะมีเฉพาะบางชนิดเท่านั้นที่มีอยู่ในบริเวณศึกษา
 ที่จะก่อให้เกิดผลทางเศรษฐกิจและสังคมต่อบริเวณศึกษา

เนื่องจากโครงสร้างทางธรณีวิทยาของลพบุรี ประกอบด้วย
 หิน ๓ ประเภท คือ หินชั้น หินอัคนี หินแปร ทำให้แหล่งแร่
 ที่พบมีทั้ง แร่โลหะ อโลหะ และรัตนชาติ ที่สำคัญได้แก่

๑. แร่เหล็ก ส่วนใหญ่เป็นแร่เหล็กแดง (Hematite) สำหรับ
 แมกนีไตต์ (Magnetite) จะมีอยู่เพียงเล็กน้อยเท่านั้น
 แหล่งที่พบ เขาคับควาย ตำบลห้วยโป่ง อำเภอโคกสำโรง
 และบริเวณเขาวง อำเภอเมือง ทั้งสองแหล่งได้เปิดทำ
 เหมืองแล้ว

* พิชิต แรกขำนาญ, "การศึกษาเพื่อวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัด
 พระนครศรีอยุธยา และจังหวัดใกล้เคียง" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์
 บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๓), หน้า ๔๑.

๒. ทองแดง พบหลายแหล่งแต่มีปริมาณของแร่ไม่มากพอที่จะเปิดทำเหมือง เช่นที่บริเวณเขาพระบาทน้อย ในเขตกองบิน ๒ และบริเวณเขาวงพระจันทร์
๓. ทองคำ มีปริมาณไม่มากพอที่จะทำเหมืองได้ พบในเขตอำเภอพัฒนาดิบ และบ้านท่าตะโก อำเภอชัยบาดาล
๔. แร่หินเขียวทูนูมาน พบที่ตำบลลำนารายณ์ อำเภอชัยบาดาล
๕. หินมาร์ล หรือ ดินสอพอง เป็นแร่ที่เกิดจากตะกอนของแคลเซียมคาร์บอเนต แหล่งสำคัญที่พบคือ ที่บ้านหินสองก้อน ตำบลทะเลชุบศร เขตอำเภอเมือง

นอกจากนี้ โครงสร้างทางธรณีวิทยาของลพบุรี มีหินบะซอลต์ในยุคเทอร์เชียรี ปรากฏอยู่ในเขตอำเภอชัยบาดาล และ โคกสำโรง ซึ่งเป็นหินบะซอลต์ที่มีกำเนิดขึ้นในยุคเดียวกับที่ปรากฏในเขตจังหวัดกาญจนบุรี และ จันทบุรี อันเป็นแหล่งพลอย และทับทิมที่สำคัญ ถ้าพิจารณาตามลักษณะโครงสร้างทางธรณีวิทยาดังกล่าว ในบริเวณนี้ว่าน่าจะมีแหล่งพลอยและทับทิมด้วย แต่ขณะนี้ยังไม่มีการสำรวจค้นหากันอย่างจริงจัง

๔.๓.๒ ทรัพยากรด้านกำลังคน

๔.๓.๓.๑ ประชากรกำลังแรงงาน ปี พ.ศ. ๒๕๒๐ ลพบุรีมีประชากร ๓๔,๔๓๕ คน เป็นประชากรในวัยแรงงาน ๒๖,๗๔๖ คน หรือร้อยละ ๗๕ เป็นแรงงานชาย ๑๔,๙๖๓ คน หญิง ๑๑,๗๘๓ คน มีสัดส่วนของผู้พึ่งพาร้อยละ ๕๔.๓๗ โดยเทียบจากจำนวนประชากรที่ยังไม่ได้แยกเป็นผู้ซึ่งทำงานในเชิงเศรษฐกิจ และไม่ได้ทำงานในเชิงเศรษฐกิจ ประชากรในวัยแรงงานนี้บางส่วนยังเรียนอยู่ในสถานศึกษาประมาณ ๖,๓๐๐ คน

จากการสำรวจของสำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย โดยการสุ่มตัวอย่างทั้งหมด ๓,๔๙๐ คน เป็นชาย ๑,๙๔๔ คน หญิง ๑,๕๔๖ คน มีประชากรวัยแรงงานที่มีอายุ ๑๑ - ๕๔ ปี

ตารางที่ ๔.๑๕ จำนวนกำลังแรงงาน (อายุ ๑๑ - ๕๔ ปี) แยกหมวดอายุและเพศ ในเขตเทศบาลเมืองลพบุรี ๒๕๒๐

เพศ	ประชากร รวมที่เป็นตัว อย่างสำรวจ	ประชากรที่ อยู่ในกำลัง แรงงาน	จำนวนและ เปอร์เซ็นต์และหมวดอายุจากยอดกำลังแรงงาน									
			๑๑-๑๔	๑๕-๑๙	๒๐-๒๔	๒๕-๒๙	๓๐-๓๔	๓๕-๓๙	๔๐-๔๔	๔๕-๔๙	๕๐-๕๔	๕๕-๕๙
ชาย	๑,๔๔๔	๑,๐๘๗	๑๔๗	๑๔๓	๑๖๔	๑๒๑	๑๐๕	๙๒	๙๔	๗๘	๕๖	๗๒
%		๕๖.๕	๑๓.๕๒	๑๓.๗๖	๑๔.๕๕	๑๑.๑๓	๙.๖๖	๘.๕๖	๘.๖๕	๗.๑๖	๕.๑๕	๖.๓๔
หญิง	๑,๔๔๑	๑,๒๕๒	๑๘๔	๒๓๕	๑๙๕	๑๕๘	๑๐๘	๑๑๒	๘๘	๘๓	๕๙	๓๐
%		๘๓.๕	๑๔.๘๒	๑๘.๓๓	๑๕.๖๒	๑๒.๕๙	๘.๖๑	๘.๕๒	๗.๐๑	๖.๖๑	๔.๓๐	๒.๓๙
รวม	๓,๔๙๐	๒,๓๓๙	๓๓๑	๔๒๘	๓๖๙	๒๗๙	๒๑๓	๒๐๔	๑๘๒	๑๖๑	๑๑๕	๖๒

ที่มา : กองวิจัย สำนักงานเมือง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๔.๑๖ จำนวนและร้อยละของผู้ทำงาน (อายุ ๑๑ - ๕๔ ปี) แยกประเภทอาชีพ เพศ ทมวตอายุและประเภทอาคาร

พ.ศ. ๒๕๒๐

ประเภทงาน	รวม (คน)	ร้อยละ	จำนวนในหมวดอายุ (ปี)						จำนวนในประเภทอาคาร					
			๑๑-๒๔	%	๒๕-๔๔	%	๔๕-๕๔	%	พักอาศัย	%	พาณิชย์	%	อุตสาหกรรม	%
ผู้ปฏิบัติวิชาชีพ %	๒๓๔	๒๑.๖๕	๕๗	๒๔.๕๖	๑๓๕	๒๑.๗๓	๕๒	๑๘.๕๐	๒๑๐	๒๒.๖๒	๒๑	๑๕.๖๓	๓	๑๕.๗๐
ผู้ปฏิบัติงานบริหาร %	๖๕	๖.๐๑	๔	๑.๗๒	๓๘	๖.๑๑	๒๓	๑๐.๑๓	๖๐	๖.๕๖	๕	๓.๗๗	-	-
ผู้ปฏิบัติงานอาชีพเสมียน %	๗	๐.๖๕	๓	๑.๒๙	๔	๐.๖๕	-	-	๖	๐.๖๕	๑	๐.๗๕	-	-
ผู้ปฏิบัติเกี่ยวกับการค้า %	๓๗๐	๓๔.๒๒	๕๘	๒๐.๖๐	๒๑๘	๓๕.๑๐	๑.๐๕	๕๕.๘๑	๒๕๗	๒๖.๐๐	๖๗	๕๐.๐๐	๖	๓๑.๕๕
เกษตรกร-ชาวประมง %	๑๗	๑.๕๗	-	-	๑๑	๑.๗๗	๖	๒.๖๕	๑๗	๑.๘๓	-	-	-	-
อาชีพการขนส่ง %	๔๑	๔.๑๖	๑๐	๖.๐๐	๒๔	๓.๘๖	๗	๓.๐๘	๓๖	๕.๓๕	๕	๓.๗๗	-	-
ขบวนการผลิต-รับจ้าง %	๘๐	๗.๕๐	๒๐	๘.๕๘	๕๘	๗.๗๒	๑๒	๕.๒๘	๕๒	๕.๖๐	๒๒	๑๖.๕๑	๖	๓๑.๕๕
บริการต่าง ๆ %	๑๑๒	๑๐.๓๖	๓๕	๑๕.๐๒	๖๖	๑๐.๖๒	๑๑	๔.๘๕	๕๕	๑๐.๒๓	๑๓	๙.๗๐	๔	๒๑.๐๐
จำแนกประเภทไม่ได้ %	๑๕๑	๑๓.๙๗	๕๒	๒๒.๓๒	๗๗	๑๒.๓๙	๒๒	๗.๖๙	๑๕๑	๑๖.๒๗	-	-	-	-
รวม	๑,๐๗๗	๑๐๐.๐	๒๒๙	๓๔.๕๔	๖๒๑	๕๐.๙๙	๒๒๗	๑๕.๕๗	๕๒๔	๑๐๐.๐	๑๓๔	๑๐๐.๐	๑๕	๑๐๐.๐

ที่มา : กองวิจัย สำนักผังเมือง

จำนวน ๒,๓๓๔ คน เทียบเป็นร้อยละ ๖๗.๐๒ ซึ่งใกล้เคียงกับสัดส่วนจากจำนวนประชากรวัยแรงงานทั้งหมด

กำลังแรงงาน เมื่อแยกออกตามหมวดอายุ พบว่า ในหมวดอายุ ๑๑ - ๓๔ ปี มีจำนวนแรงงานมากกว่าในหมวดอายุสูง ๆ^๑ ซึ่งเป็นลักษณะที่คล้ายคลึงกับ เมืองอื่นตามความเปลี่ยนแปลงโครงสร้างด้านประชากรของประเทศไทย จึงอาจกล่าวได้ว่า ประชากรในแรงงานวัยต่ำนี้มีอยู่เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะที่จัดอยู่ในพวกที่ไม่ทำงานในเชิง เศรษฐกิจ เป็นพวกที่กำลังเรียนหนังสือ แต่ก็นับว่าเป็นกำลังแรงงาน เนื่องจากมีอายุอยู่ในวัยแรงงาน ซึ่งกำลังแรงงานพวกนี้จะเป็นผู้ที่ประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจ จัดเป็นแรงงานที่มีคุณภาพดีต่อไปในอนาคต

๔.๓.๓.๒ ลักษณะการจ้างงาน ประชากรวัยแรงงานของเขตเทศบาลเมืองลพบุรี ประมาณ ๒๖,๗๔๖ คนจำนวนนี้ เนื่องจากการคิดวัยแรงงานของสำนักผังเมือง คิดจากอายุ ๑๑ ปี ถึง ๔๔ ปี แต่จากข้อมูลที่มีอยู่ในรูปของปริมาณประชากร เป็นประชากรหมวดอายุ ๔ ปี จึงมีตั้งแต่อายุ ๑๐ - ๔๔ ปี จำนวนจึงอาจคลาดเคลื่อนกันไปบ้าง แต่เพื่อให้การเห็นรูปแบบของแรงงานและการจ้างงานเด่นชัดขึ้น จึงจะใช้การสำรวจของสำนักผังเมืองมาเป็นหลักในการศึกษาจำนวนแรงงานต่าง ๆ เปรียบเทียบกับจำนวนประชากรที่มีอยู่

จากการสำรวจพบว่า มีผู้ทำงานในเชิง เศรษฐกิจร้อยละ ๔๖ ของกำลังแรงงานทั้งหมดอีกร้อยละ ๔๔ ที่เหลือเป็นพวก

^๑ กระทรวงมหาดไทย, สำนักผังเมือง, รายงานการวิจัย เมืองลพบุรี, หน้า ๖๔.

ที่จัดอยู่ในลักษณะผู้ไม่ทำงานในเชิงเศรษฐกิจ* ผู้ทำงานในเชิงเศรษฐกิจ หมายถึง ผู้ที่มีรายได้ตอบแทนจากการทำงานโดยสมัครใจ ดังนั้น จึงมีประชากรที่ทำงานในเชิงเศรษฐกิจภายในเขตเทศบาล จำนวน ๑๒,๓๐๓ คน ที่เหลือ ๑๔,๔๔๓ คน เป็นผู้ไม่ทำงานในเชิงเศรษฐกิจ ซึ่งรวมถึง นักเรียนที่กำลังเรียนในสถานศึกษาต่าง ๆ ทั้งในเขต และบริเวณใกล้เคียง จำนวนประมาณ ๖,๓๐๐ คนด้วย

๑. อาชีพ ประชากรในวัยแรงงานส่วนใหญ่ร้อยละ ๓๔ ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการค้า แสดงว่าเศรษฐกิจของเทศบาลเมืองลพบุรีขึ้นอยู่กับการค้าขาย อาชีพที่เกี่ยวข้องกับการใช้วิชาชีพมีร้อยละ ๒๒ การเกษตรมีเพียงร้อยละ ๑.๕ เท่านั้น ผู้ประกอบอาชีพส่วนใหญ่ร้อยละ ๔๖ อาศัยอยู่ในอาคารพักอาศัยร้อยละ ๑๒ อาศัยในอาคารพาณิชย์ร้อยละ ๒ อาศัยอยู่ในอาคารอุตสาหกรรม แสดงว่าผู้ประกอบอาชีพส่วนใหญ่ต้องเดินทางจากบ้านพักอาศัยไปประกอบอาชีพในสถานที่ทำงาน ทั้งนี้รวมถึงพวกประกอบอาชีพด้านการค้า และอุตสาหกรรมด้วย แต่ร้อยละ ๑๔ ของผู้มีอาชีพด้านการค้าทั้งหมด เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในอาคารพาณิชย์

๒. อายุ ทำการแบ่งหมวดอายุออกเป็น ๓ ช่วง คือ วัยหนุ่ม อายุ ๑๑ - ๒๔ ปี วัยกลางคนอายุ ๒๕ - ๔๔ ปี วัยสูงอายุ ๔๕ - ๕๔ ปี จากตารางที่ ผู้ที่ทำงานในเชิงเศรษฐกิจส่วนใหญ่ร้อยละ ๔๔ มีอายุอยู่ในวัยกลางคน อายุ ๒๕ - ๔๔ ปี นอกนั้นอยู่ในวัยหนุ่มและวัยสูงอายุ ผู้ที่อยู่ใน

* เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๔.

ตารางที่ ๕.๑๗ จำนวนและร้อยละของผู้ไม่ทำงาน (อายุ ๑๑-๕๔ ปี) แยกประเภทอาชีพ เพศ ทมวศอายุและประเภทอาคาร พ.ศ ๒๕๒๐

ประเภทงาน	รวม (คน)	ร้อยละ	๑๑-๒๔		๒๕-๔๔		๔๕-๕๔		ฟักอาศัย	%	พำนัก	%	อุตสาหกรรม	
			คน	%	คน	%	คน	%						
ทำงานบ้าน	๒๔๒	๒๓.๑๔	๔๓	๔.๗๘	๑๖๗	๖๘.๑๖	๘๒	๗๐.๐๘	๒๓๖	๒๓.๑๘	๔๔	๒๐.๗๕	๑๒	๓.๗
%				๑๘.๗๓		๕๗.๑๘		๒๘.๐๘						
นักเรียน	๖๐๓	๕๗.๗๘	๖๐๑	๖๖.๗๘	๒	๐.๘๑	-	-	๕๘๐	๕๗.๑๕	๑๑๐	๕๑.๘๘	๓๓	๕.๐
%				๕๙.๖๗		๐.๓๓		-						
ทำงานไม่ได้	๒	๐.๑๕	-	-	๑	๐.๘๕	๑	๐.๘๕	๒	๐.๑๘	-	-	-	-
%						๕๐.๐๐		๕๐.๐๐						
อื่น ๆ	๖๐	๕.๗๕	๓๒	๓.๕๖	๒๐	๘.๑๕	๘	๖.๘๕	๒	๐.๑๘	๕๘	๒๗.๓๖	-	-
%				๕๓.๓๓		๑๓.๓๔								
ไม่ทราบสาเหตุ	๓๐๕	๒๙.๑๖	๒๒๔	๒๔.๘๘	๕๕	๒๒.๔๕	๒๖	๒๒.๒๒	๓๒๘	๓๒.๒๒	-	-	๗	๒.๑
%				๗๓.๔๕		๑๘.๐๓		๘.๕๓						
รวม	๑,๒๖๒	๑๐๐.๐	๕๐๐		๒๕๕		๑๑๗		๑,๐๑๘	๑๐๐.๐	๒๑๒	๑๐๐.๐	๓๒	๑๐๐.๐

ที่มา : กองวิจัย สำนักผังเมือง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วัย ๑๑ - ๒๔ ปี ส่วนใหญ่ร้อยละ ๒๔ มีอาชีพที่ปฏิบัติงาน
โดยใช้วิชาชีพร้อยละ ๒๑ ทำงานเกี่ยวกับการค้า ร้อยละ
๑๕ ทำงานด้านบริการ ผู้ที่อยู่ในวัย ๒๕ - ๔๔ ปี ส่วนใหญ่
ร้อยละ ๓๕ ทำงานเกี่ยวกับการค้า รองลงมาคือ การ
ปฏิบัติงานโดยใช้วิชาชีพ และบริการ ผู้ที่มีอายุ ๔๕ - ๕๔ ปี
หรือวัยสูงอายुर้อยละ ๔๖ ประกอบอาชีพด้านการค้า มีเพียง
ร้อยละ ๑๔ เท่านั้นที่ทำงานโดยใช้วิชาชีพ และร้อยละ ๑๐
ที่ทำงานบริหาร

๓. เพศของผู้ทำงาน ผู้ทำงานเป็นเพศชายร้อยละ ๖๐ เพศ
หญิงร้อยละ ๔๐ ผู้ทำงานที่เป็นเพศชายส่วนใหญ่อายุร้อยละ ๒๖
ทำงานในร้านใช้วิชาชีพ รองลงมาเป็นด้านการค้า แต่ผู้
ทำงานเพศหญิง ทำงานในด้านการค้ามากที่สุดถึงร้อยละ ๓๔
แสดงว่า แรงงานส่วนมากได้รับการศึกษามาดีพอสมควร
๔. ผู้ที่ไม่ได้ทำงานในเชิงเศรษฐกิจ ซึ่งมีจำนวนมากในประชากร
วัยแรงงาน ส่วนใหญ่อายุร้อยละ ๔๔ เป็นนักเรียน ที่ส่วนใหญ่
เกือบทั้งหมดมีอายุ ๑๑ - ๒๔ ปี อาศัยอยู่ในอาคาร
ประเภทพักอาศัยร้อยละ ๘๐ อยู่ในอาคารพาณิชย์ร้อยละ
๑๘ นอกจากนี้ร้อยละ ๒๓ เป็นแม่บ้านที่ส่วนมากมีอายุ
๒๕ - ๔๔ ปี อาศัยอยู่ในอาคารพักอาศัยร้อยละ ๘๑

ผู้ที่ไม่ได้ทำงานในเชิงเศรษฐกิจ เป็นผู้ทำงานโดยไม่ได้
ได้ค่าจ้างตอบแทน และพวกที่ยังไม่มีงานทำ ได้แก่ แม่บ้าน
นักเรียน และผู้ว่างงาน ที่ไม่ได้ทำงานโดยไม่ทราบสาเหตุ
อีกร้อยละ ๒๔ ของผู้ที่ไม่ได้ทำงานในเชิงเศรษฐกิจ หรือ
จำนวนประมาณ ๓,๔๖๖ คน โดยไม่ทราบสาเหตุ ส่วนมาก
ร้อยละ ๗๓ มีอายุระหว่าง ๑๑ - ๒๔ ปี บุคคลพวกนี้เป็น
พวกที่อาจก่อให้เกิดปัญหาแก่สังคมได้

ตารางที่ ๔.๑๘ แสดงรายได้ของผู้มีงานทำแยกตามประเภทอาคาร ปี พ.ศ. ๒๕๒๐

ระดับรายได้/เดือน	รวม	ร้อยละ	จำนวนผู้มีรายได้			ร้อยละ		
			พักอาศัยทั่วไป	พักอาศัยในพาณิชย์	พักอาศัยในอุตสาหกรรม	พักอาศัยทั่วไป	พักอาศัยในพาณิชย์	พักอาศัยในอุตสาหกรรม
ต่ำกว่า ๓๐๐	๔๐	๓.๗๑	๓๘	๒	-	๔.๑๑	๑.๔๘	-
๓๐๐ - ๔๙๙	๔๔	๔.๑๑	๔๒	๒	-	๔.๖๓	๒.๒๔	-
๕๐๐ - ๖๙๙	๑๗๖	๑๖.๓๔	๑๖๓	๓	๑	๑๗.๖๔	๘.๙๖	๕.๒๖
๗๐๐ - ๙๙๙	๑๘๔	๑๗.๐๘	๑๖๗	๑๖	๑	๑๘.๐๗	๑๑.๘๔	๕.๒๖
๑,๐๐๐ - ๑,๔๙๙	๒๓๓	๒๑.๖๓	๒๐๖	๒๗	-	๒๒.๒๔	๒๐.๑๔	-
๑,๕๐๐ - ๑,๙๙๙	๑๒๓	๑๑.๔๓	๑๐๘	๑๕	๓	๑๑.๖๔	๘.๙๖	๑๕.๗๘
๒,๐๐๐ - ๒,๙๙๙	๑๐๘	๑๐.๑๒	๘๗	๒๑	๑	๙.๔๒	๑๕.๖๗	๕.๒๖
๒,๐๐๐ ขึ้นไป	๑๐๘	๑๐.๐๓	๖๕	๓๐	๑๓	๗.๐๔	๒๒.๓๘	๖๘.๔๓
ไม่ทราบ	๔๔	๔.๕๕	๓๘	๑๑	-	๔.๑๑	๘.๒๑	-
รวม	๑,๐๗๗	๑๐๐.๐	๙๒๔	๑๓๔	๑๙	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐

ที่มา : กองวิจัย สำนักงานผังเมือง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๔.๓.๓.๓ ระบุว่ารายได้ต่อเดือนของผู้ทำงาน ระบุว่ารายได้มีพิจารณาเฉพาะ ผู้ที่ทำงานในเชิง เศรษฐกิจเท่านั้น ผู้ทำงานส่วนใหญ่ร้อยละ ๔๐ มีระบุว่ารายได้ระหว่าง ๗๐๐ - ๒,๐๐๐ บาทต่อเดือน ซึ่งนับว่าอยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะมีอยู่มากที่สุดในระดับ ๑,๐๐๐ - ๑,๕๐๐ บาท เมื่อแยกตามประเภทอาคารผู้ทำงาน ที่พักใน อาคารพักอาศัยส่วนใหญ่มีรายได้ ๑,๐๐๐ - ๑,๕๐๐ บาท ส่วน ผู้ทำงานที่อาศัยในอาคารพาณิชย์และอุตสาหกรรม ซึ่งส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพการค้า และมีกิจการของตนเอง มีรายได้อยู่ใน ระดับ ๓,๐๐๐ บาทต่อเดือนขึ้นไป

๔.๓.๔ กิจการค้าและบริการ

กิจการค้าและบริการในเขตเทศบาลเมืองลพบุรี มีจำนวนที่สำรวจได้ ๔๕๗ แห่ง* มีการค้าปลีกมากที่สุดถึงร้อยละ ๖๔ รองลงมาคือ การค้าบริการ ร้อยละ ๒๓ มีผู้ประกอบการค้าส่วนใหญ่เป็นชาวไทยร้อยละ ๔๔ เป็นชาวจีนร้อยละ ๑๖ กิจการส่วนใหญ่ร้อยละ ๕๖ เริ่มกิจการมาไม่เกิน ๕ ปี หรือตั้งแต่ปี ๒๕๑๕ เป็นต้นมา ร้อยละ ๒๖ เริ่มกิจการมาไม่เกิน ๑๐ ปี แสดงว่าแต่เดิม เศรษฐกิจของชุมชนนี้ไม่ได้ขึ้นอยู่กับธุรกิจการค้า แต่ขึ้นอยู่กับ การเกษตรกรรม เมื่อลักษณะของเมืองเปลี่ยนแปลงไป มีประชากรเพิ่มมากขึ้น นำมาในการเกษตรกรรมขาดแคลนลง ประกอบกับการติดต่อคมนาคมสะดวกขึ้น เมืองมีความสำคัญในการเป็นศูนย์กลางของบริการต่าง ๆ ของพื้นที่โดยรอบมากขึ้น เศรษฐกิจของเมืองจึงค่อย ๆ เปลี่ยนมาเป็นพึ่งการค้าขาย โดยเฉพาะ การมีหน่วยทหารมาตั้งอยู่เป็นจำนวนมาก พร้อมทั้งลพบุรีมีสถานที่ท่องเที่ยวที่อยู่ภายในตัวเมือง เป็นที่รู้จักและนิยมกันทั่วไป การค้าด้านบริการจึงมีความสำคัญเพิ่มขึ้นมาอีกทางหนึ่ง

สถานที่ทำการส่วนใหญ่ ร้อยละ ๗๐ เปิดดำเนินการในตึกแถว ร้อยละ ๒๗ เป็นห้องแถวไม้ ส่วนมากเป็นอาคารสูงสองและสามชั้น ร้อยละ ๔๐ มีสภาพปานกลาง ร้อยละ ๔.๕ อยู่ในสภาพทรุดโทรม

* เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๔.

ตารางที่ ๔.๑๕

ลักษณะต่าง ๆ ทางกายภาพของสถานการประกอบกิจกรรมทางการค้าธุรกิจ
แต่ละชนิดของกิจกรรม

ชนิดกิจกรรม	จำนวนสถานการ		จำนวนตามลักษณะอาคาร			จำนวนตามชนิดวัสดุก่อสร้าง			จำนวนตามชนิดอาคาร			จำนวนตามลักษณะอาคาร		
	แห่ง	%	อาคาร เดี่ยว	ตึกแถว	ห้องแถว	ไม้	ครึ่งตึก ครึ่งไม้	คอนกรีต	ชั้นเดี่ยว	สองชั้น	สามชั้น	ใหม่	ปาน กลาง	ทรุด โทรม
ค้าส่ง	๘	๑๕	-	๖	๒	๒	-	๖	-	๔	๓	๓	๔	-
ค้าปลีก	๕๕๗	๖๔.๕	๒๐	๓๔๐	๑๕๗	๑๖๒	๑๕	๓๔๐	๕๗	๓๗๒	๑๒๘	๓๘	๔๔๔	๓๕
บริการ	๑๔๔	๒๒.๘	๓	๑๔๐	๕๒	๕๒	๓	๑๔๐	๑๕	๑๒๔	๕๖	๓๐	๑๕๔	๑๑
ผลิต - ปดึก	๓	๓	-	๒	๑	๑	-	๒	-	๓	-	๑	๒	-
ส่ง - ปดึก	๕๘	๖.๘	๓	๓๕	๑๖	๑๖	๓	๓๕	๕	๓๕	๑๕	๘	๕๐	-
ส่ง - บริการ	๑	๑	-	๑	-	-	-	๑	-	-	๑	-	๑	-
ปดึก - บริการ	๓๕	๔.๑	-	๒๘	๗	๗	-	๒๘	๕	๒๐	๖๒	๘	๒๖	๑
ส่ง - ปดึก - บริการ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
รวม	๘๕๗	๑๐๐.๐	๒๖	๕๙๖	๒๓๕	๒๕๐	๒๑	๕๙๖	๘๕	๕๖๓	๒๐๕	๑๒๘	๖๘๒	๕๗

ตารางที่ ๔.๒๐

ลักษณะการขยายตัวกิจกรรมการค้าแต่ละชนิดกิจกรรม

ชนิดกิจกรรม	จำนวนสถานการ		จำนวนสถานการที่เปิดทำการแต่ละช่วงเวลา					
	แห่ง	%	ต่ำกว่า ๔ ปี	๖ - ๑๐ ปี	๑๑ - ๑๕ ปี	๑๖ - ๒๐ ปี	๒๑ - ๒๕ ปี	๒๕ ปีขึ้นไป
ค้าส่ง	๔	.๔	๔	๑	๑	-	-	-
ค้าปลีก	๔๕๗	๖๔.๔	๒๕๐	๑๕๖	๔๒	๕๕	-	๒
ค้าบริการ	๑๔๕	๒๒.๘	๑๒๘	๕๖	๕	๖	-	๒๑
ผลิต - ปลิท	๓	.๔	๓	-	-	-	-	-
ส่ง - ปลิท	๕๔	๖.๘	๓๐	๑๕	๒	-	-	-
ส่ง - บริการ	๑	๐.๑	๑	-	-	-	-	-
ปลิท - บริการ	๓๕	๕.๑	๒๔	๗	๑	-	-	-
ส่ง - ปลิท - บริการ	-	-	-	-	-	-	-	-
รวม	๔๕๗	๑๐๐.๐	๔๘๐	๒๒๑	๕๑	๖๖	๑๑	๒๕

ตารางที่ ๔.๑ ชนิดและจำนวนสถานประกอบการอุตสาหกรรมและจำนวนผู้ทำงาน ในเขตเทศบาลเมืองลพบุรีและบริเวณใกล้เคียง พศ. ๒๕๒๐

เคียง พศ. ๒๕๒๐

ในเขต				นอกเขต			
ชนิดอุตสาหกรรม	จำนวนสถานการ	จำนวนผู้ทำงาน		ชนิดอุตสาหกรรม	จำนวนสถานการ	จำนวนผู้ทำงาน	
		ชาย	หญิง			ชาย	หญิง
ซ่อม เคาะพ่นสีรถยนต์	๖	๒๗	-	โรงเลื่อย	๑	๕๐	๑๕
โรงพิมพ์	๖	๑๐	๗	โรงสี	๒	๕	๒
ไอศกรีม	๒	๓	๑	โรงน้ำปลา	๑	๓	๑
สุรา	๑	๒๑	๓๑	โรงลูกชิ้น	๑	๕	๕
โรงน้ำแข็ง	๑	๔	-	ขนมปัง	๑	๑	๒
ทำปุ๋ย	๑	๕	๔๐	ทำประตูหน้าต่าง	๑	๒	-
หล่อคอกยาง	๑	๑๒	๒	ซ่อมรถยนต์	๓	๗	-
ทำประตูหน้าต่าง	๑	๕	๑	โรงน้ำแข็ง	๑	๕	-
โรงสี	๑	๕	-	ผลิตคอนกรีต	๑	๗	๒๓
รวม	๒๐	๙๖	๘๒	รวม	๑๒	๘๕	๔๘

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรม จังหวัดลพบุรี

ตารางที่ ๔.๒๒ จำนวนอุตสาหกรรมแยกตามประเภทของอุตสาหกรรม ปี ๒๕๒๐

อุตสาหกรรม	ประเภทอุตสาหกรรม		
	ผลิต	บริการ	ครอบครัว
๑. อุตสาหกรรมการพิมพ์		๖	
๒. การซ่อมรถ		๔	
๓. โรงสีข้าว	๓		
๔. ทำไอศกรีม	๒		
๕. โรงน้ำแข็ง	๒		
๖. ผลิตอาหาร	๒		
๗. ทำวงกบ ประตูหน้าต่าง	๒		
๘. หล่อตอกยาง		๑	
๙. โรงงานสุรา	๑		
๑๐. ทำนุ้ย	๑		
๑๑. โรงไม้	๑		
๑๒. คอนกรีต กระเบื้อง	๑		
๑๓. โรงน้ำปลา	๑		
รวม	๑๖	๑๖	

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรม ลพบุรี

ตารางที่ ๔ ๒๓ ระดับรายได้ต่อเดือนของกิจการอุตสาหกรรมในเขตเทศบาลและบริเวณใกล้เคียง

พ.ศ. ๒๕๒๐

ระดับรายได้	จำนวน
๕๐๐ - ๑,๐๐๐	๑
๑,๐๐๐ - ๑,๕๐๐	๑
๑,๖๐๐ - ๒,๐๐๐	๑
๒,๑๐๐ - ๓,๐๐๐	๒
๓,๑๐๐ - ๔,๐๐๐	๔
๔,๑๐๐ - ๕,๐๐๐	๓
๕,๑๐๐ - ๑๐,๐๐๐	๖
๑๑,๐๐๐ - ๑๕,๐๐๐	๔
๑๖,๐๐๐ - ๒๐,๐๐๐	๓
๒๐,๐๐๐ ขึ้นไป	๖
รวม	๓๒

ที่มา : กองวิจัย สำนักผังเมือง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๔.๓.๔ กิจการอุตสาหกรรม

ในเขตเทศบาลมีกิจการอุตสาหกรรมทั้งหมด ๒๐ แห่ง อยู่บริเวณใกล้เคียง เขตเทศบาล ๑๒ แห่ง สถานประกอบการอุตสาหกรรมในเขตเทศบาล ส่วนมากร้อยละ ๖๕ เป็น อุตสาหกรรมประเภท บริการ คือ อู่ซ่อม เคาะ ท่นสกรอยนต์ ๖ แห่ง โรงพิมพ์ ๖ แห่ง และ โรงหล่อคอกยาง ๑ แห่ง มีจำนวนคนงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมบริการ ร้อยละ ๓๓ ของผู้ทำงานในภาคอุตสาหกรรม จากจำนวนทั้งหมด ๑๗๔ คน ซึ่งมีจำนวนน้อยมากเพียงร้อยละ ๑.๕๐ ของผู้ทำงานในเชิงเศรษฐกิจเท่านั้น ร้อยละ ๒๕ ทำงานในโรงงานสุรา ร้อยละ ๒๕ ทำงานในโรงงานทำปุ๋ย

อุตสาหกรรมบริการ เป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็กที่ใช้เครื่องยนต์ที่มีกำลังม้าไม่เกิน ๑๐ แรงม้า เป็นอุตสาหกรรมที่ให้บริการแก่ประชาชนในบริเวณเมือง จึงพอจะตั้งใน บริเวณเมืองได้ โดยไม่ทำความรบกวนให้กับประชากรในบริเวณใกล้เคียงมากนัก ส่วนอุตสาหกรรม การผลิตที่มีขนาดใหญ่ปานกลาง ที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล ได้แก่ โรงงานสุรา และ โรงงาน ทำปุ๋ย มีจำนวนผู้ทำงานมาก เป็นอุตสาหกรรมที่ส่งผลผลิตไม่เฉพาะแต่ในเมืองเท่านั้น แต่ยังส่ง ไปยังเมืองใกล้เคียง จึงสมควรจะได้มีการพิจารณาในค้ำนที่ตั้ง และการควบคุมมลพิษในค้ำนต่าง ๆ เพื่อไม่ก่อให้เกิดปัญหาแก่ชุมชนใกล้เคียง

รายได้ของกิจการอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ ร้อยละ ๖๖ มีรายได้มากกว่า ๕,๐๐๐ บาทต่อเดือน ร้อยละ ๔๑ มีรายได้มากกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท และมีถึง ๖ แห่ง ที่มีรายได้ เกินกว่า ๒๐,๐๐๐ บาทต่อเดือนขึ้นไป

๔.๓.๖ การคลังท้องถิ่น

เมื่อรัฐบาลส่วนกลางมอบหน้าที่การบริหารงานให้กับคณะเทศมนตรี โดยมี สภาเทศบาลเป็นตัวควบคุมเทศบาลหรือท้องถิ่น จึงต้องมีรายได้ที่จะนำมาใช้จ่ายในการปฏิบัติงาน ในท้องถิ่น ดังนั้น การคลังท้องถิ่นจึงมีผลกระทบต่อการจัดบริการต่าง ๆ ตามข้อกำหนดของเทศ บัญญัติ เมื่อท้องถิ่นมีรายได้น้อย ก็ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ ทำให้เป็นภาระของรัฐบาลในการจ่ายเงินอุดหนุนให้แก่ท้องถิ่น ทำให้การบริหารงานในท้องถิ่นมี ความอิสระลดน้อยลงไปด้วย ฐานะทางการคลังท้องถิ่น จึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ของท้องถิ่นมาก

การศึกษาการคลังของท้องถิ่นจึง เน้นด้านรายได้และรายจ่ายของท้องถิ่น
เป็นสำคัญ

การคลังของเทศบาลเมืองลพบุรี วิเคราะห์จากเทศบัญญัติงบประมาณประจำ
ปี ของเทศบาลระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๑๔ - ๒๕๑๘ โดยแสดงถึงแหล่งที่มาของรายรับ และรายจ่าย
ของเทศบาล

๔.๓.๖.๑ รายได้ของเทศบาลเมืองลพบุรี

รายได้ของเทศบาลแบ่งได้เป็น ๖ ประเภทใหญ่ ๆ จากตารางที่ ๔.๒๔
รายได้ส่วนใหญ่ของเทศบาลเมืองลพบุรีตามปกติ จะเป็นภาษี
อากรที่เทศบาลจัดเก็บจากในท้องถิ่น รองลงมาคือ เงินอุดหนุน
ของรัฐบาล โดยในปี พ.ศ. ๒๕๑๘ เทศบาลสามารถจัดเก็บ
ภาษีอากรได้มากที่สุดถึง ๔,๔๐๓,๑๔๓ บาท หรือคิดเป็นร้อยละ
๕๖ ของรายได้ทั้งหมด รองลงมาเป็นรายได้จากเงินอุดหนุน
จากรัฐบาล และค่าธรรมเนียม ค่าปรับใบอนุญาตต่าง ๆ
รายได้ของเทศบาลส่วนใหญ่ทุกหมวดรายได้จะสูงขึ้นเรื่อย ๆ ใน
ขณะที่รายได้จากการอุดหนุนจากรัฐบาลอยู่ในอัตราเกือบคงที่
แสดงถึงการขยายตัวของด้านธุรกิจการค้า ซึ่งขยายตัวอย่าง
มากในช่วงตั้งแต่ปี ๒๕๑๔ เป็นต้นมา ดังได้กล่าวมาแล้วใน
หัวข้อ ๔.๓.๔

เงินรายได้จากภาษีอากรและค่าธรรมเนียม ส่วนใหญ่ได้
มาจากภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์หรือล้อเลื่อน และภาษี
การค้า โดยในปี ๒๕๑๘ จัดเก็บภาษียนต์หรือล้อเลื่อนได้
มากที่สุด รองลงมาเป็นภาษีการค้า แต่ในปี พ.ศ. ๒๕๑๔
และ ๒๕๒๐ จัดเก็บภาษีการค้าได้มากที่สุด รองลงมาเป็นภาษี
รถยนต์หรือล้อเลื่อน ในขณะที่รายได้จากภาษีสุราและเครื่อง
ดื่มลดลงถึงร้อยละ ๔๔ ในปี ๒๕๑๔ และมีแนวโน้มจะลดลงต่อไป

ตารางที่ ๔.๖๔ รายได้ของเทศบาลเมืองลพบุรีแยกตามประเภทรายได้ ในช่วงเวลา ๕ ปี พ.ศ. ๒๕๑๔-๒๕๑๘

รายได้	ปี ๒๕๑๔	%	ปี ๒๕๑๕	%	ปี ๒๕๑๖	%	ปี ๒๕๑๗	%	ปี ๒๕๑๘	%
หมวดภาษีอากร	๒,๕๐๖,๗๕๑	๔๘.๔	๓,๑๔๓,๒๘๒	๓๖.๘	๒,๗๔๐,๔๐๘	๔๓.๘	๓,๒๘๗,๑๐๓	๔๘.๘	๔,๔๐๓,๑๘๓	๕๖.๒
หมวดค่าธรรมเนียม, ค่าปรับ, โบนัสภาค	๔๒๘,๓๖๘	๘.๔	๓๗๖,๐๓๐	๔.๔	๓๘๓,๓๕๓	๖.๑	๔๗๓,๑๘๖	๗.๐	๕๑๗,๕๑๐	๕.๘
หมวดรายได้จากทรัพย์สิน	๒๖๑,๕๖๔	๔.๑	๓๒๙,๒๕๑	๓.๘	๒๘๕,๗๗๘	๔.๖	๒๘๕,๖๘๙	๔.๓	๔๕๔,๗๕๒	๕.๑
หมวดรายได้จากสาธารณูปโภค และเทศพาณิชย์	๖๒,๖๐๕	๑.๒	๖๘,๗๕๓	๐.๘	๕๖,๕๖๗	๑.๕	๑๑๕,๑๖๔	๑.๗	๑๒๖,๗๐๒	๑.๕
หมวดเงินอุดหนุนจากรัฐบาล	๑,๕๖๗,๕๑๐	๓๐.๘	๔,๒๘๗,๒๐๗	๕๐.๓	๒,๑๒๔,๒๗๕	๓๓.๘	๒,๑๑๘,๒๕๐	๓๑.๕	๒,๓๑๓,๓๓๕	๒๖.๕
หมวดเบ็ดเตล็ด	๒๕๘,๓๐๕	๕.๗	๓๒๔,๒๐๗	๓.๘	๖๓๑,๕๖๘	๑๐.๑	๔๕๖,๕๒๒	๖.๖	๕๒๙,๓๕๓	๕.๘
รวม	๕,๐๘๕,๑๐๘	๑๐๐.๐	๘,๕๒๘,๗๗๓	๑๐๐.๐	๖,๒๖๑,๙๕๙	๑๐๐.๐	๖,๗๒๖,๑๒๔	๑๐๐.๐	๘,๗๒๖,๘๕๕	๑๐๐.๐
การเปลี่ยนแปลง	-		๓,๔๕๓,๖๖๕		-๒,๒๖๖,๘๒๔		๕๖๔,๑๗๕		๒,๐๐๐,๗๒๑	
ร้อยละ การเพิ่ม	-		๖๗.๗๒		-๒๖.๕๘		๗.๔๑		๒๙.๗๕	

ที่มา : เทศบาลเมืองลพบุรี

ศูนย์วิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๔.๒๔ รายได้หมวดภาษีอากร เฉพาะที่มีรายได้เกินหนึ่งแสนบาท
ปี พ.ศ. ๒๕๑๘ - ๒๕๒๐

ประเภทภาษี	ปี ๒๕๑๘	ปี ๒๕๑๙	ปี ๒๕๒๐ ถึง เมษายน
ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์หรือ ล้อเลื่อน	๑,๘๔๕,๐๗๕.๙๒	๒,๓๘๐,๕๕๒.๕๐	๖๓๑,๕๖๗.๐๐
ภาษีการค้า	๑,๖๘๗,๓๖๐.๐๐	๒,๕๗๒,๕๕๐.๐๐	๖๖๘,๑๖๕.๐๐
อากรการฆ่าสัตว์	๑๑๓,๒๕๒.๐๐	๑๑๗,๑๘๒.๐๐	๗๐,๕๘๖.๐๐
ภาษีสรรพสามิตและเครื่องพิมพ์	๓๕๓,๒๕๒.๐๐	๑๙๕,๒๐๐.๐๐	๖๕,๘๐๓.๐๐
ภาษีโรงเรือน และ ที่ดิน	๖๓๓,๘๖๒.๐๔	๖๗๖,๗๕๘.๐๐	๒๓๖,๐๐๓.๓๘
ภาษีป้าย	๕๖,๓๗๘.๗๐	๑๒๓,๓๗๖.๐๐	๕๑,๕๖๕.๖๐

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๔.๓.๖.๒ รายจ่ายของเทศบาลเมืองลพบุรี แยกตามประเภทต่าง ๆ

ปี พ.ศ. ๒๕๑๔ - ๒๕๑๕

รายจ่ายแบ่งเป็น ๕ ประเภทใหญ่ ๆ รายจ่ายที่สำคัญและมีจำนวนมากที่สุดคือ เงินเดือน ค่าจ้าง ค่าตอบแทนต่าง ๆ โดยมีอยู่ถึงร้อยละ ๔๔ ถึง ๕๓ ของรายจ่ายของเทศบาลทั้งหมด นั่นก็คือ ประมาณครึ่งหนึ่งของรายจ่ายทั้งหมด จะถูกนำไปใช้ในด้านนี้ ซึ่งตามปกติจะมีค่าเกือบคงที่ จะแตกต่างกันบ้างในหมวดค่าจ้างและสิ่งตอบแทน แต่ในปี พ.ศ. ๒๕๑๗ รายจ่ายในด้านนี้สูงขึ้นมากถึงร้อยละ ๑๐.๘ ของรายจ่ายปี พ.ศ. ๒๕๑๖ และเพิ่มขึ้นร้อยละ ๔๔.๗ ของรายจ่ายปี พ.ศ. ๒๕๑๖ ในปี พ.ศ. ๒๕๑๘ การเพิ่มขึ้นของรายจ่ายด้านนี้อาจจะเป็นเพราะการขยายงานและการเพิ่มขึ้นของการปรับอัตราเงินเดือนที่เป็นกรณีพิเศษสำหรับรายจ่ายด้านอื่น ๆ ที่สำคัญรองลงมาคือ หมวดค่าใช้จ่ายวัสดุ ครุภัณฑ์ และสิ่งปลูกสร้าง เช่น ถนน ท่อระบายน้ำ สะพาน ตลาด โรงเรียน เมื่อรวมรายจ่ายทั้งสองด้านนี้แล้ว จะมีถึงประมาณร้อยละ ๗๘ ของรายจ่ายทั้งหมด รายจ่ายหมวดค่าใช้จ่ายวัสดุ ครุภัณฑ์ และสิ่งปลูกสร้าง เป็นรายจ่ายเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ ที่เทศบาลรับผิดชอบ แต่มีอยู่เพียงร้อยละ ๒๓ ถึง ๔๓ ของรายจ่ายทั้งหมด ซึ่งบางปีต่ำกว่ารายจ่ายประเภทเงินเดือนถึงเกือบเท่าตัว ดังนั้น ถ้าสามารถลดค่าใช้จ่ายด้านเงินเดือน ค่าจ้าง ค่าตอบแทนลงได้โดย เฉพาะเทศบาลต้องรับผิดชอบดำเนินงานโรงเรียนเทศบาลถึง ๓ แห่ง มีจำนวนครูถึง ๗๖ คน ทำให้เทศบาลจำเป็นต้องจ่ายเงินไปเพื่อกิจการนี้เป็นจำนวนมาก

ตารางที่ ๔.๒๖ รายจ่ายของเทศบาลเมืองลพบุรี แยกตามประเภทต่าง ๆ ปี พ.ศ. ๒๕๑๔-๒๕๑๘

รายจ่าย	๒๕๑๔	%	๒๕๑๕	%	๒๕๑๖	%	๒๕๑๗	%	๒๕๑๘	%
เงินกู้รายจ่าย ตามข้อผูกพันและเงินสำรองจ่าย	๒๑๒,๕๐๔	๕.๖	๒๒๗,๑๑๘	๔.๓	๑๗๒,๕๙๐	๓.๑	๑๘๘,๕๕๘	๓.๐	๒๖๕,๑๐๔	๓.๓
เงินเดือน ค่าจ้าง ค่าตอบแทนต่าง ๆ	๒,๔๐๔,๑๖๗	๕๒.๕	๒,๕๗๖,๖๕๐	๔๙.๑	๒,๗๖๕,๘๕๑	๕๙.๖	๓,๐๖๕,๖๔๑	๕๘.๙	๔,๑๓๙,๗๓๘	๕๐.๒
ค่าใช้จ่ายวัสดุ ครุภัณฑ์ และสิ่งปลูกสร้าง	๑,๘๕๙,๙๐๙	๔๐.๖	๒,๒๕๙,๕๗๘	๔๒.๙	๑,๘๖๐,๓๖๖	๓๓.๔	๑,๕๕๕,๓๕๓	๒๓.๒	๒,๓๑๐,๓๗๓	๒๘.๐
รายจ่ายอื่น ๆ และการอุดหนุน	๑๐๔,๘๕๐	๒.๓	๑๙๐,๐๘๐	๓.๖	๑๕๐,๐๐๖	๒.๕	๒๘๐,๘๓๐	๔.๖	๖๕๒,๐๙๕	๗.๙
รายจ่ายพิเศษ	-	-	๕๘๒,๕๕๐	๑๑.๑	๖๓๕,๐๙๐	๑๑.๔	๑,๒๗๕,๐๑๕	๒๐.๓	๘๗๕,๐๐๐	๑๐.๖
รวม	๔,๕๘๖,๘๓๕	๑๐๐.๐	๕,๒๙๓,๕๒๖	๑๐๐.๐	๕,๕๗๓,๒๙๓	๑๐๐.๐	๖,๒๖๕,๓๗๗	๑๐๐.๐	๘,๒๕๑,๓๑๐	๑๐๐.๐
การเปลี่ยนแปลง	-	-	๖๕๖,๙๙๑		๓๒๙,๘๖๗		๖๕๒,๘๘๔		๑,๙๗๕,๕๓๓	
ร้อยละ การเพิ่ม	-	-	๑๔.๓๒		๖.๒๙		๑๒.๕๓		๓๑.๕๓	

ที่มา : เทศบาลเมืองลพบุรี

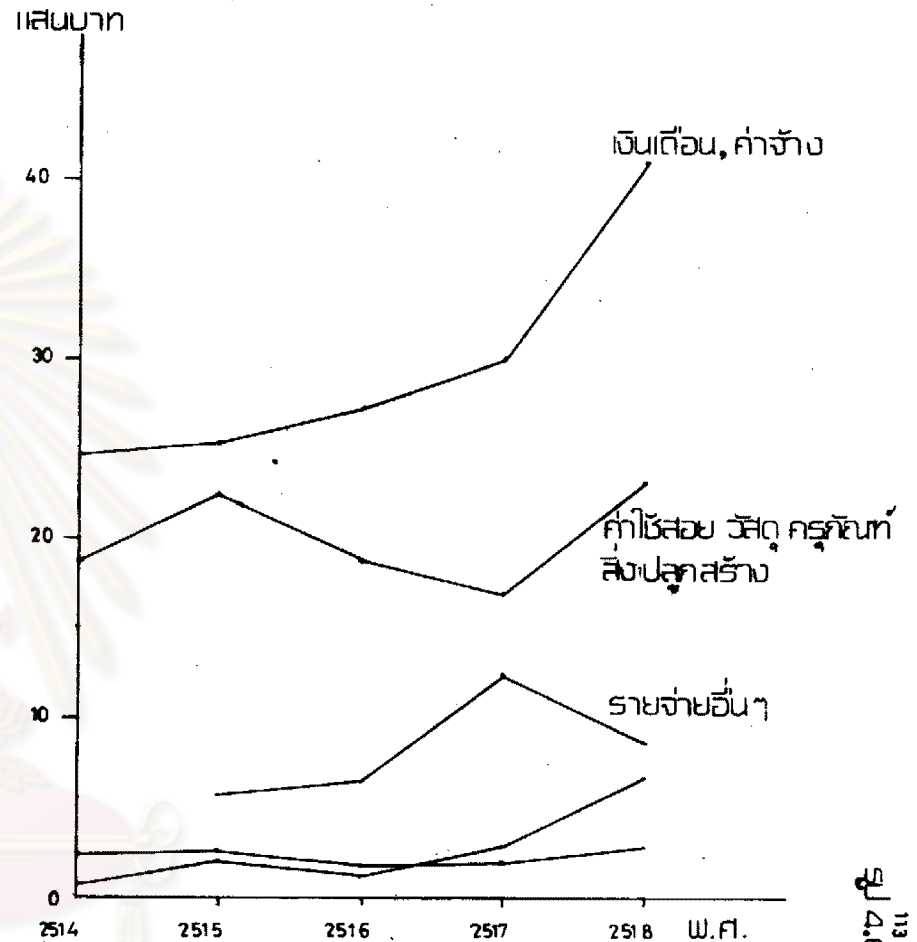
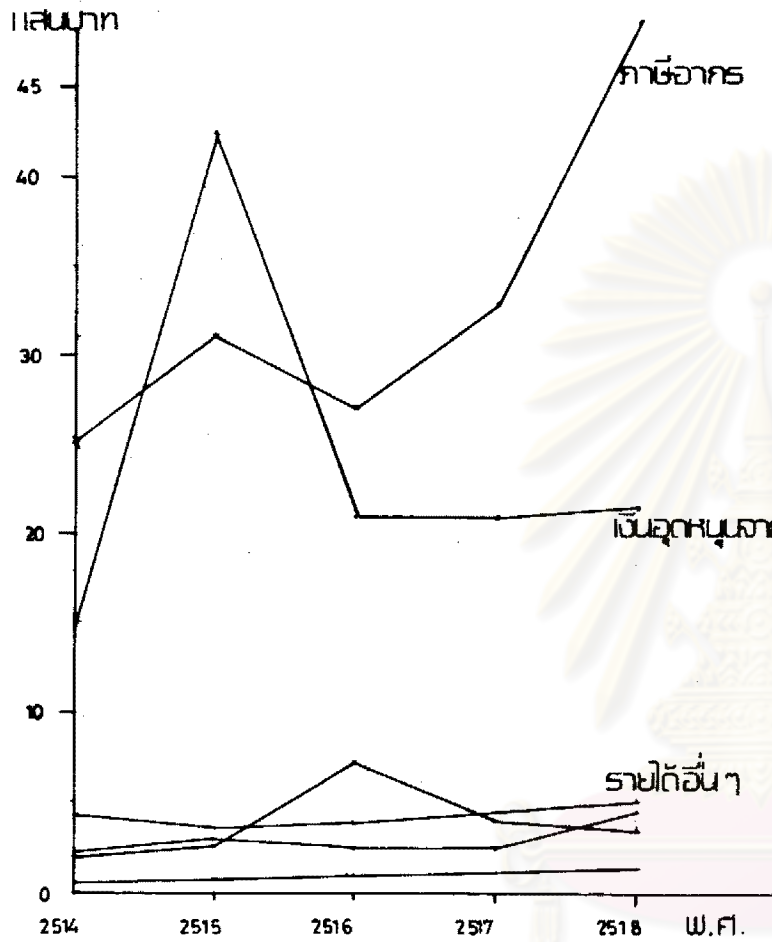
ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๔.๒๗ เปรียบเทียบรายรับ - รายจ่ายของเทศบาลเมืองลพบุรี พ.ศ. ๒๕๒๔-๒๕๑๘

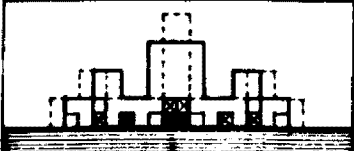
ประเภท	พ.ศ. ๒๕๑๔	พ.ศ. ๒๕๑๕	พ.ศ. ๒๕๑๖	พ.ศ. ๒๕๑๗	พ.ศ. ๒๕๑๘
รายจ่าย ประจำ	๔,๕๘๖,๔๓๕	๕,๒๔๓,๔๒๖	๔,๙๓๙,๒๐๓	๔,๙๙๐,๗๖๒	๗,๓๖๗,๓๑๑
พิเศษ	-	๕๘๒,๔๕๐	๖๓๔,๐๙๐	๑,๒๗๕,๐๑๕	๘๗๔,๐๐๐
รายจ่าย รวม	๔,๕๘๖,๔๓๕	๕,๘๒๕,๘๗๖	๕,๕๗๓,๒๙๓	๖,๒๖๕,๗๗๗	๘,๒๔๑,๓๑๑
รายรับ รวม	๕,๐๘๕,๑๐๘	๘,๕๒๘,๗๗๓	๖,๒๖๑,๙๔๙	๖,๗๒๖,๑๒๔	๘,๗๒๖,๘๙๔
เปรียบเทียบรายรับ-จ่าย	๔๙๘,๖๗๓	๗๐๒,๘๙๗	๖๘๘,๖๕๖	๔๖๐,๓๔๗	๔๘๕,๕๘๓

ที่มา : เทศบาลเมืองลพบุรี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูป 4.8

แสดง : รายได้ และรายจ่ายแยกประเภท ของเทศบาลเมืองลพบุรี
ที่มา : ตารางที่ 4.24 , 4.26 พ.ศ. 2514 - 2518

สัญลักษณ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนนโยบายการพัฒนา:
ชุมชนเทศบาลเมืองลพบุรี

นิสิต ประพันธ์ วิชาศิลป์
A 935200
อาจารย์ที่ปรึกษา ผศ. เตชา บุญคำ
แผนกวิชา พังเมือง บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2523

จากตาราง ๔.๒๗ แสดงถึงสถานะการคลังของเทศบาลเมืองลพบุรี ที่อยู่ในฐานะเกินดุลย์ คือ มีรายรับสูงกว่ารายจ่ายมาตลอด ปีที่มียอดเกินดุลย์สูงสุด คือปี พ.ศ. ๒๕๑๔ มีจำนวนถึง ๒,๗๐๒,๔๘๗ บาท ทั้งนี้เนื่องมาจากการได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลสูงกว่าปีอื่น ๆ มากนั่นเอง มียอดเกินดุลย์ต่ำที่สุดในปี พ.ศ. ๒๕๑๗ มีจำนวน ๔๖๐,๓๘๗ บาท ทั้งนี้เนื่องจากต้องจ่ายเงินในหมวดเงินเดือน ค่าจ้าง และค่าตอบแทนสูงขึ้นในปีนั้น ในปี พ.ศ. ๒๕๑๘ มียอดเกินดุลย์สูงกว่าปี ๒๕๑๗ แม้ว่าจะมีรายจ่ายด้านเงินเดือนสูงขึ้นจากปี ๒๕๑๗ อีกมากก็ตาม ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากมีรายได้จากภาษีอากรเพิ่มสูงขึ้นมากตามมาด้วย

สรุปแล้ว สถานะการคลังของเทศบาลเมืองลพบุรีมียอดเกินดุลย์ มีรายได้มากกว่ารายจ่าย และรายได้ส่วนใหญ่เป็นเงินที่ได้มาจากภาษีอากร ซึ่งแสดงถึงความมีเสถียรภาพทางด้านการคลังของเทศบาลแห่งนี้ ถ้าได้มีการลดรายจ่ายในด้านรายจ่ายประจำลงไปได้ จะทำให้เทศบาลเมืองลพบุรีสามารถพัฒนาท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

กระทรวงมหาดไทยได้จำแนกระดับเทศบาลตามรายได้ของปี พ.ศ. ๒๕๑๖ ออกเป็น ๓ ระดับ* คือ มากกว่า ๑๐ ล้านบาท ซึ่งมีอยู่ ๑๐ แห่ง โดยมากเป็นเทศบาลของจังหวัดใหญ่ ๆ เช่น เชียงใหม่ ขลบุรี นครราชสีมา ระดับที่สองมีรายได้ ๕ - ๑๐ ล้านบาท เป็นเทศบาลที่มีรายได้ระดับปานกลาง ระดับที่สามเป็นเทศบาลที่มีรายได้ต่ำกว่า ๕ ล้านบาท เทศบาลเมืองลพบุรีมีรายได้ในปี ๒๕๑๖ จำนวน ๖,๒๖๑,๔๔๔ บาท จึงเป็นเทศบาลที่มีรายได้ในระดับปานกลาง ✕

*สรุป สภาพโครงสร้างทางเศรษฐกิจของจังหวัดเป็นแบบพึ่งพาเกษตรกรรม หรือเป็นโครงสร้างที่เน้นหนักไปทางการผลิตขั้นปฐมภูมิ เนื่องจากสภาพความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ การผลิตที่สำคัญ ได้แก่ การกสิกรรม การเลี้ยงสัตว์ การประมง การอุตสาหกรรม ส่วนใหญ่เป็นการแปรรูปวัตถุดิบเป็นผลิตภัณฑ์สำคัญสำเร็จรูปเป็นต้น เป็นการผลิตขนาดเล็ก ได้แก่ โรงสีข้าว สินค้าออกที่สำคัญคือ ข้าวโพด พืชไร่ และการปศุสัตว์

* วิทยา นภาศิริกุลกิจ, การเมืองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๑๔), หน้า ๑๔๒ - ๑๔๓.

ในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองลพบุรี ลักษณะเศรษฐกิจส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับการค้าขาย โดยเฉพาะการค้าปลีก มีผู้ประกอบการค้าร้อยละ ๓๔ ประชากรทำงานในเชิงเศรษฐกิจร้อยละ ๔๖ ของกำลังแรงงานทั้งหมด นอกนั้นไม่ได้ทำงานในเชิงเศรษฐกิจ และเป็นผู้ว่างงาน จำนวน ๓,๔๖๖ คน เป็นนักเรียน ๖,๓๐๐ คน ประชากรมีรายได้ค่อนข้างสูง

ภายในเขตเทศบาลมีโรงงานอุตสาหกรรมเพียงเล็กน้อย ส่วนใหญ่เป็นประเภทบริการ มีโรงงานที่มีการผลิตขนาดใหญ่ปานกลาง คือ โรงงานสุรา และ โรงงานปูน

ฐานะทางการคลังของเทศบาล อยู่ในขั้นดี มีรายรับสูงกว่ารายจ่าย แต่ยังคงพึ่งพาการอุดหนุนจากรัฐบาลกลางอยู่ อย่างไรก็ตาม ระดับของรายได้ยังอยู่ในระดับไม่สูงนัก ทำให้ไม่สามารถนำไปพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างกว้างขวางได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๔.๔ โครงสร้างทางสังคม

เมืองเป็นศูนย์รวมของกิจกรรม มีประชากรเป็นองค์ประกอบสำคัญ ก่อให้เกิดมีการติดต่อ การเดินทาง มีการให้บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เกิดขึ้น ความหนาแน่นของประชากรจะก่อให้เกิดความขาดแคลนและความไม่สะดวกในการใช้บริการของเมือง นอกจากการศึกษาถึงสภาพในด้านทั่วไปแล้ว ความเป็นมาของสังคม ลักษณะและการให้บริการของสังคมยังเป็นปัจจัยที่สำคัญอันหนึ่งที่จะช่วยให้การวางแผนพัฒนา เข้าใกล้เป้าหมาย เป็นไปตามความต้องการของผู้อยู่ในชุมชนนั้นได้ดียิ่งขึ้น ดังนั้น ในการศึกษาโครงสร้างทางสังคมจึงจะศึกษาถึง

๑. ความเป็นมาของชุมชน เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาภูมิหลัง
๒. การศึกษา ทำให้สามารถพิจารณาถึงขีดความสามารถ และความสอดคล้องของการศึกษากับกิจกรรมที่มีอยู่ในท้องถิ่น
๓. การให้บริการทางสังคมและสถาบันต่าง ๆ ที่เป็นพื้นฐานของปัญหาที่สำคัญของเมือง การศึกษาจึงเน้นหนักในด้านต่าง ๆ ดังนี้ ระบบประปา ขยะ น้ำเสีย ข่ายการคมนาคม รวมถึงโบราณสถาน และสุขภาพทางการท่องเที่ยว

๔. ศึกษาถึงโครงสร้างและความสัมพันธ์ของการบริหารงานเทศบาล และ เทศบัญญัติ

๔.๔.๑ ความเป็นมาของชุมชนในอดีต

ลพบุรีเป็นเมืองสำคัญเมืองหนึ่ง เมื่อเข้าสู่สมัยประวัติศาสตร์ในช่วงพุทธศตวรรษที่ ๑๓ - ๑๔ มีเมืองต้นยมรับในอำนาจและอิทธิพล ประชาชนใช้ภาษาสันสกฤต บาลี และ ภาษามอญ นับถือพุทธศาสนา ช่วงพุทธศตวรรษที่ ๑๖ - ๑๘ ลพบุรีตกอยู่ภายใต้อำนาจของอาณาจักรขอมเป็นครั้งคราว และคาดว่าหลุดพ้นจากอิทธิพลทางการเมืองของขอมไปในราวต้นพุทธศตวรรษที่ ๑๙^๑ ก่อตั้งเป็นรัฐขึ้นมีการปกครองแบบนครรัฐ เรียกในขณะนั้นว่า รัฐละโว้ มีอาณาเขตการปกครองไม่กว้างขวางนัก รัฐที่เกิดขึ้นในขณะนั้นมีหลายรัฐ เช่น รัฐเชียงใหม่ รัฐสุโขทัย เป็นลักษณะของรัฐที่ไม่ได้ขึ้นต่อกัน แต่มีสัมพันธ์ไมตรีต่อกัน เมื่อสมเด็จพระรามา-

^๑ สุรพันธ์ ยันต์ทอง, ลพบุรี (กรุงเทพมหานคร : บริษัทการพิมพ์, ๒๕๒๒), หน้า ๔๘.

อภิศที่ ๑ ขึ้นครองเมืองอุยยาในปี พ.ศ. ๑๘๘๓ แล้วได้โปรดให้พระราชบุตร คือ พระราเมศวร ขึ้นปกครองเมืองลพบุรีในลักษณะนี้ ลพบุรีก็จะอยู่ในฐานะเมืองลูกหลวงที่มีความสำคัญมากเมืองหนึ่ง ศาสตราจารย์ บอร์ช เซเคส์ ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตั้งข้อสังเกตว่า ลักษณะของระบอบกษัตริย์ในขณะแรกเริ่มสถาปนาอาณาจักรอุยยา คงได้รับอิทธิพลมาจากแบบอย่างของกษัตริย์เขมร และเกิดขึ้นในแวควงที่ได้รับอารยธรรมเขมร ซึ่งเมืองที่ได้รับอิทธิพลมากนี้ก็ควรจะเป็นที่เมืองลพบุรี จึงสันนิษฐานว่า สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ อาจจะครองเมืองลพบุรีก่อน ต่อมาจึงมาครองเมืองอุยยา และให้พระราเมศวรขึ้นไปครองเมืองลพบุรีแทน* สาเหตุที่ย้ายศูนย์กลางการปกครองจากลพบุรีไปอุยยา อาจจะเกี่ยวเนื่องกับ ความเหมาะสมของอุยยาในทาง เศรษฐกิจ และพุทธศาสตร์ในขณะนั้น เพราะอุยยาดังอยู่ริมแม่น้ำใหญ่ เรือสินค้าขนาดใหญ่แล่นเข้าออกได้จนถึงเมือง และยังตั้งอยู่ในจุดที่สามารถควบคุมเมืองใหญ่ ๆ เช่น สุพรรณบุรี และ เพชรบุรีได้ง่าย

ปี พ.ศ. ๑๘๒๑ อาณาจักรอุยยามีอำนาจมากขึ้น สามารถควบคุมไปถึงอาณาจักร สุโขทัยได้ ประกอบกับขมอ้อนกำลังลง ความสำคัญของเมืองลพบุรีที่เคยเป็น เมืองลูกหลวง หรือ เมืองหน้าด่านก็หมดความสำคัญลง และกลายเป็นหัว เมืองที่อยู่ในเขตราชธานีมาตั้งแต่สมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ เป็นต้นมา

ปี พ.ศ. ๒๒๐๗ ฮอลันดา ส่งเรือรบ ๒ ลำมาปิดอ่าวไทย จนทำให้ไทยต้องยอม ทำสัญญาค้าขายกับฮอลันดา เป็นสาเหตุและแรงกระตุ้นให้สมเด็จพระนารายณ์มหาราช เลือกเมือง ลพบุรีเป็นราชธานีสำรอง โดยทำการปฏิสังขรณ์พระราชวัง ซึ่งเคยเป็นที่ประทับของสมเด็จพระ รามาเศวรมาก่อน^๒ ปัจจุบันที่เลือกลพบุรีเนื่องจากทางทิศตะวันออกของเมืองเป็นที่สูงและภูเขา ตัว เมืองตั้งอยู่ในที่สูงน้ำท่วมไม่ถึง ในฤดูน้ำหลากมีน้ำโดยรอบ ด้านตะวันตกมีแม่น้ำลพบุรีไหลผ่าน มีตลิ่งสูงชัน ลำน้ำกว้างแต่ไม่ลึกพอที่เรือขนาดใหญ่เข้าถึง ด้านอื่นเป็นปิงอ่างไข่น้ำท่วมได้ง่าย การติดต่อกับราชธานีอุยยาไม่ไกลเกินไป ลพบุรีจึงกลับมีความสำคัญเป็นอันมากในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์ โดยได้โปรดเสด็จแปรพระราชฐานมาประทับอยู่ปีละ ๗ - ๘ เดือน การออกว่า

* เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๙ - ๖๐.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๔.

ราชการ การรับแขกเมืองจึงทำให้ลพบุรีเป็นส่วนใหญ่ ลพบุรีจึงกลายเป็นเมืองที่มีการจัดพิธีตามเทศกาล มีการเตรียมต้อนรับแขกเมืองตลอดจนขนบแห่งพระราชสาสน์ มีผู้คนมากพอสมควร*

เมื่อสิ้นรัชกาลสมเด็จพระนารายณ์มหาราช เมื่อ พ.ศ. ๒๒๓๓ ลพบุรีได้ลดความสำคัญลงเป็นเมืองในเขตราชธานีเหมือนเดิม และไม่ได้มีความสำคัญทางการเมืองอย่างเด่นชัดจนกระทั่งสิ้นสมัยอยุธยา หน่วยราชการทั้งหมดและผู้คนชาวไทย ถูกอพยพไปกรุงศรีอยุธยา ทำให้ลพบุรีถูกทิ้งว่างลง ผู้คนเบาบางลงจนมีสภาพเกือบเป็นเมืองร้างมาถึง ๔๐ ปี จนกระทั่งสิ้นสุดสมัยอยุธยาเมื่อปี พ.ศ. ๒๓๑๐

พระเจ้าตากสินมหาราช ทรงกอบกู้เอกราชตั้งกรุงธนบุรีเป็นราชธานี และเมื่อทัพผลไปตั้งเมืองเวียงจันทน์ ศรีวิคณาเขต และหลวงพระบาง พร้อมทั้งกวาดต้อนผู้คนจากเมืองทั้งสามมาด้วยเป็นจำนวนมาก นอกจากให้คนเหล่านั้นตั้งถิ่นฐานอยู่ตามท้องที่ในภาคอีสานแล้ว ยังอพยพเข้ามาสู่เมืองขึ้นในที่มีพลเมืองน้อยอย่างเช่น ลพบุรีด้วย ทำให้ชาวลพบุรี ประกอบไปด้วยคนหลายเชื้อสาย มีภาษาพูด และขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นของตนเอง

รัฐสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ไทยประสบปัญหาการล่าอาณานิคมของอังกฤษ และ ฝรั่งเศส และไม่ทรงวางพระราชฤทัยในสถานการณ์บ้านเมือง ทรงพระราชดำริว่า ควรจะมีราชธานีที่ ๒ สำรองไว้อีกแห่งหนึ่ง ดังนั้น ในปี พ.ศ. ๒๔๐๖ จึงได้โปรดให้สถาปนาลพบุรีขึ้นเป็นเมืองที่ประทับอีกแห่งหนึ่ง ทำการปฏิสังขรณ์สร้างหมู่พระที่นั่ง ตำนานสำหรับเจ้าจอมหม่อมท้าว บุรณะบริเวณพระราชวังเดิมของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช บึงกำแพงเมือง ประสูพระราชวัง ให้กลับแข็งแรงเหมือนเดิม และพระราชทานนามวังว่า พระนารายณ์ราชนิเวศน์ พระองค์เสด็จมาประทับหลายครั้ง

ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวก็เช่นกัน พระองค์ได้เสด็จมาประทับหลายครั้ง และได้มีการสร้างทางรถไฟผ่านลพบุรีด้วย ในรัชกาลนี้ได้มีการเปลี่ยนแปลงแผนการปกครองของประเทศใหม่เป็นแบบมณฑล จังหวัด และอำเภอ ลพบุรีจึงเป็นจังหวัดหนึ่ง

* เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๑.

ขึ้นอยู่กับมณฑลอยุธยา และในลักษณะเช่นนี้จะต้องมีสถานที่ราชการบริหารงาน พระองค์จึงได้โปรดเกล้าฯ พระราชทานหมู่พระที่นั่งคิมาวมงกุฏ และตำหนักต่าง ๆ ให้เป็นศาลากลางจังหวัดลพบุรี^๑ ศาลากลางจังหวัด และหน่วยงานของรัฐบาลของลพบุรีในขณะนั้น จึงตั้งอยู่ที่พระนารายณ์ราชนิเวศน์ตลอดมาจนถึงสมัยรัชกาลที่ ๘ ปี พ.ศ. ๒๔๕๓ เป็นระยะเวลาประมาณ ๕๐ ปี ทำให้ศูนย์กลางของเมือง ความเจริญต่าง ๆ ทั้งด้านการค้า และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ รวมตัวกันอยู่ในบริเวณตั้งแต่ทิศตะวันตกของทางรถไฟไปถึงแม่น้ำลพบุรี หรือที่เรียกว่า ภายในเขตเมืองเดิมเป็นส่วนใหญ่

ปี พ.ศ. ๒๔๕๓ ในสมัย จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี ทางราชการมีนโยบายจะขยายเมืองให้กว้างขวางออกไป จึงได้สร้างศาลากลางจังหวัดขึ้นใหม่ที่ห่างออกไปจากตัวเมืองเดิม ทางทิศตะวันออกประมาณ ๔ กิโลเมตร โดยมีสถานที่ราชการ เช่น อำเภอกองกำกับการตำรวจอูธรจังหวัด ที่ทำการป่าไม้ โรงพยาบาล สหกรณ์ ที่ทำการที่ดิน ที่ทำการตำรวจทางหลวง สนามกีฬาจังหวัด เขตการทางหลวง โรงเรียน ซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณย่านวงเวียนเทพสตรีในขณะนี้ บริเวณเมืองใหม่นี้แม้จะสร้างมากกว่า ๕๐ ปี แต่ชาวลพบุรียังคงนิยมเรียกว่า "เมืองใหม่" อยู่ เหตุผลที่พยายามแยกเมืองใหม่ออกจากเมืองเก่า เพราะบริเวณเมืองเก่ามีโบราณสถานมาก และขณะนั้นได้มีนโยบายปลุกใจให้รักชาติ สร้างเอกลักษณ์ และฟื้นฟูวัฒนธรรมของชาติ^๒ ประกอบกับเมืองเก่ามีบริเวณคับแคบ ประสบปัญหาในการขยายเมือง นอกจากนี้ยังได้สร้างวงเวียนศรีสุริโยทัย หรือ สระแก้วขึ้น มีระยะทางห่างจากศาลากลางจังหวัดประมาณ ๒ กิโลเมตร อยู่ระหว่างเมืองเก่าและเมืองใหม่ แต่ทุกสิ่งทุกอย่างดังกล่าวนั้น ส่วนใหญ่ยังไม่บรรลุถึงเป้าหมายที่ต้องการ ส่วนเมืองเดิมนั้นยังเป็นศูนย์กลางทางการค้าอยู่ดังเดิม ความปรารถนาที่จะรักษาโบราณสถานไม่มีอิทธิพลมากพอจะโน้มน้าวให้ตลาดการค้าย้ายออกจากเมืองเดิมได้ จึงมีการสร้างอาคารใหม่แทนอาคารเก่าอยู่เรื่อย ๆ รัฐบาลสมควรจะได้พิจารณาเกี่ยวกับการสร้างอาคารใหม่ ๆ ให้เหมาะสมกว่านี้ เพื่อที่จะได้เข้าใกล้เคียงกับเป้าหมาย วัตถุประสงค์เดิม

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๔.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๐.

สรุป การตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ที่ลพบุรี เป็นมาตั้งแต่โบราณกาล ตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ มีความเจริญและเสื่อมสลับกันไปเป็นช่วง ๆ มีการตั้งถิ่นฐานตามแม่น้ำลพบุรี ลพบุรีมีความเจริญถึงขีดสูงสุดในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช โดยเกือบจะเรียกได้ว่าเป็นราชธานีของประเทศในขณะนั้นก็ได้ มีพลเมืองหนาแน่น รวมตัวกันอยู่ในบริเวณเมืองเดิมของลพบุรีในขณะนี้ หลังจากรัชสมัยนี้ ลพบุรีถูกทอดทิ้งอยู่นานประมาณ ๔๐ ปี จึงกลับมีประชากรมากขึ้น แต่เป็นพวกอพยพมาจากถิ่นอื่น มีขนบธรรมเนียมประเพณีต่างกัน และกลับมามีความสำคัญขึ้นบ้างในรัชกาลที่ ๔ กรุงรัตนโกสินทร์ จนกระทั่งมีการขยายเมือง ตามนโยบายการอนุรักษ์โบราณสถาน มีการสร้างศูนย์ราชการและศูนย์กลางการค้าใหม่ ในปี ๒๔๘๓

๔.๔.๒ โครงสร้างทางสังคม

๔.๔.๒.๑ ชนิดและขนาดของครอบครัว

ขนาดของครอบครัวโดยเฉลี่ยทั้งหมดจากการสำรวจประมาณ

๕.๔ คนต่อครอบครัว ในขณะที่จังหวัดลพบุรีมีขนาด ๕.๗

คนต่อครอบครัว และ ๖.๖ คนต่อครอบครัว ในภาคกลาง

และประเทศ จึงเป็นขนาดครอบครัวที่มีขนาดเล็กกว่าเกณฑ์เฉลี่ย

โดยทั่วไป ดังนั้น เทศบาลเมืองลพบุรีจึงมีจำนวนครัวเรือนทั้ง

หมดประมาณ ๖,๔๔๔ ครัวเรือน มีบ้านพักอาศัย ๔,๒๔๔ หลัง

หรือ ๑.๕๓ ครัวเรือนต่อบ้าน ๑ หลัง หรือบ้าน ๑ หลังมีผู้อยู่

อาศัยเฉลี่ยประมาณ ๔.๒๔ คน จากแบบสอบถามพบว่า ร้อยละ

๕๔.๒๕ เป็นบ้านที่มีผู้อยู่อาศัยอยู่ไม่เกิน ๔ คน ร้อยละ ๒๕.๑๕

เป็นบ้านที่มีผู้อยู่อาศัย ๖ - ๘ คน ร้อยละ ๑๑.๓๓ เป็นบ้านที่มีผู้อยู่

อยู่อาศัยมากกว่า ๘ คน

ครอบครัวส่วนใหญ่เป็นครอบครัวไม่ทำการเกษตร มี

ครอบครัวทำการเกษตรประมาณร้อยละ ๑.๔ เท่านั้น แสดง

ให้เห็นว่าการประกอบอาชีพส่วนใหญ่ในเขตเทศบาลไม่ได้ทำ

การเกษตร มีความหนาแน่นของครอบครัว ๑.๕ ครัวเรือนต่อ

ไร่

๔.๔.๒.๒ กลุ่มชาติพันธุ์ ประชาชนส่วนใหญ่เป็นคนไทย รองลงมาเป็นคนจีน ส่วนในจังหวัดประกอบด้วยประชากรที่มาจากหลายเผ่า เช่น ไทยกลาง ไทยพวน ไทยเงี้ยว ไทยอีสาน ไทยรามัญ มีชาวไทยที่สืบเชื้อสายมาจากชาวลาวเวียงจันทร์ อพยพเข้ามาอยู่ในเมืองไทยตั้งแต่ครั้งสมัยเจ้าอนุวงศ์เป็นกบฏ ตั้งหลักแหล่งอยู่ที่บ้านหัวช้าง ตำบลท่าศาลา อำเภอเมือง มีชาวไทยเชื้อสายลาวพวน ที่อำเภอบ้านหมี่ และบางท้องที่ของอำเภอเมือง เป็นผู้มีการมาจากไทยทางแถบเมืองหลวงพระบาง และหัวพันทั้งห้าทั้งหก ได้อพยพเข้ามาเมื่อประมาณร้อยกว่าปีมาแล้ว รัฐบาลได้ให้ตั้งถิ่นฐานที่ตำบลบางน้ำเชี่ยว อำเภอรามบุรี จังหวัดสิงห์บุรี ต่อมาได้อพยพแสวงหาทำเลเลี้ยงชีพ ได้มาพบบริเวณที่ตั้งตำบลเชียงงา และตำบลโพนทอง เป็นป่ากร้าง มีภูมิประเทศเหมาะแก่การทำมาหากินเลี้ยงชีพ จึงได้กลับไปชักชวนกันมาตั้งหลักแหล่งเป็นปึกแผ่นขึ้น เกือบทั่วบริเวณฝั่งตะวันออกของทางรถไฟสายเหนือ ได้มีการสืบทอดประเพณี วัฒนธรรม และมักจะนำเอาชื่อของบ้านเมืองที่เคยอยู่เดิมมาเรียกชื่อ ชุมชนที่ตั้งใหม่ จึงมีชุมชนที่เรียกตัวเองว่า "พวกบ้านซำ" และ "พวกบ้านหมี่" นอกจากนี้มีไทยรามัญ ที่ตำบลบางชันหมาก อำเภอเมือง ที่อพยพมาจากเมืองหงสาวดีในสมัยกรุงศรีอยุธยา เป็นราชธานี ชาวไทยเชื้อสายเหล่านี้ มีภาษาพูดและขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นของตนเอง ๒๐ กว่าปีมาแล้ว ชนแต่ละเผ่าต่างก็รักษาวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของตนเองอย่างเคร่งครัด โดยอาศัยลักษณะเหล่านี้เป็นองค์ประกอบ

ลพบุรีได้ถูกกำหนดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งหนึ่งในภูมิภาคนี้ และลักษณะของสถานที่ท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นไปในลักษณะของโบราณสถาน ศิลปกรรม ประเพณีท้องถิ่น และธรรมชาติ ขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่นต่าง ๆ ในเขตจังหวัดที่มีเทศบาลเมืองเป็นศูนย์กลางชุมชน จึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวชั้นหนึ่ง เมื่อได้รับการพัฒนาขึ้น และจะส่งผลต่อชุมชนเทศบาลเมืองลพบุรี ในด้านการเป็นศูนย์กลางในการท่องเที่ยวของภายในจังหวัด

๔.๔.๒.๓ ศาสนา ปุชนิยมวัตถุ และโบราณสถาน ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ จังหวัดลพบุรีเป็นแหล่งรับอารยธรรมมาจากหลายฝ่าย หลายยุคหลายสมัย โดยได้รับอารยธรรมอินเดียฝ่ายใต้ ซึ่งมีศาสนาพราหมณ์ล้วน ๆ ในยุคแรก เป็นแหล่งที่ขอมแผ่อำนาจมาสู่ในยุคที่สอง ซึ่งมีทั้งศาสนาพุทธและพราหมณ์ และเป็นแหล่งที่รับชาวไทยที่อพยพมาจากตอนใต้ของประเทศจีน ในยุคที่สาม ลพบุรีจึงอุดมไปด้วย โบราณคดี มีปุชนิยมวัตถุ และโบราณสถานหลายแบบ เช่น ศาลพระกาฬ และศาลสูง เป็นลักษณะของ เทวสถานในศาล มีเทวรูปสี่กร ปรากฏสามยอด ซึ่งเป็นเทวสถานของขอมโบราณสร้างด้วยศิลาแลง ภายในมีสิ่งเคารพสักการะตามลัทธิศาสนาพระเวท ปรากฏค้ำเข็กเป็นเทวสถานของพวกแขกพราหมณ์ หรือแขกอินเดียที่นับถือศาสนาพราหมณ์ สมัยก่อนแขกพวกนี้ จะทำพิธีทางศาสนาในปรากฏค้ำเข็กนี้โดยไม่ปะปนกับพวกขอมหรือชาวเมือง* นอกจากนี้ ยังมีโบราณสถานที่แสดงออกถึงศิลปวัฒนธรรมของไทยในยุคสมัยต่าง ๆ รวมทั้งบ่อน้ำปรกการ และกำแพงเมืองที่แสดงถึงการป้องกันตัวเองจากศัตรูในยุคกรุงศรีอยุธยา เป็นราชธานี

* กระทรวงมหาดไทย, สำนักผังเมือง, รายงานการวิจัย เมืองลพบุรี, หน้า ๓๗.

ในเขตเทศบาลเมืองลพบุรี มีวัดทางพุทธศาสนา ๗ แห่ง เป็นวัดมหานิกาย มีพระภิกษุ ๒๖๕ รูป เณร ๘๑ วัดของศาสนาอื่นไม่มี มีเนื้อที่วัดประมาณ ๘๔ ไร่ หรือประมาณร้อยละ ๒.๐๔ ของพื้นที่ของเขตเทศบาล

วัดส่วนใหญ่มีขนาดเนื้อที่มากกว่า ๑๐ ไร่ มีเพียง ๒ แห่งเท่านั้นที่มีขนาดเล็กกว่า ๑๐ ไร่ โดยมีขนาดเล็กที่สุด ๗ ไร่ คือ วัดคลองสายบัว วัดที่มีขนาดพื้นที่มากที่สุดคือวัดชีป่าสิตาราม มีพื้นที่ ๒๒ ไร่ วัดก่อนนั้นเคยเป็นศูนย์กลางของชุมชน ปัจจุบันอาจจะมียุทธพลอยู่บ้าง เล็กน้อยเท่านั้น

๔.๔.๒.๔ การศึกษา ทำการศึกษาในค้ำ ที่ตั้ง และ ความสามารถในการให้การศึกษ

ลพบุรีเป็นศูนย์กลางของการศึกษาในจังหวัด และของภาค การศึกษา ๖ ประกอบด้วยจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท สระบุรี อุทัยธานี และลพบุรี โดยมีสำนักงานศึกษาธิการเขต ๖ ที่เป็นหน่วยงานสังกัดส่วนกลางของกระทรวงศึกษาธิการ ที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค ทำหน้าที่เป็นตัวแทน ตั้งอยู่ในบริเวณวิทยาลัยครูเทพสตรี มีหน้าที่สอดส่อง ดูแล ส่งเสริม ช่วยเหลืองานทุกกรมกองของกระทรวงศึกษาธิการในเขตการศึกษา ๖ ให้บรรลุตามนโยบายและ เป้าหมายที่กระทรวงวางไว้

การศึกษาในเขตเทศบาลจึงมีตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงอุดมศึกษา การจัดการศึกษาในระยะเริ่มแรกมีลักษณะ เช่นเดียวกับ ประวัติของการศึกษาไทย มีวัดเป็นศูนย์กลางการศึกษา ที่เป็น

รูปแบบโรงเรียนเริ่มมีในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช แต่เป็นโรงเรียนของพวกบาทหลวง^๑

โรงเรียนที่ตั้งขึ้นมาแห่งแรกของลพบุรี คือ โรงเรียนวัดเสาชองทอง ตั้งโดยท่านเจ้าคุณพระสังฆการวาหุณี เจ้าอาวาสวัดเสาชองทอง เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๒^๒ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาในระบบโรงเรียนของลพบุรี ที่พัฒนาไปสู่การมีโรงเรียนประจำจังหวัด ศึกษาลัย ในปี ๒๔๕๑ และก้าวเข้าสู่การศึกษาในรูปแบบของการฝึกหัดครูที่นำไปสู่การจัดตั้งวิทยาลัยครูเทศบาลในที่สุด

การศึกษาในปัจจุบัน มีลักษณะการจัดเป็นทั้งการศึกษาในโรงเรียน และการศึกษานอกโรงเรียน การศึกษาในโรงเรียนมีทั้งโรงเรียนของเอกชน และ โรงเรียนรัฐบาล ประเภทของการศึกษามีทั้งสามัญศึกษา และอาชีวศึกษา ที่สามารถให้การศึกษาถึงระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

เนื่องจากลพบุรีมีค่ายทหารตั้งอยู่หลายหน่วย จึงมีโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในหน่วยงานของทหาร ๒ แห่ง มีนักเรียนส่วนใหญ่เป็นบุตรของทหาร

๔.๔.๒.๔.๑ ที่ตั้งของสถานศึกษา

ในเขตเทศบาลเมืองลพบุรีมีสถานศึกษา ๒๒ แห่ง เป็นโรงเรียนรัฐบาล ๖ แห่ง โรงเรียนเทศบาล ๓ แห่ง โรงเรียนเอกชน ๑๓ แห่ง และโรงเรียน

^๑ มณฑล, "สมเด็จพระปิยะมหาราชกับการศึกษา" วารสารมิตรครู ปีหกหลัง (ตุลาคม ๒๔๒๒) : ๗

^๒ สมพงษ์ อ่อนละมัย, "ประวัติของโรงเรียนศึกษาลัย" (เอกสารยึดสำเนา)

ประเภทฝึกฝนอาชีพ เคลื่อนที่ยีก ๑ แห่ง มีพื้นที่
๓๑๔ ไร่ หรือร้อยละ ๗.๓๔ ของพื้นที่เขตเทศบาล
โรงเรียนส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ ๖๔ มีสนามกีฬา
ประเภทสนามฟุตบอล สนามบาสเก็ตบอล ใน
บริเวณโรงเรียน

ลักษณะการกระจายตัวของที่ตั้งของโรงเรียน
มีที่ตั้งกระจายไปทั่วทั้งบริเวณเขตเทศบาล ดังแสดง
ในแผนที่ ซึ่งแสดงถึงตำแหน่งที่ตั้งของโรงเรียน
และระยะการเดินทางด้วยเท้าที่เหมาะสมของ
นักเรียนในการเดินทางไปโรงเรียน โดยให้ระยะ
ทางห่างจากศูนย์กลางโรงเรียนเท่ากับ ๐.๔ ไมล์
หรือ ๔๐๐ เมตร จะมีพื้นที่เพียงเล็กน้อยเท่านั้น
ที่ไม่อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมนี้ แต่ก็เป็ระยะทาง
ที่ไม่ห่างไกลจนเกินไปนัก

๑. บริเวณเมืองเดิมตั้งอยู่นวนคลองเรือกไปทาง
ตะวันตก มีโรงเรียนตั้งอยู่ ๔ โรงเรียน เป็น
โรงเรียนในระดับมัธยมศึกษา ๒ โรงเรียน ลักษณะ
ที่ตั้ง ตั้งอยู่ในส่วนตอนเหนือและใต้ของพื้นที่
เป็นส่วนใหญ่ มีโรงเรียนระดับประถมของ
เทศบาล ๒ แห่ง นอกนั้นดำเนินการโดย
เอกชน มีจำนวนนักเรียน ๔,๖๔๐ คน
๒. บริเวณช่วงตั้งแต่คลองเรือกไปถึงคลองชลประทาน
มีโรงเรียนตั้งอยู่ ๔ แห่ง เป็นสถาบันการศึกษา
ระดับอุดมศึกษา ๒ แห่ง คือ วิทยาลัยเทพสตรี

และวิทยาลัยเทคนิคชลบุรี ส่วนใหญ่เป็น
โรงเรียนที่ทำการสอนถึงระดับมัธยมศึกษา มี
อยู่ ๔ แห่ง เป็นโรงเรียนอนุบาล ๑ แห่ง
เฉพาะประถมศึกษาอีก ๑ แห่ง ดังนั้นใน
บริเวณนี้จึงมีการศึกษาเริ่มตั้งแต่ระดับอนุบาล
จนถึง อุดมศึกษา ที่ตั้งของโรงเรียนส่วนใหญ่
ตั้งอยู่ในแนวถนนนารายณ์มหาราช มีเพียง
๒ แห่ง เท่านั้นที่มีที่ตั้งไม่ได้ติดต่อกับถนนนารายณ์
มหาราชโดยตรง มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด
๘,๔๒๓ คน

๓. บริเวณตั้งแต่คลองชลประทานไปทางทิศตะวันออกถึงวงเวียนเทพสตรี เป็นบริเวณที่มีโรงเรียนตั้งอยู่น้อยที่สุด มีจำนวน ๔ แห่ง เป็นโรงเรียนในระดับประถมศึกษาทั้งหมด โดยมีร้อยละ ๗๕ เป็นโรงเรียนเอกชน ที่ตั้งส่วนใหญ่ยังตั้งอยู่ในแนวถนนนารายณ์มหาราช มีจำนวนนักเรียน ๔,๕๓๔ คน

๔.๔.๒.๔.๒ ลักษณะและความสามารถในการให้การศึกษ

๑. ลักษณะการให้การศึกษ ลักษณะเป็นการศึกษาที่ไม่ได้จำกัดเขตพื้นที่ นักเรียนสามารถเข้าไปศึกษาในสถานศึกษาใดก็ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในการเป็นศูนย์กลางของการศึกษาภายในเขตจังหวัด และ เขตการศึกษา ๖ ที่มีการจัดการศึกษตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงอุดมศึกษา ทำให้มีผู้ศึกษาไม่จำกัดเฉพาะภายในเขตเทศบาลเท่านั้น แต่จะมาจากทั้งภายใน

จังหวัด และจังหวัดใกล้เคียง โดยร้อยละ ๔๔
มาจากภายในเขตเทศบาล ร้อยละ ๔๒ มาจาก
นอกเขตเทศบาล ร้อยละ ๑๔ มาจากต่าง
จังหวัด นักเรียนที่มาจากภายในเขตเทศบาล
ส่วนใหญ่ร้อยละ ๔๗ เป็นนักเรียนในระดับ
ประถมศึกษา นักเรียนที่มาจากนอกเขตเทศบาล
ส่วนใหญ่ร้อยละ ๔๗ เข้ามาศึกษาในระดับมัธยม
ศึกษา ผู้ที่มาจากต่างจังหวัดส่วนใหญ่ร้อยละ
๔๔ จะเข้ามาศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
และอุดมศึกษา

ถ้าพิจารณาในระดับเดียวกันพบว่า ในระดับ
อนุบาล นักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ ๔๒ มาจาก
ภายในเขตเทศบาล ร้อยละ ๔๗ มาจากนอก
เขตเทศบาล ในขณะที่โรงเรียนนอกเขต
เทศบาลในบริเวณใกล้เคียง นักเรียนส่วนใหญ่
ร้อยละ ๗๔ มาจากนอกเขตเทศบาล ระดับ
ประถมศึกษาที่มีลักษณะ เช่นเดียวกันกับในระดับ
อนุบาล ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียน
ภายในเขตเทศบาลจะมีนักเรียนมาจากนอกเขต
เทศบาลเป็นส่วนใหญ่ โดยมีร้อยละ ๖๔ รอง
ลงมาร้อยละ ๓๒ มาจากภายในเขตเทศบาล
เอง สำหรับระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
นักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ ๔๔ มาจากนอกเขต
เทศบาล ร้อยละ ๓๔ เป็นนักเรียนมาจาก

ต่างจังหวัด มีอยู่เพียงร้อยละ ๒๒ เท่านั้นที่มี
ภูมิลาเนาอยู่ในเขตเทศบาลเอง ในระดับ
อุดมศึกษา มีนักศึกษาอยู่ถึงร้อยละ ๔๘ ที่มา
จากต่างจังหวัด มีภูมิลาเนาภายในเขตเทศบาล
ร้อยละ ๒๓ มีภูมิลาเนาออกเขตเทศบาลร้อย
ละ ๒๐ ลักษณะเช่นนี้ แสดงถึงการเป็นศูนย์
กลางของการศึกษาของภายในเขตเทศบาล
ภายในจังหวัด และของจังหวัดใกล้เคียงอย่าง
เด่นชัด ทั้งยังเป็นเครื่องชี้ไปสู่การจัดการ
ศึกษาที่เหมาะสม และการพิจารณาตำแหน่ง
ที่ตั้งได้อีกทางหนึ่งด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตาราง ๔.๒๘ จำนวนนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนในเขตเทศบาล แยกตามภูมิภาค และ ระดับการศึกษา พ.ศ.๒๕๖๐

ระดับการศึกษา	ในเขตเทศบาล		นอกเขตเทศบาล		ต่างจังหวัด		รวม	
	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%
อนุบาล %	๑๐๘๐	๑๐.๘ ๕๑.๖	๘๘๐	๑๐.๕ ๕๖.๘	๓๕	๑.๑ ๑.๖	๒๐๙๕	๕.๓ ๑๐๐
ประถม ๑ - ๓ %	๕๓๐๕	๕๗.๑ ๖๗.๑	๒๗๑๐	๒๘.๗ ๓๑.๙	๘๒	๒.๖ ๑.๐	๘๔๙๗	๓๗.๕ ๑๐๐
มัธยม ๑ - ๓ %	๑๗๕๐	๑๗.๕ ๓๒.๒	๓๒๗๓	๓๕.๖ ๖๐.๕	๓๕๕	๑๒.๕ ๗.๓	๕๕๐๘	๒๓.๕ ๑๐๐
มัธยม ๔ - ๖ %	๑๐๘๗	๑๑.๐ ๒๒.๑	๒๑๖๔	๒๒.๘ ๕๓.๖	๑๗๐๖	๕๓.๕ ๓๕.๕	๕๙๖๗	๒๑.๕ ๑๐๐
อุดมศึกษาปีที่ ๑ - ๔ %	๓๗๗	๓.๗ ๒๒.๕	๓๒๗	๓.๕ ๑๙.๕	๙๗๐	๓๐.๕ ๕๘.๐	๑๖๗๔	๗.๕ ๑๐๐
รวม	๘๘๘๘	๘๘.๒	๘๘๕๕	๘๑.๘	๓๑๘๘	๑๕.๐	๒๐๖๕๑	๑๐๐ ๑๐๐

ที่มา : กองวิจัย สำนักงานเมือง

ตารางที่ ๔.๒๔ จำนวนนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนนอกเขตเทศบาลแยกตามภูมิภาค และระดับการศึกษา พ.ศ.๒๕๒๐

ระดับการศึกษา	ในเขตเทศบาล		นอกเขตเทศบาล		ต่างจังหวัด		รวม	
	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%
อนุบาล %	๘๒	๖.๐ ๒๖.๐	๒๓๔	๕.๕ ๗๕.๐	-	-	๓๑๖	๕.๖ ๑๐๐.๐
ประถม ๑ - ๗ %	๗๔๖	๕๕.๗ ๒๓.๕	๒๕๓๗	๖๑.๗ ๗๖.๖	-	-	๓๑๘๓	๕๖.๒ ๑๐๐.๐
มัธยม ๑ - ๓ %	๓๕๘	๒๖.๒ ๓๐.๖	๘๐๓	๒๐.๓ ๖๘.๖	๑๐	๒.๘ ๐.๘	๑๑๗๑	๒๐.๗ ๑๐๐.๐
มัธยม ๔ - ๖ %	๑๗๘	๑๓.๑ ๑๘.๐	๕๗๔	๑๒.๘ ๕๗.๗	๓๕๑	๘๗.๒ ๓๕.๓	๙๐๓	๑๗.๕ ๑๐๐.๐
อุดมศึกษาปีที่ ๑ - ๔ %	-	-	-	-	-	-	-	-
รวม	๑๓๖๔	๒๔.๑	๓๕๔๘	๖๕.๗	๓๕๑	๖.๒	๕๖๖๓	๑๐๐.๐

ที่มา : กองวิจัย สำนักงานเมือง

๒. ความสามารถในการให้การศึกษา

ตารางที่ ๔.๓๐ สัดส่วนนักเรียนกับประชากร แยกตามระดับการศึกษา

ปี ๒๕๒๐

ระดับการศึกษา	จำนวนประชากร	จำนวนนักเรียน	สัดส่วน %
อนุบาล	๓๕,๐๑๖	๒,๐๔๕	๖.๐
ประถม ๑ - ๓	๓๕,๐๑๖	๔,๔๔๗	๒๕.๓๐
มัธยม ๑ - ๓	๓๕,๐๑๖	๕,๔๐๘	๑๕.๔๐
มัธยม ๔ - ๖	๓๕,๐๑๖	๔,๕๖๗	๑๔.๒๐
อุดมศึกษา	๓๕,๐๑๖	๑,๖๗๔	๔.๘
รวม	๓๕,๐๑๖	๒๒,๖๔๑	๖๔.๗

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถานศึกษาภายในเขตเทศบาลเมืองลพบุรี มีจำนวน ๒๒ แห่ง รวมหน่วยฝึกฝนอาชีพเคลื่อนที่ มีจำนวนห้องเรียน ๔๘๖ ห้อง ครู ๔๔๔ คน จำนวนนักเรียน ๒๒,๖๔๑ คน เฉลี่ยเป็นจำนวนนักเรียน ๓๘.๖๔ คนต่อห้อง ซึ่งเป็นสัดส่วนที่สูง แต่เนื่องจากมีสถานศึกษาบางแห่ง เช่น วิทยาลัยทอผ้า และ วิทยาลัยครูเทพสตรี มีการเปิดสอนสองรอบ จึงทำให้ค่าของนักเรียนต่อห้องต่ำกว่านี้

จากตาราง ๔.๒๘ และ ตาราง ๔.๓๐ จะมีจำนวนนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลอยู่ร้อยละ ๖๔ ของประชากรทั้งเขตเทศบาล โดยมีนักเรียนในระดับประถมศึกษา มาก จำนวนของนักเรียนนี้รวมทั้งนักเรียนที่มีภูมิลำเนาอยู่นอกเขตเทศบาล และต่างจังหวัด เมื่อพิจารณาเฉพาะนักเรียนที่มีภูมิลำเนาภายในเขตเทศบาลที่มีอยู่ร้อยละ ๔๔ จะเป็นจำนวนนักเรียน ๔,๔๔๔ คน หรือร้อยละ ๒๘.๕๖ ของจำนวนประชากรทั้งหมดภายในเขตเทศบาล ดังนั้น โรงเรียนที่เปิดให้การศึกษาภายในเขตเทศบาลจึงมีอยู่เพียงร้อยละ ๔๔ เท่านั้น ที่ให้บริการสำหรับผู้มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเทศบาลโดยตรง นอกนั้นเป็นผู้ที่มีภูมิลำเนาจากนอกเขตและต่างจังหวัด แต่ผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ภายในเขตเทศบาล ยังไปเข้าทำการศึกษาในสถานศึกษาที่อยู่ใกล้เคียงกับเขตเทศบาลอีกร้อยละ ๓.๔ ของประชากรภายในเขตเทศบาล หรือประมาณ ๑,๓๖๔ คน ส่วนใหญ่อ้อยละ ๔๕ ไปศึกษาในระดับประถมศึกษา รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ ๒๖ ผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเทศบาลแต่ไปศึกษา

ตาราง ๔.๓๑ จำนวนนักเรียน ครู ห้องเรียน และสัดส่วนนักเรียนต่อห้องเรียน แยกตามประเภทโรงเรียน พ.ศ.๒๕๖๐

ประเภทโรงเรียน	นักเรียน		ครู		ห้องเรียน		จำนวนนักเรียน ต่อห้อง (คน/ห้อง)
	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	
เทศบาล	๑๔๖๓	๘.๖๗	๗๖	๗.๘๐	๕๘	๑๐.๐๗	๓๓.๘๔
รัฐบาล	๑๒๑๔๗	๕๓.๖๕	๕๘๒	๕๙.๗๕	๒๕๖	๕๒.๗๑	๔๔.๓๘
เอกชน	๘๕๓๑	๓๗.๖๘	๓๑๖	๓๒.๔๕	๒๗๒	๔๗.๒๒	๓๑.๓๖
รวม	๒๒๖๔๑	๑๐๐.๐	๙๗๔	๑๐๐.๐	๕๗๖	๑๐๐.๐	๓๙.๓๑

ในโรงเรียนนอกเขตเทศบาล สาเหตุส่วนใหญ่อาจจะ
 เนื่องจากมีความสะดวกในการเดินทาง เนื่องจาก
 มีที่อยู่อาศัยตั้งอยู่ใกล้โรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล
 มากกว่า เพราะส่วนใหญ่เป็นนักเรียนในระดับประถมศึกษา
 จากจำนวนนักเรียนทั้งหมด มีนักเรียนร้อยละ ๓๔ ศึกษา
 ในระดับประถมศึกษา มีจำนวนนักเรียนมากที่สุด ๘,๔๙๗ คน
 รองลงมาเป็นนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และ
 ตอนปลาย มีอยู่ร้อยละ ๒๔ และ ๒๒ ตามลำดับ

นักเรียนที่เรียนอยู่จำนวน ๒๒,๖๔๑ คน ส่วนใหญ่
 ร้อยละ ๔๔ เรียนอยู่ในโรงเรียนรัฐบาลร้อยละ ๓๗
 เรียนในโรงเรียนเอกชน ร้อยละ ๔ เรียนในโรงเรียน
 เทศบาล ซึ่งโรงเรียนเทศบาลทั้งหมด ๓ แห่ง เป็น
 โรงเรียนที่เปิดสอนในระดับอนุบาลและประถมศึกษา เท่านั้น
 และมีความสามารถในการให้การศึกษาคือ ๑,๘๖๓ คน หรือ
 ร้อยละ ๑๘.๕๓ ของจำนวนนักเรียนในระดับนี้ทั้งหมด

เมื่อพิจารณาถึงจำนวนห้องเรียน ห้องเรียนของ
 โรงเรียนเอกชนจะมีจำนวนห้องมากที่สุด โดยมี ๒๗๒ ห้อง
 หรือร้อยละ ๔๗ โรงเรียนรัฐบาลมีอยู่ ๒๔๖ ห้อง ใน
 ขณะที่จำนวนนักเรียนในโรงเรียนรัฐบาลสูงกว่าในโรงเรียน
 เอกชน จึงทำให้จำนวนนักเรียนต่อห้องของโรงเรียน
 รัฐบาลสูงถึง ๔๔.๓๔ คนต่อห้อง ในขณะที่โรงเรียน
 เอกชนมีจำนวนนักเรียน ๓๑.๓๖ คนต่อห้อง โรงเรียน
 เอกชนและโรงเรียนเทศบาลจึงอาจมีความสามารถที่จะ
 รับนักเรียนเพิ่มได้อีกบ้าง

ในอนาคต มีการเพิ่มของจำนวนประชากรมากขึ้น
ถ้าใช้สัดส่วนของนักเรียนใน เขตเทศบาลต่อจำนวนประชากร
กรุงเทพฯที่คือร้อยละ ๒๘.๘๖ แล้ว ในปี พ.ศ. ๒๕๒๕ จะ
มีนักเรียนเฉพาะในเขต ๑๐,๙๖๔ คน และมีจำนวน
๑๑,๘๕๔ คนในปี ๒๕๓๐ หรือเพิ่มขึ้น ๘๖๔ คนในปี ๒๕๒๕
และ ๑,๘๕๔ คน ในปี ๒๕๓๐ หรือเพิ่มขึ้น ๒๕ ห้องใน
ปี ๒๕๒๕ และ ๔๗ ห้องในปี ๒๕๓๐

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตาราง ๔.๓๒ จำนวนการเพิ่มของนักเรียนจากการคาดคะเน ปี ๒๕๒๕,
ปี ๒๕๓๐ และ ปี ๒๕๓๕ ตามอัตราการเพิ่มขึ้นต่ำ

ระดับ การศึกษา	จำนวนนักเรียน ปี ๒๕๒๐ ภายในเขต	ร้อยละ	ปี ๒๕๒๕		ปี ๒๕๓๐		ปี ๒๕๓๕	
			จำนวน	เพิ่ม	จำนวน	เพิ่ม	จำนวน	เพิ่ม
อนุบาล	๑,๐๘๐	๑๐.๘	๑,๑๘๕	๑๐๕	๑,๒๘๐	๒๐๐	๑,๓๘๕	๓๐๕
ประถม	๕,๓๐๕	๕๗.๗๗	๖,๒๕๒	๙๔๗	๖,๗๖๔	๑,๐๖๔	๗,๓๑๕	๑,๖๑๐
มัธยม ๑-๓	๑,๗๕๐	๑๗.๕๐	๑,๘๐๘	๕๖๘	๒,๐๖๓	๒๕๕	๒,๒๒๘	๑๖๕
มัธยม ๔-๖	๑,๐๘๗	๑๑.๐	๑,๒๐๖	๑๐๘	๑,๓๐๕	๒๐๗	๑,๔๐๔	๓๑๒
อุดมศึกษา	๓๗๗	๓.๗๒	๔๐๖	๒๙	๔๓๕	๖๒	๔๗๔	๓๙
รวม	๙,๙๙๙	๑๐๐	๑๐,๙๖๘	๙๖๙	๑๑,๘๕๕	๑,๘๕๕	๑๒,๘๑๑	๒,๘๑๒

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การคาดคะเนในตารางนี้ เป็นการเทียบสัดส่วนจากประชากรทั้งหมด จึงอาจมีข้อคลาดเคลื่อนจากความ เป็นจริงไปบ้าง แต่ก็พอจะเป็นแนวทางในการพิจารณา ถึงความต้องการ และความสามารถของการศึกษาใน อนาคตได้บ้าง จากลักษณะของการจัดการศึกษาที่ภาค รัฐบาล และภาคเอกชนสามารถให้การศึกษากับจำนวน นักเรียนที่ไม่แตกต่างกันมากนัก ดังตาราง ๔.๓๑

จึงเป็นการไม่ยากจนเกินไปนัก ในการจะขยายกำลัง ความสามารถของโรงเรียนทั้งในภาครัฐบาลและ เอกชน ที่มีอยู่ ให้สามารถขยายรับจำนวนนักเรียนที่จะ เพิ่มขึ้นใน อนาคตได้ โดยเฉพาะการศึกษาในระดับประถมศึกษา ในช่วงระยะเวลา ๑๐ ปีต่อไปจากปี ๒๕๒๐ หรืออาจ พิจารณาเพิ่มจำนวนโรงเรียนในระดับประถมศึกษาออก ไปอีกก็ได้ในอนาคต

๓. คุณภาพของประชากรในด้านการศึกษา

ประชากรส่วนใหญ่เกือบทั้งหมดร้อยละ ๙๖.๑๖ สามารถ อ่านออกเขียนได้ เป็นหญิงมากกว่าชาย ในอัตราส่วน ๕๐.๒๕ ต่อ ๔๕.๘๗ จากการเปรียบเทียบในเพศเดียวกันพบว่า ร้อยละ ๔๘ ของประชากรชายจะอ่านออกเขียน ได้ ในขณะที่ประชากรหญิงมีร้อยละ ๔๔.๕๔ ประชากร หญิงที่อ่านและ เขียนไม่ได้มีจำนวนมากกว่าชายในช่วง อายุตั้งแต่ ๕๕ ปีขึ้นไป ซึ่งอาจจะเนื่องจากการไม่นิยม ให้ผู้หญิงเข้าเรียนหนังสือในสมัยนั้นก็ได้ แต่ในปัจจุบันจะ เห็นได้ว่า ทั้งประชากรชายและหญิง สามารถอ่านและ เขียนได้เท่าเทียมกัน

สรุปลักษณะการดำเนินการมีสถาบันการศึกษาทั้งภาครัฐบาลและเอกชน ที่มีจำนวนนักเรียนไม่แตกต่างกันมากนัก ดำเนินการโดยเทศบาล ๓ แห่ง รัฐบาล ๖ แห่ง เอกชน ๑๓ แห่ง นักเรียนมีทั้งมีภูมิลำเนาภายในเขตเทศบาล นอกเขตเทศบาล และต่างจังหวัด ทั้งนี้ เนื่องจาก มีการศึกษาตั้งแต่ระดับต่ำสุดจนถึงอุดมศึกษา นักเรียนส่วนใหญ่ศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ประชากรส่วนใหญ่สามารถอ่านออกเขียนได้เกือบทั้งหมด ที่ตั้งของโรงเรียนส่วนใหญ่อยู่ในแนวถนนนารายณ์มหาราช ส่วนตอนเหนือและใต้ของเมืองเดิม จึงจะทำให้เกิดเที่ยวของการเดินทางของนักเรียน ในช่วงก่อนเช้าและเลิกโรงเรียนสูงมาก โดยเฉพาะในถนนนารายณ์มหาราช เนื่องจากเป็นที่ตั้งของโรงเรียน ในระดับอนุบาล และสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ที่ต้องอาศัยการเดินทางด้วยรถยนต์โดยสารประจำทาง รถยนต์ส่วนตัว และจักรยานยนต์เป็นหลัก ปัญหาของการศึกษาจึงไม่ได้อยู่ที่ ชีตความสามารถของสถานศึกษาที่มีอยู่ หรือประชากรมีการศึกษาต่ำ แต่ปัญหาอยู่ที่ความเหมาะสมในการให้การศึกษาที่เหมาะสมและเชื่อถืออำนวยความสะดวก และกิจกรรมที่สำคัญของชุมชนและภูมิภาคนี้มากกว่า

๔.๔.๓ การบริการทางสังคมและสถาบัน

เป็นการศึกษาถึงการให้บริการต่าง ๆ ที่มีในเขตเทศบาลและที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสถาบันที่ทำการต่าง ๆ ของทางราชการ

- ๔.๔.๓.๑ สถานที่ทำการของรัฐบาล ที่เป็นสถานที่ทำการบริหารและบริการ สถานที่ราชการส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ในบริเวณวงเวียนเทพสตรี นอกนั้นจะตั้งกระจายอยู่ติดกับถนนนารายณ์มหาราช ตั้งแต่วงเวียนเทพสตรีจนกระทั่งถึงซอยโรงเรียนอนุบาล และอยู่ในบริเวณเมืองเก่าบ้างเล็กน้อย จากหน่วยงานของรัฐที่มีอยู่ประมาณ ๓๔ แห่ง* หน่วยงานส่วนใหญ่จะอยู่ในตึกที่ทำการของศาลากลางจังหวัด เช่น สำนักงานจังหวัด ที่ทำการอัยการ

* กระทรวงมหาดไทย, สำนักผังเมือง, รายงานการวิจัยเมืองลพบุรี, หน้า ๔๒.

ศาลแขวง สำนักงานสรรพากรจังหวัด สำนักงานคลังจังหวัด
 ที่ทำการสรรพาสัตจังหวัด สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ที่ทำ
 การสัสจังหวัด สำนักงานประมงจังหวัด ที่ทำการพัฒนาชุมชน
 จังหวัด ที่ทำการราชพัสดุ สำนักงานแรงงานจังหวัด และ
 สำนักงานสถิติจังหวัด หน่วยงานที่ตั้ง เป็น เอกเทศระดับจังหวัด
 และอำเภอ เช่น สำนักงานที่ดินจังหวัด กองกำกับการตำรวจ
 อุตสาหกรรมชลบุรี ที่ทำการสัตวแพทย์ ส่วนราชการในระดับ
 จังหวัดนี้ ส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ในบริเวณวงเวียนเทศบาล หรือที่
 เรียกว่า ศูนย์ราชการ สำหรับที่ตั้งของหน่วยราชการบริหาร
 ท้องถิ่น คือ เทศบาล ตั้งอยู่เกือบจะกึ่งกลางของความยาว
 ของเมือง โดยตั้งอยู่ช่วงระหว่างวงเวียนศรีสุริโยทัย และ
 ตัวเมืองเดิม ที่ตั้งของหน่วยราชการดังกล่าวนี้เป็นไปตามโย
บายการขยายเมือง มีการเปลี่ยนแปลงเขตเทศบาล เมื่อวันที่
๑ มิถุนายน ๒๔๔๗ ลักษณะของที่ตั้งของสถานที่ราชการใน
 รูปแบบนี้ทำให้มีผลต่อการ เดินทางติดต่อราชการที่เกี่ยวข้องใน
 ระดับอำเภอและจังหวัดอยู่บ้าง เพราะอยู่ต่างไกลจากศูนย์กลาง
 ของกิจกรรมต่าง ๆ ของเมือง แต่ในการติดต่อราชการในระดับ
 ท้องถิ่นแทบจะไม่มีปัญหา ทั้งนี้จากการวิเคราะห์แบบสอบถาม
 พบว่า ได้รับความสะดวกในการไปติดต่อกับที่ทำการของรัฐเป็น
 ส่วนใหญ่ โดยมีเพียงร้อยละ ๔๐ เท่านั้นที่ไม่ได้รับความสะดวก
 และสาเหตุที่ไม่ได้รับความสะดวกส่วนใหญ่มาจากการทำงานของ
 เจ้าหน้าที่ล่าช้า มีเพียงร้อยละ ๑๕ เท่านั้น ที่เห็นว่าความไม่
 สะดวกในการไปติดต่อราชการ เป็น เพราะสถานที่ทำการอยู่ห่าง
 ไกลเกินไป

ตารางที่ ๔.๓๓ สถิติอาชญากรรม ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๓

เดือนที่เกิดอาชญากรรม	ปี พ.ศ.		
	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๖๓
มกราคม	๕๕	๑๒๑	๑๑๕
กุมภาพันธ์	๘๐	๑๑๗	๙๕
มีนาคม	๖๖	๑๔๗	๑๑๙
เมษายน	๘๕	๑๐๖	๘๕
พฤษภาคม	๖๘	๑๑๗	๑๑๓
มิถุนายน	๙๕	๑๒๐	๙๐
กรกฎาคม	๙๖	๘๕	๘๙
สิงหาคม	๑๒๔	๘๕	๑๑๔
กันยายน	๘๐	๘๖	๙๗
ตุลาคม	๖๒	๑๐๕	๑๐๖
พฤศจิกายน	๑๐๕	๙๔	๑๑๕
ธันวาคม	๑๐๘	๘๒	๙๕
รวมทั้งปี	๑,๐๖๓	๑,๒๖๔	๑,๒๓๓

ที่มา : สถานีตำรวจภูธร ลพบุรี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถานที่ราชการที่ควบคุมเกี่ยวกับความสงบและปลอดภัยภายในเขตเทศบาล ได้แก่ สถานีตำรวจภูธรท่าหิน ซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณเมือง เดิมค่านทิศตะวันตกของพระราชวังนารายณ์ราชนิเวศน์ ซึ่งรับผิดชอบท้องที่ในเขตเทศบาลโดยตรง และมีกองกำกับการตำรวจภูธรจังหวัดลพบุรีที่ตั้งอยู่บริเวณวงเวียนเทพสตรีที่เป็นหน่วยงานของกรมตำรวจที่มีระดับครอบคลุมท้องที่จังหวัดลพบุรี ตั้งอยู่อีกด้วย

๔.๔.๓.๒ สถานีแพทย์ มีโรงพยาบาล สังกัดกรมการแพทย์และอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ๑ แห่ง ตั้งอยู่บนถนนพหลโยธิน ห่างจากวงเวียนเทพสตรีประมาณ ๕๐๐ เมตร อยู่นอกเขตเทศบาลเพียงเล็กน้อย มีเนื้อที่ประมาณ ๔๕ ไร่ มีนายแพทย์ ๑๓ นาย พยาบาล ๕๒ คน ผู้ช่วยพยาบาล ๔๔ คน เติงคนไข้ ๒๕๐ เติง รับคนไข้ภายในประมาณปีละ ๑๔,๘๕๑ คน คนไข้นอกประมาณ ๔๐,๐๗๑ คน เจ็บวันละประมาณ ๒๖๐ คน หรือ แพทย์ ๑ คนต่อคนไข้ ๒๐ คนต่อวัน

ศูนย์บริการสาธารณสุข ๑ แห่งนี้ตั้งอยู่ในบริเวณเมืองเดิม ในพื้นที่ ๒ ไร่ ๓ งาน ๗๔ ตารางวา มีแพทย์ ๑ นาย พยาบาล ๖ คน รับคนไข้ภายนอกปีละประมาณ ๑๖,๔๔๓ คน หน่วยงานโรคจังหวัดตั้งอยู่ในบริเวณที่ทำการเทศบาล มีแพทย์ ๑ นาย ผู้ช่วยพยาบาล ๔ คน รับคนไข้ภายนอกประมาณปีละ ๑๔,๘๑๐ คน นอกจากนี้มีสำนักงานแพทย์ของเอกชน ๑๔ แห่ง ใช้สถานที่อาคารตึกแถว มีแพทย์รวม ๑๔ นาย พยาบาล ๒ คน ผู้ช่วยพยาบาล ๑ คน รวมที่แพทย์ทั้งหมด ๓๔ คน*

* เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๐.

พยาบาล ๖๐ คน ผู้ช่วยพยาบาล ๕๔ คน เมื่อเปรียบเทียบ
 จำนวนแพทย์ต่อประชากรในชุมชนนี้จะได้แพทย์ ๑ คน ต่อ
 ประชากรประมาณ ๑,๕๐๐ คน หรือมีสัดส่วนใกล้เคียงกับของ
 กรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ. ๒๕๑๗ มาก เมื่อเทียบกับสัดส่วน
 แพทย์ต่อประชากรทั้งประเทศที่มีสัดส่วนแพทย์ ๑ คนต่อประชากร
 ๗,๕๔๖ คน และ ๑ ต่อ ๑๑,๒๓๕ คน ในภาคกลาง^๑ ลักษณะ
 เช่นนี้แสดงถึงจำนวนแพทย์ที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร เป็นส่วนใหญ่
 ทำให้สัดส่วนของทั้งประเทศต่ำกว่าของภาคที่ไม่รวมกรุงเทพมหานคร
 ในการคิดสัดส่วนแพทย์ต่อประชากร ในที่นี้คิดว่าแพทย์ที่ประจำ
 ตามสำนักงานแพทย์ของเอกชน ใช้นายแพทย์คนละชุดกับที่ปฏิบัติ
 งานในโรงพยาบาล ในกรณีลพบุรีมีแนวโน้มที่จะเป็นไปใน
 ลักษณะนี้ได้มาก เพราะนอกจากสถานพยาบาลเหล่านี้แล้ว ลพบุรี
 ยังมีโรงพยาบาลอนันตมหิดลที่สังกัดกับกรมแพทย์ทหารบกอีก ๑
 แห่ง ที่สร้างขึ้นก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๒ เป็นที่ตั้งของโรงเรียน
 เสนารักษ์ ซึ่งทำการผลิตแพทย์แผนปัจจุบันชั้น ๑ ปัจจุบันมีหน้า
 ที่รักษาพยาบาลทหาร ข้าราชการกลาโหม พลเรือน และ
 บุคคลทั่วไป ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดทหารบกลพบุรี มีโครงการจะ
 เปิดเป็นมหาวิทยาลัยทหารด้วย^๒ ดังนั้น จึงมีแนวโน้มว่า แพทย์
 บางส่วนหรือส่วนใหญ่ที่เปิดการรักษาในสำนักงานแพทย์ของเอกชน
 จะมาจากแพทย์ในส่วนหลังนี้

^๑ ข้อมูลกระทรวงสาธารณสุข ปี พ.ศ. ๒๕๒๐.

^๒ กระทรวงมหาดไทย, สำนักผังเมือง, รายงานการวิจัยเมืองลพบุรี, หน้า ๕๓.

เมื่อเทียบจำนวนเตียงคนไข้ต่อจำนวนประชากรจะได้สัดส่วน

- เตียงต่อประชากร ๑๔๐ คน ซึ่งยังไม่ก่อให้เกิดปัญหามากนักในปัจจุบัน โดยจากการวิเคราะห์แบบสอบถามพบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ ๖๔ ได้รับความสะดวกในการไปขอรับการรักษาพยาบาลจากโรงพยาบาลในเขตพื้นที่ปานกลาง ร้อยละ ๑๔ อยู่ในเขตพื้นที่มีเพียงร้อยละ ๑๒ เท่านั้นที่ไม่ได้รับความสะดวกและที่ไม่ได้รับความสะดวกมีถึงร้อยละ ๗๔ ที่สาเหตุมาจากการทำงานที่ล่าช้า มีเพียงร้อยละ ๒๖ เท่านั้น ที่บอกว่ามีเตียงคนไข้น้อยไป แสดงให้เห็นว่า สาเหตุที่ไม่ได้รับความสะดวกจากการทำงานที่ล่าช้านั้นอาจเป็นเพราะมีจำนวนแพทย์ยังน้อยไปบ้าง ประกอบกับจำนวนเจ้าหน้าที่และระบบการจัดการอาจจะยังไม่ดีพอ สำหรับจำนวนเตียงคนไข้ในอนาคตที่มีประชากรเพิ่มมากขึ้น จำนวนที่มีอยู่ในปัจจุบันอาจไม่เพียงพอ แต่ถ้าได้มีการขยายกิจการของโรงพยาบาลอนันตมหิตลแล้ว ในช่วง ๑๐ หรือ ๑๕ ปี จากปี ๒๕๒๐ การให้บริการในตึกนี้ก็จะไม่มีปัญหาอะไร อย่างไรก็ตาม โรงพยาบาลเมืองลพบุรีก็ควรจะได้เตรียมการเพื่อรองรับประชากรในอนาคตเอาไว้ด้วย

๔.๔.๓.๓ ลักษณะการใช้ที่ดิน

ลักษณะการใช้ประโยชน์จากที่ดินในบริเวณพื้นที่หนึ่ง ๆ จะมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับลักษณะโครงสร้างทางเศรษฐกิจของพื้นที่อย่างเด่นชัด ลักษณะโครงสร้างทางเศรษฐกิจของจังหวัดลพบุรี เป็นแบบที่เน้นหนักไปทางการผลิตด้านเกษตรกรรม เนื่องจากลพบุรีตั้งอยู่ในบริเวณพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ที่มีความสมบูรณ์ของดินสูงตั้งกล่าวมาแล้ว สัดส่วนของการใช้ประโยชน์จากที่ดินในจังหวัดลพบุรี จึงปรากฏออกมาในลักษณะที่ชี้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันดี

๔.๔.๓.๑ การใช้ที่ดินของจังหวัดลพบุรี

ตาราง ๔.๓๔ สภาพการใช้ประโยชน์จากที่ดินของจังหวัดลพบุรี

พ.ศ. ๒๕๑๔ - ๒๕๑๕

การใช้ประโยชน์จากที่ดิน	พื้นที่ (ไร่)	ร้อยละของพื้นที่
เนื้อที่รวมทั้งจังหวัด	๔,๑๑๗,๕๐๐	๑๐๐.๐๐
เนื้อที่ถือครองเพื่อการเกษตร	๒,๔๑๐,๕๐๔	๕๘.๕๕
เนื้อที่ป่า	๓๓๐,๖๒๕	๘.๐๓
เนื้อที่อื่น ๆ	๑,๓๗๕,๙๖๖	๓๓.๔๒

ที่มา : เอกสารสถิติการเกษตร เลขที่ ๕๗ กองเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตร และสหกรณ์ ๒๕๑๔ หน้าที่ ๒๑

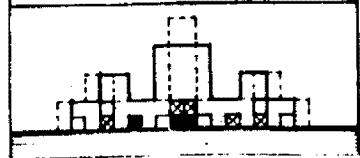
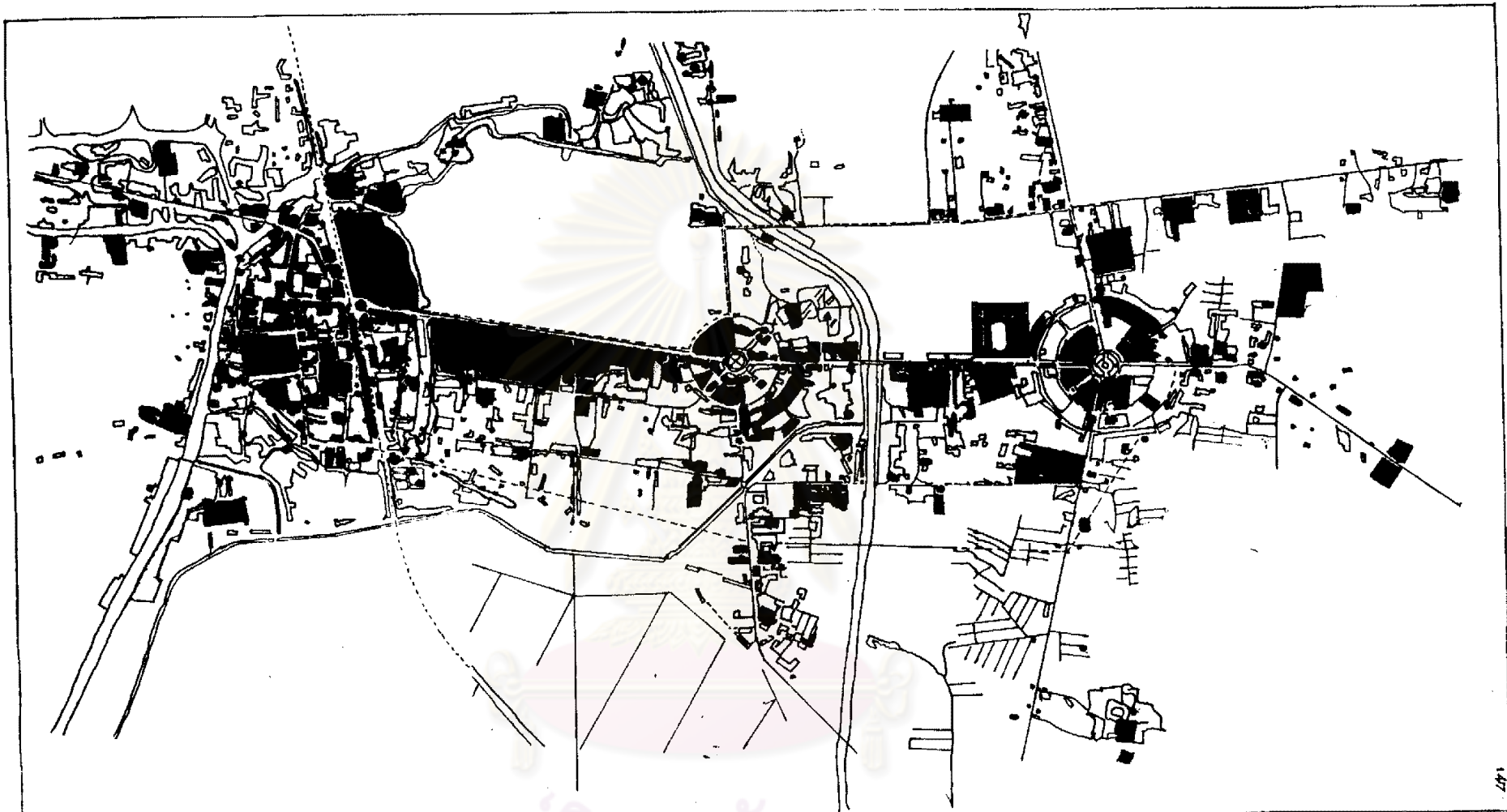
จากตาราง ๔.๓๔ จะชี้แสดงให้เห็นว่า พื้นที่ของจังหวัดลพบุรีในส่วนตัวนำมาใช้ประโยชน์ในการผลิตทางการเกษตรมีจำนวนมากว่าการใช้ประโยชน์ในด้านอื่น ๆ อย่างเด่นชัด เป็นที่น่าสังเกตว่า พื้นที่ในส่วนที่เป็นป่าไม้ธรรมชาติมีจำนวนที่ต่ำมาก โดยมีเพียง ๓๓๐,๖๒๕ ไร่ หรือร้อยละ ๘.๐๓ หรือมีอยู่เพียง ๕๒๕ ตารางกิโลเมตร จากที่เคยมีอยู่ ๒,๐๑๔.๔ ตารางกิโลเมตร ซึ่งอาจชี้ให้เห็นว่าได้มีการรุกกล้าพื้นที่ป่าไปเพื่อใช้ในการกสิกรรมและอื่น ๆ ทำให้พื้นที่ป่าลดลงอย่างรวดเร็ว และเป็นจำนวนมาก

ตาราง ๔.๓๔ ลักษณะการใช้ที่ดินถือครองเพื่อการเกษตรกรรมของ
จังหวัดลพบุรี พ.ศ. ๒๕๑๔ - ๒๕๑๕

การใช้ประโยชน์	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละของพื้นที่
เนื้อที่ถือครองเพื่อการเกษตร	๒,๔๑๐,๕๐๔	๑๐๐.๐๐
ที่อยู่อาศัย	๔๐,๐๓๔	๑.๖๖
พินา	๔๔๗,๗๕๘	๔๑.๓๘
ที่ปลูกพืชไร่	๑,๒๗๒,๓๘๓	๕๒.๗๘
ที่ปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้น	๖๐,๒๓๗	๒.๕๐
ที่ปลูกพืชผักและไม้ดอก	๖,๐๕๐	๐.๒๕
ที่ป่า	๑๖,๖๐๑	๐.๖๙
ที่อื่น ๆ	๑๗,๘๓๖	๐.๗๔

ที่มา : เอกสารสถิติการเกษตร เลขที่ ๕๗ กองเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ๒๕๑๕ หน้า ๓๘

จากตาราง ๔.๓๔ จะเห็นว่า ในพื้นที่ถือครองเพื่อการเกษตรของลพบุรีทั้งหมด ๒,๔๑๐,๕๐๔ ไร่ ได้ถูกใช้เป็นที่ในการปลูกพืชไร่มากที่สุดถึงร้อยละ ๕๒.๗๘ ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในบริเวณพื้นที่ราบลอนสลับเนินเขา และภูเขาในอำเภอชัยบาดาล อำเภอพัฒนานิคม พื้นที่ส่วนใหญ่ของอำเภอโคกสำโรง และพื้นที่ด้านตะวันออกของอำเภอเมือง ในขณะที่พื้นที่ปลูกข้าวมีจำนวนรองลงมา คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๓๘ โดยส่วนใหญ่จะอยู่ในบริเวณพื้นที่ราบตะกอน ลุ่มแม่น้ำทางตะวันตกเฉียงใต้ของจังหวัด ในเขตอำเภอท่าม่วง อำเภอเมืองด้านตะวันตก อำเภอบ้านหมี่ และบางส่วนของอำเภอโคกสำโรง สำหรับการใช้จ่ายประโยชน์จากพื้นที่ในการปลูกพืชในลักษณะอื่น ๆ นั้น

แสดง : การใช้ที่ดิน ปี 2518
 ที่มา : สำนักผังเมือง

- สัญลักษณ์
□	พักอาศัย	■	โรงเรียน
■	การค้า	■	ศาสนสถาน
■	อุตสาหกรรม	■	สาธารณูปการ
■	เก็บสินค้า	■	คอกปศุสัตว์
■	สถานที่ราชการ	■	พักผ่อนหย่อนใจ

แผนนโยบายการพัฒนา:
 ชุมชนเทศบาลเมืองลพบุรี

นิสิต ประพันธ์ วิชาศิลป์
 A 935200
 อาจารย์ที่ปรึกษา ผศ. เดชา บุญคำ
 แผนกวิชา ผังเมือง บัณฑิตวิทยาลัย
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2523

ตารางที่ ๔.๓๖ การใช้ที่ดินชุมชนเทศบาลเมืองลพบุรี พ.ศ. ๒๕๑๔

ประเภทการใช้ที่ดิน	พื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ
ย่านพักอาศัย	๗๒๗	๑๖.๗๔
ย่านพาณิชยกรรม	๑๐๕	๒.๔๒
อุตสาหกรรม	๔๔	๑.๑๓
โกดังเก็บสินค้า	๔๖	๑.๐๖
สถานที่ราชการ	๒๔๗	๕.๖๔
โรงเรียน	๓๑๔	๗.๓๔
ศาสนสถาน	๘๔	๒.๐๕
สวนสาธารณะ	๗๕	๑.๗๓
ปลูกสัตว์	๑๔	๐.๓๒
พักผ่อน , สนามกีฬา	๖๔	๑.๔๗
ถนน, ซอย	๒๑๔	๕.๐๔
แม่น้ำ ลำคลอง บ่อ สระ	๑๕๒	๓.๕๐
ที่ว่าง	๒,๒๓๔	๕๑.๕๒
รวม	๔,๓๔๔	๑๐๐.๐๐

ที่มา : กองวิจัย สำนักผังเมือง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มีจำนวนที่ต่ำกว่าการปลูกพืชไร่ และการปลูกข้าวมาก กล่าวคือ การปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้น และ การปลูกพืชผักและไม้ดอก จะมีพื้นที่เพียงร้อยละ ๒.๕ และ ๐.๒๕ ตามลำดับ ซึ่งชี้แสดงให้เห็น ถึงความไม่ได้สัดส่วนที่เหมาะสมและจะส่งผลกระทบต่อความสามารถในการผลิตพืชผลชนิดต่าง ๆ ให้เพียงพอกับความต้องการของประชากรของจังหวัด โดยเฉพาะในชุมชนที่มีขนาดใหญ่ต่าง ๆ ใน ที่สุด

๔.๔.๓.๓.๒ การใช้ที่ดินของชุมชนเทศบาลเมืองลพบุรี

โดยส่วนรวมทั้ง เขตเทศบาลในพื้นที่ประมาณ ๖.๕ ตารางกิโลเมตร หรือ ประมาณ ๔,๓๔๔ ไร่ การใช้พื้นที่ส่วนใหญ่มักจะเป็นที่ว่าง อยู่ถึงร้อยละ ๕๐.๕๒ ของเนื้อที่ทั้งหมด ตามรูปแบบของชุมชนเทศบาลที่มีพื้นที่ใหญ่ และมีการขยายเขตเมืองออกไป เทศบาลเมืองลพบุรี ก็เช่นกัน ได้มีการขยายเขตเทศบาลออกไปถึง ๓ ครั้ง ในช่วงห่างประมาณ ๑๐ ปี โดยมีการ เปลี่ยนแปลงเขตครั้งแรก ในปี พ.ศ. ๒๔๗๘ และครั้งสุดท้ายในปี พ.ศ. ๒๔๘๗ หรือ ๒๖ ปีมา นี้เอง โดยมีการขยายเพิ่มขึ้นจาก ๑.๓ ตารางกิโลเมตร เป็น ๖.๕ ตารางกิโลเมตร หรือเพิ่ม ขึ้นถึง ๔.๓ เท่า ครอบคลุมพื้นที่ด้านทิศตะวันออกของตัวเมืองเดิม การขยายเขตเทศบาล กับ การเติบโตของชุมชนเพิ่มขึ้นในอัตราที่ต่ำ ทำให้ความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่ ในพื้นที่บาง ส่วนยังคงต่ำอยู่ และมีที่ว่างอยู่ประมาณครึ่งหนึ่ง ที่ว่างดังกล่าวส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ด้านทิศใต้ของ บริเวณศึกษา ซึ่งบางส่วนเป็นที่ราบ มีระดับต่ำ

พื้นที่ที่ใช้รองลงมาคือ ใช้เป็นที่อยู่อาศัยร้อยละ ๑๖.๗๔ เป็นการที่ใช้ที่ดิน สูงสุดในประเภทต่าง ๆ รองลงมาได้แก่ การใช้ที่ดินประเภทโรงเรียน มีร้อยละ ๗.๓๔ สถาน ที่ราชการร้อยละ ๕.๖๕ ย่านพาณิชยกรรม อุตสาหกรรม และโกดังเก็บสินค้า ร้อยละ ๔.๖๑ ถนนมี ร้อยละ ๔.๐๔ แม่น้ำลำคลอง บ่อ สระ ร้อยละ ๓.๕๐

๔.๔.๓.๓.๓ การใช้ที่ดิน แบ่งตามเขตพื้นที่สำรวจของกองวิจัยสำนักผังเมือง

ในการสำรวจของกองวิจัย สำนักผังเมือง เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๐ ได้แบ่ง เขตสำรวจออกเป็น ๓ เขต บนพื้นที่เขตเทศบาลทั้งหมด ดังนั้น เพื่อให้การวิเคราะห์การใช้พื้นที่ ภายในบริเวณศึกษาให้มีความเด่นชัดขึ้นในส่วนต่าง ๆ ของพื้นที่ โดยจะเห็นถึงความแตกต่างกันของ การใช้ที่ดิน และความสัมพันธ์ของความหนาแน่นของประชากรที่จะได้กล่าวถึงในส่วนต่อไป จึงทำ

แหล่ง : กรมแบ่งเขตสำรวจ ในเขตเทศบาลเมืองสมุทร 2520
 ที่มา : กองสำรวจ สำนักผังเมือง

สัญลักษณ์

— เขตพื้นที่สำรวจ

**แผนนโยบายการพัฒนา:
 ชุมชนเทศบาลเมืองสมุทร**

ชนิด
 A 888200

ประเภทอื่น

วิชาศิลป

อาคารที่ปรึกษา ผศ. เศษ
 คณะวิชา ผังเมือง
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บุญคำ
 นักวิชาผังเมือง
 พ.ศ. 2523

แผ่นที่ 4.5

ตารางที่ ๔.๓๗ จำนวนพื้นที่ แยกตามประเภทการใช้ที่ดิน และเขตการสำรวจของสำนักผังเมือง พ.ศ. ๒๕๒๐

พื้นที่	พักอาศัย	การค้า	อุตสาหกรรม	โรงเรียน	สถานที่ราชการ	โรงเรียน	ศาสนสถาน	สาธารณูปโภค	พักผ่อนหย่อนใจ	ดอกปลิว	อ่าว, แม่น้ำคลอง	พื้นที่รวม (บ ^๒)
A	๑๒๕๑๒ ๕๕.๒	๘๘๘ ๓.๗	๑๐๐๐ ๕.๓			๘๖๐ ๕.๒					๗๒๑๐ ๓๑.๒	๒๓๑๐๐
A ₁	๑๘๘๗๖ ๓๕.๕	๕๓๓๖ ๘.๑			๒๖๕๐ ๕.๕			๕๕๐๐ ๑๐.๑			๒๒๑๕๘ ๕๑.๕	๕๓๕๐๐
A ₂	๒๐๐๓๗ ๕๕.๓	๑๓๘๒๕ ๓๐.๖				๑๕๕๖ ๓.๒					๘๘๘๓ ๒๑.๕	๕๕๒๐๐
A ₃	๒๕๓๒๐ ๕๗.๘	๘๐๐๐ ๑๘.๑	๑๓๕๕ ๓.๒			๑๕๖๘ ๓.๗					๖๗๖๘ ๑๖.๑	๕๒๐๐๐
A ₄	๑๒๕๘๐ ๑๖.๑	๑๐๕๘๘ ๑๓.๖			๑๐๕๖ ๑.๕		๓๕๘๕ ๕.๖		๘๖๕๐ ๑๑.๑		๕๑๕๕๒ ๕๓.๓	๗๘๐๐๐
A ₅	๑๑๘๐๕ ๒๖.๓	๕๑๐๘ ๑๑.๓	๗๒๐ ๑.๖				๕๕๕๕ ๑๒.๓	๖๘๘๘ ๑๕.๕			๑๕๘๗๖ ๓๓.๑	๕๕๒๐๐
A ₆	๑๕๕๘๓ ๑๖.๐	๑๒๐๖๒ ๑๓.๓			๑๘๖ ๐.๒	๑๕๕๕๒ ๑๖.๐	๑๘๕๘๖ ๒๑.๕				๓๐๑๐๑ ๓๑.๑	๕๑๐๐๐
A ₇	๑๗๖๐๐ ๓๖.๗	๑๕๕๕๒ ๓๓.๒	๒๘๑๒ ๖.๑		๘๑๒ ๑.๘		๑๘๗๒ ๓.๘	๒๒๐๐ ๕.๖			๖๕๕๒ ๑๓.๗	๕๘๐๐๐
A ₈	๖๕๐๐๐ ๓๕.๑	๕๕๕๐ ๒.๓	๒๓๘๒ ๑.๓		๒๒๓๒ ๑.๒	๖๖๒๕๐ ๓๕.๘	๘๓๘๕ ๕.๕				๕๑๘๑๒ ๒๑.๕	๑๘๐๕๐๐
A ₉	๑๖๖๖๕ ๒๓.๕	๑๖๕๖๘ ๒๓.๓	๑๕๕๐ ๒.๐			๑๐๑๒๐ ๑๕.๓		๕๐๐๐ ๕.๖			๒๒๒๐๘ ๓๑.๓	๗๑๐๐๐
A ₁₀	๒๕๖๕๐ ๕๒.๐	๑๘๘๐ ๓.๑	๒๒๘๘ ๓.๗		๒๘๕๕ ๕.๘	๑๑๕๐๐ ๑๘.๓	๘๕๘๐ ๑๓.๕				๘๖๖๘ ๑๕.๒	๖๑๑๐๐
A ₁₁	๕๕๕๖๕ ๗๕.๕	๓๖๘๐ ๕.๕			๗๐๒๕ ๘.๕		๑๐๘๐ ๑.๕				๕๗๕๑ ๗.๗	๗๕๑๐๐
A ₁₂	๒๘๐๘๐ ๓๑.๑	๑๓๖๘ ๑.๕	๒๐๐ ๐.๒	๒๐๐ ๐.๒			๓๕๑๒๘ ๓๗.๘	๘๒๘๐ ๑๐.๓			๑๗๐๘๕ ๑๘.๕	๕๐๓๐๐
พื้นที่รวม A	๓๒๓๘๘๑ ๓๕.๕	๘๘๖๕๕ ๑๐.๘	๑๒๒๘๖ ๑.๓	๑๗๒๐๕ ๑.๕	๘๐๗๕๒ ๘.๘	๒๖๘๐๕ ๒.๕	๘๒๕๖๘ ๙.๐	๒๗๘๒๘ ๓.๐	๕๒๑๐ ๑.๐		๒๓๕๖๖๗ ๒๕.๗	๕๑๕๐๐๐ ๑๐๐.๐

เขตพื้นที่	พิภพอาศัย	การค้า	อุตสาหกรรม	โรงเรียน	สถานที่ราชการ	โรงเรียน	ศาสนสถาน	สาธารณูปโภค	พักผ่อนหย่อนใจ	คอกปศุสัตว์	อ่าว, แม่น้ำ คลอง	พื้นที่รวม (บ ^๒)
B	๗๓๑๒ ๓.๕	๑๐๐๘ ๐.๕				๑๗๒๐๐๐ ๘๐.๗	๑๖๐๐ ๐.๘				๓๑๒๘๐ ๑๕.๗	๒๑๓๒๐๐
B ₁	๖๘๒๘๘ ๕๕.๖	๑๐๗๒๐ ๗.๐		๕๑๒๐ ๓.๓		๕๑๐๐ ๒.๗	๕๕๒๐ ๖.๒	๖๘๑๖ ๕.๕		๑๕๖๐ ๑.๐	๕๖๕๗๖ ๓๐.๗	๑๕๓๑๐๐
B ₂	๕๒๒๐๐ ๕๗.๕	๖๗๒ ๐.๗		๖๕๐ ๐.๗			๓๖๐๐ ๕.๐	๒๐๑๐ ๒.๒		๕๖๐ ๐.๖	๓๑๒๑๘ ๓๕.๓	๕๐๕๐๐
B ₃	๑๓๕๕๐ ๕.๖	๑๕๕ ๐.๐๖		๓๒๐ ๐.๑๓		๑๕๖๐๐๐ ๘๑.๒					๓๑๕๕๖ ๑๓.๑	๒๕๑๕๐๐
B ₄	๕๕๕๖๘ ๒๕.๓	๘๘๘ ๐.๕				๗๓๕๒ ๕.๐					๑๒๓๓๕๒ ๖๖.๒	๑๘๖๒๐๐
B ₅	๖๑๗๓๖ ๒๖.๘	๑๐๘๘ ๐.๕		๖๘๐๐ ๓.๐	๕๕๑๒๐ ๑๕.๖	๒๕๑๖๐ ๑๐.๕	๑๖๐๐ ๐.๗	๑๕๓๖๐ ๘.๕		๘๐๐ ๐.๓	๖๘๘๓๖ ๒๕.๕	๒๓๐๕๐๐
B ₆	๑๓๒.๕๒ ๓๑.๕	๒๖๐๘ ๐.๖		๕๕๒๐ ๑.๑			๗๓๕๕ ๑.๗			๒๕๑๒ ๐.๖	๒๗๒๐๒๕ ๖๕.๖	๕๒๑๑๐๐
B ₇	๕๓๕๗๖ ๕.๗	๑๕๕ ๐.๐๓	๘๖๕๐ ๑.๕	๕๘๖๕ ๑.๑					๒๑๕๒ ๐.๕	๕๒๘๐ ๑.๒	๓๘๖๗๐๕ ๘๕.๗	๕๕๑๕๐๐
B ₈	-	๕๗๒๕๖ ๕๘.๓	๖๕๐ ๐.๗	๑๑๕๒ ๑.๒				๖๐๐๐ ๖.๑			๓๓๑๑๒ ๓๓.๗	๕๘๒๐๐
B ₉	๑๖๕๖๐ ๓.๖	๑๓๕๓๖ ๒.๕	๗๓๒๘ ๑.๕	๘๗๖๘ ๑.๘	๓๓๑๒ ๐.๗		๕๕๐๕๐ ๑๑.๕	๕๕๒๐ ๑.๒		๘๐๐ ๐.๒	๓๖๕๐๓๕ ๓๖.๕	๕๗๗๐๕๕
B ₁₀	๒๑๖๘๕ ๒๑.๒	๑๒๓๒๐ ๑๒.๐	๒๒๐๘ ๒.๒	๖๕๐ ๐.๖				๓๑๕๖๕ ๓๐.๕			๓๓๘๗๘ ๓๓.๑	๑๐๒๓๐๐
B ₁₁	๖๕๓๒๐ ๑๖.๗	๘๖๕๕ ๒.๒		๖๓๖๘ ๑.๗		๕๗๖๑ ๒.๕				๕๕๘ ๐.๑	๒๕๖๖๕๕ ๓๖.๘	๓๘๖๒๐๐
B ₁₂	๗๑๓๓ ๓๒.๑	๓๕๗ ๐.๒	๓๒๕๗๖ ๑๕.๕	๘๐๐๐ ๓.๖							๑๐๕๕๒๘ ๕๕.๓	๒๒๒,๑๐๐
พื้นที่รวม B	๖๐๗๖๑๖ ๑๘.๖	๑๐๕๘๒๕ ๓.๕	๕๑๗๕๒ ๑.๖	๕๓๐๕๒ ๑.๕	๕๘๕๓๒ ๑.๕	๕๑๕๕๓๓ ๑๒.๗	๗๘๗๐๕ ๖.๕	๗๑๖๗๕ ๒.๒	๒๑๕๒ ๐.๑	๑๑๕๖๐ ๐.๕	๑๘๓๐๑๐๐ ๕๕.๕	๓๒๗๓๘๐๐

เขตพื้นที่	พักอาศัย	การค้า	อุตสาหกรรม	โรงเก็บสินค้า	สถานที่ราชการ	โรงเรียน	ศาสนสถาน	สาธารณูปโภค	พักผ่อนหย่อนใจ	คอกปศุสัตว์	อ่าว, แม่น้ำคลอง	พื้นที่รวม (ป ^๒)
C	๔๗๔๒๔ ๘.๔	๒๕๘๐ ๐.๒	๒๗๐๔ ๐.๒	๓๕๒๐ ๐.๕	๒๘๘๐๐ ๒.๖				๕๐๐๐๐ ๘.๑	๘๕๐ ๐.๐๘	๘๗๘๓๒๗ ๗๕.๕	๑๑๐๕๑๐๐
C ₁	๓๕๕๓๒ ๒๒.๒	๒๕๐๐ ๑.๕		๕๐๐ ๐.๓	๕๗๑๖๐ ๓๐.๐	๕๕๕๐ ๖.๐					๖๒๘๖๘ ๕๐.๐	๑๕๗๒๐๐
C ₂	๗๕๓๐๐ ๒๑.๕	๒๕๒๘ ๐.๗			๕๕๘๓๑ ๑๗.๐	๘๒๕๖ ๒.๕				๕๒๘ ๐.๓	๒๐๕๒๕๗ ๕๘.๒	๓๕๑๑๐๐
C ₃	๕๓๘๓๕ ๗.๕		๒๐๕๘ ๐.๓	๘๕๖ ๐.๑	๖๕๗๕๗ ๕.๐	๕๒๕๖ ๑.๓				๓๒๕๐ ๐.๕	๕๘๗๑๘๘ ๘๑.๕	๗๒๑๓๐๐
C ₄	๕๑๕๐๘ ๑๒.๑	๖๒๕ ๐.๒		๕๑๖ ๐.๒	๓๒๗๑๒ ๕.๕	๒๕๖๐๐ ๗.๕		๒๕๐๐๐ ๖.๕		๒๒๐๘ ๐.๖	๒๑๘๕๓๒ ๖๓.๒	๓๕๖๕๐๐
พื้นที่รวม C	๓๐๓๕๐๕ ๑๑.๓	๘๑๓๒ ๐.๓	๕๗๕๒ ๐.๒	๕๗๓๒ ๐.๒	๒๓๓๓๐๐ ๘.๗	๕๒๕๕๒ ๒.๐		๒๕๐๐๐ ๐.๕	๕๐๐๐๐ ๓.๕	๗๒๑๖ ๐.๓	๑๕๕๑๕๗๕ ๗๒.๘	๒๖๘๑๒๐๒
รวมทั้งหมด	๑๒๓๕๕๐๑	๒๑๖๖๑๑	๖๘๘๕๐	๗๐๐๒๘	๓๖๒๕๒๕	๕๕๓๕๐๕	๑๖๑๒๗๒	๑๒๓๕๐๓	๑๐๑๕๐๒	๑๕๑๗๖	๕๐๑๖๓๕๓	๖๘๖๕๐๐๕

ที่มา : จากการวัดจากแผนที่การใช้ที่ดิน ขนาดมาตรฐาน ๑ : ๕๐๐๐ ของสำนักผังเมือง

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๔.๔๔ ร้อยละการใช้ที่ดินภายในเขตเทศบาลเมืองลพบุรี แยกตามเขตการสำรวจของสำนักงานเมือง

เขตพื้นที่	พิกษาคัย	การค้า	อุตสาหกรรม	โรงเรียน	สถานที่ราชการ	โรงเรียน	ศาสนสถาน	สาธารณูปการ	พักผ่อนหย่อนใจ	ดอกปศุสัตว์	อ่าง, แม่น้ำคลอง	พื้นที่รวม
A	๑.๐	๐.๕	๑.๕	-	-	๐.๒	-	-	๐.๕	-	๐.๒	๐.๓
A ₁	๑.๕	๒.๐	-	๓.๕	-	-	-	๕.๕	-	-	๐.๖	๐.๕
A ₂	๑.๖	๖.๕	-	-	-	๐.๓	-	-	-	-	๐.๓	๐.๗
A ₃	๒.๐	๓.๗	๒.๐	-	-	๐.๓	-	-	-	-	๐.๒	๐.๖
A ₄	๑.๐	๕.๕	-	๑.๕	-	-	๒.๒	-	๓.๕	-	๑.๐	๑.๑
A ₅	๑.๐	๒.๕	๑.๑	-	-	-	๓.๕	๕.๖	-	-	๐.๕	๐.๖
A ₆	๑.๒	๕.๖	-	๐.๖	๕.๐	-	๑๒.๑	-	-	-	๐.๓	๑.๓
A ₇	๑.๕	๗.๕	๕.๒	๑.๓	-	-	๑.๒	๑.๓	-	-	๐.๒	๐.๗
A ₈	๕.๓	๒.๑	๓.๕	๓.๒	๑๕.๓	-	๕.๒	-	-	-	๑.๐	๕.๓
A ₉	๑.๕	๗.๗	๒.๑	-	-	๒.๑	-	๓.๒	-	-	๐.๖	๑.๐
A ₁₀	๒.๑	๐.๕	๓.๓	๕.๒	-	๒.๓	๕.๓	-	-	-	๐.๒	๐.๕
A ₁₁	๕.๕	๑.๗	-	๑๐.๐	-	๐.๓	๐.๗	-	-	-	๐.๑	๑.๗
A ₁₂	๒.๓	๐.๖	๐.๓	๐.๓	-	-	๒๑.๒	๗.๕	-	-	๐.๕	๑.๓
พื้นที่รวม A	๒๖.๒	๔๕.๕	๑๗.๕	๒๕.๕	๒๒.๒	๕.๕	๕๑.๒	๒๒.๕	๕.๐	-	๕.๕	๑๓.๓

เขตพื้นที่	พักอาศัย	การค้า	อุตสาหกรรม	โรงเรียน สินค้า	สถานที่ ราชการ	โรงเรียน	ศาสน- สถาน	สาธารณ- ูปการ	พักผ่อน หย่อนใจ	ดอก ประดับ	อ่าง, แม่น้ำ คลอง	พื้นที่รวม
B	๐.๖	๐.๕	-	-	-	๓๕.๓	๑.๐	-	-	-	๐.๔	๓.๑
B ₁	๕.๕	๕.๐	-	๗.๓	-	๐.๓	๕.๕	๕.๕	-	๓.๑	๑.๒	๒.๒
B ₂	๕.๒	๐.๓	-	๐.๕	-	-	๒.๒	๑.๖	-	๒.๕	๐.๔	๑.๓
B ₃	๑.๑	๐.๑	-	๐.๕	-	๓๕.๓	-	-	-	-	๐.๔	๓.๕
B ₄	๕.๕	๐.๕	-	-	-	๑.๕	-	-	-	-	๓.๑	๒.๗
B ₅	๕.๐	๐.๕	-	๕.๓	๑๒.๕	๕.๑	๑.๐	๑๕.๓	-	๕.๒	๑.๗	๓.๕
B ₆	๑๐.๓	๑.๒	-	๖.๓	-	-	๕.๖	-	-	๑๓.๑	๖.๔	๖.๑
B ₇	๓.๕	๐.๑	๑๒.๖	๓.๐	-	-	-	-	๒.๒	๒๗.๕	๕.๖	๖.๖
B ₈	-	๒๖.๕	๐.๕	๑.๓	-	-	-	๕.๕	-	-	๐.๕	๑.๕
B ₉	๑.๕	๖.๕	๑๐.๖	๑๒.๕	๐.๕	-	๓๕.๑	๕.๓	-	๕.๓	๕.๑	๗.๐
B ₁₀	๑.๕	๕.๗	๓.๒	๐.๕	-	-	-	๒๕.๖	-	-	๐.๕	๑.๕
B ₁₁	๕.๒	๕.๐	-	๕.๑	-	๒.๐	-	-	-	๒.๓	๕.๕	๕.๖
B ₁₂	๕.๕	๐.๒	๕๗.๕	๑๑.๕	-	-	-	-	-	-	๒.๗	๓.๒
พื้นที่รวม B	๕๕.๒	๕๐.๗	๗๕.๒	๖๗.๓	๑๓.๕	๕๓.๕	๕๕.๕	๕๕.๐	๒.๒	๖๒.๕	๕๕.๖	๕๗.๗

เขตพื้นที่	พักอาศัย	การค้า	อุตสาหกรรม	โรงเรียน สินค้า	สถานที่ ราชการ	โรงเรียน	ศาสน- สถาน	สาธารณ- ูปการ	พักผ่อน หย่อนใจ	ดอก ประดับ	อ่าง, แม่น้ำ คลอง	พื้นที่ รวม
C	๗.๕	๑.๒	๓.๕	๕.๖	๗.๕				๘๘.๘	๕.๕	๒๑.๕	๑๖.๑
C ₁	๕.๕	๑.๑		๐.๖	๑๗.๐	๑.๕					๑.๖	๒.๓
C ₂	๖.๑	๑.๒			๑๖.๕	๑.๖				๕.๕	๕.๑	๕.๑
C ₃	๕.๕		๓.๐	๑.๗	๑๖.๕	๑.๕				๑๖.๕	๑๕.๖	๑๐.๕
C ₄	๓.๕	๐.๓		๐.๗	๕.๐	๕.๕		๑๕.๕		๑๑.๕	๕.๕	๕.๐
พื้นที่รวม C	๒๕.๖	๓.๕	๖.๕	๕.๕	๖๕.๕	๑๐.๖		๑๕.๕	๘๘.๘	๓๗.๖	๕๕.๖	๓๕.๐

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๔.๓๔ เปรียบเทียบร้อยละของการใช้ที่ดิน แยกตามการแบ่งเขตพื้นที่สำรวจของสำนักผังเมือง พ.ศ. ๒๕๒๐

เขตพื้นที่	พักอาศัย	การค้า	อุตสาหกรรม	โรงเรียน สินค้า	สถานที่ ราชการ	โรงเรียน	ศาสน- สถาน	สาธารณ- ูปโภค	พักผ่อน หย่อนใจ	คอก ปศุสัตว์	อ่าง, แม่น้ำ คลอง	พื้นที่รวม
พื้นที่ A	๒๖.๒	๔๔.๕	๑๗.๕	๒๔.๕	๒๒.๒	๕.๕	๕๑.๒	๒๒.๕	๕.๐	-	๕.๘	๑๓.๓
พื้นที่ B	๔๕.๒	๕๐.๗	๗๕.๒	๖๗.๓	๑๓.๕	๘๓.๘	๕๘.๘	๕๘.๐	๒.๒	๖๒.๕	๕๕.๖	๕๗.๗
พื้นที่ C	๒๕.๖	๓.๘	๖.๕	๘.๒	๖๕.๕	๑๐.๗	-	๑๕.๕	๘๘.๘	๓๗.๖	๕๘.๖	๓๕.๐

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การแบ่งเขตศึกษาออกเป็นบริเวณย่อย ๆ อีก ๓๑ เขต โดยอาศัยเส้นทางคมนาคมเป็นหลักในการแบ่ง การศึกษาการใช้ที่ดิน จะศึกษาถึงกิจกรรมที่มีอยู่ในแต่ละ เขตพื้นที่ย่อย รวมถึงพื้นที่ว่างที่มีอยู่ เพื่อหาปริมาณการใช้พื้นที่ และความสามารถที่จะรองรับกิจกรรมที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคต

ก. การแบ่งเขตพื้นที่

๑. พื้นที่ฝั่งตะวันตกของทางรถไฟ แบ่งออกเป็น ๑๒ เขตย่อย พื้นที่นี้เป็นพื้นที่อยู่ในเขตเมืองเดิมทั้งหมด มีพื้นที่ประมาณร้อยละ ๑๓.๓ ของพื้นที่ทั้งหมด
๒. พื้นที่ฝั่งตะวันออกของทางรถไฟ ไปถึงฝั่งขวาของแนวคลองชลประทาน แบ่งพื้นที่ออกเป็น ๑๓ เขตย่อย มีพื้นที่ประมาณร้อยละ ๔๗.๗ ของทั้งหมด
๓. พื้นที่ฝั่งซ้ายของคลองชลประทาน ถึงเขตเทศบาลด้านทิศตะวันออกทั้งหมด แบ่งเป็นเขตย่อย ๔ เขต มีพื้นที่ประมาณร้อยละ ๓๔ ของทั้งหมด

ข. การใช้ที่ดินในเขตย่อย ๓๑ เขต (ตาราง ๔.๓๗)

๑. พื้นที่ฝั่งตะวันตกของทางรถไฟสายเหนือ ใช้พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่พักอาศัย ถึงร้อยละ ๓๔.๔ พื้นที่พักอาศัยมีอยู่มากที่สุดในบริเวณ A8 หรือ A11 หรืออยู่ในบริเวณตอนใต้ของตัวเมือง กิจกรรมที่มีการใช้ที่ดินรองลงมาคือ การค้า มีอยู่ร้อยละ ๑๐.๔ มีอยู่มากที่สุดในบริเวณ A9 และ A7 หรืออยู่ในบริเวณตอนกลางของพื้นที่ ตั้งแต่ถนนวิชาเยนทร์ ถนนสุรศักดิ์ ถนนพระยาภิรักษ์ และถนนหน้าพระกาพรองลงมา อยู่ในบริเวณ A2, A6 และ A4 และกระจายอยู่ทั่วไปในบริเวณทางตอนเหนือของเขตเมือง การใช้ที่ดิน นอกจากใช้เป็นที่พักอาศัยและการค้าแล้ว ยังประกอบด้วยพื้นที่ด้าน

ศาสนา โดยมีอยู่ถึงร้อยละ ๔ เป็นสถานที่ราชการร้อยละ ๘.๘ เหตุที่พื้นที่สถานราชการมีมาก เนื่องจากการนับเอา บริเวณนารายณ์ราชนิเวศน์ที่ทำ เป็นพิพิธภัณฑ์สถานรวมอยู่ด้วย พื้นที่ว่างซึ่งรวมทั้งพื้นที่แม่น้ำ ลำคลอง หนองน้ำ มีอยู่ ร้อยละ ๒๕.๗ พื้นที่ว่างส่วนใหญ่จะอยู่ในพื้นที่ด้านที่ติดกับ แม่น้ำลพบุรี และตามแนวทางรถไฟสายเหนือ โดยมีพื้นที่ ว่างมากที่สุด ในบริเวณ A4 พื้นที่ที่มีที่ว่างน้อยที่สุดคือ บริเวณ A11 ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัย

๒. พื้นที่ฝั่งตะวันออกของทางรถไฟ ถึงฝั่งขวาของคลองชลประทาน พื้นที่ส่วนใหญ่ใช้เป็นที่อยู่อาศัยร้อยละ ๑๘.๖ บริเวณที่ใช้เป็นพื้นที่อยู่อาศัยมากที่สุดในบริเวณนี้คือ เขต B6 รองลงมาคือเขต B11 และ B1, B5 หรือมีการใช้พื้นที่เป็นที่อยู่อาศัยมากในบริเวณด้านทิศใต้ของวงเวียนศรีสุริโยทัย และในบริเวณติดกับ เมืองเดิม ทางฝั่งตะวันออกของทางรถไฟ กิจกรรมที่มีการใช้ที่ดินรองลงมาคือ ใช้เป็นสถานศึกษา โดยมีอยู่ถึงร้อยละ ๑๒.๗ ซึ่งมีอยู่ในพื้นที่ B3 มากที่สุดถึง ๓๘.๗ และ เขต B ซึ่งทั้งสองบริเวณนี้เป็นที่ตั้งของวิทยาลัยครูเทพสตรี วิทยาลัยเทคนิคลพบุรี และโรงเรียนพิบูลย์วิทยาลัย พื้นที่การค้ามีอยู่ร้อยละ ๓.๔ ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ใน บริเวณพื้นที่ B8 และ B9 ในบริเวณวงเวียนศรีสุริโยทัย พื้นที่ส่วนนี้มีที่ว่างอยู่ถึงร้อยละ ๕๕.๔ โดยส่วนใหญ่อยู่ใน บริเวณพื้นที่ B7 และ B9 ที่พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ว่างอยู่ถึง ๕๕.๗ และ ๗๖.๕ ตามลำดับ หรือพื้นที่ทางด้านใต้ และรอบนอกของวงเวียนศรีสุริโยทัย บริเวณจึงพอจะสามารถรองรับจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นได้ทางหนึ่ง

๓. บริเวณตั้งแต่ฝั่งซ้ายของคลองชลประทาน พื้นที่ส่วนใหญ่ ร้อยละ ๑๑.๓ เป็นที่อยู่อาศัย ร้อยละ ๘.๗ เป็นสถานที่ราชการ พื้นที่เป็นที่อยู่อาศัยมีอยู่มากในพื้นที่ C และ C2 หรือบริเวณรอบนอกของวงเวียนเทพสตรีด้านทิศตะวันตก พื้นที่ เป็นสถานที่ราชการมีมากในบริเวณ C3, C2 และ C1 พื้นที่ว่างมีอยู่ร้อยละ ๗๒.๔ ส่วนใหญ่อยู่ในบริเวณ C ซึ่งเป็นเขตทหาร เป็นที่ตั้งของจังหวัดทหารบกชลบุรี และสนามกอล์ฟทหารบก ที่ว่างอีกส่วนหนึ่งที่เป็นบริเวณกว้างมีอยู่ร้อยละ ๘๑.๔ ของพื้นที่อยู่ในบริเวณ C3 หรือบริเวณด้านทิศใต้ของพื้นที่ นับเป็นบริเวณที่สามารถรับกำลังประชากรเพิ่มขึ้นได้ อีกทางหนึ่ง

จากตารางการใช้ที่ดิน และแผนที่ ๔.๓๔ แสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดว่า พื้นที่ที่ใช้เป็นที่อยู่อาศัย มีอยู่มากที่สุดในบริเวณตั้งแต่ฝั่งตะวันออกของทางรถไฟถึงฝั่งขวาของคลองชลประทาน โดยมีอยู่ถึงร้อยละ ๔๙.๒ นอกนั้นอยู่ในบริเวณเมืองเดิมร้อยละ ๒๖.๒ อยู่ในบริเวณฝั่งซ้ายของคลองชลประทานร้อยละ ๒๔.๖ ย่านการค้ามีอยู่มากที่สุดร้อยละ ๕๐.๗ ในบริเวณวงเวียนศรีสุริโยทัย และร้อยละ ๔๕.๕ อยู่ในบริเวณเมืองเดิม สถานที่ราชการมีอยู่มากที่สุดร้อยละ ๖๔.๔ ในบริเวณฝั่งซ้ายของคลองชลประทาน ถึงวงเวียนเทพสตรี ร้อยละ ๒๒.๒ อยู่ในบริเวณเมืองเดิม และร้อยละ ๑๓.๔ อยู่ในบริเวณด้านตะวันออกของทางรถไฟ ถึงฝั่งขวาของคลองชลประทาน สถานศึกษามีพื้นที่มากที่สุดร้อยละ ๘๓.๔ ในบริเวณด้านตะวันออกของทางรถไฟถึงฝั่งขวาของคลองชลประทาน พื้นที่ศาสนสถาน มีอยู่มากที่สุดในบริเวณเมืองเดิม ด้านทิศตะวันตกของทางรถไฟ ร้อยละ ๔๘.๔ อยู่ในบริเวณด้านทิศตะวันออกของทางรถไฟ ถึงคลองชลประทาน พื้นที่อุตสาหกรรมและโกดังเก็บสินค้ามีอยู่มากที่สุดร้อยละ ๗๕.๒ ในบริเวณด้านทิศตะวันออกของทางรถไฟถึงคลองชลประทาน ร้อยละ ๑๗.๔ อยู่ในบริเวณเมืองเดิม พื้นที่ว่างมีอยู่มากในบริเวณด้านตะวันออกของทางรถไฟ ถึงวงเวียนเทพสตรี โดยมีร้อยละ ๔๕.๖ และ ๔๘.๖ ตามลำดับ

สรุป พื้นที่เมืองเดิมหรือพื้นที่ฝั่งตะวันตกของทางรถไฟ มีพื้นที่ของศาสนสถานมากกว่าบริเวณอื่น ๆ พื้นที่ทางฝั่งตะวันออกของทางรถไฟถึงฝั่งขวาของคลองชลประทาน มีพื้นที่ของที่พักอาศัย การค้า อุตสาหกรรม โกดังเก็บสินค้า สถานศึกษา กิจการสาธารณสุข และคอกปศุสัตว์ มากกว่าบริเวณอื่น ๆ สำหรับพื้นที่ฝั่งซ้ายคลองชลประทานถึงวงเวียนเทพสตรี มีพื้นที่สถานที่ราชการ ที่พักผ่อนหย่อนใจ และพื้นที่ว่างมากกว่าบริเวณอื่น ๆ

๔.๔.๓.๔ ลักษณะอาคารและสิ่งก่อสร้าง

การสำรวจในด้านสภาพต่าง ๆ ของอาคาร และสิ่งก่อสร้างภายในบริเวณศึกษา จะทำให้ได้ข้อมูลประกอบการพิจารณาเกี่ยวกับลักษณะ สภาพ ความถาวรของโครงสร้าง และความต้องการของอาคารประเภทต่าง ๆ โดยเฉพาะอาคารที่พักอาศัย

๔.๔.๓.๔.๑ สภาพอาคารปัจจุบัน

จากตารางที่ ๔.๔๐ ปรากฏว่า ลักษณะอาคารส่วนใหญ่เป็นบ้านเดี่ยว โดยมีจำนวน ๒,๕๖๒ หลัง จากจำนวนอาคารสิ่งปลูกสร้างที่มีอยู่ทั้งหมด (๔,๒๔๘ หลัง) หรือมีอยู่ร้อยละ ๖๐.๓ รองลงมาคือ หอ้งแถว มีอยู่ร้อยละ ๓๒ และที่เหลือเป็นตึกแถว ลักษณะการใช้งาน อาคารส่วนใหญ่ใช้เป็นที่อยู่อาศัยถึงร้อยละ ๗๘.๕ ใช้เป็นอาคารพาณิชย์ร้อยละ ๒๐.๒ เป็นอาคารอุตสาหกรรมร้อยละ ๐.๓

ลักษณะการใช้วัตถุประสงค์อาคาร อาคารส่วนใหญ่ร้อยละ ๗๘.๕ เป็นอาคารไม้ ร้อยละ ๑๖.๒ เป็นคอนกรีต สภาพของอาคารส่วนใหญ่จึงเป็นไม้

สภาพอาคาร อาคารส่วนใหญ่ร้อยละ ๘๑.๑ อยู่ในสภาพปานกลาง ร้อยละ ๑๐.๔ อยู่ในสภาพใหม่ แข็งแรง ร้อยละ ๘.๕ อยู่ในสภาพทรุดโทรม ทั้งนี้เนื่องจากอาคารส่วนใหญ่เป็นอาคารไม้ สภาพของอาคารในเขตเทศบาลเมืองลพบุรีจึงอยู่ในลักษณะที่ทรุดโทรม และไม่ค่อยแข็งแรงเป็นส่วนใหญ่ อาคารเหล่านี้ บางส่วนประมาณ ๓๕๔ หลัง ส่วนใหญ่เป็นอาคารที่พักอาศัย และอาคารพาณิชย์

ตารางที่ ๔.๔๐ ลักษณะอาคาร วัสดุก่อสร้าง และสภาพอาคารในเขตเทศบาล
เมืองลพบุรี พ.ศ. ๒๕๒๐

ประเภทอาคาร	ลักษณะอาคาร				วัสดุก่อสร้าง				สภาพอาคาร			
	บ้าน เดี่ยว	ห้อง แถว	ตึก แถว	รวม	ไม้	ครึ่งตึก ครึ่งไม้	คอน กรีต	รวม	ใหม่ แข็งแรง	ปาน กลาง	ทรุด โทรม	รวม
รวม	๒,๕๖๒	๑,๘๕๙	๓๒๗	๔,๗๔๘	๓,๓๔๘	๒๑๒	๖๘๘	๔,๒๔๘	๔๔๑	๓,๔๕๗	๘๕๙	๔,๗๔๘
เปอร์เซ็นต์	๖๐.๓	๓๒.๐	๗.๗	๑๐๐.๐	๗๘.๘	๕.๐	๑๖.๒	๑๐๐.๐	๑๐.๕	๘๑.๑	๘.๕	๑๐๐.๐
อาคารพักอาศัย	๒,๕๓๑	๗๕๕	๘๙	๓,๓๗๕	๓,๐๙๗	๑๘๙	๘๙	๓,๓๗๕	๓๑๑	๒,๗๕๓	๓๑๑	๓,๓๗๕
อาคารพาณิชย์	๒๗	๖๐๑	๒๓๑	๘๕๙	๒๔๒	๒๑	๕๙๖	๘๕๙	๑๒๘	๖๘๕	๕๗	๘๕๙
อาคารอุตสาหกรรม	๕	๓	๗	๑๕	๙	๒	๓	๑๕	๓	๑๐	๑	๑๕

ที่มา : ศูนย์วิทยุทรัพยากร กองวิจัย สำนักงานเมือง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๔.๔.๓.๔.๒ จำนวนอาคารในอเนกต

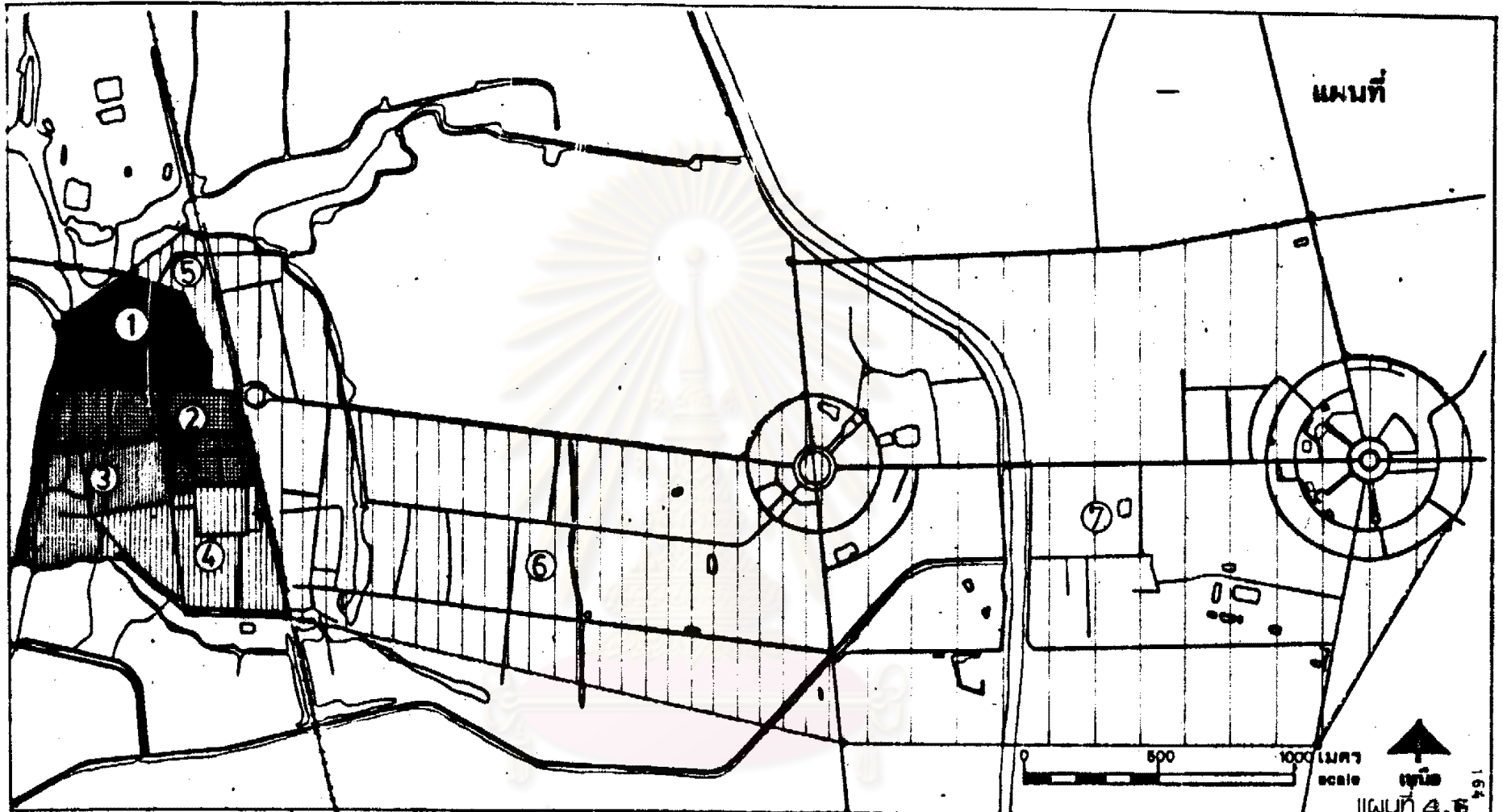
ปัจจุบันมีอาคารชนิดต่าง ๆ อยู่ทั้งหมดในเขตเทศบาล จำนวน ๔,๒๔๘ หลัง สำหรับรองรับประชากรในการอยู่อาศัย และประกอบการต่าง ๆ จำนวน ๓๔,๕๓๔ คน ในปี ๒๕๒๐

ตารางที่ ๔.๔๑ การเพิ่มประชากรและจำนวนอาคารที่เพิ่มขึ้น

ปี พ.ศ.	จำนวนประชากร	จำนวนอาคาร (หลัง)	จำนวนเพิ่ม จากปี ๒๕๒๐	ประเภท		
				พักอาศัย	พาณิชย์	อุตสาหกรรม
๒๕๒๐	๓๔,๕๓๔	๔,๒๔๘	-	๓,๓๓๕	๘๕๕	๑๔
๒๕๒๕	๓๘,๕๐๕	๔,๗๓๐	๕๒๒	๓,๗๕๐	๕๖๕	๑๖
๒๕๓๐	๔๑,๕๐๖	๕,๓๓๕	๑,๐๘๖	๔,๒๓๕	๑,๐๗๕	๑๘
๒๕๓๕	๔๔,๘๕๘	๕,๕๕๓	๑,๖๕๕	๔,๗๒๒	๑,๒๐๑	๒๐

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๕ คาดว่าจะมีจำนวนอาคารเพิ่มขึ้นเป็น ๔,๗๓๐ หลัง หรือ ๕๒๒ หน่วย และเพิ่มเป็น ๔,๓๓๕ หลัง ในปี ๒๕๓๐ ถ้าให้อัตราการเพิ่มของอาคารชนิดต่าง ๆ เป็นไปตามลักษณะของปี ๒๕๒๐ แล้ว จะมีอาคารพักอาศัยเพิ่มในปี ๒๕๒๕ จำนวน ๔๑๕ หลัง อาคารพาณิชย์ ๑๐๕ หลัง และมีอาคารพักอาศัยเพิ่มเป็น ๘๖๓ หลัง อาคารพาณิชย์อีก ๒๑๕ หลัง ในปี พ.ศ. ๒๕๓๐

เมื่อรวมอาคารที่ทรุดโทรมที่หมดสภาพการใช้งานอีกร้อยละ ๔.๕ หรือประมาณ ๓๖๐ หลัง ในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า จึงเป็นอาคารจำนวนประมาณ $๑,๐๘๖ + ๓๖๐ = ๑,๔๔๖$ หลัง แยกเป็นอาคารพักอาศัยประมาณ ๑,๑๕๐ หลัง อาคารพาณิชย์ ๒๙๖ หลัง และอาคารอุตสาหกรรมประมาณ ๕ หน่วย

แผนที่ : ราคากลางของที่ดินเขตเทศบาลนครบี 2521 - 2524
 พื้น : เทศบาลเมืองลพบุรี

สัญลักษณ์

①		264000.-บาทต่อไร่	④		960000.-บาทต่อไร่
②		264000.-บาทต่อไร่	⑤		720000.-บาทต่อไร่
③		2080000.-บาทต่อไร่	⑥		104000.-บาทต่อไร่
			⑦		78000.-บาทต่อไร่

แผนนโยบายการพัฒนา:
 ชุมชนเทศบาลเมืองลพบุรี

นิสิต ประพันธ์ วิชาศิลป์
 A 935200
 อาจารย์ที่ปรึกษา ผศ. เศษ บัญคำ
 มหาวิทยาลัย มธม. บัณฑิตวิทยาลัย
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. พ.ศ. 2523

จำนวนพื้นที่พักอาศัย อาคารพาณิชย์ และอุตสาหกรรม ในปี ๒๕๒๐ มีพื้นที่ประมาณ ๑,๔๒๐,๔๕๒ ตารางเมตร หรือมีพื้นที่ประมาณ ๓๕๔ ตารางเมตรต่อหน่วย คิดเป็นพื้นที่ที่ต้องการเพิ่มขึ้น เฉพาะพื้นที่อาคารพักอาศัย พาณิชย และอุตสาหกรรม ในปี พ.ศ. ๒๕๓๐ ประมาณ ๕๑๗,๖๔๑ ตารางเมตร หรือประมาณ ๓๒๓ ไร่ ซึ่งจะทำให้ที่ว่างในเขตพื้นที่เทศบาลลดลงเหลือ ๑,๔๑๔ ไร่ หรือเหลือร้อยละ ๔๔ ของพื้นที่เขตเทศบาล ทั้งนี้ภายใต้เงื่อนไขที่ว่า การขยายตัว *
ในด้านการใช้พื้นที่ในกิจกรรมอื่น ๆ ขยายตัวน้อยมาก หรือไม่มีการขยายตัวเลย เช่น การขยาย
ตัวของพื้นที่โบราณสถาน ศาสนสถาน และสถานที่ราชการต่าง ๆ

จากจำนวนพื้นที่ที่ต้องการเพิ่มดังกล่าว จึงไม่จำเป็นจะต้องขยายพื้นที่เขตเทศบาลออกไปอีก ในปี ๒๕๓๐ หรือภายในปี ๒๕๓๕ แต่ก็จำเป็นจะต้องจัดเตรียมวางแผนสำหรับกิจกรรมที่จำเป็นจะต้องขยายตัวออกไป รวมทั้งการวางแผนและจัดการดำเนินการ สิ่งอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ ตลอดจนบริการสาธารณูปโภค สาธารณูปการต่าง ๆ ให้พร้อม

๔.๔.๓.๔ ราคาที่ดิน

ราคาที่ดิน ทำการศึกษาจากราคาปานกลางของที่ดิน เพื่อใช้คำนวณค่าภาษีบำรุงท้องที่ของเทศบาลเมืองลพบุรี และจากราคาที่ดินตามราคาตลาด เพื่อใช้เป็นทุนทรัพย์สำหรับเรียกเก็บค่าธรรมเนียม ในการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม ที่อนุกรรมการจังหวัดลพบุรีได้กำหนดราคาขึ้นเมื่อเดือนธันวาคม ๒๕๒๑

๔.๔.๓.๔.๑ ในกรณีการกำหนดราคาที่ดินของเทศบาล

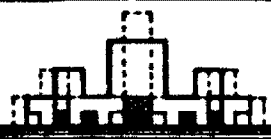
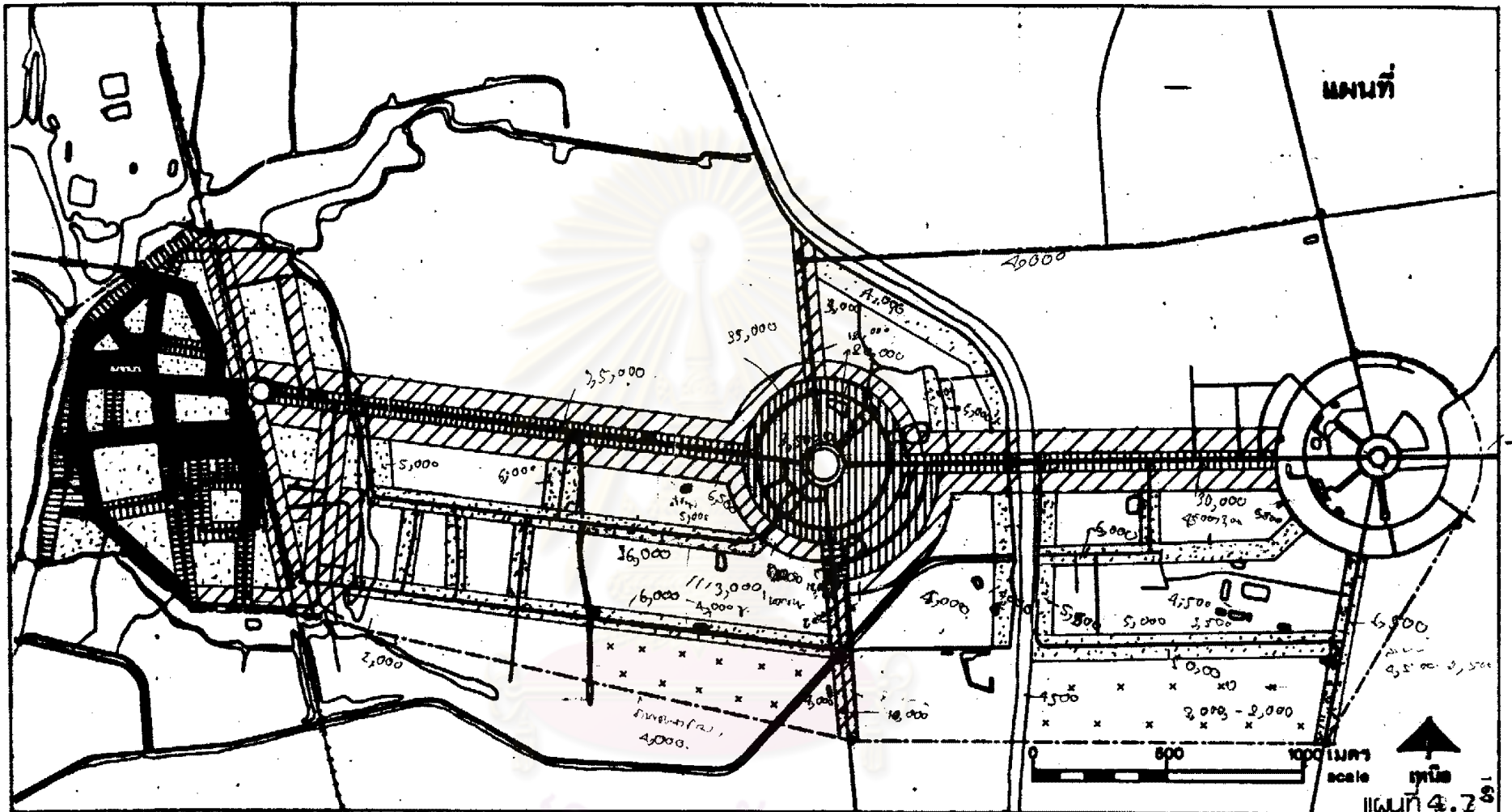
เทศบาลกำหนดราคาโดยทำการแบ่งพื้นที่เป็น ๗ ส่วน บริเวณเมืองเดิม ตั้งแต่ฝั่งตะวันตกของทางรถไฟสายเหนือ แบ่งออกเป็น ๕ ส่วน (ดูแผนที่ ก.๗) บริเวณที่ ๑ และ ๒ ซึ่งเป็นย่านการค้าศูนย์กลางเมือง เทศบาลกำหนดให้มีราคาสูงที่สุดถึงตารางวาละ ๖,๖๐๐ บาท หรือไร่ละ ๒,๖๔๐,๐๐๐ บาท บริเวณที่มีราคาต่ำที่สุดในส่วนนี้คือ บริเวณที่ ๔

ที่ส่วนใหญ่เป็นย่านที่อยู่อาศัย มีราคาตารางวาละ ๑,๔๐๐ บาท หรือไร่ละ ๓๒๐,๐๐๐ บาท บริเวณที่ ๖ มีพื้นที่ตั้งแต่ฝั่งตะวันออกของทางรถไฟถึงถนนนเรศวรมหาราช ที่ดินมีราคาเพียงตารางวาละ ๒๖๐ บาท หรือไร่ละ ๑๐๔,๐๐๐ บาท บริเวณที่ ๗ ตั้งแต่ถนนนเรศวรมหาราช ถึงวงเวียนเทศบาล เป็นบริเวณที่เทศบาลกำหนดมีราคาต่ำที่สุด เพียงราคาตารางวาละ ๑๔๔ บาท เท่านั้น ราคานี้เป็นราคาที่กำหนดใช้ในช่วงปี พ.ศ. ๒๔๒๑ ถึง พ.ศ. ๒๔๒๔ การกำหนดราคาของเทศบาล เป็นการกำหนดราคาที่เท่าเทียมกันหมดทั้งพื้นที่ ไม่ได้แยกเป็นบริเวณติดถนนหรือห่างไกลจากถนน ซึ่งขัดกับความเป็นจริงของราคาที่ดินตามราคาตลาด ที่ที่ดินส่วนติดถนนมักจะมีราคาแพงกว่าบริเวณอื่น ๆ แต่ทั้งนี้ เนื่องมาจากเพื่อความสะดวกในการดำเนินการจัดเก็บภาษีของเทศบาลเอง

๔.๔.๓.๔.๒ การกำหนดราคาที่ดินตามราคาตลาด

กำหนดโดยอนุกรรมการจังหวัดลพบุรี ราคาที่ดินในลักษณะนี้กำหนดโดยอาศัยราคาตลาด แม้ว่าจะไม่ตรงกับความเป็นจริงนัก แต่ก็มีแนวโน้มจะเป็นจริงมากกว่าการกำหนดของเทศบาล ทั้งนี้เนื่องจาก เป็นการกำหนดราคาของที่ดินที่อยู่ติดถนนให้มีราคาสูงกว่าพื้นที่ดินที่อยู่ห่างไกลจากถนนออกไปมาก ๆ แต่การกำหนดทั้งสองแบบก็มีส่วนคล้ายกัน คือ พื้นที่ดินติดถนนในบริเวณย่านการค้า ศูนย์กลางเมือง จะเป็นพื้นที่มีราคาสูงที่สุด โดยสูงถึงตารางวาละ ๑๐,๐๐๐ ถึง ๑๕,๐๐๐ บาท หรือไร่ละ ๔,๐๐๐,๐๐๐ ถึง ๖,๐๐๐,๐๐๐ บาท ราคาสูงกว่าการกำหนดโดยเทศบาล ร้อยละ ๓๔ - ๕๖ แต่ราคาที่ดินที่อยู่ห่างไกลจากถนนมาก ๆ ในบริเวณเมืองเดิม ราคาตารางวาละ ๕๐๐ ถึง ๑,๐๐๐ บาท หรือไร่ละ ๒๐๐,๐๐๐ ถึง ๔๐๐,๐๐๐ บาท ซึ่งต่ำกว่าราคาที่ดินที่เทศบาลกำหนดถึงร้อยละ ๒๔ - ๕๖ สำหรับในบริเวณตั้งแต่ฝั่งตะวันออกของทางรถไฟ การกำหนดราคาที่ดินตามราคาตลาด ได้กำหนดไว้ในเกณฑ์ที่สูงกว่าของเทศบาลมาก ตั้งแต่ร้อยละ ๑๔ ถึง ๖๗๐ ทั้งนี้เนื่องจาก ที่ดินติดถนนบางสาย เช่น ถนนนารายณ์มหาราช มีราคาสูงถึงตารางวาละ ๓,๐๐๐ - ๕,๐๐๐ บาท ในขณะที่เทศบาลกำหนดไว้ ตารางวาละ ๒๖๐ บาทเท่านั้น บริเวณที่หน้า ที่มีเหลืออยู่บ้างในบางตอนของเขตเทศบาล ได้กำหนดไว้มีราคาเพียงตารางวาละ ๑๐๐ บาทเท่านั้น

แสดง : ราคาที่ดินตามราคาตลาด พ.ศ. 2522

ที่มา : สำนักงานที่ดินจังหวัดลพบุรี

สัญลักษณ์

● 10,000 - 50,000	● 500 - 1,000
● 10,000 - 5,000 บาท/ว ²	● 500 - 1,000 บาท/ว ²
● 3,000 - 5,000	○ 200 - 300
● 1,000 - 2,000	○ 100

แผนนโยบายการพัฒนา:
ชุมชนเทศบาลเมืองลพบุรี

นิตติ
A 936200

ประพันธ์

วิชาศิลป์

อาหารที่ปรึกษา ผศ. เตชะ

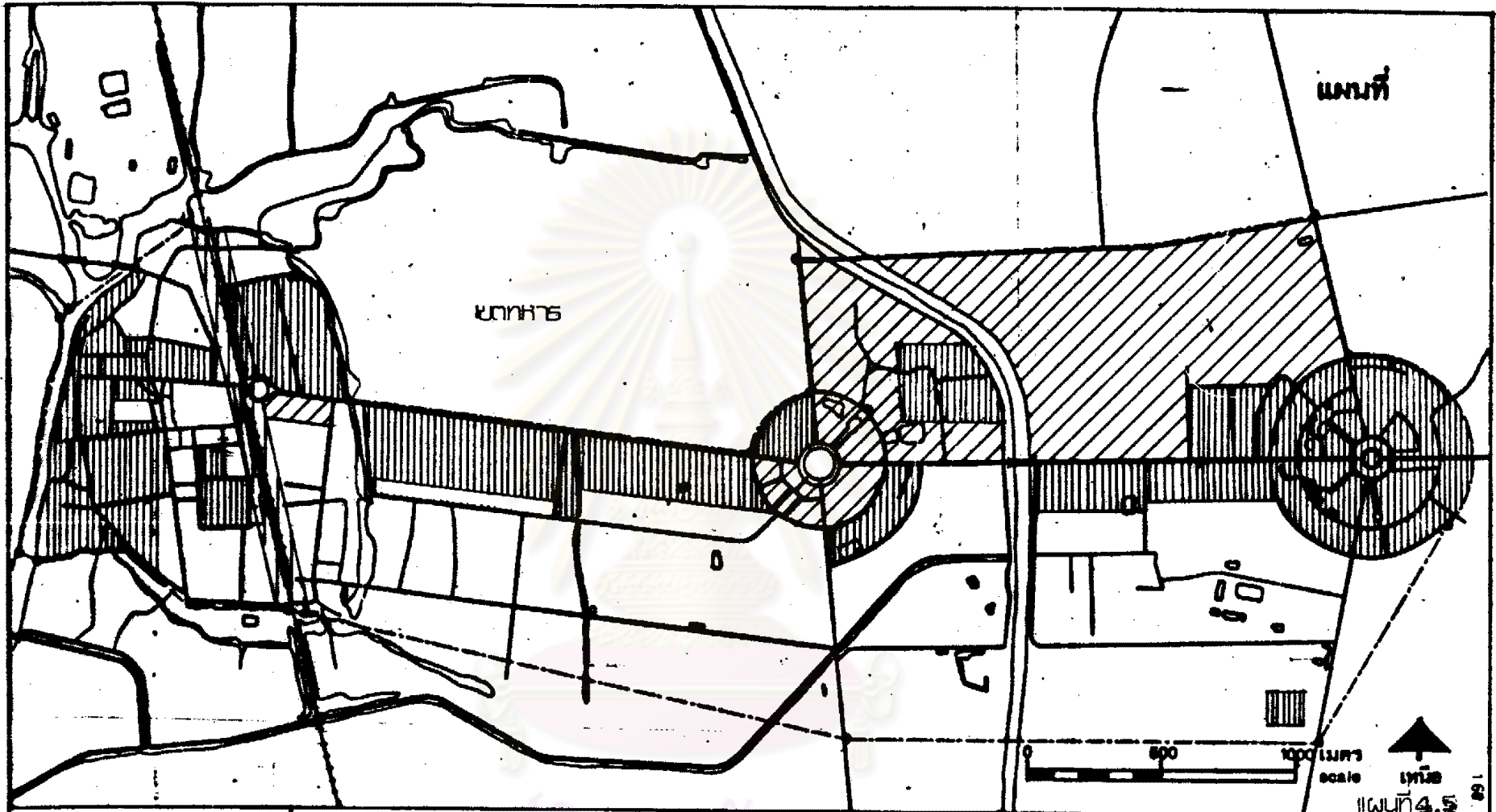
บุญคำ

สอนวิชา คณิตศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2523

แนวทอ : บริเวณที่ดินที่ไม่ได้เป็นของเอกชน
 ที่มา : ที่ดินจังหวัด , เทศบาลเมืองลพบุรี , การสอยถาบ

สัญลักษณ์

- ที่ราบพัสตุ , สทาที่ราบการ , ศาสนสทา
- เขตรอไฟ
- ที่ดินขอรบการทหาร

แผนนโยบายการพัฒนาร :
ชุมชนเทศบาลเมืองลพบุรี

นิติศ A ๑๑๒๒๐๐ **ประพันธ์** **วิชาศิลป์**
 อการที่บวิทยา ผศ. เศชา **บุญกำ**
 สอนภวิทยา คณบธ **บัณฑิตวิทยา**
 จุฬาลการณมหาวิทยาลัย **พ.ศ. ๒๕๒๓**

การกำหนดราคาที่ดินทั้งสองแบบ ได้กำหนดให้ราคาที่ดินในบริเวณเมืองเดิม หรือ พื้นที่ฝั่งตะวันตกของทางรถไฟ เป็นพื้นที่ที่มีราคาสูงที่สุด และสูงมากในบริเวณย่านการค้าศูนย์กลางเมือง พื้นที่ทางตอนใต้ของเมืองในบริเวณตั้งแต่ฝั่งตะวันออกของทางรถไฟ ถึงวงเวียนเทศบาล เป็นบริเวณที่ที่ดินมีราคาต่ำที่สุด ราคาที่ดินจะไปสูงขึ้นอีกในบริเวณย่านการค้าใหม่ หรือบริเวณวงเวียน ศรีสุริโยทัย ที่มีราคาที่ดิน ตารางวาละ ๓,๐๐๐ - ๔,๐๐๐ บาท

ราคาที่ดินมีผลต่อกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในชุมชน รวมทั้งรูปร่างที่จะทำการพัฒนาพื้นที่อยู่บ้าง ราคาที่ดินไม่ได้คงที่อยู่ตลอดไป แต่จะเปลี่ยนแปลงไปตามความเจริญของบริเวณนั้น ๆ

๔.๔.๓.๖ ลักษณะการเป็นเจ้าของที่ดินของพื้นที่

ตามปกติพื้นที่ในเขตเทศบาลไม่ได้เป็นของเอกชนทั้งหมด แต่จะประกอบไปด้วยพื้นที่ของทางราชการ ที่ราชพัสดุ และศาสนสถาน ลพบุรีเป็นจังหวัดที่มีกรม กองของทหารตั้งอยู่เป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่อยู่ในอำเภอเมือง ใกล้กับเขตเทศบาล พื้นที่ภายในเขตเทศบาลบางส่วนจึงเป็นของราชการทหาร โดยมากเป็นบริเวณพื้นที่ทางคานเหมือนของถนนนารายณ์มหาราช และส่วนใหญ่ของวงเวียนศรีสุริโยทัย (ดูแผนที่ ๔.๔) นอกจากนี้ ลพบุรีเคยเป็นที่ที่สมเด็จพระนารายณ์มหาราช เสด็จมาประทับในขณะครองราชย์อยู่ มีโบราณสถานและศาสนสถานที่สำคัญอยู่เป็นจำนวนมาก ทำให้ที่ดินบางส่วนเป็นที่ของที่ราชพัสดุ นอกจากนี้ สถานที่ราชการหลังจากได้มีการขยายเขตเทศบาลออกไปทางทิศตะวันออก ได้สร้างสถานที่ราชการกระจายไปตามแนวถนนนารายณ์มหาราช ตั้งแต่ทางรถไฟไปทางตะวันออก โดยเฉพาะมีเป็นจำนวนมากในบริเวณวงเวียนเทศบาล

กล่าวโดยทั่วไป ส่วนใหญ่ของที่ดินในบริเวณเมืองเดิมจะเป็นที่ราชพัสดุ ศาสนสถาน และสถานที่ราชการ มีที่ดินเป็นของเอกชนในส่วนตอนเหนือและตอนใต้ของชุมชนเท่านั้น ที่ดินติดถนนนารายณ์มหาราชเกือบทั้งหมดเป็นที่ราชพัสดุ สถานที่ราชการ และเขตทหาร โดยเฉพาะในบริเวณเขตเทศบาลด้านทิศเหนือตั้งแต่วงเวียนศรีสุริโยทัย ถึงวงเวียนเทศบาลเกือบทั้งหมดเป็นเขตทหาร มีสนามกอล์ฟทหารบกอยู่ในบริเวณนี้ด้วย บริเวณวงเวียนศรีสุริโยทัย ซึ่งเป็นย่านการค้าแห่งใหม่ ที่ดินไม่ได้เป็นของเอกชน แต่เป็นที่ราชพัสดุ และของราชการทหาร ที่ดินของเอกชนส่วนใหญ่อยู่ทางตอนใต้ของเมือง

๔.๔.๓.๗ ลักษณะและความเอียงลาดของพื้นที่

พื้นที่บริเวณศึกษาดังอยู่ในบริเวณที่ราบน้ำท่วมถึง หรือที่ราบดินตะกอนลุ่มแม่น้ำใหม่ อีกส่วนหนึ่งทางด้านตะวันออกของพื้นที่อยู่ในบริเวณที่ราบดินตะกอนลุ่มแม่น้ำกลางใหม่ และที่ราบดินตะกอนลุ่มแม่น้ำเก่า ลักษณะโครงสร้างของพื้นที่ทั้งสองบริเวณนี้จึงมีลักษณะเป็นดินตะกอน และเป็นที่ราบเป็นส่วนใหญ่ มีความสูงจากระดับน้ำทะเลไม่มากนัก

๔.๔.๓.๗.๑ พื้นที่โดยรอบเขตเทศบาลเมืองลพบุรีโดยทั่วไป

พื้นที่โดยรอบเป็นที่ราบลุ่ม ใช้ในการเกษตรกรรม ประกอบด้วยแม่น้ำ คูคลองตามธรรมชาติ และคลองชลประทาน โดยเฉพาะในบริเวณพื้นที่ด้านทิศตะวันตก ตะวันตกเฉียงเหนือ และด้านทิศใต้ พื้นที่ส่วนนี้มีระดับความสูงเพียง ๔ - ๘ เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลางเท่านั้น จึงมีระดับต่ำกว่าพื้นที่ในเขตเทศบาลที่มีความสูงตั้งแต่ ๔ - ๑๖ เมตร พื้นที่ด้านทิศเหนือ และด้านตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย ภูเขา เช่น ภูเขาพระจาม เขาวงพระจันทร์ เขาสามยอก และเขาวง ภูเขาที่ใกล้ที่สุดอยู่ห่างจากหัวเมืองเพียง ๔ กิโลเมตร × เท่านั้น พื้นที่ทางด้านนี้จึงมีระดับสูงกว่าเขตเทศบาล

ลักษณะความเอียงลาดของพื้นที่ พื้นที่จะเอียงลาดจากทางทิศตะวันออกไปทางทิศตะวันตก หรือเอียงลาดลงไปสู่มแม่น้ำลพบุรี มีความลาดชันประมาณ ๑ : ๑๕๐ ถึง ๑ : ๕๐๐* ลักษณะดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อบริเวณเขตเทศบาลทั้งส่วนที่ดำเนินการระบายน้ำ และส่วนเสียค่าน้ำท่วม แต่ถ้าหากได้มีการวางแผนปรับปรุงพัฒนาอย่างถูกต้องแล้ว จะสามารถขจัดปัญหาน้ำท่วมบริเวณที่ศึกษา และปัญหาด้านกายภาพอื่น ๆ ได้

๔.๔.๓.๗.๒ พื้นที่ภายในเขตเทศบาล (แผนที่ ๔.๔)

แม้ว่าพื้นที่ด้านทิศตะวันออกของชุมชนจะมีระดับสูงกว่าพื้นที่ภายในเขตเทศบาลก็ตาม แต่พื้นที่ด้านอื่น ๆ ของเขตเทศบาลมีความสูง สูงกว่าบริเวณโดยรอบ พื้นที่ส่วนที่สูงที่สุด

* กรมแผนที่ทหาร, "แผนที่ทหาร" (กรุงเทพมหานคร : กรมแผนที่ทหาร กระทรวงกลาโหม, ๒๕๑๒) ชุดที่ L ๗๐๗๗.

อยู่ในบริเวณนารายณ์ราชนิเวศน์ มีระดับความสูง ๑๖.๐๑ เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง ส่วนอื่น ๆ มีความสูง ๔ - ๑๖ เมตร ในขณะที่บริเวณรอบตัวเมืองมีความสูงเฉลี่ยประมาณ ๔ - ๘ เมตร ยกเว้นด้านทิศตะวันออกที่สูง ๒๐ - ๓๐ เมตร

๑ พื้นที่บริเวณฝั่งตะวันตกของทางรถไฟ

พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบมีความลาดชันสูงที่สุด ในส่วนริมฝั่งแม่น้ำลพบุรี และริมคลองเรือก มีความลาดชันประมาณ ๑ : ๔ ถึง ๑ : ๒๐ พื้นที่ส่วนที่มีความสูงที่สุดอยู่ในบริเวณนารายณ์ราชนิเวศน์ ต่อเนื่องกับบริเวณวัดเสาธงทอง ตลาดคนเมือง และย่านการค้าถนนวิชาเยนทร์ ส่วนสูงอีกส่วนหนึ่งอยู่ทางติดน ไต้ใกล้กับทางรถไฟ พื้นที่ดังกล่าวจะเอียงลาดลงสู่บริเวณโดยรอบ เช่นพื้นที่ด้านพระปรางค์สามยอด จะเอียงลาดลงสู่ถนนหน้าพระกาฬ พื้นที่บริเวณถนนวิชาเยนทร์ เอียงลาดลงสู่ทางด้านใต้ นอกนั้นเอียงลาดลงสู่แม่น้ำลพบุรี ความเอียงลาดทางด้านทิศตะวันออกจะถูกขวางกั้นโดยทางรถไฟและสถานีรถไฟลพบุรี ที่ยกเขตทางขึ้นสูงกว่าบริเวณทั่วไป สาเหตุนี้ทำห้ลมบริเวณถนนหน้าพระกาฬ จึงมาจากลักษณะของพื้นที่ดังกล่าวแล้ว

๒ พื้นที่ฝั่งตะวันออกของทางรถไฟ ถึงฝั่งขวางของคลองชลประทาน

พื้นที่ติดทางรถไฟ จะเอียงลาดลงสู่คลองเรือกทั้งหมด พื้นที่ส่วนนี้มีระดับสูงใกล้เคียงกับพื้นที่ฝั่งตะวันตกของทางรถไฟ พื้นที่บริเวณวิทยาลัยเทพสตรี และบริเวณใกล้กับแนวถนนโกษาเหล็ก ทางฝั่งตะวันตกจะลาดเอียงลงสู่คลองเรือก และบางส่วนลาดลงทางใต้ พื้นที่ฝั่งตะวันออกของถนนโกษาเหล็กลาดลงสู่คลองสายบัว พื้นที่บริเวณสำนักงานเทศบาล และโทรศัพท์จะลาดเอียงลงสู่คูน้ำใต้ พื้นที่ฝั่งตะวันตกของแนวถนนนเรศวรมหาราช

เชียงลาดไปทางตะวันตก ลงสู่คลองสายบัว พื้นที่บริเวณนี้เป็นที่ราบมีความเอียงลาดประมาณ ๑ : ๔๐๐ พื้นที่ฝั่งขวาของคลองชลประทาน ตั้งแต่แนวถนนนารายณ์มหาราชลงมา เอียงลาดลงสู่ตามแนวคลองข่อยชลประทาน หรือทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ มีความเอียงลาดประมาณ ๑ : ๒๕๐ ถึง ๑ : ๖๐๐ เป็นที่ราบพื้นที่วัดชป่าสิตาราม เป็นเนินสูง เอียงลาดลงมาทางวงเวียนศรีสุริโยทัย มีความเอียงลาดประมาณ ๑ : ๔๕๐ บางส่วนลาดลงสู่คลองชลประทาน

พื้นที่ส่วนนี้ บริเวณตั้งแต่คลองสายบัวไปทางตะวันตก ถึงคลองเรือก เป็นเนินสูง ๆ ต่ำ ๆ มีความสูงประมาณ ๑๑ เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง พื้นที่ตั้งแต่คลองสายบัวไปทางตะวันออกไปจนถึงถนนนครสวรรค์มหาราช เป็นที่ลุ่มมีระดับต่ำกว่าบริเวณฝั่งตะวันตกของคลอง โดยมีระดับความสูงประมาณ ๔ เมตรทิศทางการไหลของน้ำตามธรรมชาติจะไหลลงสู่คลองเรือก และคลองสายบัว

- ๓ พื้นที่ฝั่งซ้ายของคลองชลประทาน ถึงวงเวียนเทศบาล บริเวณนี้เป็นที่ราบที่มีความสูง มีความลาดเอียงประมาณ ๑ : ๔๐๐ ถึง ๑ : ๔๐๐ จากทางทิศตะวันออกไปทางตะวันตก ลงสู่คลองชลประทาน พื้นที่ส่วนนี้ได้รับอิทธิพลมาจากสภาพทางภูมิศาสตร์ที่อยู่ใกล้เคียงมาก ลักษณะ เช่นนี้จึงทำให้เกิดน้ำท่วมในขณะฝนตกหนักในส่วนนี้ได้ง่าย แต่เนื่องจากมีถนนพหลโยธินและถนนพระนิยะ ต่อกันสูงขวางกันอยู่ จึงทำให้บริเวณฝั่งตะวันตกของแนวถนนได้รับอิทธิพลเบาบางลงไปไต่บ้าง การระบายน้ำในบริเวณนี้จึงเป็นสิ่งที่น่าจะคำนึงถึงให้มาก

๔.๔.๓.๔ ข้อจำกัดในการใช้พื้นที่และทิศทางการขยายตัวของ เมืองในทางกายภาพ

ทำการศึกษาถึงสภาพภูมิประเทศ ข้อจำกัดทางธรรมชาติ และกิจกรรมที่ก่อให้เกิดเป็นอุปสรรคในการขยายตัวของชุมชน โดยข้อจำกัดเหล่านั้น ไม่ได้เป็นสิ่งขัดขวางการเจริญเติบโตของเมืองชนิดเด็ดขาด แต่อาจสามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นได้โดยการเพิ่มราคาการลงทุนมากกว่า ราคาปกติ หรือทำให้เกิดการล่าช้าขึ้น

๔.๔.๓.๔.๑ สภาพภูมิประเทศและข้อจำกัดทางธรรมชาติ

พิจารณาถึงระดับความสูงต่ำของพื้นที่ ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงต่อการพัฒนาพื้นที่รวมทั้งการลงทุนที่สูงขึ้นในกรณีที่เป็นพื้นที่ลุ่ม มีระดับต่ำ น้ำสามารถท่วมถึงได้ง่าย ยากต่อการระบายน้ำและจัดระบบสาธารณูปโภคต่าง ๆ โดยแบ่งลักษณะของพื้นที่ในบริเวณใกล้เคียงกับเขตเทศบาลออกเป็น ๒ ส่วนใหญ่ ๆ

- ๑ ส่วนฝั่งซ้ายของคลองชลประทานโคกกระเทียม ไปทางทิศตะวันออกของเมือง พื้นที่ส่วนนี้มีความลาดชัน มีความเอียงลาด ๑ : ๒๐๐ ถึง ๑ : ๔๕๐ มีลักษณะเอียงลาดจากทิศตะวันออกเข้าสู่ตัวเมือง หรือพื้นที่ส่วนนี้มีความสูงประมาณ ๑๒ - ๓๐ เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง มีความสูงกว่าบริเวณอื่น

ลักษณะแบบนี้สามารถระบายน้ำได้ดี แต่มีข้อเสียที่พื้นที่เอียงลาดเข้าสู่บริเวณตัวเมือง ทำให้น้ำไหลจากส่วนต่าง ๆ เข้าสู่ตัวเมือง อาจก่อให้เกิดปัญหาน้ำท่วมอย่างฉับพลันได้ ซึ่งเคยเป็นมาแล้วในปีที่มีน้ำท่วมสูง ในรอบ ๑๐ - ๑๕ ปี ทำให้น้ำท่วมในบริเวณ ทิศตะวันออกของแนวถนนพหลโยธินเป็นพื้นที่กว้าง แต่ก็พอจะมีแนวทางที่จะป้องกันได้บ้างในบางบริเวณจากการมีเส้นทางถนนเชื่อมต่อระหว่าง เขาเอราวัณ กับ ถนนพหลโยธิน และโดยกรรมวิธีป้องกันน้ำท่วมอื่น ๆ สำหรับพื้นที่บริเวณตะวันตกของแนวถนนพหลโยธิน แม้จะมีระดับต่ำกว่า

แต่เนื่องจากมีถนนพลโยธินที่ยกระดับขึ้นสูงขวางกั้นเอาไว้ จึงทำให้ปริมาณของน้ำท่วมในคานนี้ไม่มีมากนัก สามารถทำการป้องกันได้ไม่ยาก พื้นที่คานนี้มีภูเขาอยู่ห่างจากวงเวียนเทศบาลเพียง ๔ - ๕ กิโลเมตร เท่านั้น

- ๒ บริเวณฝั่งขวาของคลองชลประทานโคกกระเทียม พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบมีความเอียงลาดน้อย ประมาณ ๑ : ๑,๐๐๐ ถึง ๑ : ๔,๐๐๐ เป็นที่ลุ่มมีระดับความสูงประมาณ ๖ - ๑๒ เมตร ยกเว้นบริเวณตัวเมืองที่มีความสูงมากกว่าบริเวณโดยรอบเป็นส่วนใหญ่ ลักษณะการเอียงลาดจากทางทิศตะวันออกไปทางทิศตะวันตก และจากทิศตะวันออกเฉียงใต้ไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ หรือไปทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำลพบุรี ในแนวถนนสายลพบุรี - สิงห์บุรี ดังนั้น พื้นที่ทางฝั่งขวาของแม่น้ำลพบุรีทั้งหมดจึงเป็นลักษณะที่ราบลุ่มมีระดับต่ำกว่าส่วนอื่น ๆ มีความสูงประมาณ ๖ - ๑๐ เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลางเท่านั้น พื้นที่ในบริเวณนี้ส่วนใหญ่ประกอบด้วยคลองชลประทาน พื้นที่ที่มีความสูงมากกว่าส่วนอื่น ๆ และเป็นที่ราบมีอยู่ทางตอนใต้ของเขตเทศบาล ตั้งอยู่ในระหว่างแนวคลองชลประทาน และทางรถไฟสายเหนือ มีความสูงประมาณ ๑๑ - ๑๒ เมตร มีพื้นที่ประมาณ ๔ ตารางกิโลเมตร แต่พื้นที่นี้มีคลองชลประทานอยู่นอกจากนี้มีบริเวณทิศเหนือของตัวเมือง ในพื้นที่ตั้งแต่ฝั่งขวาของคลองชลประทานไปทางตะวันตก ถึงทางรถไฟสายเหนือ มีระดับความสูงประมาณ ๔ - ๕ เมตร แต่พื้นที่ส่วนใหญ่สามารถทำการกสิกรรมได้ดี เนื่องจากอยู่ใกล้แม่น้ำลพบุรี

๔.๔.๓.๔.๒ ข้อจำกัดเนื่องจากกิจกรรมที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

- ๑) สถานที่ราชการโดยเฉพาะของทางราชการทหาร ที่ใช้พื้นที่
เป็นบริเวณกว้าง ทำให้ขาดความต่อเนื่องของการขยายตัว
ของเมืองตามธรรมชาติ ที่ตั้งของราชการทหารโดยมากจะ
 เป็นเขตหวงห้าม ที่ใช้ในราชการทหารโดยเฉพาะ ลพบุรีเคย
 เป็นศูนย์กลางทางด้านทหารในภูมิภาคนี้ จึงประกอบด้วยค่าย
 ทหารตั้งอยู่กระจัดกระจายอยู่ทั่วไป ไม่ห่างจากตัวเมืองมากนัก
 ที่ตั้งของราชการทหาร ที่ตั้งอยู่ใกล้เขตเทศบาลมากที่สุดคือ
ค่ายสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ตั้งอยู่ที่ต.เขตเทศบาล ร.ม.
ถนนนารายณ์มหาราช ซึ่งเป็นถนนสายหลักของเมือง มีบริเวณ
 ตั้งแต่แนวคลองเรือก ใกล้กับโรงเรียนศิวาลัย ไปจนถึง
 วงเวียนศรีสุริโยทัย หรือสระแก้ว เป็นระยะทางยาวประมาณ
 ๒,๐๐๐ เมตร มีพื้นที่ประมาณ ๑.๗ ตารางกิโลเมตร นอก
 จากนี้ ทางด้านทิศเหนือต.เขตเทศบาล ยังมีที่ตั้งของหน่วย
 ราชการทหารอีกหน่วยหนึ่งคือ จังหวัดทหารบกลพบุรี มีความ
 ยาวประมาณ ๑,๐๐๐ เมตร ตามแนวถนน ดังแสดงในแผนที่ ๓.๑๐
 และที่สำคัญคือ พื้นที่ด้านทิศเหนือที่ตั้งในเขตเทศบาล ตั้งแต่
แนววัดชีป่าลิตาราม จนถึงถนนพหลโยธิน ยังเป็นที่ตั้งของสนาม
กอล์ฟทหารบก และเป็นพื้นที่ในเขตของทหารทั้งหมด พื้นที่นี้
 แม้จะอยู่ในเขตเทศบาล แต่มีความยากในการที่จะพัฒนาในด้าน
 อื่น นอกจากจะเป็นไปในด้านสถานที่พักผ่อนหย่อนใจเท่านั้น แต่
 ก็พอจะมีแนวทางพัฒนาได้บ้าง

พื้นที่ด้านทิศตะวันออกของตัวเมือง มีพื้นที่ของราชการทหาร คือ ค่ายเอราวัณ ตั้งอยู่ห่างจากวงเวียนเทศบาล ประมาณ ๓ กิโลเมตร พื้นที่ในระหว่างนี้ เป็นพื้นที่ปลูกข้าวและทำไร่ นอกจากนี้ยังมี พื้นที่ทางราชการทหารอีกหน่วยหนึ่ง ตั้งอยู่ตรงทางแยกถนนพลโยธิน ไปยังเขาเอราวัณ นับเป็นพื้นที่ที่เป็นอุปสรรคต่อการขยายตัวตามธรรมชาติของเมืองส่วนหนึ่ง แม้ว่าจะสิ่งนี้จะก่อให้เกิดชุมชนในบริเวณใกล้เคียงก็ตาม

พื้นที่ด้านทิศใต้ของตัวเมือง มีพื้นที่ของราชการทหารตั้งอยู่ในแนวดอนนลพบุรี - ป่าหวาย มีความยาวตามแนวดอน ๑,๔๐๐ เมตร อยู่ห่างจากวงเวียนเทศบาลประมาณ ๒ กิโลเมตร พื้นที่ส่วนใหญ่ในบริเวณนี้ทำการกสิกรรม

๒) สิ่งที่มีมนุษย์ทำขึ้น ได้แก่ คลองชลประทาน ผลจากการสร้าง คลองชลประทาน ทำให้การติดต่อระหว่างสองฝั่งคลองทำได้ไม่สะดวก จำเป็นจะต้องสร้างสะพานข้ามจึงจะสามารถติดต่อกันได้ง่าย นอกจากนั้นยังไม่สามารถทำการระบายน้ำโสโครก จากภายในเมืองลงสู่คลองชลประทานได้ เนื่องจากจะทำให้เกิดผลเสีย หรือมลพิษแก่แม่น้ำที่ใช้ในการกสิกรรมได้ ผลอีกประการหนึ่งในพื้นที่ที่มีคลอง ขอบ เพื่อนำน้ำเข้าสู่แหล่งประกอบ การเกษตรกรรม นับว่าเป็นการลงทุนในการพัฒนาในขั้นหนึ่ง แล้ว ถ้าจะนำเอาพื้นที่เหล่านี้มาพัฒนาในการขยายชุมชนออกไป ทำให้เป็นการลงทุนซ้ำในพื้นที่เดิม โดยไม่สามารถนำเอา การลงทุนเดิมมาใช้ประโยชน์ได้เลย จึงเป็นการสูญเสียเปล่าทาง เศรษฐกิจ พื้นที่ดังกล่าวนี้ ได้แก่ พื้นที่ฝั่งขวาของคลองชลประ ทาน ตั้งแต่ทิศตะวันตกของแนวทางรถไฟสายเหนือเป็นต้นไป เกือบทั้งหมด นอกจากนั้นพื้นที่ฝั่งขวาของคลองชลประทาน ยัง มีคูคลองที่เชื่อมต่อกับแม่น้ำลพบุรีอยู่มาก ประกอบกับเป็นที่ราบ

มีระดับความสูงที่ต่ำกว่าส่วนอื่น ๆ จึงเป็นพื้นที่ที่ไม่เหมาะแก่การพัฒนาในการขยายตัวของชุมชน บริเวณส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรมเหมาะแก่การทำนา มีการตั้งบ้านเรือนของเกษตรกรตลอดแนวริมฝั่งแม่น้ำลพบุรี เป็นจำนวนมาก

๔.๔.๓.๔.๓ ทิศทางการขยายตัว

จากการพิจารณาในหลาย ๆ ด้านประกอบกัน พื้นที่ที่มีแนวโน้มเหมาะแก่การพัฒนาเป็นอันดับแรกควรจะเป็น พื้นที่ด้านทิศใต้ของวงเวียนเทศบาล ตั้งแต่ถนนพหลโยธิน ไปถึงฝั่งซ้ายของคลองชลประทานโคกกระเทียม เนื่องจากสามารถสร้างระบบต่าง ๆ เชื่อมต่อกับชุมชนเมืองเดิมได้โดยง่าย พื้นที่มีระดับสูง การป้องกันน้ำท่วมทำได้ไม่ยากนัก มีถนนสายสำคัญ ๆ ผ่านพื้นที่ที่มีแนวโน้มเหมาะแก่การพัฒนาหรือขยายชุมชน พื้นที่ที่มีแนวโน้มและเหมาะสมในการพัฒนาขยายชุมชนอีกส่วนหนึ่ง ได้แก่ พื้นที่ฝั่งตะวันออกของถนนพหลโยธิน มีพื้นที่กว้างตั้งแต่ทางหลวงหมายเลข ๓๐๑๔ ถึง ทางหลวงหมายเลข ๓๐๑๗ โดยเฉพาะพื้นที่ที่อยู่ในบริเวณตั้งแต่ถนนไปเขาเอราวัณ ถึง ถนนพหลโยธิน ด้านทิศใต้ มีแนวโน้มที่จะเป็นไปได้มากกว่าส่วนอื่น ๆ ของพื้นที่นี้ เนื่องจากมีพื้นที่สูงกว่าและสามารถป้องกันน้ำท่วมได้ง่ายกว่า มีระดับความสูงประมาณ ๒๐ - ๒๕ เมตร เป็นส่วนใหญ่

นอกจากนี้ ยังมีพื้นที่ด้านทิศเหนือของเขตเทศบาล ตั้งแต่ฝั่งซ้ายของคลองชลประทาน ถึงฝั่งตะวันตกของถนนพหลโยธิน พื้นที่นี้แม้ว่าจะมีระดับความสูงต่ำกว่าสองบริเวณดังกล่าว โดยมีความสูงเพียงประมาณ ๑๐ เมตร แต่พื้นที่นี้มีชายของถนน และแนวโน้มของความ เป็นเมือง เป็นพื้นที่ที่มีความหนาแน่นของประชากรมากกว่าส่วนอื่น ๆ ที่กล่าวมา จึงเป็นบริเวณที่ควรแก่การพิจารณาอีกบริเวณหนึ่ง

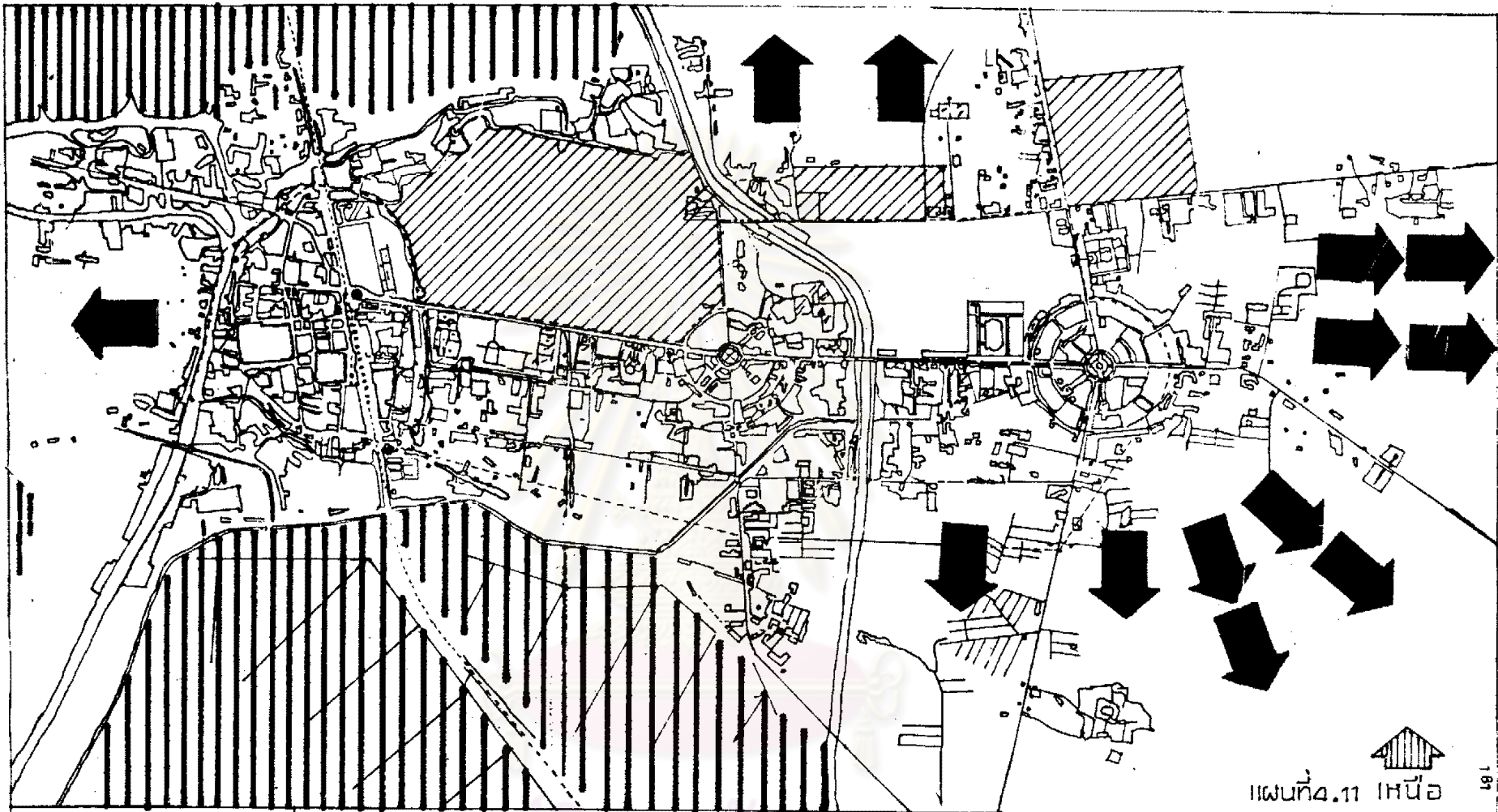
* กรมแผนที่ทหาร, "แผนที่ทหาร" (กรุงเทพมหานคร : กรมแผนที่ทหาร กระทรวงกลาโหม, ๒๕๑๒) ชุดที่ I, ๗๐๑๗

จากการพิจารณาถึงลักษณะการกระจายตัวของประชากรในบริเวณโดยรอบ เขตเทศบาล จะแสดงถึงการตั้งถิ่นฐานที่เป็นไปตามแนว เส้นทางคมนาคมทั้งทางบกและทางน้ำ ตามแบบอย่างของการตั้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัยในลักษณะตั้ง เดิมที่อาศัยเส้นทางคมนาคม และใกล้แหล่งประกอบอาชีพ

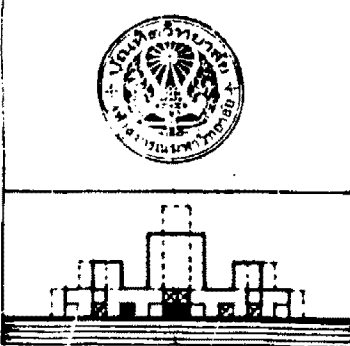
ในการวิเคราะห์แบบสอบถาม ในการเลือกตั้งที่อยู่อาศัยของประชากร ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลพบว่า ร้อยละ ๒๕ ต้องการตั้งที่อยู่อาศัยในค่านววงเวียนเทศบาลไปทางถนนสายลพบุรี - สระบุรี ร้อยละ ๒๒ เลือกตั้งบริเวณใกล้กับวงเวียนศรีสุริโยทัย ร้อยละ ๑๕ เลือกตั้งทางด้านทิศใต้ของเขตเทศบาล หรือทางด้านวงเวียนเทศบาลไปทางโรงพยาบาล อีกประมาณร้อยละ ๑๐ เลือกตั้งที่อยู่อาศัยไปทางด้านเหนือของค่ายสมเด็จพระนารายณ์มหาราช หรือออกไปทางด้านตะวันตกของเมืองไปตามถนนสายลพบุรี - สิงห์บุรี สรุปได้ว่าส่วนใหญ่ของประชากร ถ้าได้มีโอกาสสร้างที่อยู่อาศัย ต้องการขยายออกไปทางด้านตะวันออก และทิศใต้ของบริเวณเมืองเดิม สาเหตุที่เลือก ร้อยละ ๓๖ คาดว่าบริเวณนั้นมีแนวโน้มจะเจริญต่อไป เหตุผลอีกประการหนึ่งในการเลือกคือ ความเจริญสงบ ซึ่งเป็นเหตุผลรองลงมา ญาติ และที่ทำงาน มีอิทธิพลต่อการเลือกที่ตั้งที่อยู่อาศัยเพียงเล็กน้อย คือ มีเพียงร้อยละ ๑๗ และ ๑๕ เท่านั้น ดังนั้น ในการเลือกแหล่งที่ตั้งที่อยู่อาศัยของประชากรในเขตเทศบาลเมืองลพบุรี ส่วนใหญ่เลือกอยู่ในบริเวณที่มีแนวโน้มจะเจริญต่อไป และอีกส่วนหนึ่งมักเลือกเอาบริเวณที่มีความเจริญสงบ ทั้งนี้พวกหนึ่งอาจจะต้องการอยู่ใกล้ศูนย์กลางความเจริญ เพื่อประกอบการค้าและความสะดวก และอีกพวกหนึ่งต้องการอยู่อย่างสงบ

ในด้านการค้า ประชาชนส่วนใหญ่ร้อยละ ๖๔.๘ คิดว่า ย่านการค้าควรอยู่ในบริเวณวงเวียนศรีสุริโยทัย อีกร้อยละ ๑๓.๔ คิดว่าควรอยู่ในบริเวณเมืองเดิม นอกจากนั้น คิดว่าควรกระจายไปในบริเวณต่าง ๆ

จากลักษณะทางกายภาพ ลักษณะการตั้งถิ่นฐานโดยรอบ บริเวณเขตเทศบาล และจากแบบสอบถามการขยายตัวของเมือง เป็นไปได้ในหลายทิศทาง แต่ที่มีแนวโน้มเป็นไปได้มากในค่านววงเวียนเทศบาล และด้านทิศใต้ของเมือง โดยมีวงเวียนศรีสุริโยทัย เป็นศูนย์กลางด้านการค้า

แผนที่ ๔.๑๑ เหนือ
181

แสดง : ทิศทางการขยายตัวของชุมชน
ที่มา :

สัญลักษณ์

- เขตทหาร ----- เขตเทศบาล
- พื้นที่เกษตรกรรมที่มีการชลประทาน
- ทิศทางการขยายตัว

แผนนโยบายการพัฒนา :
ชุมชนเทศบาลเมืองลพบุรี

นิสิต **ประพันธ์** วิชาศิลปะ
A 935200

อาจารย์ที่ปรึกษา **ผศ. เตชา** บุญคำ
แผนกวิชา ผังเมือง บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬ. เลขกรณีมหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๒๓

๔.๔.๓.๔ ระบบสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ

๔.๔.๓.๔.๑ ถนน

ถนน เป็นสิ่งสาธารณูปการที่สำคัญของชุมชนอย่างหนึ่ง มีความสำคัญอย่างยิ่งในการเชื่อมโยงการติดต่อ ระหว่างสังคมและการขนส่ง ถนนใน เขตเทศบาล ลพบุรีมีพื้นที่ประมาณ ๒๑๔ ไร่ หรือประมาณ ร้อยละ ๔ ของพื้นที่เทศบาล นับว่ายังมีพื้นที่ค่อนข้างน้อย ไปบ้าง ถนนส่วนใหญ่จะอยู่ในบริเวณ เมือง เดิม โดยมีอยู่ประมาณร้อยละ ๔๐ ร้อยละ ๓๔ อยู่ใน บริเวณตั้งแต่คลอง เรือกไปถึงแนวคลองชลประทาน ผังขวา บริเวณตั้งแต่แนวคลองชลประทาน ผังซ้าย ถึงหมดเขตเทศบาล วงเวียนเทพสตรี มีพื้นที่ถนน อยู่น้อยกว่าส่วนอื่น ๆ โดยมีเพียง ร้อยละ ๒๖ ของ พื้นที่ถนนทั้งหมด

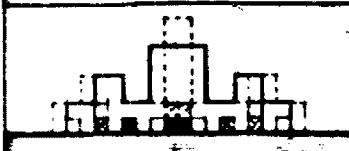
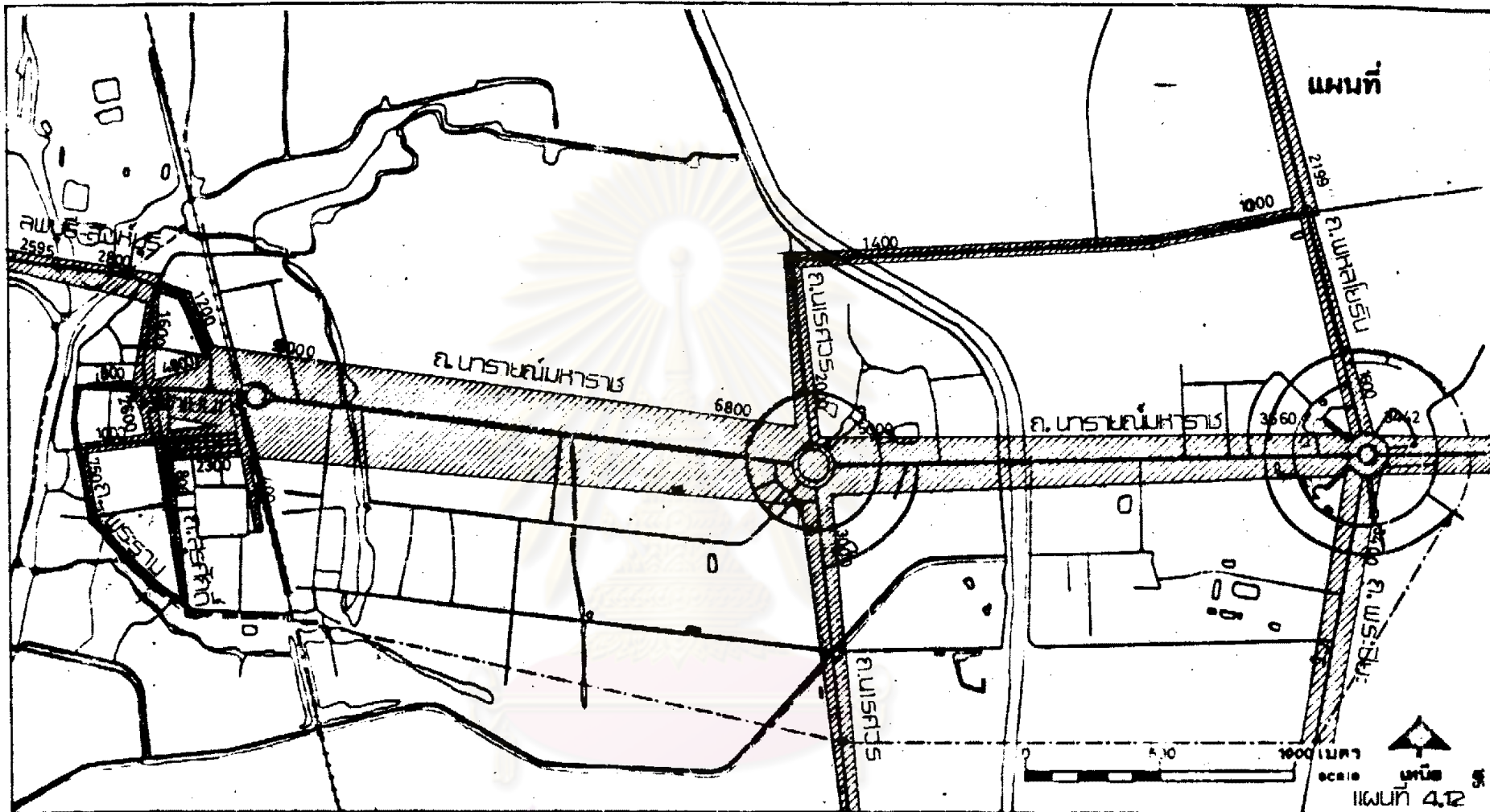
๑. ลักษณะและขอบข่ายของถนนบริเวณ เมือง เดิม เนื่องจากส่วนที่เป็นบริเวณ เมือง เดิม ประกอบด้วยโบราณสถานที่สำคัญมากมาย ถนนที่เกิดขึ้นจึงเป็นไปตามการวางผังในสมัยโบราณ โดยอาศัยแนวทางเดินในสมัยก่อนนั้น เป็นหลัก ลักษณะของถนนส่วนใหญ่เป็นกริดที่ขาดระบบ และระเบียบ ขนาดของถนนมีขนาดไม่กว้างมากนัก มีถนนสายหลักลพบุรี - สิงห์บุรี และทางรถไฟสายเหนือตัดผ่าน เป็นถนนลาดยาง เป็นส่วนใหญ่ แม้ว่าบริเวณนี้จะมีพื้นที่ถนนมากก็ตาม แต่เป็นถนนที่แคบ ๆ การวางแผนและการขยายตัวเป็นไปได้ยาก มีข้อจำกัดมากมาย
๒. ลักษณะและข่ายของถนน ในเขตตั้งแต่คลอง เรือกจนถึงผังขวาของคลองชลประทาน เป็นส่วนที่ได้รับการขยายเขตเทศบาลออกมา ลักษณะของถนนจึงมีพื้นที่น้อยกว่าบริเวณแรก ส่วนใหญ่เป็นถนนลาดยาง มีรูปแบบที่มีการออก

แบบวางผังไว้ ในบริเวณนี้มีถนนที่สำคัญ ๓ สาย คือ ถนนพระนารายณ์มหาราช ซึ่งเป็นถนนที่มีขนาดใหญ่ตัดผ่านเมือง นอกจากนั้นยังมีถนนลูขากีบาล ๑ หรือถนนสีทราชเทโจชัย และ ถนนรามเทโจ เส้นทางทั้ง ๓ นี้จะขนานกันไปตลอดแนวความยาว ทางตะวันออก - ตะวันตกของเมือง เป็นระยะทางยาวประมาณ ๑๕ กิโลเมตร แต่ในช่วงความยาวนี้มีถนนซอยที่จะเชื่อมต่อถนนทั้ง ๓ สายนี้ผู้น้อยมากในปัจจุบัน โดยถนนซอยที่มีอยู่ได้แก่ ซอยรามเทโจ๑๑ ซอยรามเทโจถนนโกษาเหล็ก (เทศบาล ๓) ซอยอนุบาล และซอยช่างกล เท่านั้น ถนนซอยที่เชื่อมต่อเหล่านี้ นอกจากจะมีผู้น้อยแล้วยังมีขนาดความกว้างเพียง ๕ เมตรเท่านั้น มีเพียงถนนโกษาเหล็กเท่านั้นที่กว้าง ๖ เมตร และมีเขตทางที่กว้างมากกว่าซอยอื่น ๆ นอกจากนี้ยังมีถนนในระบวงเวียน อยู่ในบริเวณวงเวียนศรีสุริโยทัย ซึ่งเป็นย่านการค้าในปัจจุบัน มีเส้นผ่าศูนย์กลางของวงเวียนวัดถึงขอบวงเวียนประมาณ ๑๒๐ เมตร ถนนวงแหวนรอบที่สอง มีรัศมี ๒๕๐ เมตร

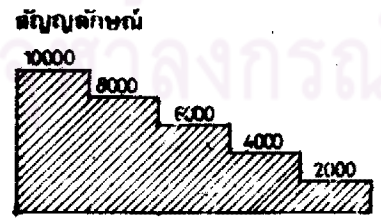
๓. ลักษณะและข่ายของถนนในเขต ตั้งแต่แนวคลองชลประทานถึงวงเวียนเทพสตรี เป็นบริเวณที่มีพื้นที่ของถนนและข่ายน้อยที่สุด โดยมีพื้นที่อยู่ประมาณร้อยละ ๒๖ ของพื้นที่ถนนที่มีอยู่ทั้งหมด ทั้งนี้เป็นเพราะ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็น

เขตทหาร ที่เป็นที่ตั้งของจังหวัดทหารบกชลบุรี และสนามกอล์ฟ นอกนั้นด้านใต้ของพื้นที่ยังเป็น ที่ลุ่ม มีความหนาแน่นของประชากรต่ำ ถนนที่สำคัญได้แก่ ถนนนารายณ์หาราช ถนนพหล-โยธิน และถนนพระปิยะ โดยเป็นถนนผ่านเข้าสู่อำเภอเมือง ถนนคิดต่อไปยังต่างจังหวัด และชุมชนอื่น ถนนเหล่านี้จึงเป็นถนนที่มีขนาดกว้าง และลาดยาง มีสภาพดี สำหรับถนนที่มีขั้วติดต่อกันในชุมชน เองอยู่ในสภาพไม่ค่อยจะดีนัก เป็นถนนลูกรัง มีความกว้างประมาณ ๖ เมตร เท่านั้น แต่มีโอกาสที่จะขยายได้มาก ขั้วถนนที่สำคัญในปัจจุบันอยู่ในบริเวณวงเวียนเทพสตรี ลักษณะของถนนในบริเวณนี้เป็นระบบวงเวียนและวงแหวน มีรัศมีวงแหวนรอบนอกประมาณ ๓๕๐ เมตร มีระยะห่างของแต่ละวงประมาณ ๑๕๐ เมตร

๔. สภาพของถนนสายหลัก ถนนพระนารายณ์หาราช เป็นถนนที่มีขนาดใหญ่ที่สุด มีความกว้างในช่วงที่กว้างที่สุด ๒๐ เมตร มีขนาดเล็กลงที่สะพานข้ามคลองเรือ กัดจะถึงศาลพระกาฬ โดยมีขนาดลดลง ๑ ช่องทางวิ่ง ทำให้เกิดการคับคั่งของการจราจร และอาจเกิดอุบัติเหตุได้ง่าย เนื่องจากเป็นบริเวณที่มีปริมาณการจราจรสูง นอกจากนั้นถนนสายนี้ยังมีศาลพระกาฬตั้งอยู่กลางถนน โดยทำหน้าที่

แสดง : ปริมาณการจราจรภายในเขตเทศบาลเมืองลพบุรี 2518
 ที่มา : การสำรวจสำนักผังเมือง

คืนต่อวัน

**แผนนโยบายการพัฒนา:
 ชุมชนเทศบาลเมืองลพบุรี**

มีมติ **ประพันธ์** **วิช ศิลป์**
 A 935200
 อาจารย์ที่ปรึกษา **ผศ. เศชา** **บุษย์คำ**
 แผนกวิชา ศัลยกรรม **บัณฑิต ภัทร ทรัพย์**
 วิทยาลัยการอนามัย วิทยาลัย **ค.ศ. 2523**

เป็นวงเวียนที่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางเล็กมาก
ขวางอยู่ชิดด้วย ซึ่งทำให้เกิดปัญหาในการ
สัญจรมากในช่วงโมงเร่งด่วน

๔. ปริมาณการจราจรภายใน เขตเทศบาลเมืองลพบุรี

เนื่องจากซ้ายของถนนในบริเวณชุมชน ประกอบ
ด้วยถนนภายในชุมชน และถนนที่เชื่อมต่อระหว่าง
ชุมชนอื่น และทางหลวงแผ่นดินที่เชื่อมต่อระหว่าง
จังหวัด ทำให้ปริมาณการจราจรภายในชุมชน
ได้รับอิทธิพลมาจากการจราจร และการขนส่ง
จากภายนอกอยู่ด้วย การสัญจรส่วนใหญ่จะมี
ความหนาแน่นอยู่บนถนนพระนารายณ์มหาราช
ซึ่งเป็นถนนสายหลักผ่านเมืองที่เชื่อมต่อจากถนน
พลโยธิน ผ่านเมืองไปต่อกับถนนสายลพบุรี -
สิงห์บุรี ปริมาณการจราจรที่หนาแน่นมากที่สุด
อยู่ในช่วงตั้งแต่ช่วง เวียนศรีสุวิโยทัย ถึงบริเวณ
ศาลพระกาฬ ตอนที่หนาแน่นมากที่สุดอยู่บริเวณ
ศาลพระกาฬโดยมีปริมาณประมาณ ๔,๐๐๐ คัน
ต่อวัน หลังจากข้ามทางรถไฟไปแล้วปริมาณ
การจราจรจะกระจายไปสู่ถนนสายต่าง ๆ ภาย
ในบริเวณเมืองเดิม โดยมีปริมาณหนาแน่นมาก
ในบริเวณถนนวิชาเยนทร์ และ ถนนสุรศักดิ์
ช่วงติดกับถนนราชดำเนินกับถนนวิชาเยนทร์ มี
ปริมาณการจราจรประมาณ ๒,๖๐๐ คันต่อวัน
สำหรับถนนปรางค์สามยอด ที่โดยมากเป็นการ

สัญจรของรถที่จะผ่านออกไปยังถนนสายลพบุรี - สิงห์บุรี* และถนนสุรสงคราม ซึ่งเป็นถนนที่มี การจราจรทางเดียว ผ่านย่านการค้าและตลาด ที่สำคัญ มีปริมาณการจราจรประมาณ ๑,๐๐๐ - ๑,๒๐๐ คันต่อวัน

ปริมาณการจราจรของถนนสระบุรี - ลพบุรี มีปริมาณการจราจร ๓,๔๔๒ คันต่อวัน ถนน พระปิยะ ๓,๔๐๐ คันต่อวัน ถนนพระนเรศวร มหาราชไปป่าหวาย ๓,๐๐๐ คันต่อวัน ถนน พระนเรศวรมหาราชตอนต้นด้านเหนือ ๒,๐๐๐ คัน ต่อวัน ถนนทลโยธิน ลพบุรี โคกสำโรง ช่วง ในเขตเทศบาล ๑,๖๐๐ คันต่อวัน ช่วงนอก เขตเทศบาล ๒,๑๔๔ คัน

ลักษณะของการจราจรในส่วนรวม แสดงถึง การสัญจรที่เกิดขึ้นภายในชุมชนส่วนใหญ่เป็นการ สัญจรภายในชุมชนเอง การสัญจรที่จะผ่านเมือง ไปยังถนนสายลพบุรี-สิงห์บุรี เพียงประมาณ ๒,๐๐๐ คันต่อวัน หรือประมาณร้อยละ ๒๕ ของ ปริมาณการจราจรสูงสุดในถนนนารายณ์มหาราช แต่ในปริมาณการผ่านเมืองนี้ ส่วนใหญ่จะเป็นรถ

บรรทุก และรถโดยสาร ซึ่งมีถึงร้อยละ ๖๗^{*} รถยนต์ ส่วนตัวและรถแท็กซี่มีเพียงร้อยละ ๓๒ เท่านั้น และจากลักษณะปริมาณการจราจรใน บริเวณวงเวียนเทพสตรี คาดได้ว่าปริมาณรถ ที่มาจากถนนสายสระบุรี - ลพบุรี ส่วนใหญ่จะ ผ่านเข้าสู่บริเวณเขตเทศบาล มีส่วนน้อยที่วิ่ง ผ่านต่อไปยังถนนสายอื่น ๆ สำหรับการปริมาณ การจราจรที่สูงมากในช่วงศาลพระกาฬถึง วงเวียนศรีสุริโยทัยนั้น อาจเนื่องมาจากมีการ ติดต่อกับในสำนักงาน ธุรกิจ และแหล่งที่อยู่ อาศัย ประกอบกับมีสถานศึกษาในระดับสูงที่มี นักศึกษาเป็นจำนวนมาก คือ วิทยาลัยเทคนิค และวิทยาลัยครูเทพสตรี ตั้งอยู่ในช่วงนี้ด้วย

๔.๔.๓.๒ ระบบไฟฟ้า

ระบบไฟฟ้าภายในเขตเทศบาลลพบุรี อยู่ในความ รับผิดชอบของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ของแขวงการ ไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดลพบุรี มีที่ทำการตั้งอยู่ ที่ถนนพหลโยธินใกล้กับโรงพยาบาลลพบุรี โดย จ่ายไฟฟ้าจาก Transmission Grid ของการ ไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ตั้ง Sub- Station ที่บริเวณใกล้หลักเขตที่ ๑๐ ถนน พระนิยะ การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเดินสายไฟจาก

* Ministry of Communications, Department of Highway, Traffic Volumes and Flow Maps, (Bangkok : Department of Highway, Ministry of Communication, 1977), p. 109.

Sub Station ในระบบแรงดัน ๒๒,๐๐๐ โวลต์ ไปตามส่วนต่าง ๆ ของตัวเมือง พร้อมทั้งติดตั้ง หม้อแปลงลดแรงดันเป็นจุด ๆ และเดินสายเมนแรงต่ำไปตามอาคารบ้านเรือน เพื่อจ่ายให้กับผู้ใช้ ไฟฟ้าในระบบแรงดัน ๒๒๐ โวลต์ สำหรับไฟแสงสว่าง และไฟฟ้ากำลังขนาดเล็กและระบบแรงดันขนาด ๓๔๐ โวลต์ สำหรับไฟฟ้ากำลังขนาดใหญ่ การจ่าย ไฟฟ้าที่สถานีย่อยไฟฟ้าลพบุรี ในปี พ.ศ. ๒๔๑๔ มี ขนาด ๑๒.๕ M.V.A. และการไฟฟ้าฝ่ายผลิตได้ ติดตั้งเพิ่มอีก ๖.๕ M.V.A. และสามารถเพิ่มขึ้น เรื่อย ๆ ตามความต้องการที่เพิ่มขึ้นได้อย่างเพียงพอ ระบบไฟฟ้าแสงสว่างตามถนน ส่วนใหญ่ใน ถนนสายต่าง ๆ จะมีไฟฟ้าแสงสว่างติดตั้งตามเสา ไฟฟ้าอยู่โดยทั่วไป จากการวิเคราะห์แบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ ๘๗.๕ บอกว่ามีไฟฟ้าแสงสว่างในถนนหรือซอยหน้าบ้าน มีเพียงร้อยละ ๑๒.๕ เท่านั้นที่บอกว่าไม่มี การปรับปรุงที่เกี่ยวกับไฟฟ้า แสงสว่างตามถนน ซอยต่าง ๆ จึงควรจะเพิ่มความ เข้มในการส่องสว่างมากกว่าการเพิ่มจำนวนดวงไฟ ที่ส่วนใหญ่จะมีอยู่แล้ว

๔.๔.๓.๓ ระบบประปา

การประปาอยู่ในความรับผิดชอบของกองประปา ภูมิภาค กรมโยธาเทศบาล มีแหล่งผลิตน้ำ ๓ แห่งคือ การประปาบุรี การประปาพิบูลย์สงคราม การประปาพิบูลย์สงคราม ๒ และการประปาเทศบาล เมืองลพบุรี

๑. การประปาถนอมน้ำ มีเนื้อที่ประมาณ ๒๐ ไร่ ตั้งอยู่ที่ถนนนารายณ์หาราช ระหว่างวงเวียนศรีสุริโยทัยกับคลองชลประทาน สามารถผลิตน้ำได้ ๑,๐๘๐ ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง ผลิตน้ำตลอด ๒๔ ชั่วโมง โรงกรองน้ำเป็นแบบ Rapid Sand Gravity Filter หรือกรองด้วยทรายอย่างรวดเร็ว มีถังกรองและถังตกตะกอน ๓ ชุด ๆ ละ ๓๐๐, ๒๕๐ และ ๕๐๐ เมตรต่อชั่วโมง มีถังน้ำใสรูปเหลี่ยมขนาด ๑,๐๐๐ ๑ ถึง และ ๓,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร ๒ ถัง มีห้องสูงกลมขนาด ๒๕๐ ลูกบาศก์เมตร สูง ๒๕ เมตร ๑ ลูก เครื่องสูบน้ำแรงต่ำมี ๕ ชุด สามารถสูบน้ำได้ ๑,๑๖๐ ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง เครื่องสูบน้ำแรงสูงมี ๖ เครื่อง สูบน้ำได้ ๒,๔๔๔ ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง
๒. การประปาพิบูลย์สงคราม ตั้งอยู่ในบริเวณศูนย์การทหารปืนใหญ่ มีเนื้อที่ประมาณ ๗ ไร่ สามารถผลิตน้ำได้ ๒๒๐ ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง ทำการผลิตน้ำตลอด ๒๔ ชั่วโมง การกรองน้ำใช้แบบการกรองด้วยทรายอย่างรวดเร็ว มีถังกรองและถังตกตะกอน ๓ ชุด ๆ ละ ๕๐ ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง ถังใสรูปเหลี่ยมขนาด ๑,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร ๑ ลูก และถังกลมขนาด ๕๐๐ ลูกบาศก์เมตรอีก ๑ ลูก และถังกลมขนาด ๕๐๐ ลูกบาศก์เมตรอีก ๑ ลูก มีห้องสูงขนาด

๔๐๐ ลูกบาศก์เมตรตั้งอยู่บนเขา ๒ ลูก มี
เครื่องสูบน้ำแรงต่ำตั้งอยู่ใกล้ชลประทานโคก
กระเทียม ๓ ชุด สามารถสูบน้ำได้ ๕๒๐
ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง เครื่องสูบน้ำแรงสูง
๗ เครื่อง ตั้งอยู่ในบริเวณศูนย์การทหารปืนใหญ่
และเขาน้ำร้อน สามารถสูบน้ำได้ ๕๗๗ ลูกบาศก์
เมตรต่อชั่วโมง

๓. การประปาพิบูลย์สงคราม ๒ ตั้งอยู่บริเวณหน้า
กองบิน ๒ มีเนื้อที่ประมาณ ๓๗ ไร่ ๒ งาน
สามารถผลิตน้ำได้ ๔๐๐ ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง
ทำการผลิตน้ำตลอด ๒๔ ชั่วโมง โรงกรองน้ำ
ใช้แบบการกรองด้วยทรายอย่างรวดเร็ว มีถังตก
ตะกอนขนาด ๕๐๐ ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง
๑ ชุด มีถังน้ำใสรูปเหลี่ยมขนาด ๓,๐๐๐ ลูก
บาศก์เมตร ๑ ถัง หอถังสูงขนาดจุก ๒๕๐
ลูกบาศก์เมตร สูง ๒๔ เมตร ๑ ลูก ใช้เครื่อง
ยนต์สูบน้ำแรงต่ำ ๒ ชุด และเครื่องสูบน้ำแรง
สูงสำหรับจ่ายน้ำ ๑ ชุด การประปาทั้งสอง
แห่งนี้อยู่ห่างจากเขตเทศบาลประมาณ ๗ กิโลเมตร

๔. การประปาเทศบาลเมืองลพบุรี ตั้งอยู่บริเวณ
ถนนสุรสงคราม มีอาณาเขตการจ่ายน้ำตั้งแต่
แนวทิศตะวันตกของเขตทางรถไฟไปตลอด
บริเวณเมืองเดิมทั้งหมด ด้านทิศตะวันออกของ
ทางรถไฟเป็นของการประปาส่วนภูมิภาค น้ำ
ในบริเวณเขตเทศบาลทั้งหมด ส่วนหนึ่งได้มา
จากการผลิตของการประปาเทศบาลเมืองลพบุรี

ซึ่งมีขนาดการผลิตที่ต่ำมาก มีถังเก็บน้ำใสขนาด
 จู ๑๕๐ ลูกบาศก์เมตร ๑ ถัง ท่อถังสูงขนาด
 ความจุ ๑๒๐ ลูกบาศก์เมตร ๑ ถัง เครื่องสูบ
 แรงต่ำ ๒ เครื่อง เครื่องสูบแรงสูง ๒ เครื่อง
 ดังนั้น น้ำประปาส่วนใหญ่ จึงได้มาจากการซื้อ
 มาจาก การประปาส่วนภูมิภาค การจ่ายน้ำ
 ประปาทำการจ่ายด้วยท่อเมนต์ตันทางขนาด
 ๒๕๐ มิลลิเมตร มีกำลังการผลิต ๑๗๐ ลูกบาศก์
 เมตรต่อชั่วโมง แหล่งน้ำดิบได้มาจากคลอง
 อนุศาสน์ และบ่อบาตาล

๔. แหล่งน้ำดิบ รับน้ำดิบมาจากคลองชลประทาน
 สายชียนาท - ป่าสัก ที่ไหลผ่านบริเวณเขต
 เทศบาลตำบลทิศตะวันออก น้ำจากแหล่งน้ำนี้
 ตามวัตถุประสงค์ที่แท้จริง จะนำไปใช้ในด้านการ
 ช่วยเหลือทางการเกษตรกรรมโดยเฉพาะ
 แต่น้ำบางส่วนได้ถูกนำมาใช้ในกิจการประปา
 ของเมือง โดยต้องใช้น้ำเป็นจำนวนไม่น้อย
 กว่า ๔๓,๒๐๐ ลูกบาศก์เมตรต่อวัน แม้ว่าจะ
 เป็นจำนวนไม่มากนัก ในปัจจุบันในฤดูน้ำหลาก
 เมื่อเทียบกับปริมาณของน้ำในคลองชลประทาน
 ที่ไหลผ่านประตูน้ำที่คลองข่อย ๒๑ ขวา มี
 ปริมาณ ๔๘,๘๒๖,๘๐๐ ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง
 แต่อาจจะมีผลกระทบในฤดูแล้ง และในอนาคต
 ที่การเกษตรกรรมก็มีความต้องการเป็นอย่างมาก
 เช่นกัน การพิจารณาถึงแหล่งน้ำดิบสำรอง
 จากแหล่งน้ำดิบอื่น เช่น จากแม่น้ำลพบุรี จาก

อย่างเก็บน้ำอื่น ๆ หรือบ่อน้ำบาดาลเป็นสิ่งที่ควรศึกษา

น้ำที่นำมาผลิตน้ำประปาควรจะต้องมีความสะอาดพอสมควร และอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานจากการวิเคราะห์ของกองอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย พบว่า บริเวณที่เก็บน้ำตัวอย่างของแม่น้ำลพบุรี ที่สะพานไต้หวันโพธิ์งามซึ่งอยู่ทางตอนใต้ของเมือง แม้ว่าช่วงที่เก็บตัวอย่างจะเป็นช่วงที่น้ำในแม่น้ำลพบุรีมีปริมาณค่อนข้างสูง แต่ปรากฏว่ามีค่าออกซิเจนที่ละลายอยู่ในน้ำ (D.O.) มีปริมาณต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ มีค่าเพียง ๑.๕ มิลลิกรัมต่อลิตรเท่านั้น แสดงให้เห็นว่า น้ำในแม่น้ำลพบุรีมีความสกปรกค่อนข้างสูง มีคุณสมบัติทางชีวภาพที่ประกอบด้วยแบคทีเรียค่อนข้างสูง แต่ยังคงอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่พอจะทำความสะอาดโดยการกรอง การตกตะกอน และการฆ่าเชื้อโรคได้ หมายถึง สามารถนำมาผลิตน้ำประปาได้ แต่สภาพความเป็นจริงในฤดูแล้ง ปริมาณน้ำในแม่น้ำลพบุรีบริเวณนี้มีอยู่น้อยมาก และยังได้รับการระบายน้ำโสโครกออกจากตัวเมือง ทำให้แม่น้ำลพบุรีตอนใต้มีความสกปรกมากขึ้น แหล่งน้ำดิบจากคลองชลประทาน บริเวณเก็บตัวอย่างน้ำอยู่ที่สะพานชลประทาน ๗ ในเขตเทศบาล

การเก็บจัดเก็บในเดือนมีนาคม ซึ่งเป็นฤดูแล้ง ปริมาณน้ำมีน้อย แต่คุณภาพของน้ำในด้านกายภาพ เคมี และชีวภาพ อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานกำหนด เหมาะที่จะนำน้ำดิบไปใช้ในการผลิตน้ำประปา ได้ดี

๖. การใช้น้ำในอนาคต แหล่งผลิตน้ำประปาที่มี อยู่ทั้งหมด จะสามารถผลิตน้ำประปาได้ไม่น้อย กว่า ๑,๘๐๐ ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง หรือ ๔๓,๒๐๐ ลูกบาศก์เมตรต่อวัน จากลักษณะการ ใช้น้ำที่ดินในเขตเทศบาลเมืองลพบุรีปี ๒๕๑๔ พื้นที่ส่วนใหญ่จะใช้เป็นที่พักอาศัย ย่านอุตสาหกรรมมีอยู่เพียงร้อยละ ๑.๑๓ เท่านั้น และ ชนิดของอุตสาหกรรมที่มีอยู่มีปริมาณการใช้น้ำ ที่ไม่สูงมากนัก ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมขนาด ย่อม มีจำนวนไม่มาก ดังนั้น การใช้น้ำส่วน ใหญ่จึงไม่ได้ผันแปรไปตามการอุตสาหกรรม เพื่อที่จะสามารถหาปริมาณการใช้น้ำในอนาคต ได้ จึงอาศัยการคำนวณจากการใช้น้ำของผู้อยู่ อาศัยในเขตเทศบาล หาเป็นปริมาณการใช้น้ำ จากการใช้น้ำสำหรับอาคารที่พักอาศัย แล้วนำ มาเทียบสัดส่วน หาปริมาณการใช้น้ำทั้งหมด จากสัดส่วนของปริมาณการใช้น้ำประปาของ ชุมชน ตาราง ๔.๔๓

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตาราง ๔.๓๒ ประเภทของการใช้ อัตราการใช้ และค่าร้อยละของการผลิต
น้ำประปาของชุมชนโดยทั่วไป*

การใช้	อัตราการใช้	ร้อยละของการผลิตทั้งหมด
ที่พักอาศัย	๓๗ U.S.Gal. (≈ ๑๔๐ ลิตร)	๓๑
การค้า - อุตสาหกรรม	๔๔ (≈ ๑๖๖ ลิตร)	๓๘
สาธารณะ	๑๓ (≈ ๔๙ ลิตร)	๑๑
สูญเสีย	๒๕ (≈ ๙๕ ลิตร)	๒๐
รวม	๑๒๐ (≈ ๔๕๐ ลิตร)	๑๐๐

จากตาราง จะแสดงถึงสัดส่วนการใช้น้ำประปาของที่พักอาศัยมีค่าประมาณร้อยละ ๓๑
ของการผลิตน้ำทั้งหมด

* ศิษิต สกุลพรหมณ์, การสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
สามมิตร, ๒๕๒๑), หน้า ๓๔.

ตาราง ๔.๕๓ จำนวนประชากรและปริมาณการใช้น้ำในอนาคต

ปี พ.ศ.	จำนวนประชากร	ปริมาณการผลิต ม ^๓ /วัน	ปริมาณการใช้น้ำ ภายในเขตเทศบาล ม ^๓ /วัน		ปริมาณการใช้น้ำทั้งหมด ม ^๓ /วัน
			จำนวน	คิดเป็น %	
๒๕๒๐	๓๕,๕๓๕	๕๓,๒๐๐	๑๖,๐๓๘	๓๗	๒๖,๖๖๓
๒๕๒๕	๓๘,๕๐๕	๕๓,๒๐๐	๑๗,๓๕๕	๔๐	๒๘,๘๔๕
๒๕๓๐	๔๑,๕๐๖	๕๓,๒๐๐	๑๘,๗๕๕	๔๓	๓๑,๑๕๗
๒๕๓๕	๔๔,๘๕๘	๕๓,๒๐๐	๒๐,๒๕๘	๔๗	๓๓,๖๘๑
			อัตราเพิ่ม	๘.๑ %	

ที่มา : ข้อมูลปี ๒๕๒๐ มาจากการประปาปทุมธานี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การพิจารณาถึงเรื่องของน้ำดื่ม - น้ำใช้ ในรูปของระบบการประปา จำเป็นจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบทั้ง ๓ ด้าน คือ ปริมาณ คุณภาพ และ แรงดัน* ในด้านปริมาณตามปกติ ความต้องการใช้น้ำจะขึ้นอยู่กับจำนวนของประชากร และจะต้องวางโครงการล่วงหน้าเอาไว้ เพื่อให้เกิดความเพียงพอในอนาคต โดยจะยึดถือการคาดการณ์เกี่ยวกับการขยายตัวของชุมชน การเพิ่มของจำนวนประชากรในอนาคตเป็นเวลา ๕, ๑๐, ๑๕ หรือ ๓๐ ปี^๒

จากตารางที่ ๔.๔๓ แสดงว่าปริมาณการผลิตน้ำประปามีจำนวนสูงกว่าปริมาณการใช้ภายในชุมชน โดยมีปริมาณการใช้น้ำในปัจจุบันเพียงร้อยละ ๔๐ ของการผลิตเท่านั้น จากปริมาณการจ่ายน้ำของการประปาทั้ง ๓ แห่ง หากการจ่ายน้ำทั้งหมด ๗๕๕,๔๕๐ ลูกบาศก์เมตรต่อเดือน หรือ ๒๖,๖๖๓ ลูกบาศก์เมตรต่อวัน ซึ่งสูงกว่าปริมาณการใช้น้ำที่ใช้ภายในชุมชนเทศบาล ทั้งนี้เป็นเพราะภายในเขตเทศบาลและบริเวณใกล้เคียง นอกจากจะมีกิจกรรมต่าง ๆ ตามปกติแล้ว ยังมีค่ายทหารตั้งอยู่เป็นจำนวนหลายแห่งอีกด้วย ประกอบกับการประปาที่มีอยู่ ถ้าพิจารณาถึงตำแหน่งที่ตั้งของการผลิตแล้ว จะไปตั้งอยู่ในพื้นที่ของทหาร ๒ แห่ง คือ การประปาพิบูลย์สงคราม และที่ตั้งยังอยู่ห่างไกลจากเขตเทศบาลอีกด้วย มีเฉพาะการประปาหลวงและการประปาเทศบาลเท่านั้นที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล ดังนั้น การผลิตน้ำประปาของการประปาทั้ง ๓ แห่ง จึงไม่ได้ทำการผลิต เพื่อที่จะป้อนให้กับการใช้น้ำของประชาชนในเขตเทศบาลเพียงแห่งเดียว แต่จะจ่ายน้ำให้กับกรมกองต่าง ๆ ของทางราชการทหารด้วย ปริมาณการใช้น้ำที่เกินจากการใช้น้ำของภายในเขตเทศบาล จึงเป็นการจ่ายน้ำให้กับหน่วยราชการทหารเหล่านั้น และบริเวณใกล้เคียง เมื่อคิดเป็นปริมาณการใช้น้ำรวมทั้งหมดพบว่ามีการใช้น้ำไปคิดเป็นร้อยละ ๖๒ ของการผลิต ปริมาณของน้ำประปาที่ผลิตจึงเพียงพอในปัจจุบัน และยังสามารถจะรองรับได้อีกในระยะเวลามากกว่า ๑๕ ปี ข้างหน้า ถ้าเหตุการณ์ต่าง ๆ ไม่เปลี่ยนแปลงจากสภาพปัจจุบันมากนัก โดยในปี ๒๕๓๔ ยังมีปริมาณน้ำเหลือจากการจ่ายประมาณ ๑๐,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตรต่อวัน

ในด้านคุณภาพ เนื่องจากมีการควบคุมในการผลิตและช่วยส่งจ่าย โดยเป็นหน่วยงานของรัฐบาล ที่สามารถควบคุมได้ง่าย จึงไม่มีปัญหาในด้านนี้

* เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๔

^๒ เรื่องเดียวกัน

แรงดัน แม้ว่าน้ำจะมีปริมาณมากพอแต่มีแรงดันต่ำก็ไม่สามารถส่งไปเป็นระยะทางไกล ๆ และในระดับความสูงที่สูงมาก ๆ ได้ แต่ปัญหานี้จะเกิดขึ้นได้น้อยในกรณีที่มีปริมาณมากพอ และลักษณะชุมชนที่มีอาคารสูงไม่มากนัก สิ่งที่สำคัญอีกส่วนหนึ่งที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้คือ การนำเอาน้ำประปามาใช้ในการดับเพลิง ที่ต้องการแรงดันสูงกว่าปกติ

จากแบบสอบถามพบว่า มีเพียงร้อยละ ๔ เท่านั้นที่จ่ายของประปาเข้าไปไม่ถึงบ้าน ซึ่งตำแหน่งที่อยู่อาศัยนั้นอาจจะอยู่ในซอยลึกเกินไปก็ได้ แต่ส่วนใหญ่ จ่ายของการประปาก็เข้าไปถึง

๔.๔.๓.๔.๔ การกำจัดขยะ

๑. ปริมาณขยะ ปริมาณของขยะขึ้นอยู่กับจำนวนของประชากร สภาวะทางเศรษฐกิจ และกิจกรรมภายในชุมชนโดยทั่วไป ขยะมักจะมาจากที่อยู่อาศัย ดังนั้นส่วนใหญ่จึงขึ้นอยู่กับจำนวนประชากรที่มีอยู่ ปริมาณขยะที่แน่นอนของชุมชนไม่มีการบันทึกรวบรวมเอาไว้ จึงต้องใช้วิธีการคำนวณจากค่าปริมาณขยะโดยเฉลี่ย จากการสัมมนาเกี่ยวกับเรื่องขยะ จัดโดยองค์การอนามัยโลก ได้ให้ค่าปริมาณขยะเฉลี่ยของประเทศไทย มีค่า ๐.๐๐๑๘๒ ม^๓/คน/วัน และจากค่าเฉลี่ยของกรุงเทพมหานครใช้ค่า ๐.๐๐๒๔ ม^๓/คน/วัน ในการวิจัยนี้จะใช้ค่า ๐.๐๐๒๔ ม^๓/คน/วัน ตามค่าเฉลี่ยของกรุงเทพมหานคร เนื่องจากค่าแรกเป็นค่าเฉลี่ยของทั้งประเทศ อาจจะมีค่าต่ำเกินไปสำหรับชุมชนที่เป็นเมือง จากการคำนวณจากจำนวนประชากรจะมีปริมาณของขยะในเขตเทศบาลเมืองลพบุรีประมาณ ๔๔ ลูกบาศก์เมตรต่อวัน ในปี พ.ศ. ๒๕๒๐ และจะมีปริมาณประมาณ ๑๐๐, ๑๑๐, ๑๒๐ ลูกบาศก์เมตรต่อวัน ในปี ๒๕๒๔, ๒๕๓๐, ๒๕๓๕

ตารางที่ ๔. ๔๔ ปริมาณขยะของเทศบาลเมืองลพบุรี ปี พ.ศ. ๒๕๒๐, ๒๕๒๕, ๒๕๓๐, ๒๕๓๕.

	ปี พ.ศ.			
	๒๕๒๐	๒๕๒๕	๒๕๓๐	๒๕๓๕
ประชากร	๓๕,๕๓๕	๓๘,๗๐๐	๔๒,๖๐๐	๔๗,๐๐๐
ปริมาณขยะเฉลี่ย ม ^๓ /คน/วัน	๐.๐๐๒๕	๐.๐๐๒๕	๐.๐๐๒๕	๐.๐๐๒๕
ปริมาณขยะ ม ^๓ /วัน	๘๘	๙๗	๑๐๗	๑๑๘
จำนวนรถขยะที่ใช้งาน	๕	๕	๕	๕
จำนวนเที่ยวที่เก็บได้ เที่ยว/วัน	๒๐	๒๐	๒๐	๒๐
ปริมาณขยะที่เก็บได้ ม ^๓ /วัน	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐
พนักงานประจำรถ	๕	๕	๕	๕
เวลาปฏิบัติงาน (ชั่วโมง)	๘	๘	๘	๘
	๘๘ %	๘๐ %	๗๓ %	๖๗ %
ปริมาณขยะเหลือ ม ^๓ /วัน	- ๕	- ๑๗	- ๒๗	- ๓๘
จำนวนรถขยะเพิ่ม	๑	๑	๑ หรือ ๒	๒

ศูนย์วิทยุตำรวจ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตามลำดับ ขณะในนี้ยังไม่ได้รวมปริมาณของขยะที่มาจาก
โรงงานอุตสาหกรรม

๒. ศึกษาความสามารถในการจัดเก็บขยะ

การจัดเก็บขยะในเขตเทศบาลอยู่ในการดำเนินการของ
เทศบาลโดยตรง ใช้รถขนขยะแบบธรรมดาขนาดความจุ
ประมาณ ๔ ลูกบาศก์เมตร มีอยู่ ๔ คัน ทำการเก็บขยะ
ได้คันละ ๔ เที่ยวต่อวัน จะทำการเก็บขยะได้ประมาณวัน
ละ ๑๖ ลูกบาศก์เมตรต่อวัน แต่ที่เป็นจริงรถขยะอาจไม่ได้
ทำการขนขยะทั้ง ๔ คัน เนื่องจากเสียใช้การไม่ได้บ้าง
อย่างไรก็ตามจะใช้จำนวน ๔ คันเป็นตัวหาขีดความสามารถ
ของการจัดเก็บขยะในการวิจัยครั้งนี้

จากตารางที่ ๔.๔๔ จึงแสดงให้เห็นถึงปริมาณของ
ขยะและปริมาณการจัดเก็บ โดยพบว่าจากการดำเนินการ
จัดเก็บอยู่ในปัจจุบัน ยังมีปริมาณขยะค้างอยู่อีกบ้างเล็กน้อย
ต่อวัน แต่เมื่อเป็นระยะเวลาาน ๆ เข้า ขยะจะค้าง
อยู่เป็นปริมาณมากขึ้นเรื่อย ๆ จากการวิเคราะห์แบบสอบถามพบว่า ขยะนอกจากจะมีการจัดเก็บโดยรถขนขยะแล้ว
ยังมีขยะบางส่วนประมาณร้อยละ ๓๑ ถูกกำจัดไปโดยการ
เผา และมีร้อยละ ๒ ที่ทำการกำจัดโดยการขุดหลุมฝัง
นอกนั้นมียกขยะมาเก็บ ในการจัดเก็บส่วนใหญ่ร้อยละ ๘๒
ทำการเก็บทุกวัน ๒-๓ วันต่อครั้งมีเพียงร้อยละ ๑๐ และ
สัปดาห์ละครั้ง มีร้อยละ ๘ การจัดเก็บหลายวันต่อครั้ง
อาจเป็นเพราะสถานที่นั้นอยู่ในที่มีปริมาณขยะน้อย และ
ยากแก่การเข้าถึง อย่างไรก็ตามแม้ว่าเทศบาลเมืองลพบุรี

จะมีขีดความสามารถสูง ทำการเก็บขยะได้เกือบหมดหรือหมด
ได้ พร้อมทั้งมีจำนวนรถขนขยะมากกว่าเทศบาลเมืองที่อยู่
ใกล้เคียง เช่น สระบุรี และ อุทัยฯ ที่มีรถขนขยะเพียง ๒
และ ๓ คันเท่านั้น แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า จะไม่มีขยะ
หลงเหลืออยู่เลยในแต่ละวัน ทั้งนี้เป็นเพราะปริมาณขยะที่
แท้จริงยังไม่สามารถทำได้ และยังคงขึ้นอยู่กับสาเหตุที่สำคัญ
อีกหลายประการ เช่น ความยากง่ายในการเข้าถึง ความ
ร่วมมือของประชาชน ประสิทธิภาพของรถและพนักงาน
ขยะส่วนที่ไม่ได้เก็บจะถูกทิ้งตามพื้นที่ว่าง แหล่งน้ำลำคลอง
ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาสภาพแวดล้อมได้

๓. วิธีการกำจัดขยะ การกำจัดขยะใช้วิธีการนำไปถมที่ลุ่ม
โดยทั่วไปในที่ดินของเอกชนที่ต้องการถมที่ลุ่ม บางแห่งอยู่
ใกล้ชุมชน ทำให้ได้รับกลิ่นเหม็น เป็นที่แพร่พันธุ์ของแมลงวัน
เมื่อเต็มแล้วจำเป็นต้องหาที่แห่งใหม่ เรือไปไม่มีที่ทิ้งที่แน่นอน
สำหรับกำจัดโดยเฉพาะ ทำให้เกิดปัญหาในการกำจัด
๔. ปริมาณขยะและความต้องการในอนาคต เทศบาลต้องการ
ซื้อที่ดินสำหรับทิ้งขยะของเทศบาลเอง และรถบรรทุกขยะ
เพิ่มขึ้นอีกจากตารางที่ ๔.๔๔ แสดงถึงการคาดคะเน
ปริมาณขยะในอนาคตในช่วง ๑๔ ปี ปริมาณของขยะจะมี
จำนวนเพิ่มมากขึ้นตามการเพิ่มของประชากร ถ้าให้มีการ
ดำเนินการในรูปแบบและปริมาณการทำงานเท่าเดิม จะ
ทำให้มีปริมาณของขยะค้างค้ำอยู่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จำเป็น
ที่เทศบาลจะต้องดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้การ
จัดเก็บขยะมีประสิทธิภาพสูงสุดได้ โดยอาจทำการเพิ่ม
จำนวนรถขนขยะและพนักงานมากขึ้น หรืออาจจะไม่เพิ่ม

จำนวนรถ แต่เพิ่มจำนวนเที่ยวของการขนขยะของรถให้มากขึ้น ก็จะทำให้สามารถทำการรวบรวมขยะได้ผลมากขึ้น แต่ทั้งนี้ควรคำนึงถึงวิธีการที่เหมาะสมในการรวบรวมขยะด้วย จึงจะได้ผลสูงสุด

๔.๔.๓.๔.๕ การระบายน้ำ

๑. ชนิดและปริมาณของน้ำโสโครก น้ำโสโครกที่จะต้องกำจัดทิ้งไปภายในเขตเทศบาลนคร ประกอบไปด้วย

ก. น้ำฝนที่ไม่ได้รองรับไว้ใช้ประโยชน์ ปริมาณของน้ำ

โสโครกชนิดนี้เป็นไปตามปริมาณของฝนที่ตก ระยะเวลาจะตกมีช่วงอยู่ประมาณ ๕ เดือน มีปริมาณสูงสุดวัดได้ ๒๕๒.๑ มิลลิเมตรตามรายละเอียด เกี่ยวกับปริมาณน้ำฝน บทที่ ๓

น้ำฝนตามปกติบางส่วนจะไหลลงสู่ท่อระบายน้ำสาธารณะ บางส่วนไหลไปซึ่งอยู่ในที่ลุ่ม น้ำฝนเหล่านี้ถือว่าเป็นน้ำโสโครกที่มีคุณภาพดีกว่าน้ำโสโครกชนิดอื่น ๆ ดังนั้นถ้าชุมชนได้มีการจัดระบบท่อระบายน้ำฝนที่คืนแล้ว ก็สามารถที่จะกำจัดน้ำโสโครกที่มาจากน้ำฝนลงสู่แหล่งน้ำหรือที่ราบลุ่มได้โดยไม่ต้องมีการปรับปรุงคุณภาพแต่อย่างใด ปัญหาที่ชุมชนมักจะพบอยู่เสมอเกี่ยวกับน้ำโสโครกที่มาจากน้ำฝนก็คือ การขาดระบบระบายน้ำโสโครกที่เพียงพอทำให้น้ำฝนต้องทิ้งค้างอยู่ในชุมชน เกิดเป็นแหล่งน้ำโสโครกปรากฏเป็นแอ่งน้ำ ซึ่งอยู่ทั่วไปในบริเวณเขตเทศบาลโดยเฉพาะในที่มีระดับต่ำทางตอนใต้บางส่วนของเมือง ก่อเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของยุง เทรูรำคาญ เนื่องจากกลิ่นและปัญหาอื่น ๆ แนวทางการแก้ปัญหา

น้ำไฮโดรเจนที่เกิดจากน้ำฝน จึงนิยมจัดทำระบบระบาย
น้ำฝนแยกต่างหากจากน้ำไฮโดรเจนชนิดอื่น ๆ เป็นแบบ
"Separated System" ตามปกติ น้ำไฮโดรเจนชนิดนี้มี
ปริมาณมาก ทำให้เกิดน้ำท่วมได้ในขณะฝนตกเป็นปริมาณ
มาก ๆ เป็นเวลานาน ๆ น้ำไม่สามารถซึมไปในดินใน
เวลาอันรวดเร็วได้

ข. น้ำไฮโดรเจนจากอาคารที่พักอาศัย เป็นน้ำไฮโดรเจนที่เกิด
จากอาคารบ้านเรือนที่พักอาศัย ร้านค้า ตลาด และ
สถานที่ทำการต่าง ๆ โดยไม่รวมที่เกิดจากโรงงาน
อุตสาหกรรม ปริมาณของน้ำไฮโดรเจนชนิดนี้มีปริมาณ
เปลี่ยนแปลงไปตามอัตราของการใช้น้ำแต่ละประเภท
ตามปกติแล้ว จะมีปริมาณใกล้เคียงกับปริมาณของน้ำใช้
และมักจะไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๘๐ ของปริมาณน้ำใช้ทั้งหมด
หรือมีปริมาณประมาณไม่น้อยกว่า ๑๖,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร
ต่อวัน นอกจากนี้ ปริมาณน้ำไฮโดรเจนที่เกิดจากอาคาร
ที่พักอาศัยยังจะมีอัตราสูงมากในช่วงระยะเวลาระหว่าง
๕.๐๐ - ๘.๐๐ น., ๑๑.๐๐ - ๑๔.๐๐ น. และ
๑๖.๐๐ - ๑๘.๐๐ น. น้ำไฮโดรเจนพวกนี้ตามปกติจะมี
อินทรีย์สารที่ละลายตัวได้ปะปนมาด้วย เมื่อทิ้งไว้นานเกิน
ไปจะมีกลิ่นเหม็นจนเป็นเหตุรำคาญ จากปฏิกิริยาย่อย
สลายของอินทรีย์สารเหล่านี้ นอกจากนี้แล้ว ปัจจุบัน
ประชาชน นิยมใช้ผงซักฟอกแทนการใช้สบู่ ซึ่งเป็นสาร
ประกอบประเภท Alkyl Benzene Sulfonates
ที่ละลายตัวยาก มีสารฟอสเฟตที่เป็นอาหารของจุลินทรีย์

* เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๖๖.

ทำให้มีน้ำเน่าเสีย และถ้ามีอยู่มาก ๆ จะทำให้เกิดเป็น
ฟองลอยฟุ้งกระจายรบกวนในขณะที่มีการสูบน้ำไฮโดรอก
ไซด์ปล่อยลงสู่ดินจะทำให้ดินและน้ำใต้ดินเกิดความสกปรก
เป็นบริเวณกว้างขวางมากอีกด้วย จากการเก็บตัวอย่าง
น้ำนำมาวิเคราะห์ในปัจจุบันยังไม่พบสาร Alkyl
Benzene Sulfonates ในแม่น้ำสาปบุรี และคลองชล
ประทานเลย แต่ในอนาคตถ้ามีการปล่อยน้ำไฮโดรอก
ไซด์นี้ลงสู่แหล่งน้ำทั้งสองแล้ว จะเกิดปัญหาน้ำเน่าเสีย
ได้ ถ้าไม่ได้ผ่านระบบการปรับปรุงคุณภาพน้ำไฮโดรอก
ไซด์ก่อน

- ค. น้ำไฮโดรอกจากโรงงานอุตสาหกรรม โรงงานอุตสาหกรรม
กรรมในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองสาปบุรีมีอยู่ประมาณ ๒๐
แห่ง ส่วนใหญ่มีขนาดเล็ก ที่สำคัญได้แก่ โรงงานผลิต
สุรา โรงงานทำนุ้ย และโรงเสียบ และมีโรงงานใน
บริเวณใกล้เคียงอีกประมาณ ๑๒ แห่ง น้ำไฮโดรอกชนิด
นี้เป็นน้ำไฮโดรอกชนิดพิเศษ มีคุณลักษณะและปริมาณ
เปลี่ยนแปลงไปตามชนิดของโรงงานอุตสาหกรรมนั้น ๆ
น้ำไฮโดรอกพวกนี้มักมาจากการชำระล้างการทำความสะอาด
สะอาด การใช้น้ำสำหรับหล่อเย็น ปริมาณจึงมักจะสูง
มีสิ่งเจือปนต่าง ๆ ทั้งอินทรีย์สารและอนินทรีย์สาร
ถ้าไม่ได้มีการปรับปรุงคุณภาพให้เหมาะสมและปลอดภัย
เสียก่อน จะทำให้เกิดอันตรายต่อดินและแหล่งน้ำใต้
ดินอย่างมาก เนื่องจากมักจะมีสภาวะที่เป็นกรดหรือ
ต่างมากกว่าปกติ มีแร่ธาตุสารเคมีที่มีพิษปะปนอยู่

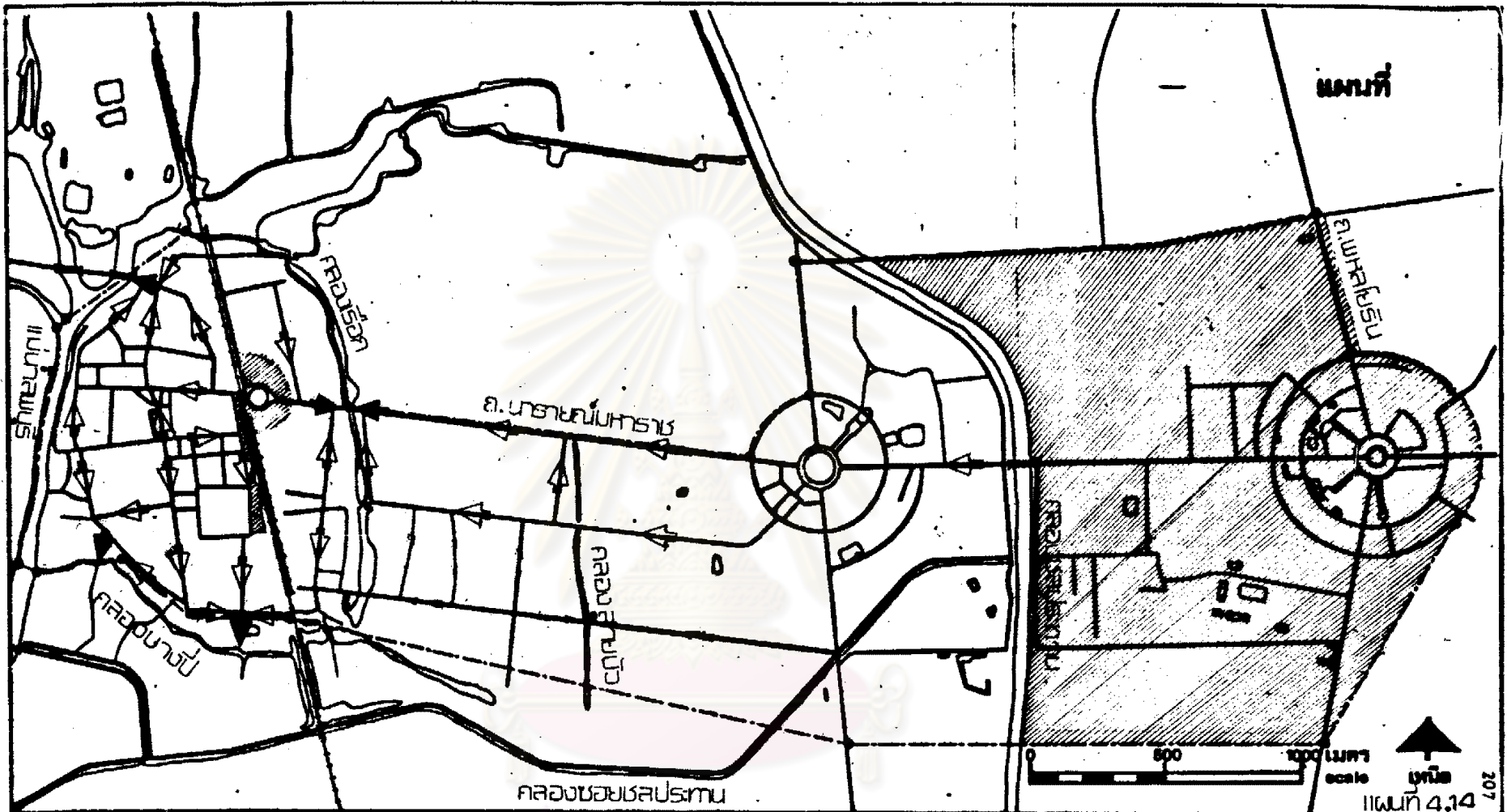
สามารถทำอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมได้มาก และน้ำหล่อ
 เย็นที่มีอุณหภูมิสูง ถ้าปล่อยลงสู่แหล่งน้ำทิ้งจะเป็นสาเหตุ
 ที่สำคัญที่ทำให้ปริมาณของออกซิเจนที่ละลายอยู่ในน้ำ
 (D.O.) ลดปริมาณลงอย่างรวดเร็วอีกด้วย จากการ
 วิเคราะห์ตัวอย่างน้ำในแม่น้ำลพบุรี พบว่า มีปริมาณของ
 Dissolved Oxygen (D.O.) ต่ำกว่าเกณฑ์กำหนด
 ซึ่งในลักษณะนี้อาจเกิดจากการระบายน้ำที่ไม่ได้มีการ
 ปรับปรุงคุณภาพน้ำก่อนระบายลงสู่แหล่งน้ำก็เป็นได้

ง. น้ำไฮโดรคาร์บอนที่ซึมมาจากดิน เป็นน้ำไฮโดรคาร์บอนที่เกิดจากน้ำ
 ในชั้นของดิน อาจไหลซึมเข้าสู่ท่อไฮโดรคาร์บอน
 โดยเข้ามาทางรอยต่อ รอยร้าว รอยแตก ร้าว หรือ
 ซึมผ่านผนังของท่อที่ตั้งอยู่ในดิน ทำให้ปริมาณของน้ำ
 ไฮโดรคาร์บอนในท่อสาธารณะมีมากกว่าปกติได้ จาก
 ลักษณะของดินในพื้นที่บริเวณศึกษา มีอัตราซึมได้ของน้ำ
 ที่ดีพอ ทำให้น้ำไฮโดรคาร์บอนที่เกิดจากสาเหตุนี้มีปริมาณไม่
 มากนัก

๒. ลักษณะและวิธีการรวบรวมน้ำไฮโดรคาร์บอน การรวบรวมน้ำ
 ไฮโดรคาร์บอนในพื้นที่เขตเทศบาล ใช้ระบบท่อรวม (Combined
 System) คือ การวางระบบท่อน้ำไฮโดรคาร์บอนให้สามารถรับได้
 ทั้งน้ำฝน และน้ำไฮโดรคาร์บอนชนิดอื่น ๆ ดังได้กล่าวมาทั้งหมด
 รวมอยู่ในท่อเดียวกัน โดยเทศบาลได้ทำการวางระบบเส้น
 ท่อระบายน้ำไปตามถนนสายต่าง ๆ ด้วยท่อขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง
 กลางตั้งแต่ ๔๐ เซนติเมตรจนถึงขนาดใหญ่ที่สุดขนาด ๘๐
 เซนติเมตร มีความยาวทั้งสิ้น ๑๖,๑๘๗ เมตร ส่วนใหญ่
 ประมาณร้อยละ ๖๕ เป็นท่อขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๖๐

แสดง : พื้นที่น้ำท่วม อาคารระบายน้ำ
 ที่มา : เทศบาลเมืองลพบุรี

สัญลักษณ์

- พื้นที่น้ำท่วม
- ปลายท่อระบายน้ำ
- ทิศทางการระบายน้ำ

**แผนนโยบายการพัฒนา:
 ชุมชนเทศบาลเมืองลพบุรี**

นิติค ประพันธ์ วิชาศิลป์
 A 935200
 อาจารย์ที่ปรึกษา ผศ. เตชา บุญคำ
 มหาวิทยาลัยรามคำแหง บัณฑิตวิทยาลัย
 ชุดการสอนกรมมหาวิทยาลัยอ. น.ศ. 2523

เซนติเมตร ท่อประเภทนี้ส่วนใหญ่จะวางไว้ในบริเวณเมือง
เดิม ท่อขนาด ๔๐ เซนติเมตรมีอยู่ร้อยละ ๑๔ วางไว้ตาม
ถนน ซอย ถนนที่ยาวไม่มากนักในบริเวณเมืองเดิม และ
ตลอดความยาวของถนนสีหราชเดโช ที่อยู่ทางตอนใต้ของ
เมือง ท่อขนาด ๔๐ เซนติเมตรวางอยู่ทั้งสองข้างของ
ถนนนารายณ์หาราช จากบริเวณศาลพระกาฬจนถึงสถานี
บริการน้ำมันคาร์เท็กซ์ บริเวณใกล้กับวงเวียนศรีสุริโยทัย
จากแผนที่ ๘.๑๓ จะแสดงให้เห็นว่าข่ายของการระบาย
น้ำโดยท่อระบายน้ำสาธารณะของเทศบาลมีอยู่ค่อนข้างจะ
สมบูรณ์ในบริเวณเมืองเดิม หรือตั้งแต่คลองเรือไปทางทิศ
ตะวันตกของเมือง นอกจากนี้ข่ายของระบบระบายน้ำยังมี
อยู่น้อยมาก และไม่มีอยู่เลยในพื้นที่บริเวณฝั่งซ้ายของคลอง
ชลประทานไปถึงบริเวณวงเวียนเทพสตรีในลักษณะเช่นนี้ น้ำ
ทิ้งจากส่วนต่าง ๆ ในบริเวณตั้งแต่คลองเรือไปทางทิศตะ
วันตก จะใช้การระบายลงสู่ท่อระบายน้ำสาธารณะเป็นส่วน
ใหญ่ แต่ การระบายน้ำในส่วนนี้เป็นไปได้ไม่ค่อยจะดีนักใน
บางบริเวณ เนื่องจากมีดินแกลบจากร้านน้ำแข็ง และร้าน
ค้าบางแห่งมักทิ้ง เศษขยะลงบ่อพักของท่อระบายน้ำ ทำให้
สิ่งเหล่านี้ไปอุดตันท่อบางสาย การวางท่อไม่ถูกต้อง ทำ
ให้อัตราการไหลของน้ำช้า ทำให้เกิดการตกตะกอนในเส้น
ท่อ ก่อให้เกิดการอุดตันได้ง่าย สำหรับการระบายน้ำใน
ส่วนอื่น ๆ ของเขตเทศบาลที่ไม่มีท่อระบายน้ำสาธารณะ
ส่วนใหญ่ประชาชนจะปล่อยซึมลงในดินเอง และมีส่วนน้อย
มากที่สุดเป็นบ่อซึม ในการวิเคราะห์แบบสอบถาม พบว่า
มีอยู่ร้อยละ ๔๔ ที่ปล่อยลงสู่ท่อระบายน้ำสาธารณะ นอกนั้น

รับ และระบายน้ำไฮโดรคที่อยู่ในลักษณะที่ตี (ดูรายละเอียด จากรูปถ่าย) สมควรที่จะได้รับการปรับปรุงให้อยู่ในสภาพที่ ดีและสามารถเชื่อมต่อกับแม่น้ำลพบุรีได้โดยสะดวก ทั้งนี้ เนื่องจากการกำจัดน้ำไฮโดรคที่ถูกสุขลักษณะ ไม่ก่อให้เกิด มลพิษของน้ำ จะต้องอาศัยปริมาณที่มีอยู่มากพอของแหล่งน้ำ และอัตราการไหลของน้ำไม่ทำให้น้ำไฮโดรคตกค้างอยู่เป็น เวลานานเกินไป

การระบายน้ำไฮโดรคในบริเวณที่ไม่มีที่ระบายน้ำสาธารณะ เทศบาลควรจะได้ทำระบบกำจัดน้ำไฮโดรคที่เหมาะสมให้แก่บริเวณนี้ จากลักษณะของพื้นที่ตั้งแต่ สิ่งข้ายของคลองชลประทานไปถึงบริเวณวงเวียน เทศบาล ลักษณะของพื้นที่มีความเอียงลาดจากทางวงเวียน เทศบาลมาทางคลองชลประทาน ทำให้ได้รับอิทธิพลจากน้ำป่าหรือน้ำที่มาจากพื้นที่นอกบริเวณศึกษา ไหลเข้ามายังบริเวณเหล่านี้ บางครั้งมีปริมาณมากจนทำให้เกิดภาวะน้ำท่วมได้

การระบายน้ำไฮโดรคสามารถทำได้หลายวิธี นอกจากใช้วิธีปล่อยลงแหล่งน้ำตามที่ได้ปฏิบัติกันทั่วไปแล้ว ยังมีวิธีการทำอายบนพื้นผิวดิน โดยน้ำที่จะทำการกำจัดโดยวิธีนี้ จะต้องผ่านการปรับปรุงคุณภาพน้ำให้มีคุณสมบัติในด้าน กายภาพ เคมี ชีวภาพ อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน และปลอดภัยแล้วเสียก่อน กรรมวิธีเช่นนี้สามารถใช้ได้ทั้งในโรงงานอุตสาหกรรมบางประเภทได้ด้วย เช่น น้ำจากฟาร์มปศุสัตว์ และพื้นดินควรจะเป็นดินปนทราย หรือขีมน้ำได้ง่าย มีความเอียงลาด อัตราการขีมน้ำของดินอย่างน้อย ๑ แกลลอนต่อตารางฟุตต่อวัน*

* เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๗๘.

ลักษณะของดินในบริเวณเขตเทศบาลลพบุรีส่วนใหญ่เป็นดินเหนียวปนทราย หรือเป็นดินปนทรายร่วน ที่มีอัตราการซึมน้ำได้ปานกลาง สามารถที่จะทำการกำจัดโดยวิธีนี้ได้

๔.๔.๓.๖ โทรศัพท์ โทรศัพท์เป็นข่ายการติดต่อสื่อสารอันหนึ่งที่จะช่วยแบ่งเบาการติดต่อโดยการสัญจรลงไปได้บ้าง บริการโทรศัพท์ในเขตเทศบาลเมืองลพบุรี มีจำนวนผู้ใช้บริการ ๔๔๑ เลขหมาย ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่เป็นประเภทธุรกิจ จำนวน ๖๔๖ เลขหมาย มีการใช้ ๖๑๔ รายต่อวัน จำนวนโทรศัพท์สาธารณะมีเพียง ๖ หมายเลขเท่านั้น เลขหมายที่เปิดใช้ของชุมสายโทรศัพท์ลพบุรีมีอยู่ ๑,๐๐๐ เลขหมาย อยู่ในกำเนินการขององค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย จำนวนเลขหมายที่มีผู้ใช้บริการอยู่ ๔๔๑ เลขหมายนี้ เป็นจำนวนสูงสุดที่จะสามารถให้บริการในขณะนี้ได้เท่านั้น ไม่ได้หมายถึงว่ามีประชาชนต้องการเพียงเท่านั้น แต่เป็นเพราะขีดความสามารถที่มีอยู่จำกัดของจำนวนเลขหมายที่จะให้บริการได้ จากการคาดคะเนความต้องการโทรศัพท์ขององค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย ในปี ๒๕๓๓ จะมีความต้องการถึง ๒,๐๐๖ ราย ซึ่งเกินกว่าขีดความสามารถในปัจจุบันถึง ๑,๐๐๖ หมายเลข

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตาราง ๔.๔๔ การคาดคะเนความต้องการโทรศัพท์
ปี ๒๕๒๓ - ๒๕๒๗

ลพบุรี	๒๕๒๓	๒๕๒๔	๒๕๒๕	๒๕๒๖	๒๕๒๗
ความต้องการ	๒,๐๐๖	๒,๑๑๗	๒,๒๓๔	๒,๓๕๔	๒,๔๘๔
จำนวนให้บริการ	๑,๐๐๐	๑,๐๐๐	๒,๖๐๐	๒,๖๐๐	๒,๖๐๐
ขีดความสามารถ	- ๑,๐๐๖	- ๑,๑๑๗	+ ๓๖๔	+ ๒๕๑	+ ๑๑๑

ที่มา : Analysis and Forecasting unit Planning and Project Division
Office of Planning and Project, Telephone Organization of
Thailand Forecast of Telephone Demand 1970 - 1990.

องค์การโทรศัพท์มีโครงการเพิ่มจำนวนหมายเลขโทรศัพท์ในเขตเทศบาลเมืองลพบุรี
อีก ๑,๖๐๐ เลขหมาย โดยจะดำเนินการให้เสร็จก่อนปี พ.ศ. ๒๕๒๖ ปัญหาของความต้องการ
โทรศัพท์จึงมีอยู่ในช่วงปีไม่เกิน พ.ศ. ๒๕๒๖ หลังจากนั้นจะสามารถให้บริการได้อย่างเพียงพอได้
ถึงระยะหนึ่ง และควรที่จะเพิ่มจำนวนเลขหมายในช่วงตั้งแต่ปี ๒๕๓๐ อีก เพื่อให้เพียงพอกับความ
ต้องการต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๔.๔๔ แสดงจำนวนหมายเลขโทรศัพท์แยกตามประเภทผู้ใช้
กิจการ ปี ๒๕๒๒

ประเภท	หมายเลข	ร้อยละ
ราชการ	๑๓๓	๑๓.๕๖
บ้าน	๑๔๐	๑๔.๒๖
ธุรกิจ	๖๙๖	๗๐.๙๔
องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย	๖	๐.๖๒
สาธารณะ	๖	๐.๖๒
รวม	๙๔๑	๑๐๐

ที่มา : กองโทรศัพท์ภูมิภาค องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๔.๔.๓.๔.๓ การไปรษณีย์โทรเลข ตั้งอยู่ที่ถนนนารายณ์มหาราช บนเนื้อ
ที่ ๗ ไร่ ๒ งาน ๒๐ ตารางวา และอยู่ที่ถนนสุรศักดิ์เป็นตึกแถว
มีจำนวนผู้รับบริการประมาณ ๖๕๐ รายต่อวัน และมีรถไปรษณีย์
เคลื่อนที่ ๑ คันจอดในย่านชุมชนทุกวัน เว้นวันหยุดราชการ เพื่อ
รับไปรษณีย์ภัณฑ์ และรับทำธุรกิจด้านไปรษณีย์ทุกอย่างจากประชา
ชน บริการด้านโทรเลข ระหว่างกรุงเทพมหานครกับลพบุรี ติดต่อโดย
ใช้โทรพิมพ์ การติดต่อค้ำอื่น ๆ ในระบบเคาะ

๔.๔.๓.๔.๔ การดับเพลิง ค่าเงินการโดยเทศบาล ตั้งอยู่ภายในที่ทำการ
เทศบาล มีสถานีดับเพลิงและหอสังเกตการณ์ ใช้โครงสร้าง
เหล็กมีรูปร่างไม่ค่อยจะเหมาะสมและสัมพันธ์กับบริเวณใกล้เคียง
เช่น พระปรางค์สามยอด หรือปรางค์แขก ทำให้คุณค่าทางด้าน
ภูมิทัศน์เสียไป เทศบาลมีรถดับเพลิง ๔ คัน เรือยนต์ ๑ ลำ
เครื่องสูบน้ำเล็ก ๖ เครื่อง รถดับเพลิงสามารถบรรจุน้ำได้
คันละ ๒,๐๐๐ ลิตร มีรัศมีการฉีดน้ำไกล ๕๐ เมตร เรือยนต์
ดับเพลิงสามารถฉีดน้ำได้ไกลถึง ๖๐ เมตร จอดอยู่ในแม่น้ำ
ลพบุรีหน้าสถานีตำรวจท่าหิน ถนนวัดเชิงท่า

แหล่งน้ำที่ใช้ในการดับเพลิง ตามการวางแผนสำหรับการ
ดับเพลิงของเมืองมีอยู่ ๔ แห่ง คือ แม่น้ำลพบุรี คลองเรือก
แหล่งน้ำในสระแก้ว และคลองชลประทาน

อัตรากำลังมีทั้งสิ้น ๓๓ นาย ประกอบด้วยพนักงานวิสามัญ
๗ นาย ลูกจ้างรายวันประจำ ๑๐ นาย และลูกจ้างชั่วคราวราย
วัน ๑๓ นาย จะเห็นว่าพนักงานดับเพลิงส่วนใหญ่เป็นลูกจ้าง
ประจำและชั่วคราว มีพนักงานประจำน้อย จึงอาจทำให้ประ
สิทธิภาพการทำงานต่ำก็ได้

๔.๔.๓.๑๐ การคมนาคมและขนส่ง

สถานีขนส่งลพบุรีดำเนินการโดยเอกชน ตั้งอยู่ในบริเวณวงเวียนศรีสุริโยทัย ตำบลทะเลชุบศร ในบริเวณเขตเทศบาล มีเนื้อที่ ๔ ไร่ ๓ งาน จอctrถได้ประมาณ ๓๔ คัน ส่วนใหญ่เป็นที่จอดรถที่วิ่งระหว่างจังหวัดและอำเภอ มีจำนวนผู้ใช้บริการประมาณ ๑๖,๐๐๐ คนต่อวัน

๑๐. การขนส่งภายในเขตเทศบาล การขนส่งผู้โดยสาร ดำเนินการโดยเอกชนทั้งหมด ภายใต้การได้รับสัมปทานจากการขนส่งจังหวัดลพบุรี มีอยู่ในปี พ.ศ. ๒๕๑๔ จำนวน ๑๒ เส้นทาง และจะขยายเพิ่มอีก ๒ เส้นทาง เป็น ๑๔ เส้นทาง ทำการขนส่งโดยรถยนต์โดยสารขนาดกลาง สามารถนั่งได้ประมาณ ๒๐ - ๓๐ ที่นั่ง จุดเริ่มต้นเส้นทางอยู่ในบริเวณเมืองเดิมทั้งหมด โดยมีถึง ๔ เส้นทางที่มีจุดเริ่มต้นที่บริเวณวัดเสาชองทอง อีก ๓ เส้นทางเริ่มที่บริเวณท่าโพธิ์ ท่าขุนนาง และข้างวังสมเด็จพระนารายณ์ มีระยะทางระหว่างต้นทางถึงปลายทางประมาณ ๕ ถึง ๑๔ กิโลเมตร โดยมีจุดปลายทางส่วนใหญ่อยู่ที่ค่ายทหาร ที่ตั้งอยู่กระจัดกระจายทั่วไป ทางด้านทิศเหนือและทิศตะวันออกของเขตเทศบาล มีเส้นทางส่วนใหญ่ผ่านไปทางถนนพลโยธิน ผ่านโรงพยาบาลลพบุรีไปตามทางหลวงหมายเลข ๑ เส้นทางการเดินทางสายในเขตเทศบาลส่วนใหญ่หรือเกือบทั้งหมดจะผ่านถนนสมเด็จพระนารายณ์ ไปตามถนนหน้าพระกาฬ ถนนราชดำเนิน ถนนสุรศักดิ์ ถนนวิชาเยนทร์ มีป้ายหยุดรถประจำทางในเขตเทศบาลประมาณ ๕๐ ป้าย มีระยะห่างกันประมาณ ๑๐๐ เมตร ส่วนใหญ่ไม่

ตารางที่ ๕.๔๖ แสดงบริการขนส่งสาธารณะ ระหว่างเทศบาลเมืองลพบุรี กับชุมชนรอบนอก ปี ๒๕๒๒

ลำดับ	บริษัท	เส้นทาง	ระยะทาง	จำนวนเที่ยว/วัน		เวลาเดินทาง นาที		ค่าโดยสาร	จำนวนรถ (คัน)
				ไป	กลับ	เที่ยวแรก	เที่ยวสุดท้าย		
๑.	ศรีนครลพบุรี จำกัด	วัดเสาชงทอง - ศูนย์การทหารปืนใหญ่	๑๓	๔๔	๔๔	๐๕.๐๐	๒๑.๐๐	๒	๔
๒.	ศรีนครลพบุรี จำกัด	วัดเสาชงทอง (ข้างวังพระนารายณ์) - กองบิน ๒	๑๓	๔๗	๔๗	๐๕.๐๐	๒๐.๓๐	๒	๔
๓.	ศรีนครลพบุรี จำกัด	เสาชงทอง - เขาทรงงาม	๑๔	๕๖	๕๕	๐๕.๓๐	๒๐.๕๕	๒.๕๐	๑๖
๔.	ศรีนครลพบุรี จำกัด	เสาชงทอง - โคกกระเทียม	๑๔	๓๔	๓๔	๐๖.๐๐	๑๘.๕๐	๒.๕๐	๑๐
๕.	ศรีนครลพบุรี จำกัด	เสาชงทอง - ป่าหวาย	๕	๖๕	๖๕	๐๕.๐๐	๒๑.๐๐	๑.๕๐	๔
๖.	ลพบุรียั้งเจริญ จำกัด	ท่าโพธิ์ - ร. พัน ๖ (ผล.๓๑)	๔	๑๐๒	๑๐๒	๐๕.๐๐	๒๓.๐๐	๑.๕๐	๔
๗.	ลพบุรียั้งเจริญ จำกัด	ท่าขุนนาง - ร. พัน ๖	๔	๑๐๒	๑๐๒	๐๕.๐๐	๒๓.๐๐	๑.๕๐	๑๐
๘.	ลพบุรียั้งเจริญ จำกัด	เสาชงทอง - ถนนใหญ่	๑๒	๕๔	๕๔	๐๕.๐๐	๒๑.๓๐	๒.๐๐	๕
๙.	ลพบุรียั้งเจริญ จำกัด	เสาชงทอง - ท่าแค	๑๑	๒๗	๒๗	๐๕.๐๐	๑๘.๐๐	๒.๐๐	๕
๑๐.	ลพบุรียั้งเจริญ จำกัด	เสาชงทอง - โรงพยาบาลอนันท์	๑๒	๓๐	๓๐	๐๕.๐๐	๒๒.๐๐	๒.๐๐	๑๒
๑๑.	ลพบุรียั้งเจริญ จำกัด	เสาชงทอง - เอราร่วม	๑๐	๔๔	๔๔	๐๕.๐๐	๒๐.๐๐	๒.๐๐	๖
๑๒.	พัฒนาการเดินรถนิคม จำกัด	ท่าโพธิ์ - นิคมบ่อ ๒	๑๕	๓๖	๓๖	๐๖.๐๐	๑๘.๐๐	๒.๕๐	๑๕
								รวม	๑๒๑

ที่มา: ขนส่งจังหวัดลพบุรี

ตารางที่ ๘.๔๗ เส้นทางเดินรถในเขตจังหวัดลพบุรี

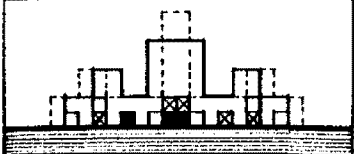
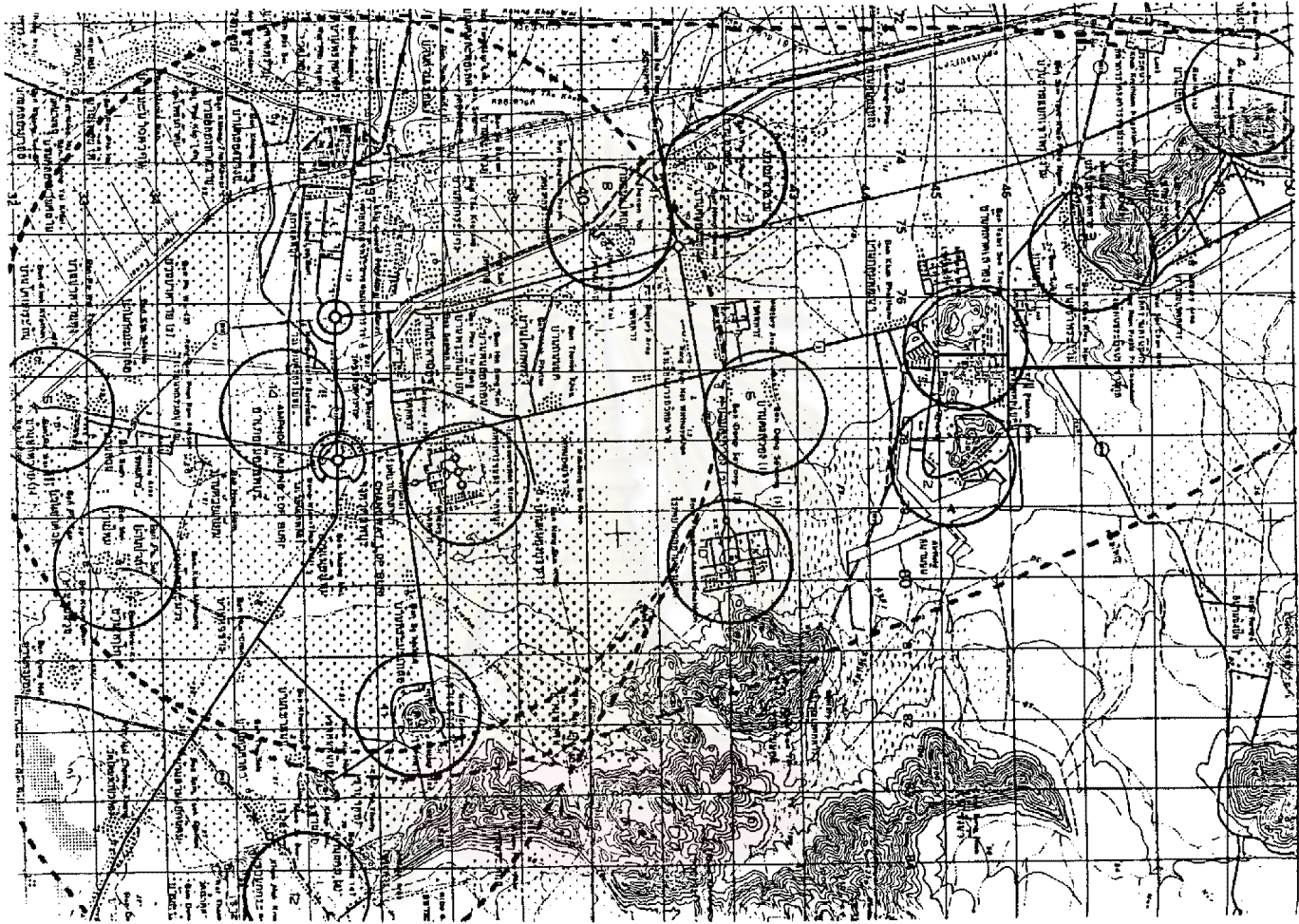
เส้นทาง	จุดเริ่มต้น	จุดปลายทาง	ระยะทาง (กม.)
๒๑๒๑	สถานีขนส่งลพบุรี	ลำน้ำรายณ์	๑๐๑.๘
๒๑๖๒	สถานีขนส่งลพบุรี	พัฒนานิคม	๔๔
๒๑๑๙	สถานีขนส่งลพบุรี	โคกสำโรง	๓๙.๒
๒๑๒๐	สถานีขนส่งลพบุรี	บ้านหมี่	๕๘.๗
๒๑๘๙	สถานีขนส่งลพบุรี	ต. บางมะยม	๑๘
๒๒๐๒	สถานีขนส่งลพบุรี	บ้านหมี่	๓๕

ที่มา : ขนส่งจังหวัดลพบุรี

ตารางที่ ๘.๔๘ เส้นทางเดินรถระหว่างจังหวัด

เส้นทาง	จุดเริ่มต้น	จุดปลายทาง	ระยะทางในเขตจังหวัด (กม.)
-	สถานีขนส่งลพบุรี	กรุงเทพมหานคร	๔๘
๑๐๔	สถานีขนส่งลพบุรี	สระบุรี	๑๘
๑๐๕	สถานีขนส่งลพบุรี	อ่างทอง	๒๒
๑๐๖	สถานีขนส่งลพบุรี	อ.ตาคลี นครสวรรค์	๖๖
๑๐๗	สถานีขนส่งลพบุรี	อ.พระพุทธบาท สระบุรี	๑๑
๑๐๘	สถานีขนส่งลพบุรี	นครราชสีมา	๑๑
๑๐๙	สถานีขนส่งลพบุรี	อ.หล่มสัก เพชรบูรณ์	๑๑๕
๑๕๙	สถานีขนส่งลพบุรี	อ่างทอง (สาย เอเซีย)	๒๒

ที่มา : ขนส่งจังหวัดลพบุรี

แสดง : เขตพื้นที่การให้บริการของรถโดยสารประจำทางคันหมุน-
 ที่มา : ขนส่งจังหวัดลพบุรี โดยรอบ

สัญลักษณ์

รัศมีวงใน 5 กม.

ระยะทางไกลสูงสุด 20 กม.

แผ่นที่ 4.16

แผนนโยบายการพัฒนา:
 ชุมชนเทศบาลเมืองลพบุรี

นิสิต
 A 935200

ประพันธ์

วิชาศิลป์

อาจารย์ที่ปรึกษา ผศ. เดชา
 แผนกวิชา ผังเมือง
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บุญคำ
 บัณฑิตวิทยาลัย
 พ.ศ. 2523

ไม่มีที่พักรอของผู้โดยสาร การเดินทางภายในเขตเทศบาล และการติดต่อกับศูนย์ชุมชนโดยรอบ เขตเทศบาลอยู่ในขั้นที่ไม่ มีปัญหาในปัจจุบัน โดยมีจำนวนรถยนต์โดยสารประจำทางทั้งสิ้น ๑๒๑ คัน รุ่งบริการตั้งแต่เวลา ๕.๐๐ น. มีบางเส้นทางรุ่งบริการถึงเวลา ๒๓.๐๐ น. จากการวิเคราะห์แบบ สอบถามเกี่ยวกับการเดินทางพบว่า ร้อยละ ๔๑.๓๐ ได้รับความ สะดวกดีในการเดินทาง ร้อยละ ๔๖.๕๖ ได้รับความ สะดวกปานกลาง มีเพียงร้อยละ ๘.๕ เท่านั้นที่ต้องรอรถนาน และมีเพียงร้อยละ ๓.๒๔ เท่านั้นที่บอกว่ารถแน่นเกินไป จาก จุดที่หึ่งของจุดเริ่มต้นของ เส้นทางที่ไปรวมกันอยู่ในบริเวณที่มีความหนาแน่นของประชากรสูงไม่มีบริเวณจอดรถหรือสถานี ปล่อยรถเป็นของตัวเอง ส่วนใหญ่จะจอดตามข้างถนน บาง จุดอยู่ใกล้กับโบราณสถานมากเกินไป โดยเฉพาะกิจการเดิน รถโดยสาร เป็นกิจการของเอกชนทำให้มีปัญหาในด้านการหา และกำหนดจุดที่ตั้งของสถานีรถโดยสารภายในเขต เทศบาล กรมการขนส่งทางบกและ เทศบาลลพบุรีควรจะได้กำหนดจุดเริ่ม ต้นการเดินทางรถให้อยู่ในบริเวณที่เหมาะสมกว่าที่เป็นอยู่

๒. การขนส่งติดต่อกับส่วนต่าง ๆ ภายในจังหวัด ช่วยการติดต่อกันภายในจังหวัด มีเส้นทางเดินรถอยู่ทั้งหมด ๑๐ เส้นทาง มีจุดเริ่มต้นจากสถานีขนส่งลพบุรีไปยังอำเภอต่าง ๆ ๖ เส้นทาง มีการติดต่อกับอำเภอและชุมชนต่าง ๆ ภายในเขตจังหวัดได้โดยตรง ตามลักษณะของการเป็นศูนย์กลางการบริหารงาน ส่วนภูมิภาคในระดับจังหวัด ดังนั้น ประชากรในเวลากลางวันที่มาทำกิจการต่าง ๆ ภายในเขตเทศบาลจึงไม่มีเฉพาะ

ประชากรที่อาศัยอยู่ภายใน เขตเทศบาลเท่านั้น แต่ยังคงประกอบด้วยประชากรที่มาจากภายนอกเขตชุมชนด้วย

๓. การขนส่งติดต่อกับต่างจังหวัด

ก. ทางรถยนต์ มีรถโดยสารระหว่างจังหวัด เดินทางจากจังหวัดลพบุรีไปยังจังหวัดต่าง ๆ ๑๐ เส้นทาง มี ๘ เส้นทางที่มีจุดเริ่มต้นออกจากสถานีขนส่งลพบุรีที่ตั้งอยู่บริเวณวงเวียนศรีสุริโยทัย นอกจากนี้ยังมีรถโดยสารระหว่างจังหวัดที่วิ่งผ่าน เขตเทศบาลอีกหลายเส้นทาง เช่น สายสิงห์บุรี - กรุงเทพมหานคร การติดต่อกับต่างจังหวัดสามารถทำการติดต่อได้ทั้งทางรถยนต์ และทางรถไฟ ทางรถยนต์มีรถยนต์โดยสารชนิดธรรมดา มีจำนวนผู้โดยสารมาใช้สถานีขนส่งลพบุรีประมาณ ๑๖,๐๐๐ คนต่อวันในปี ๒๕๒๐ รถยนต์โดยสารประจำทางปรับอากาศดำเนินการโดยเอกชน มีจุดจอดรถอยู่บริเวณถนนหน้าพระกาฬ ริมทางรถไฟ และบริเวณหน้าโรงพยาบาลน่านรายณ์ประสิทธิ์ ถนนราชดำเนิน มีรถ ๒ บริษัทรวมกันจำนวน ๔๒ คัน มีขีดความสามารถในการขนส่ง ๔,๗๑๖ คนต่อวัน สำหรับจำนวนผู้โดยสารต่อคัน บริษัทไม่ได้เก็บข้อมูลเอาไว้ แต่จากการคาดคะเนของเจ้าของกิจการประมาณว่ามีผู้โดยสารเฉลี่ยประมาณร้อยละ ๔๐ ต่อเที่ยว จึงคาดว่าจะมีผู้โดยสารประมาณ ๔,๖๐๐ คนต่อวัน ตัวเลขที่แท้จริงอาจสูง หรือต่ำกว่านี้ก็ได้

- ข. ทางรถไฟ มีขบวนรถไฟหลาย เหนือวิ่งผ่านสถานีลพบุรี ๓๔ ขบวน ส่วนใหญ่เป็นขบวนรถที่ไม่ได้มีจุดเริ่มต้น และปลายทางที่ลพบุรี มีเพียง ๑๐ ขบวนเท่านั้นที่มีจุดเริ่มต้นและปลายทางที่สถานีแห่งนี้ การเดินทางโดยรถไฟสามารถเชื่อมต่อกับจังหวัดต่าง ๆ ในภาคเหนือ ภาคกลาง และกรุงเทพมหานครได้ มีระยะทางจากลพบุรี ถึงกรุงเทพมหานคร ๑๓๓ กิโลเมตร สั้นกว่ารถยนต์ ๒๐ กิโลเมตร ใช้เวลาในการเดินทางประมาณ ๒ ๑/๒ ชั่วโมง นานกว่าการเดินทางโดยรถยนต์โดยสารประจำทางเล็กน้อย ค่าโดยสารต่ำกว่ารถยนต์โดยสารปรับอากาศประมาณเท่าตัว แต่มีผู้ใช้บริการทางรถไฟเพียง ๒,๐๐๐ คนต่อวัน ซึ่งน้อยกว่าการใช้บริการรถยนต์โดยสารปรับอากาศ ประมาณเท่าตัวเช่นกัน สาเหตุคงเนื่องมาจากการบริการที่ล่าช้าในขบวนรถที่ไม่ใช่รถดีเซลรางหรือรถเร็ว ที่มีวิ่งอยู่เพียงไม่กี่ขบวน เท่านั้น ประกอบกับช่วงเวลาในการออกรถของรถไฟขึ้นอยู่กับช่วยการเดินทางระดับประเทศ ช่วงเวลาอาจจะไม่เหมาะสมกับการเดินทาง แต่การจัดเวลาการออกรถของรถยนต์โดยสารประจำทาง จัดตามความต้องการของผู้โดยสารในแต่ละท้องถิ่น มีความคล่องตัวสูง จึงให้ความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการมากกว่าประชาชนจึงนิยมใช้มากกว่า
- ค. ทางน้ำ การขนส่งทางน้ำในแม่น้ำลพบุรี เคยมีความสำคัญมาก่อนในการเดินทางติดต่อระหว่างกรุงเทพฯอยุธยา กับลพบุรีในรัชสมัยของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช และในครั้งรัชกาลของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า ได้ทรง

ใช้เป็นเส้นทางเสด็จพระราชดำเนินมายังลพบุรี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในครั้งที่ลพบุรีเจริญรุ่งเรืองสูงสุดในรัชสมัย สมเด็จพระนารายณ์มหาราช ลพบุรีเคยเป็นสถานที่ที่สมเด็จพระนารายณ์มหาราชทรงใช้เป็นที่พักต่อการเดินทางชุกชุมกับต่างประเทศหลายครั้ง การเดินทางมายังลพบุรีในสมัยนั้น ของชุกจากต่างประเทศก็ใช้แม่น้ำสายนี้ แม่น้ำลพบุรีจึงเป็นเส้นทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญในอดีตมาก่อน นอกจากนี้ยังเป็นเส้นทางคมนาคมการขนส่งติดต่อระหว่างจังหวัดอีกด้วย ปัจจุบันแม่น้ำลพบุรีมีลักษณะคดเคี้ยวในฤดูแล้ง การขนส่งในเส้นทางนี้จึงลดความสำคัญลงไปมาก อย่างไรก็ตาม ในสภาพะวะที่มีวิกฤตการณ์น้ำมัน เชื้อเพลิง การขนส่งทางน้ำก็สมควรที่จะได้รับการพิจารณาในระดับส่วนรวมของประเทศ เมื่อพัฒนาแล้วอาจจะได้ผลพลอยได้ที่สำคัญในด้านการท่องเที่ยว ในเส้นทางประวัติศาสตร์นี้ อีกทั้งได้ ทำให้นักท่องเที่ยวที่มายังอยุธยา สามารถเดินทางในเส้นทางประวัติศาสตร์มายังลพบุรีได้อีกทางหนึ่ง จำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มายังลพบุรี อาจจะมีมากกว่าในปัจจุบันก็ได้

๔. การวิเคราะห์แบบสอบถามในการเดินทางไปต่างอำเภอต่างจังหวัด และภายในเขตเทศบาล ของประชากรในเขตเทศบาล ส่วนใหญ่ร้อยละ ๗๐.๔๗ เดินทางโดยรถโดยสารประจำทาง ซึ่งมีทั้งรถยนต์โดยสารธรรมดา และรถยนต์โดยสารปรับอากาศ ที่มีความสะดวกรวดเร็ว มีรถออกทุก ๆ ช่วงประมาณครึ่งชั่วโมงตลอดทั้งวัน มีอยู่ร้อยละ ๑๔.๔๗ เดินทางโดยรถไฟ และรถยนต์ส่วนตัว มีเพียงร้อยละ ๐.๓๔

เท่านั้นที่เดินทางโดยรถแท็กซี่ จึงแสดงให้เห็นว่า การขนส่งทางบกโดยรถยนต์โดยสาร เป็นสิ่งสำคัญสำหรับชุมชนแห่งนี้

ลักษณะการเดินทางภายในเขตเทศบาล มีกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการเดินทางส่วนใหญ่ ก็คือ การไปทำงาน การศึกษา การติดต่อ และการเดินทางไปซื้อของ จากการวิเคราะห์แบบสอบถามพบว่า การเดินทางไปทำงานใช้รถจักรยานยนต์ รถประจำทาง และการเดินด้วยเท้าในอัตราส่วนที่ใกล้เคียงกัน คือ มีอยู่ร้อยละ ๒๖, ๒๒ และ ๒๕ นอกนั้น เดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัว ร้อยละ ๑๗ และรถจักรยาน ร้อยละ ๑๐ ทั้งนี้เนื่องจากเทศบาลเมืองลพบุรีมีพื้นที่ไม่กว้างมากนัก ที่ทำงานบางแห่งอาจจะอยู่ห่างไกลไปบ้างในส่วนี้ ประชาชนอาจใช้บริการของรถยนต์โดยสารประจำทาง รถยนต์ส่วนตัว หรือจักรยานยนต์ได้ ในอีกบางส่วนประมาณร้อยละ ๓๕ ที่ทำงานกับที่อยู่อาศัย อยู่ในระยะที่ไม่ห่างไกลจนเกินไปนัก จึงใช้การเดินทางด้วยการเดิน และจักรยานสองล้อ

การเดินทางไปตลาด มีการเดินทางโดยใช้รถโดยสารประจำทาง การเดินและรถจักรยานยนต์ในอัตราส่วนใกล้เคียงกัน ประมาณร้อยละ ๒๑ ถึง ๒๗ นอกนั้น เดินทางโดยรถส่วนตัวและจักรยาน ๒ ล้อ ประมาณร้อยละ ๑๒ และใช้รถสามล้อรับจ้างร้อยละ ๕ การเดินทางไปยังสถานีรถไฟ และสถานีขนส่ง ประชาชนส่วนใหญ่ร้อยละ ๔๒ เดินทางโดยรถโดยสารประจำทาง ร้อยละ ๒๖ ใช้การเดิน ร้อยละ ๒๑ เดินทางโดยรถสามล้อรับจ้างร้อยละ ๑๐ ใช้รถยนต์ส่วนตัวมีเพียงร้อยละ ๐.๔๐ เท่านั้นที่ใช้รถแท็กซี่

จากการวิเคราะห์การเดินทางของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองลพบุรี แสดงให้เห็นว่า รถยนต์โดยสารประจำทาง รถจักรยานยนต์ การเดินเท้า และรถสามล้อรับจ้าง เป็นสิ่งที่นิยมและจำเป็นแก่การสัญจรภายในเขตเทศบาล เมื่อรวมชนิดของการเดินทางทั้ง ๓ ชนิดแล้ว ประชาชนในเขตเทศบาลนิยมใช้รถยนต์โดยสารประจำทางมากที่สุดร้อยละ ๓๐.๒๐ รองลงมาคือ การเดินด้วยเท้ามีอยู่ร้อยละ ๒๔.๔๔ และใช้จักรยานยนต์ร้อยละ ๑๗.๔๔ นอกนั้นเป็นการใช้การเดินทางชนิดอื่น

๕. จำนวนยานพาหนะในเขตจังหวัดลพบุรี

ตารางที่ ๕.๔๔ จำนวนยานพาหนะ ที่จดทะเบียนและต่ออายุในเขตจังหวัดลพบุรี ปี ๒๕๑๔ - ๒๕๒๑

ประเภทยานพาหนะ	๒๕๑๔	๒๕๒๐	๒๕๒๑
รถยนต์ส่วนบุคคล	๒,๒๐๗	๒,๑๖๐	๒,๖๘๗
รถจักรยานยนต์	๔,๓๕๐	๖,๐๔๔	๘,๕๒๖
รถยนต์โดยสารประจำทางและรถรับจ้าง	๔๔๓	๔๔๒	๖๓๒
รถบรรทุกส่วนบุคคล และรถรับจ้าง	๔,๓๓๑	๔,๖๑๑	๖,๔๗๕
รถอื่น ๆ	๑,๔๘๑	๑,๗๓๒	๒,๐๗๓
รวม	๑๒,๔๑๑	๑๔,๑๘๙	๒๐,๓๙๓

ที่มา : แผนทะเบียนยานพาหนะ กองกำกับการตำรวจภูธร จังหวัดลพบุรี

จำนวนยานพาหนะในจังหวัดลพบุรี มีลักษณะเพิ่มขึ้นใน อัตราประมาณร้อยละ ๒๒ ถึง ๓๔ การเพิ่มขึ้นนี้ ส่วนใหญ่ เป็นการเพิ่มมาจาก ยานพาหนะประเภทรถจักรยานยนต์ และ รถบรรทุกส่วนบุคคล และรับจ้าง ซึ่งรถทั้งสองประเภทอาจ จะมีการเพิ่มในส่วนนอกเขตเทศบาลเมืองลพบุรีมากกว่าภายใน เขต แต่ยานพาหนะประเภทรถยนต์ส่วนบุคคล และรถโดยสารประจำทาง จะเพิ่มในเขตเทศบาลเมืองลพบุรีเป็นส่วนใหญ่

คาดว่าจำนวนยานพาหนะที่มีอยู่ในเขตเมือง ควรจะมี ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๘๐ ของทั้งหมด จากจำนวนประชากรใน เขตเมืองทั้งจังหวัด มีอยู่ ๑๑๖,๗๖๔ คน อยู่ในเขตเทศบาล จำนวน ๓๔,๘๗๑ คนในปี ๒๕๑๔ หรือมีอยู่ประมาณร้อยละ ๓๐ ดังนั้น จึงคาดว่าจะมี ยานพาหนะประเภทต่าง ๆ อยู่ในเขต เทศบาลเมือง ประมาณไม่ต่ำกว่า ๖,๐๐๐ คัน ซึ่งส่วนใหญ่ จะเป็นรถยนต์ส่วนบุคคล รถจักรยานยนต์ และรถยนต์โดยสารประจำทาง เมื่อเทียบกับจำนวนยานพาหนะในจังหวัด พระนครศรีอยุธยาแล้ว จำนวนยานพาหนะในจังหวัดลพบุรี มีจำนวนมากกว่า ๒,๔๙๖ คัน หรือร้อยละ ๑๔ ในขณะที่ทั้งสองจังหวัดมีจำนวนประชากรมีความแตกต่างกันเล็กน้อยเท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จำนวนรถยนต์โดยสารประจำทาง และ รับจ้าง ลพบุรีมีมากกว่าถึง ๒๓๐ คัน แสดงถึงความต้องการ และลักษณะการกระจายของชุมชนโดยรอบเทศบาล ที่จำเป็นต้องพึ่งพาการบริการในด้านนี้ของลพบุรี ที่มีอยู่มากกว่า

๖. อุบัติเหตุจราจรทางบก

ตารางที่ ๔.๔๐ จำนวนอุบัติเหตุจราจรทางบก ปี ๒๕๑๑ - ๒๕๑๗

ปี	จำนวนอุบัติเหตุที่เกิดขึ้น (ราย)
๒๕๑๑	๓๐
๒๕๑๒	๖๔
๒๕๑๓	๑๐๓
๒๕๑๔	๔๒
๒๕๑๕	๔๔
๒๕๑๖	๑๐๔
๒๕๑๗	๑๐๔

ที่มา : กองกำกับการตำรวจภูธรบุรีรัมย์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จำนวนอุบัติเหตุจรรยาทางบก ที่ปรากฏในตารางเป็นจำนวน เฉพาะที่เกิด เป็นคดีขึ้นเท่านั้น จำนวนการเกิดจริงอาจจะมี มากกว่านี้ จากตาราง ๔๔๐ แสดงว่า คดีอุบัติเหตุในช่วงตั้ง แต่ปี ๒๕๑๓ ถึง ๒๕๑๗ มีจำนวนที่เพิ่มขึ้น และลดลงไม่มากนัก เกือบจะเรียกว่าอยู่ในลักษณะเกือบคงที่ คือ มีประมาณ ๑๐๐ รายต่อปี หรือประมาณวันละ ๐.๓ รายเท่านั้น นับว่าอยู่ใน เกณฑ์ค่อนข้างต่ำ

๔.๔.๓.๑๑ ตลาด

ตลาดในเขตเทศบาลเมืองลพบุรี มีทั้งที่ดำเนินการโดยเทศบาลและ เอกชน ตลาดสดเทศบาลมี ๒ แห่ง ตลาดสดเทศบาล ๑ ตั้งอยู่ ในช่วงถนนสุรศักดิ์ และถนนหน้าวัดเสาชงทอง มีเนื้อที่ ๖๓ ตารางวา มีจำนวนแผงภายในอาคารประมาณ ๖๔ แผง มี บริการห้องน้ำ - ส้วม ชาย ๒ ห้อง หญิง ๔ ห้อง

ตลาดสดเทศบาล ๒ ตั้งอยู่บริเวณถนนบนเมือง มีเนื้อที่ ๑ ไร่ ๓๒ ตารางวา มีจำนวนแผงในอาคารประมาณ ๒๒๖ แผง นอกอาคาร ๒๔ แผง สำหรับตลาดสดแห่งนี้ทางเทศบาลได้สร้าง เป็นอาคารหลังใหม่ขึ้นไปในแม่น้ำลพบุรี แต่ไม่มีประชาชนไปทำการ ซื้อขายเลย ถ้าตลาดแห่งใหม่ของเทศบาลได้เปิดดำเนินการ อาจ จะทำให้แม่น้ำลพบุรี มีความสกปรกมากยิ่งขึ้น

ตลาดสดของเอกชน ตั้งอยู่บริเวณท่าขุนนาง ลักษณะของ ตลาดในปัจจุบันทั้ง ๓ แห่ง นอกจากจะมีการขายของภายในอาคาร แล้ว ยังมีกรวางหาบเร่แผงลอย ตามข้างถนน บนถนนในบริเวณ ใกล้เคียงที่ติดต่อกับตลาดทั้ง ๓ แห่ง ทำให้เกิดความไม่เป็น ระเบียบ แออัดไม่สะดวกในการสัญจรทั้งภายในและบริเวณใกล้ เคียง ลักษณะอาคารเป็นอาคารที่สร้างมานาน โดยเฉพาะตลาด บนเมือง ทำให้ขาดคุณลักษณะที่ดี ตลาดทั้ง ๓ แห่งนี้มีประชาชน

ทั้งภายในเขตเทศบาล และนอกเขตเทศบาลมาใช้ จึงเป็นทั้งตลาดสด และตลาดขายส่งในทีเดียวกัน ก่อให้เกิดความสับสนวุ่นวายมากขึ้น จากที่ตั้งทั้ง ๓ แห่ง ตั้งอยู่ในแหล่งชุมชนหนาแน่นในบริเวณเมืองเดิม อันอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการจรรยาหนาแน่นติดขัดในบริเวณใกล้เคียงกับตลาดเหล่านี้

ตลาดสระแก้ว ดำเนินการโดยสำนักงานบำรุงการทหาร ตั้งอยู่ในบริเวณสระแก้ว บนเนื้อที่ ๑ ไร่ ๖ ตารางวา มีจำนวนแผงในอาคาร ๕๐ แผง มีที่จอดรถได้ประมาณ ๑๐ คัน มีที่เก็บขยะมูลฝอย และมีบริการห้องน้ำห้องส้วมชาย ๑ ห้อง หญิง ๒ ห้อง

นอกจากนี้ในฤดูที่มีแดงโมจะมีการขนส่งมาทำการขายในบริเวณหน้าวัดเสาชิงช้า โดยเอกชนได้ทำการสร้างเป็นลักษณะตึกชั่วคราวทั้งด้านกำแพงวัด และฝั่งตรงกันข้ามวัด ทำให้สูญเสียบรรยากาศและความสำคัญของโบราณสถานแห่งนี้ไปเป็นอันมากสมควรที่จะได้รับการแก้ไข โดยทางเทศบาลและผู้ที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการจัดหาบริเวณที่เหมาะสมสำหรับเป็นตลาดขายส่ง และตลาดสดที่ถูกสุขลักษณะในที่แห่งใหม่

๔.๔.๓.๑๒ อาคารทางวัฒนธรรม

ลพบุรีเป็นเมืองที่มีความเจริญรุ่งเรืองมาก่อนดังกล่าว จึงประกอบไปด้วยโบราณสถานวัตถุสิ่งของโบราณ และศิลปต่าง ๆ มากมาย เป็นแหล่งที่มีศักยภาพในการท่องเที่ยวสูงแห่งหนึ่ง

๑. ศิรินิคมภัณฑ์ ตั้งอยู่ในบริเวณพระนารายณ์ราชนิเวศน์ เดิมเป็นพระราชวังของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ทรงสร้างขึ้น อาคารที่แสดงโบราณวัตถุที่มีค่า ใช้บริเวณหมู่พระที่นั่งพิมานมงกุฎที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรับสั่งให้สร้างเป็นที่ประทับ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๐๖ ประกอบด้วย

พระที่นั่ง ๔ พระที่นั่ง คือ พระที่นั่งพิมานมงกุฏ พระที่นั่ง
สุทธีวชิรมัย พระที่นั่งไชยศาสตรากร พระที่นั่งอักษร
ศาสตรากร สิ่งของบางชิ้นในพิพิธภัณฑ์แห่งนี้มีอายุเกินกว่า
๔,๕๐๐ ปีขึ้นไป

๒. สำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดลพบุรี ตั้งอยู่บริเวณ
ศูนย์การค้าสระแก้ว ใกล้กับโรงภาพยนตร์ลพบุรีเธียเตอร์
เป็นแหล่งที่ให้บริการข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในจังหวัด
ลพบุรีและใกล้เคียง พร้อมทั้งจำหน่ายของที่ระลึกและสินค้า
พื้นเมือง เปิดทำการตั้งแต่วันพุธถึงวันอาทิตย์ ในเวลา
ราชการหยุดวันจันทร์และวันอังคาร

นอกจากนี้มีห้องสมุดประชาชน มูลนิธิ ของคนจีน และ
โบราณสถานต่าง ๆ ดังกล่าวในข้อ ๔.๔.๒.๓ ห้องสมุดตั้ง
เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๔ ปัจจุบันตั้งอยู่ที่บริเวณโรงเรียนลพบุรี
วิทยาเดิม ติดกับโรงเรียนอนุบาลลพบุรี ถนนนารายณ์หาราช
มีเจ้าหน้าที่ให้บริการ ๒ คน เปิดบริการในวันอังคาร ถึง
เสาร์ เวลา ๑๐.๐๐ - ๑๘.๐๐ น. ผู้เป็นสมาชิกสามารถ
ยืมหนังสือออกนอกห้องสมุดได้ตามเวลาที่กำหนด มีหนังสือ
อยู่ประมาณ ๓,๐๐๐ เล่ม

๔.๔.๓.๑๓ สถานพักผ่อนหย่อนใจและท่องเที่ยว

ในด้านสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของชุมชนเทศบาลเมืองลพบุรี มีทั้ง
ที่เป็นสถานสำหรับพักผ่อน ที่จัดสร้างขึ้นมาเพื่อตอบสนองความคอง
การของชุมชนตามปกติทั่วไป เช่น สนามกีฬา สวนสาธารณะ
โรงภาพยนตร์ แล้ว ลพบุรียังประกอบไปด้วยโบราณสถานที่มีค่าทั้ง
ทางประวัติศาสตร์และศิลปกรรมอยู่มากมายด้วย นอกจากนี้

เขตเทศบาลแล้ว ลพบุรียังมีสถานพักผ่อนหย่อนใจที่ประชาชนนิยมไปอีกมาก เช่น เขาพระราม เขาวงพระจันทร์ เขาวงกต หมู่บ้านทอผ้ามัดหมี่ ห้วยชัยเหล็ก น้ำตกวังก้านเหลือง วัดลอย และอื่น ๆ อีกมาก

๑. สถานพักผ่อนหย่อนใจที่สร้างขึ้นสำหรับชุมชน สนามกีฬาจังหวัด มีเนื้อที่ประมาณ ๖๐ ไร่ ดำเนินการโดยทางราชการ เปิดใช้ได้ทั่วไป ตั้งอยู่ใกล้วงเวียนเทศบาล ถนนนารายณ์หาราช ประกอบด้วยลานและลู่วิ่ง มีอัฒจันทร์คอนกรีตสำหรับผู้ชมกีฬากว้างประมาณ ๒๐ เมตร ยาว ๖๔ เมตร
  - ก. สนามกีฬาของศูนย์สงครามพิเศษ อยู่ในบริเวณค่ายนารายณ์หาราช แต่อยู่นอกเขตเทศบาลทางด้านทิศเหนือ ไม่เปิดสำหรับคนทั่วไป
  - ข. สวนสาธารณะสระแก้ว เป็นวงเวียนที่จัดไว้พอที่จะใช้พักผ่อนได้บ้าง มีความกว้าง ๑๒๐ เมตร กลางวงเวียนมีสิ่งก่อสร้างรูปร่างคล้ายเทียนขนาดใหญ่ ตั้งอยู่กลางสระน้ำ มีสะพานเชื่อมกับถนนทั้ง ๔ ทิศ อยู่ห่างจากเมืองเดิมประมาณ ๒ กิโลเมตร ชื่อที่ใช้เรียกเป็นทางการคือ วงเวียนศรีสุริโยทัย สถานที่พักผ่อนแห่งนี้ไม่ได้สร้างขึ้นเพื่อการพักผ่อนโดยตรง ประกอบด้วยเป็นลักษณะวงเวียนมีถนนสายหลักอยู่โดยรอบ มีการจราจรหนาแน่น ทำให้เกิดอันตรายได้ง่าย ในด้านภูมิทัศน์ ชุมชนสิ่งนี้คือเป็น Node และ Landmark ที่สำคัญหนึ่งของเทศบาลเมืองลพบุรี

- ค. วงเวียนเทพสตรี เป็นสถานที่ที่จะใช้พักผ่อนได้บ้าง แต่ไม่ได้เป็นสถานที่ที่สร้างขึ้นเพื่อการพักผ่อนโดยเฉพาะ เป็นวงเวียนที่มีความกว้างประมาณ ๑๕๐ เมตร ตรงกลางมีอนุสาวรีย์ของสมเด็จพระนารายณ์มหาราชประดิษฐานอยู่ โดยรอบมีต้นไม้พุ่มปลูกเป็นระยะ ๆ อยู่ทั่วทั้งวงเวียน ที่ฐานอนุสาวรีย์มีการจารึกพระเกียรติคุณของสมเด็จพระนารายณ์มหาราชเอาไว้ด้วย นับเป็น Local Landmark ที่พบเห็นเป็นสิ่งแรก เมื่อเข้าสู่เขตเทศบาล โดยทางรถยนต์ จากถนนพหลโยธิน เนื่องจากการเป็นวงเวียนที่เป็นจุดเชื่อมต่อของถนนหลายสายที่สำคัญ จึงอาจเกิดอันตรายได้ง่ายในการเข้าไปพักผ่อนในบริเวณแห่งนี้
- ง. ล้วนสัตว์สระแก้ว อยู่หลังโรงพยาบาลทหารบก บริเวณวงเวียนศรีสุริโยทัย ทางด้านทิศเหนืออยู่ในเขตทหาร มีเนื้อที่ประมาณ ๖๐ ไร่ มีสัตว์อยู่หลายประเภท เปิดบริการให้ชมตั้งแต่เวลา ๘.๐๐ - ๑๘.๐๐ น.ทุกวัน เสียค่าบริการเฉพาะผู้ใหญ่ ค่าเดินทางโดยราชการทหาร
- จ. โรงพยาบาล มีอยู่ ๔ แห่ง ตั้งอยู่ในบริเวณเมืองเดิม ๒ แห่ง ที่ถนนราชดำเนิน ๑ แห่ง ถนนปรางค์สามยอด ๑ แห่ง อยู่ในบริเวณวงเวียนศรีสุริโยทัย ๒ แห่ง สามารถจุคนได้รวมประมาณ ๓,๐๐๐ คน มีเนื้อที่รวมประมาณ ๓ ไร่
๒. สถานที่พักผ่อนหย่อนใจและท่องเที่ยวประเภทโบราณสถาน การที่มีความรุ่งเรือง และเคยเป็นราชธานีที่สองในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ทำให้ลพบุรีมีโบราณสถานอยู่มากมาย เช่น

- ก. พระนารายณ์ราชไมตรี เวศน์ อยู่ห่างจากถนนวิชาเยนทร์ ไททางใต้ประมาณ ๑๐๐ เมตร สมเด็จพระนารายณ์มหาราชโปรดให้สร้างราว พ.ศ. ๒๒๐๔ ใช้เวลาสร้างประมาณ ๑๑ ปี ในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชได้มีชาวต่างประเทศ เช่น ปอร์ตุเกศ ฮอลันดา และฝรั่งเศส เข้ามาค้าขายและเจริญสัมพันธไมตรี กรุงศรีอยุธยาอยู่ใกล้ทะเลเกินไป อาจเกิดอันตรายจากชาวต่างชาติได้ง่าย ประกอบกับพระองค์ทรงโปรดการเข้าป่าล่าสัตว์ จึงได้โปรดสร้างพระราชวังขึ้นที่ลพบุรี และเสด็จประทับอยู่ตลอดรัชกาลของพระองค์ ยกเว้นในฤดูฝนเท่านั้น สถานที่แห่งนี้ประกอบด้วย พระที่นั่ง และตึกต่าง ๆ ที่มีลักษณะของสถาปัตยกรรมอยุธยา และสถาปัตยกรรมแบบไทยผสมยุโรป นอกจากนี้ยังมีถึงเก็บน้ำประปาซึ่งมีการเดินท่อดินเผา นำเอาน้ำมาจากท้ายชลเหล็กที่เป็นอ่างเก็บน้ำในหุบเขา ทางทิศตะวันออกของตัวเมืองมาใช้ในพระราชวังอีกด้วย ปัจจุบันอาคารต่าง ๆ ยังคงปรากฏให้เห็นอยู่ในลักษณะซากปรักหักพัง ที่ยังคงมีสภาพสมบูรณ์อยู่ก็คือ หมู่พระที่นั่งพิมานมงกุฎที่สร้างในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระที่นั่งจักรีมหาปราสาทที่ไม่ได้รับการบูรณะในรัชกาลที่ ๔
- ข. บ้านหลวงรับราชทูต สร้างในสมัยสมเด็จพระนารายณ์ แบ่งเป็น ๓ ตอน ตอนตะวันตกเป็นโบสถ์แบบฝรั่ง ตอนกลางเป็นที่รับรอง ตอนเหนือเป็นดั่งเก็บน้ำและห้องน้ำ ตอนใต้เป็นสนามและมีน้ำพุ ตั้งอยู่หน้าตลาดบนเมือง

- ค. พระปราสาทสามยอด ตั้งอยู่ริมทางรถไฟด้านตะวันตก ตรงข้ามกับศาลพระกาฬ เป็นสัญลักษณ์ของจังหวัด ลพบุรี สร้างด้วยศิลาแลง มีปูนปั้นลวดลายสวยงามมาก สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในสมัยขอม เรื่องอำนาจ ประมาณพุทธศตวรรษที่ ๑๘
- ง. ศาลพระกาฬ หรือศาลสูง ตั้งอยู่ริมทางรถไฟด้าน ตะวันออก เป็นเทวสถานศาลด้วยศิลาแลงในสมัยขอม ปัจจุบันมีลักษณะ เป็นวงเวียนขนาด เล็กบนถนนนารายณ์ มหาราช
- จ. ปราสาทแขก มียอดอยู่สามยอด ก่อด้วยอิฐขนาดใหญ่ วางซ้อนกันขึ้นไป ไม่มีปูนสอหรือเครื่องสमानเลย สันนิษฐานว่าขอมสร้างขึ้น เพื่อประกอบพิธีทางศาสนา พราหมณ์ ตั้งอยู่ตรงกลางแยก มีถนนอยู่โดยรอบอยู่ ห่างจากปราสาทสามยอดไปทางตะวันตกไม่มากนัก
- ฉ. ประตูเมือง สร้างในสมัยสมเด็จพระนารายณ์ มีอยู่ หลายแห่ง ปัจจุบันยังปรากฏให้เห็นอยู่ ๒ แห่ง คือ ประตูชัย และ ประตูพะเนียด
- ช. ป้อม ยังเหลือปรากฏอยู่ค่อนข้างจะสมบูรณ์ คือ ป้อม ท่าโพธิ์ และป้อมชัยชนะสงคราม มีลักษณะสูงใหญ่เป็น ปราการเมืองที่สำคัญในอดีต
- ซ. ศาสนสถาน
- วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ อยู่หลังสถานีรถไฟลพบุรี มี เนื้อที่กว่า ๒๐ ไร่ มีอายุประมาณ ๑,๐๐๐ ปี ได้มี การปฏิสังขรณ์ในสมัยพระมหาจักรพรรดิครั้งหนึ่ง และ ในสมัยของสมเด็จพระนารายณ์อีกครั้งหนึ่ง ปัจจุบัน เป็นวัดร้างและไม่ได้รับการทำนุบำรุงให้อยู่ในสภาพดี

วัดนครโกษา ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของทางรถไฟ มี
ปรากฏร่องรอยอิฐก่อปูนฝีมือช่างอยุธยา มีความประณีตสวย
งามมาก

วัดบันไดหิน อยู่ติดสถานีรถไฟด้านทิศใต้ คาดว่าสร้าง
ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช

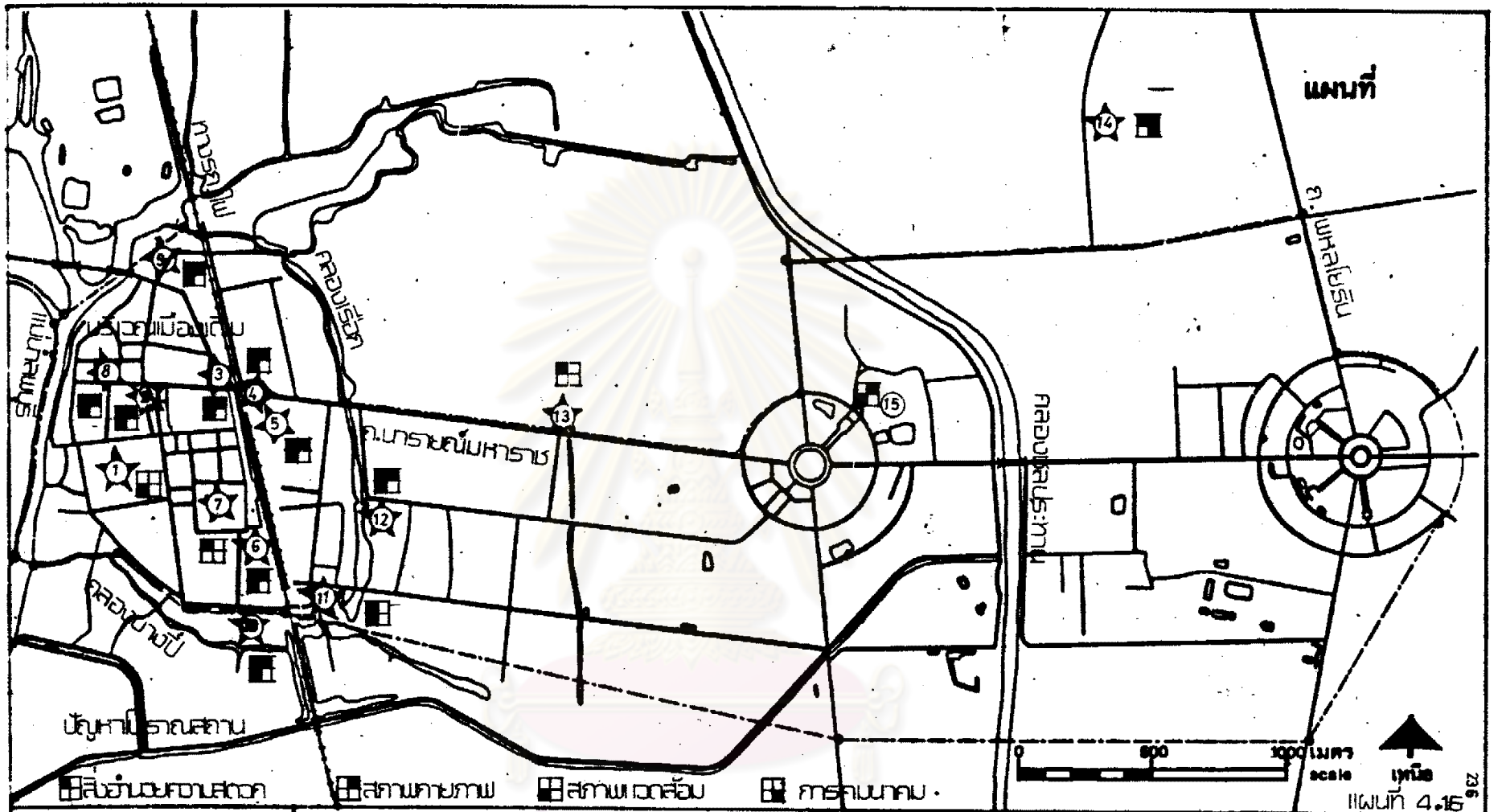
วัดเสาชงทอง สร้างในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช
เดิมคงสร้างขึ้นเพื่อเป็นศาสนสถานของศาสนาอื่น มีตึก
เก่าที่สันนิษฐานว่า เคยใช้เป็นที่พักของแขกเมืองและราช
ทูตชาว เปอร์เซียและอิตาลี ที่ยังคงเหลืออยู่

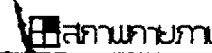

นอกจากนี้ยังมีวัดที่สร้างมาในอดีตที่สำคัญนำศึกษา
และไปเที่ยวชมอีกหลายแห่ง เช่น วัดปืน วันสันเปาโล
วัดทิวศรารามราชวรวิหาร

๓. ภูมิทัศน์และทัศนียภาพทั่วไปของโบราณสถาน

สภาพทั่วไปถูกล้อมรอบไปด้วยย่านการค้าที่แออัด ตลาดและ
บ้านเรือนราษฎรได้รุกล้ำเข้าไปปลูกชิดโบราณสถานเป็นส่วน
มาก เช่น บริเวณวัดบันไดหิน กลุ่มของโบราณสถานกระจัด
กระจายไปทั่วบริเวณเมือง แต่มีลักษณะหนาแน่นในบริเวณ
พระนารายณ์ราชินีเวศน์ โดยมีวัดพระศรีรัตนมหาธาตุเป็น
แกนกลาง ต้นไม้ในบริเวณโบราณสถานแทบไม่มีเลย ส่วน
ใหญ่เป็นสนาม เช่น ปรากฏสามยอด บางแห่งมีการนำเอา
ที่นั่งหินขัดที่ได้รับบริจาคไปตั้งไว้เช่นบริเวณปรากฏค์แขก ทำให้เสียคุณค่าทางภูมิทัศน์ลงไปมาก*

* ศิขิต แรกขำนาญ และ พรพจน์ สุขเกษม, "ภูมิทัศน์ของโบราณสถานในจังหวัด
พระนครศรีอยุธยา - ลพบุรี" (รายงานการศึกษาวิชาภูมิทัศน์ชุมชน แผนกวิชาผังเมือง บัณฑิต
วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๒), หน้า ๓๑.

 สำนักงานของศาลากลาง
 สถานีตำรวจ
 โรงพยาบาล
 ตลาด
 โรงเรียน

แสดง : ที่ตั้งและพื้นที่ของโบราณสถาน
 ที่มา : แผนที่ทหาร และการสำรวจ

- สัญลักษณ์**
① พระมหาธาตุเจ้าเมืองลพบุรี	⑥ วัดนันทนิโคสิน	⑪ บ่อนขี้เหล็กสงคราม
② ปรากฏคันค	⑦ วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ	⑫ วัดสันเปาโล
③ ปรากฏสามยอด	⑧ บ้านวิชาเยนทร์	⑬ ประตูปะเนียด
④ ศาลพระกาฬ	⑨ บ่อนท่าโพธิ์	⑭ พระที่นั่งอิศราวินิจฉัย (พระที่นั่งเย็น)
⑤ วัดนครโกษา	⑩ ประตูชัย	⑮ สวนสัตว์สระเตโช

**แผนนโยบายการพัฒนา:
ชุมชนเทศบาลเมืองลพบุรี**

นิสิต ประพันธ์ วิชาศิลป์
 A 935200
 ภาควิชาที่ปรึกษา ผศ. เตชะ บุญคำ
 คณะวิทยาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2523

ปัญหาทางภูมิทัศน์ และทัศนียภาพของโบราณสถาน เช่น พระนารายณ์ราชนิเวศน์ มีตลาดเทศบาลตั้งอยู่ทางด้านเหนือ และเป็นจุดค้นทางของรถโดยสารประจำทางหลายสาย บางแห่งมีถนนที่มีการจราจรหนาแน่น และทางรถไฟวิ่งผ่านใกล้เกินไป เช่น ปรากฏ์แขก ปรากฏ์สามยอด วัฒนไคศิน รัตนครโกษา ความสั่นสะเทือนจากขบวนรถจะทำให้เกิดการพังทลายของโบราณสถานเร็วขึ้น จากการพิจารณาจากรูปถ่ายในสมัยรัชกาลที่ ๕ จะเห็นได้ว่า ทัศนียภาพของพระราชวัง ซึ่งมองจากแม่น้ำลพบุรีสวยงามมาก ปัจจุบันทัศนียภาพที่ดีถูกบดบังไปสิ้น จากการสร้างที่พักอาศัยอาคารพาณิชย์ และตลาดในพระราชพัสดุ ในบริเวณริมแม่น้ำลพบุรีนี้ ปัญหาในด้านนี้สมควรที่จะได้รับการแก้ไข เพื่อที่จะได้คงสภาพทางประวัติศาสตร์ให้ได้มากที่สุดที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจแห่งหนึ่ง พร้อมกับภูมิทัศน์ของเมืองในลักษณะที่ดีด้วย

๔. ความสำคัญในด้านการท่องเที่ยว

ลักษณะการท่องเที่ยว เป็นไปในลักษณะเข้าไปเย็นกลับ ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาจากจังหวัดใกล้เคียง และกรุงเทพมหานคร นอกนั้นเป็นชาวต่างประเทศ จำนวนนักท่องเที่ยวมีประมาณ ๔๓๐,๕๕๗ คนต่อปี หรือประมาณ ๑,๑๗๔ คนต่อวัน จำนวนนักท่องเที่ยวจะมีมากในวันหยุดราชการ จากจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมดเป็นชาวไทยถึง ๔๑๘,๕๕๔ คน* หรือร้อยละ ๙๗.๔ เป็นชาวต่างประเทศ

* คิชิต แรกขำนาญ, "การศึกษาเพื่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และจังหวัดใกล้เคียง" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๓), หน้า ๒๐๗.

ตารางที่ ๔.๕๑ แหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวนิยม

ชาวต่างประเทศ			ชาวไทย		
แหล่งท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ	แหล่งท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
นารายณ์ราชนิเวศน์	๒๖	๓๖.๑	ศาลพระกาฬ	๒๖๐	๓๘.๕
ศาลพระกาฬ	๑๔	๒๖.๕	นารายณ์ราชนิเวศน์	๑๗๔	๒๖.๕
โบราณสถาน	๑๕	๒๐.๗	สวนสัตว์	๗๔	๑๑
วัด	๑	๑.๕	ปราสาทสามยอด	๖๕	๙.๖
สวนสัตว์	๑	๑.๕	โบราณสถาน	๒๕	๓.๗
อื่น ๆ	๑๐	๑๔	น้ำตกวังก้านเหลือง	๒๕	๓.๖
			โรงพยาบาล	๑๔	๒.๑
			เขาวงพระจันทร์	๑๘	๒.๗
			อื่น ๆ	๑๑	๑.๖
	๗๒	๑๐๐.๐		๖๗๕	๑๐๐.๐

ที่มา: วิชิต แรกชำนาย, "การศึกษาเพื่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และจังหวัดใกล้เคียง" หน้า ๒๑๐.

๑๑,๐๐๒ คน หรือร้อยละ ๒.๖ และนักท่องเที่ยวชาวไทย ส่วนใหญ่จะไปเที่ยวที่ ศาลพระกาฬ รองลงมาคือ พระนารายณ์ราชนิเวศน์ ในขณะที่ชาวต่างประเทศมุ่งไปยังพระนารายณ์ราชนิเวศน์ รองลงมาก็คือ ศาลพระกาฬ โดยชาวไทยมุ่งไปศาลพระกาฬ ร้อยละ ๓๔.๕ และนารายณ์ราชนิเวศน์ร้อยละ ๒๖.๕ ชาวต่างประเทศมุ่งไปพระนารายณ์ราชนิเวศน์ร้อยละ ๓๖ ศาลพระกาฬและโบราณสถานอื่น ๆ ร้อยละ ๒๖.๕

จำนวนนักท่องเที่ยวในอนาคต จะมีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวลพบุรีประมาณ ๕๒๘,๓๔๔ คน ในปี ๒๕๒๕ และ ๗๐๕,๐๔๗ คน* ในปี ๒๕๓๐ หรือเพิ่มขึ้นอีกร้อยละ ๒๒.๗ ในปี ๒๕๒๕ และร้อยละ ๖๖ ในปี ๒๕๓๐

ผลจากการท่องเที่ยวจะก่อให้เกิดการใช้บริการต่าง ๆ ภายในชุมชน พร้อมทั้งเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับชุมชนอีกทางหนึ่งด้วย โดยนักท่องเที่ยวจะใช้จ่ายไปในด้านต่าง ๆ เป็นเงิน ๒๕๐ บาทต่อคนต่อวันสำหรับชาวต่างประเทศ และ ๕๕ บาทต่อคนต่อวันสำหรับชาวไทย โดยแบ่งเป็นค่าใช้จ่ายด้านต่าง ๆ ดังนี้

ค่าที่พักประมาณ ร้อยละ ๕๐

ค่าซื้อของ ร้อยละ ๒๖

ค่าใช้จ่ายเดินทางไปเที่ยวชม ร้อยละ ๑๗

อื่น ๆ ร้อยละ ๗

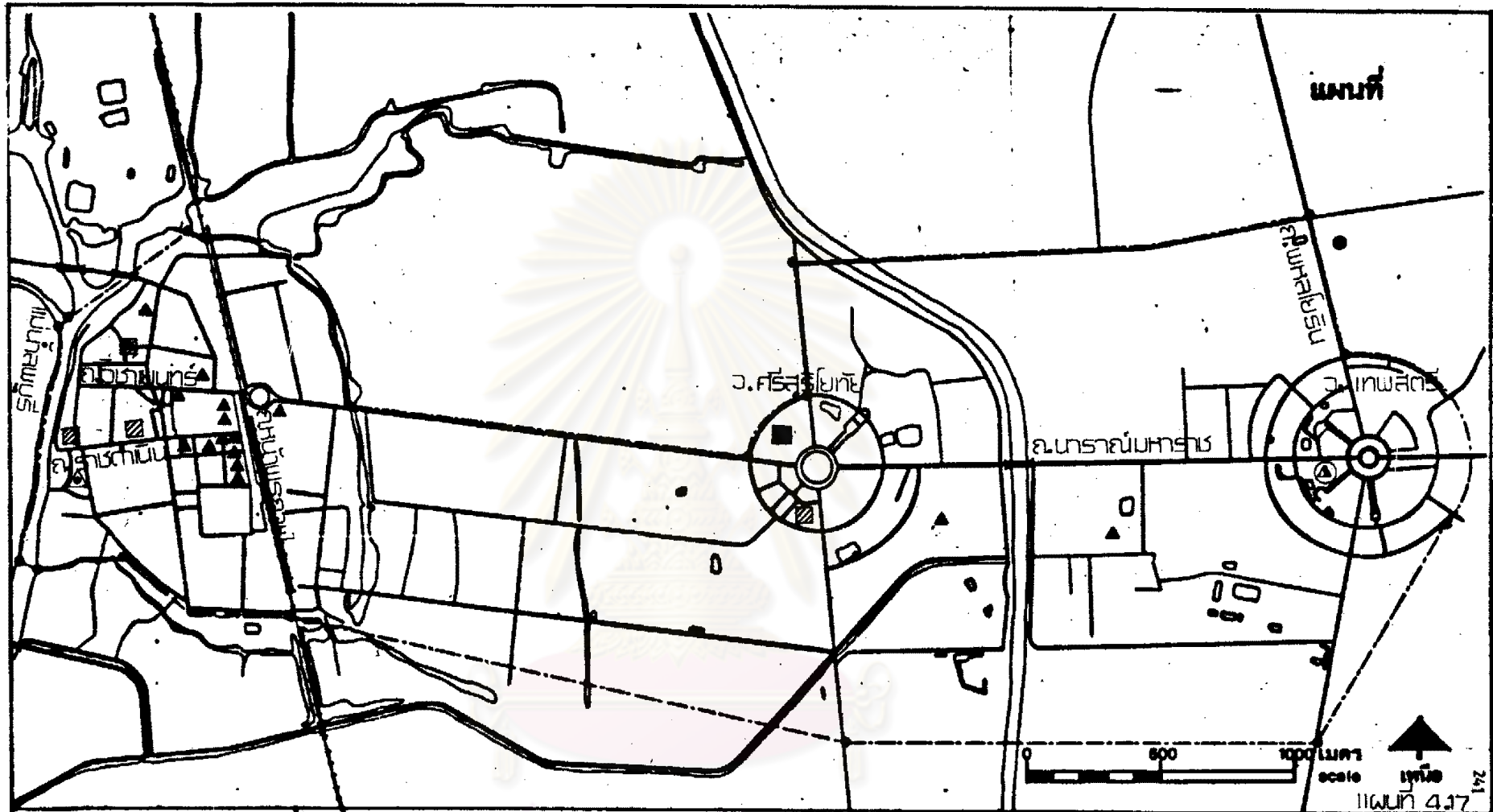
* เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๑๓.

เมื่อคิดเป็นเงินที่นักท่องเที่ยวนำมาใช้จ่ายในลพบุรีแล้ว มีจำนวนประมาณ ๑๒๓,๓๔๕ บาทต่อวัน อันจะทำให้รายได้ของชุมชนแห่งนี้มีมากขึ้น ถ้าได้รับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ให้เหมาะสม

๔.๔.๓.๑๔ โรงแรม

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๒ ในเขตเทศบาลเมืองลพบุรี มีโรงแรมสำหรับบริการนักท่องเที่ยวและนักธุรกิจทั้งหมด ๑๑ แห่ง มีจำนวนห้องพักทั้งหมด ๔๓๓ ห้อง เป็นโรงแรมขนาดเล็กเป็นส่วนใหญ่ ไม่มีโรงแรมชั้นหนึ่ง และไม่มีที่พักประเภทเรือนรับรอง ลักษณะโรงแรมเป็นตึกแถวและบังกาโล โรงแรมเอเชียมีห้องพักมากที่สุดถึง ๑๑๑ ห้อง รองลงมาคือ โรงแรมไทเน็ทห้องพัก ๘๖ ห้อง ห้องพักรวมทั้งห้องปรับอากาศ และห้องพักรวมตา โรงแรมทั้งหมดสามารถให้บริการได้ ๑,๐๑๒ คนต่อวัน แต่มีผู้มาใช้บริการโดยเฉลี่ยเพียง ๑๓๔ คนต่อวัน หรือประมาณร้อยละ ๑๓.๘๗ เท่านั้น เป็นที่น่าสังเกตว่า จำนวนผู้ใช้บริการในโรงแรมต่าง ๆ มีน้อยมาก จึงอาจจะเป็นไปได้ว่าทางโรงแรมต่าง ๆ อาจแจ้งจำนวนผู้เข้าพักไม่ตรงกับความเป็นจริงก็ได้ จากการคาดคะเนการให้บริการจนถึงปี พ.ศ. ๒๕๓๑ พบว่า ยังมีความต้องการห้องพักเพียง ๑๔๔ ห้อง* เท่านั้น ซึ่งมีน้อยกว่าจำนวนห้องพักที่มีอยู่ในปัจจุบันมาก ในด้านการบริการด้านอื่น ๆ ของโรงแรม เนื่องจากเป็นโรงแรมขนาดเล็ก การให้บริการจึงมีเพียงห้องพัก และร้านอาหารขนาดเล็กในโรงแรมเท่านั้น

* เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๔๑.

แหล่ง : ที่ตั้ง สุภาที่บริการชุมชน

ที่มา : แผนที่ สำนักผังเมือง

สัญลักษณ์

- ▲ โรงแรม
- สำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยว
- โรงพยาบาลลพบุรี
- ⊙ กองกำกับการตำรวจภูธร
- ▲ สถานีตำรวจท่าหิน
- ▣ ตลาด

แผนนโยบายการพัฒนา: ชุมชนเทศบาลเมืองลพบุรี

นิติค
A 935200

ประพันธ์

วิชาศิลป์

อาจารย์ที่ปรึกษา ผศ. เตชา

บุญคำ

แผนกวิชา คณิตศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2523

สถานที่ตั้งของโรงแรม ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตเมืองเดิม
รวมตัวกันอยู่ในบริเวณถนนหน้าพระกาฬ ถนนราชดำเนิน ถนน
สุรศักดิ์ และถนนวิชาเยนทร์ มีเพียง ๒ แห่งเท่านั้นที่อยู่ในย่าน
วงเวียนศรีสุริโยทัย และเป็นโรงแรมในลักษณะบังกาโล

๔.๔.๓.๑๔ เรือนจำ

ตั้งอยู่ระหว่างถนนพระปิยะ และถนนเรือจำ อยู่ทางทิศตะวันออก
เฉียงใต้ของตัวเมือง ใกล้กับวงเวียนเทพสตรี มีพื้นที่ ๔๔ ไร่
๑ งาน ๔๑ ตารางวา มีกำแพงสูงล้อมรอบ มีจำนวนเรือนขัง
๔ หลัง รับผิดชอบขังทั้งชายและหญิงได้ไม่เกิน ๓๐๐ คน ในปี
พ.ศ. ๒๔๒๑ ช่วงเดือนมีนาคมถึงเมษายน มีผู้ต้องขังอยู่ ๔๒๖
คน* ผู้ต้องขังนี้เป็นผู้ต้องขังที่มาจากทุกพื้นที่ใน เขตจังหวัดลพบุรี
และมีโทษต้องขังไม่เกิน ๑๐ ปี ถ้าเกินจากนี้ จะส่งไปยังเรือนจำ
กลาง บางขวาง หรือ เรือนจำลำตะคอง

ศูนย์วิทยพัชกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

* กระทรวงมหาดไทย, สำนักผังเมือง, รายงานการวิจัยเมืองลพบุรี, หน้า ๔๖.

๔.๔.๔ ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนกลางและท้องถิ่น โครงสร้างการบริหารงาน
เทศบาล และเทศบาลเมืองลพบุรี

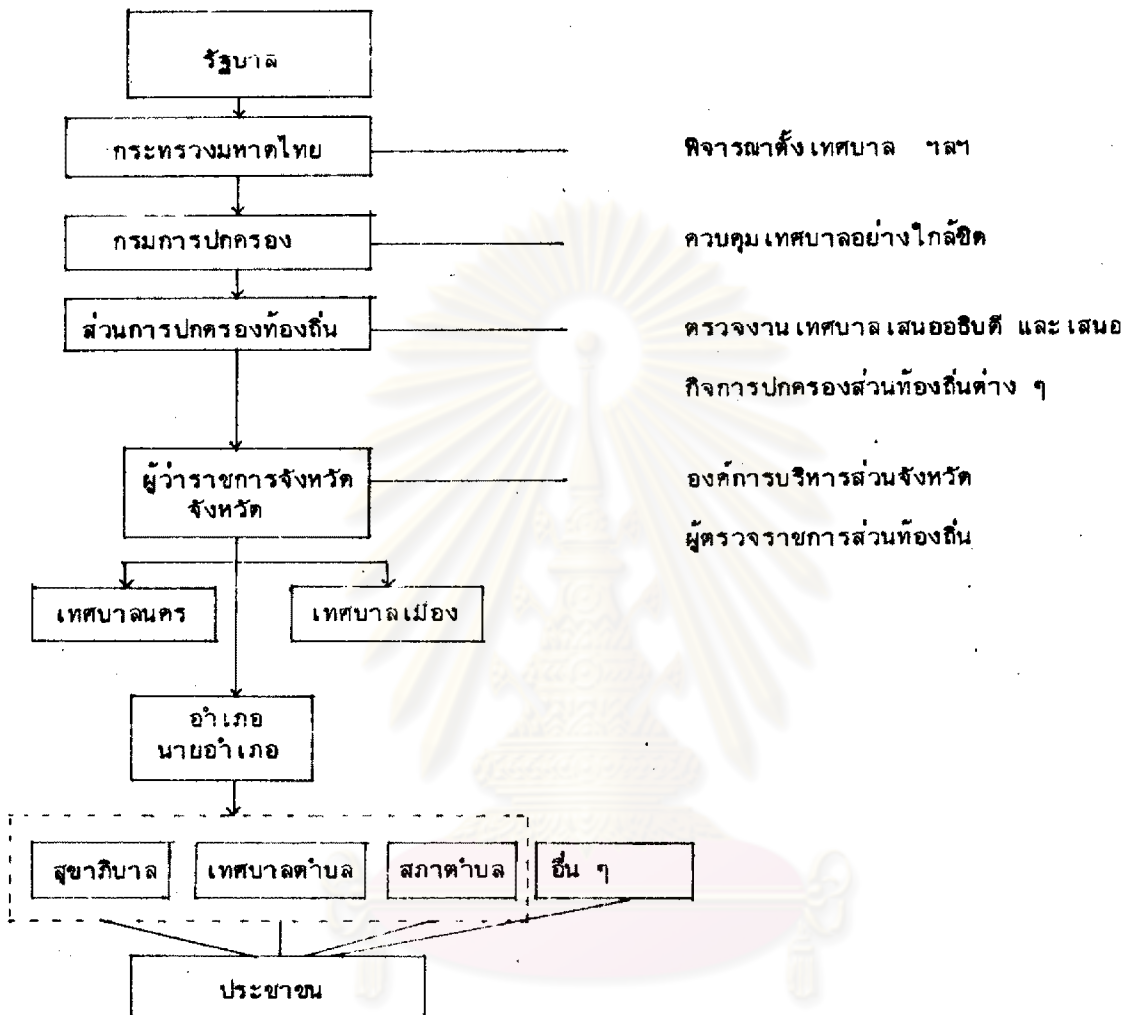
๔.๔.๔.๑ ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนกลางและท้องถิ่น เทศบาลเป็นการปกครองท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง เป็นการกระจายอำนาจของรัฐบาลส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่น มีลักษณะเป็นองค์การนิติบุคคล ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ราษฎรในท้องถิ่น เลือกตั้งมาบริหารงานในท้องถิ่น มีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ได้พอสมควร

เนื่องจากพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดินไทย แบ่งราชการบริหารออกเป็น การบริหารส่วนกลาง การบริหารส่วนภูมิภาค และการบริหารส่วนท้องถิ่น ดังนั้น ความจำเป็นในการร่วมมือ ในการบริหารของส่วนราชการต่าง ๆ จึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ เพื่อให้การดำเนินการปกครองมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องสัมพันธ์ระหว่างส่วนกลางกับส่วนท้องถิ่น สิ่งที่สำคัญก็คือ การควบคุมส่วนท้องถิ่นโดยส่วนกลางนั่นเอง* ทั้งนี้ เพื่อป้องกันความผิดพลาดในท้องถิ่น ให้บริการที่จำเป็นตามมาตรฐานที่กำหนด และส่งเสริมให้บริการมีมาตรฐานสูงขึ้น ส่วนกลางจึงมีอำนาจตามพระราชบัญญัติเทศบาล ปี พ.ศ. ๒๔๙๖ โดยสามารถ

๑. แนะนำตักเตือน และตรวจสอบกิจการได้
๒. สั่งยกเลิกหรือสั่งให้ระงับการปฏิบัติของคณะเทศมนตรี หรือเทศบาล
๓. สั่งให้คณะเทศมนตรี หรือเทศมนตรีออกจากตำแหน่ง
๔. ยุบสภาเทศบาลได้
๕. ให้เทศบาลอยู่ในความควบคุมดูแลของกระทรวงมหาดไทยโดยตรง

* วิทยา นภาศิริกุล, การเมืองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย, หน้า ๑๕๐.

แผนภูมิ ๔.๑ ความสัมพันธ์และการควบคุมของส่วนกลางและท้องถิ่นของไทย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๔.๔.๔.๒ โครงสร้างการบริหารงานเทศบาล

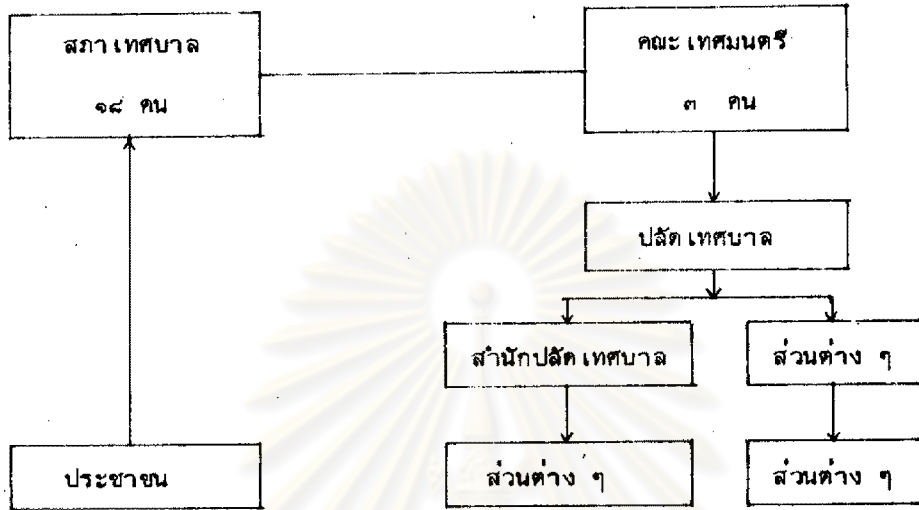
เทศบาลประกอบด้วย ส่วนสำคัญ ๒ ส่วน คือสภาเทศบาล และ คณะเทศมนตรี คณะเทศมนตรีทำหน้าที่บริหาร มีสภา เทศบาล เป็นผู้ควบคุมการบริหารในฐานะตัวแทนของประชาชนในท้องถิ่น และการตราเทศบัญญัติ

สภาเทศบาลเมือง ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน ๑๔ คน อยู่ในตำแหน่งคราวละ ๔ ปี ได้มาจากการเลือกตั้งจากประชาชน ในเขตเทศบาล

คณะเทศมนตรี ประกอบด้วย นายกเทศมนตรี และ เทศมนตรีอีก ๒ คน รวม ๓ คน โดยได้รับแต่งตั้งมาจาก สมาชิกสภาเทศบาล

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิ ๔.๒ การจัดระเบียบบริหารเทศบาลเมือง

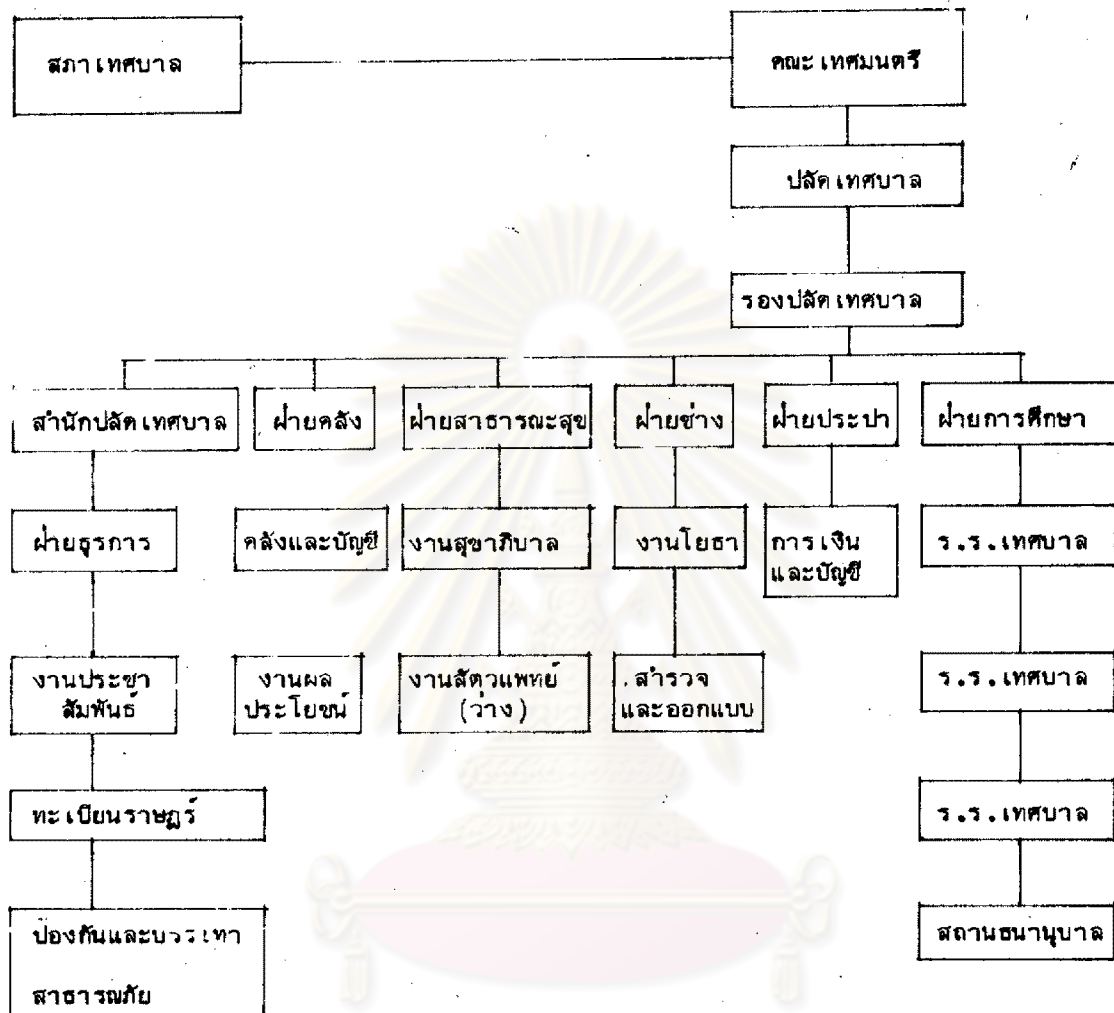

ที่มา : วิทยา นภาศิริกุลกิจ, การเมืองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย, หน้า ๕๒.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิ ๕.๓ การแบ่งส่วนการบริหารงานเทศบาลเมืองลพบุรี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่มา : เทศบาลเมืองลพบุรี ๒๕๒๐.

๔.๔.๔.๓ เทศบัญญัติ เทศบาลเมืองลพบุรี

เทศบัญญัติของเทศบาลเมืองลพบุรีได้ตราออกมาใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๘๒ โดยสภาเทศบาล เทศบัญญัติที่ตราออกมาครั้งแรกในปี พ.ศ. ๒๔๘๒ คือ พระราชบัญญัติสุสาน ฉาปนสถาน ในปี พ.ศ. ๒๔๘๖ มีการตราเทศบัญญัติออกมาถึง ๑๔ ฉบับ จึงเกือบเรียกได้ว่า เทศบัญญัติของเทศบาลเมืองลพบุรีในแทบทุกด้านได้ตราขึ้นมาใช้ในปีนั้น นอกจากนั้นมีเพียง ๔ ฉบับเท่านั้นที่ตราเพิ่มเติมขึ้นมาในด้านอื่น ๆ ในปี พ.ศ. ๒๔๘๗ และ ๒๔๙๔ อีก ๒ ฉบับ ที่ตราขึ้นมาในช่วงหลัง ๆ เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมทั้งสิ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๒๔๔

ตารางที่ ๔.๕๖ จำนวน ชนิด ประเภท และปีที่ออกเทศบัญญัติเทศบาลเมืองลพบุรี

ปี พ.ศ. ๒๔๘๒ - ๒๕๑๘

ลำดับที่	ชนิด และ ประเภท	๒๔๘๒	๒๔๘๖	๒๔๘๗	๒๔๙๙	๒๕๐๕	๒๕๑๖	๒๕๑๘
๑.	การกำจัดมูลฝอยและสิ่ง เปราะะ เปื้อน		๑			๑		
๒.	การกำจัดสิ่งปฏิกูล		๑					
๓.	น้ำใช้สำหรับประชาชน		๑					
๔.	ตลาด		๓					
๕.	การควบคุมผู้เร่ขาย		๑					
๖.	การควบคุมการค้าอาหารและน้ำแข็ง		๒			๑		
๗.	การควบคุมการค้าซึ่งเป็นที่รัง เกียจ หรืออาจ เป็นอันตรายต่อสุขภาพ		๑			๑	๑	
๘.	สุสาน ฌาปนสถาน	๑						
๙.	การควบคุมอาคาร				๒			
๑๐.	การแต่งผม		๑			๑		
๑๑.	ภาษีและการจัดเก็บภาษีโรงเรียน			๑				
๑๒.	การตรวจสัตว์ และซากสัตว์ใน โรงฆ่าสัตว์				๒			
๑๓.	การควบคุมสัตว์ ซึ่งเป็นเหตุรำคาญ และอาจ เป็นอันตรายแก่ประชาชน		๓					๑
	รวม	๑	๑๔	๑	๔	๔	๑	๑

เทศบัญญัติของเทศบาลเมืองลพบุรี ส่วนใหญ่จะมีลักษณะใกล้เคียงกับของเทศบาลอื่น ๆ เทศบัญญัติที่เป็นข้อกำหนดที่เป็นลักษณะ เฉพาะที่จะใช้กับชุมชน เทศบาลเมืองลพบุรี ที่จะเชื่อมโยงกันแก่ชุมชนโดยตรง แทบจะไม่มีผู้เลย จะมีบ้านในเทศบัญญัติกำหนดบริเวณ ซึ่งอาคารบางชนิดจะปลูกสร้างขึ้นมิได้ พ.ศ. ๒๔๔๔ ที่เปิดโอกาสให้คณะเทศมนตรีได้อำนาจในการกำหนดรูปแบบของอาคาร แนวอาคารและสถาปัตยกรรมได้ ซึ่งเป็นแต่เพียงการให้อำนาจ แต่ไม่ได้มีแนวทางหรือสร้างเกณฑ์ไว้ชี้แนะแก่คณะเทศมนตรี เพื่อที่จะให้การปฏิบัติเป็นไปในแนวทางเดียวกัน เกณฑ์หรือแนวทางที่กำหนดเอาไว้ในเทศบัญญัติฉบับนี้ เป็นแต่เพียงมีจุดมุ่งหมายเพื่อป้องกันอิศศภัย ทางอนามัยและประโยชน์ทางสถาปัตยกรรมของตัวอาคารเอง เท่านั้น ไม่ได้มุ่งให้ความสำคัญเพื่อที่จะทำให้เกิดผลดีต่อสภาพของภูมิทัศน์ และทัศนียภาพที่ดีของโบราณสถานที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของชุมชน เทศบาลเมืองลพบุรี เพื่อผลที่ดีต่อชุมชนโดยรวม น่าจะได้พิจารณาออกเทศบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ และปรับปรุงสภาพโดยรอบของโบราณสถาน ที่มีคุณค่าในด้านการท่องเที่ยวออกมาบังคับใช้ในเวลานั้นไม่ช้านี้

สรุป

โครงสร้างทางสังคมของเทศบาลเมืองลพบุรี เป็นลักษณะของชุมชนที่มีการตั้งถิ่นฐานมาตั้งแต่โบราณกาล มีความเจริญและเสื่อมสลับกันไป เป็นดินแดนวัฒนธรรม ศาสนา และเมืองประทับพักผ่อนพระราชอิริยาบถของพระมหากษัตริย์ เป็นเมืองที่มีชีวิตตลอดสมัยอยุธยา เรื่องอำนาจ เคยมีความเจริญสูงสุดในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช มีความเสื่อมอย่างมากในรัชสมัยรัชกาลที่ ๓ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ แม้ว่าจะได้มีการฟื้นฟูเลือกเป็นเมืองหลวงที่ ๒ ในรัชสมัยรัชกาลที่ ๔ และมีการให้ความสำคัญอีกครั้งในปี พ.ศ. ๒๔๘๓ โดยมีการขยายเขตเมืองออกไปเพื่ออนุรักษ์โบราณสถานในเมืองเดิมก็ตาม ก็ไม่อาจรื้อฟื้นความสำคัญของลพบุรีกลับมาได้อีก

ลักษณะของชุมชนเป็นแบบการกระจายตัวในแนวยาว มีถนนพระนารายณ์หาราชเป็น
แกนเพียงเส้นเดียว ก่อให้เกิดปัญหาถนนผ่านเมือง การจราจรติดขัดในบางบริเวณ สภาพของ
ถนนโดยทั่วไปแคบ มีความต่อเนื่องของถนนน้อย ขาดระบบ ประชาชนนิยมใช้บริการรถโดย
สารประจำทางมากกว่าบ้านอื่น ๆ แต่การกำหนดเส้นทางและสถานีจอดรถยังไม่เหมาะสมนัก
สมควรได้รับการแก้ไข

ในด้านการบริการอื่น ๆ เทศบาลเมืองลพบุรีมีปัญหาในด้านสถานที่ในการกำจัดขยะ
และการระบายน้ำในบางพื้นที่ที่ไม่อาจกำจัดลงสู่แหล่งน้ำได้ โดยเฉพาะพื้นที่ฝั่งซ้ายของคลองชล
ประทาน นอกจากนี้ อุตคลองที่มีอยู่ อยู่ในสภาพที่ไม่เหมาะสมกับการใช้เป็นที่กำจัดน้ำโสโครก

ที่ตั้งของตลาดยังอยู่ในสภาพไม่ดีพอ ส่วนใหญ่รวมตัวกันอยู่ในบริเวณเมืองเดิม ทั้ง
การขายส่งและขายปลีก ก่อให้เกิดปัญหาแก่ชุมชนเมืองเดิม น่าจะได้มีการพิจารณากำหนดกิจกรรม
ในด้านนี้เสียใหม่ให้เหมาะสมกับสภาพของชุมชนที่มีโบราณสถานอยู่มาก ๆ แบบนี้

สิ่งที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของชุมชนแห่งนี้คือ โบราณสถานต่าง ๆ และการมีแนวโน้มที่
เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของภูมิภาคนี้ ถ้าได้รับการส่งเสริมที่ดีพอ แต่การขาดการอนุรักษ์การ
พัฒนาปรับปรุง และการให้ความสำคัญแก่สิ่งเหล่านี้มากพอ ทำให้เกิดปัญหาที่เป็นอุปสรรคในการ
พัฒนาเพื่อไปสู่เป้าหมายนี้ จึงสมควรจะได้มีการพิจารณาและดำเนินการอย่างจริงจัง โดยเร่ง
ด่วนในทุกทาง เพื่อให้บริเวณเหล่านี้ ชุมชนนี้ได้มีสภาพที่ดี มีชีวิตกลับคืนมาอีก โดยเฉพาะอย่าง
ยิ่งการดำเนินการทางกฎหมายหรือเทศบัญญัติที่เหมาะสม

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย